

ST. O. IOSIF

O P E R E

II

Edificiile *ingrijii* *d,*
comentarii *și* *variante,*
bibliografie *de*
I O N R O M A N

S C R I I T O R I R O M A N I

E D I T U R A M I N E R V A

București, 1971

NOTĂ ASUPRA VOLUMULUI AL II-LEA

Acest al doilea volum din ediția *Opere* de St. O. Iosif cuprinde toate tălmăcirile de poezii lirice și epice, precum și versiunile românești a două piese de teatru: *Dragoste cu toane* de Johann Wolfgang von Goethe și *Cidul* de Fierre Gorneille. Grupind astfel materialul, am dat curs atât dorinței de a realiza o anume unitate a cuprinsului, cât și, mai ales, obligației de a echilibra dimensiunile celor patru volume ale ediției.

Criteriile generale urmate în stabilirea textelor de bază, în transcrierea acestora și înregistrarea variantelor, sînt cele enunțate în *Lămuririle asupra ediției*, date la începutul volumului I.

Pentru majoritatea traducerilor de poezii lirice și epice, textul de bază ni l-a oferit culegerea *Tălmăciri*, București, Editura „Minerva”, 1909. Traducerile ulterioare acestei culegeri, sau cele anterioare, pe care poetul nu le-a inclus în culegere, au fost transcrise din următoarele volume:

Alexandru Petofi, *Poezii alese*, Craiova, Biblioteca de popularizare pentru literatură, știință, artă, nr. 32, Institutul de editură Ralian și Ignat Samitca, 1897;

Romanțe și cîntece de Heine, București, Editura Librăriei H. Steinberg, 1901;

Alexandru Petofi, *Apostolul și alte poezii*, ediția a doua revăzută, București, Biblioteca pentru toți, nr. 99, Editura Librăriei Leon Alcalay, 1908.

Pentru traducerile rămase în periodice, am recurs la ultima versiune dată la tipar de poet.

În ceea ce privește tălmăcirea pastoralăi *Dragoste cu toane* de Goethe, am avut de ales între volumașul apărut în 1907 în editura

ST. O. IOSIF

O P E R E

II

Edific *ingrijită,*
comentarii *și variante,*
bibliografie *de*
I O N R O M A N

S C R I I T O R I R O M A N I

E D I T U R A M I N E R V A

București, 1971

Societății pentru crearea unui fond de teatru român, Biblioteca teatrală, nr. 11, și ediția din Biblioteca pentru toți, nr. 884, scoasă de Editura Librăriei Leon Alcalay. Această a doua ediție nu este datată, dar presupunem că va fi apărut nu mult după moartea poetului (la începutul anului 1914 apar numerele 891—892 din sus-amintita Bibliotecă pentru toți). Am luat-o totuși ca teijct de bază, deoarece cuprinde modificări ce dovedesc că nu e o simplă retipărire, ci un text revăzut de traducător.

în sfârșit, tragedia lui Corneille a fost transcrisă după unica ediție antumă: Corneille, *Cidul*, Traducere în formă originală de St. O. Iosif, București, Editura Librăriei Leon Alcalay, Biblioteca pentru toți, nr. 665 [1911].

Traducerile de poezii lirice și epice, pe care Iosif le-a publicat în volume, au fost grupate de noi — cum a făcut și poetul în *Tălmăcirii* — pe autori. Succesiunea poeziilor este alfabetică, iar aceea a poeziilor, în cadrul fiecărui capitol, cronologică. (E vorba, firește» de cronologia apariției traducerilor.) O excepție: poemul *Apostolul* a fost paginat la finele părții rezervate lui Petofi, și nu la locul indicat de prima apariție a traducerii, ca în cazul celorlalte tălmăcirii. Traducerile de cîntece populare urmează după încheierea seriei de poezii semnate.

În partea din volumul de față dedicată tălmăcirilor de poezii apărute numai în periodice, ne-am reîntors la criteriul general cronologic aplicat în cazul poeziilor originale ale lui Iosif. Ni s-a părut util să procedăm astfel, pentru a reconstitui evoluția interesului arătat de traducător diverșilor poeți străini și, totodată, pentru a îngădui urmărirea mai clară a progresului artei lui de tălmăcitor.

Confruntarea tuturor traducerilor cu originalele ar fi fost, în ediția noastră, o operație imposibil de realizat. Cele cîteva confruntări pe care le facem în cadrul *Comentariilor* sint edificatoare pentru măiestria traducătorului și pentru atitudinea sa generală față de modele.

în ansamblul său, capitolul de *Comentarii și variante* justifică o dată în plus includerea traducerilor într-o ediție a *Operei* lui St. O. Iosif. Variantele ne introduc în atelierul poetului nostru, iar comentariile reconstituie momente din munca lui literară și din istoria receptării la noi a unor capodopere din poezia universală.

L u c i e n B a z i n

U N I M N F R A N C E Z L U I E M I N E S C U

Cunosc povestea tristă și scurt-a vieții tale,
Și scîrba ta născută din vanele plăceri,
Și lumea ta de visuri, dorințe și dureri...
Năluca urmărită de tine-n veci pe cale.

5 Și am citit o parte din opera-ți măiastră;
Subt biciul suferinței umane țe zăresc,
Trist implorînd în graiul tău dulce românesc
Pe Amor, pe tiranul divin din lumea noastră-

Dar mai presus citit-am poemul tău romantic,
10 Bogat în idealuri și falnice avînturi
Ce-o să-ți rodească neamul, vrăjit de-acele cînturi,
In care se trezește al Romei geniu antic.

Și mi-am adus aminte atunci că-n voi. renaște
Același sînge nobil al rasei vechi latine,
15 Și-n ciuda depărtării, m-apropie de tine...
Și m-a cuprins mîndria că te-am putut cunoaște!

- De-atunci și munca-ți sfântă cu dragoste-o aleg.
Ci, de n-am fi vlăstare aceleiași tulpine,
Te-aș fi-nțeleș eu totuși, citindu-te pe tine:
- 20** Poeții mari sînt domnii pămîntului întregi

Așa toți cei ce-odată simțit-au cu putere
Delirul deznădejdiei, cel plin de-amar și jale.
Vor plînge la accentul sublim al lirei tale,
Imens răsunătoare cînd geme de durere...

- 25** Durerea e obștească: ucide-al ei sărut...
Tu însuți, Eminescu, o cunoșteai din fașe:
Inlanțuindu-ți gttul cu brațele – ucigașe,
Te-a strîns așa de tare, că lira ți-a tăcut...

- S-a stins a ta gîndire în noaptea blestemată,
30 Pln'ce să treci în raiul etern scaldat în rază...
Dar opera-ți rămîne, și duhul tău veghează.
Asupra țării tale în doliu-nvesmîntată.

- In negrele amurguri, cînd ne-nftoar-un vaier
Ca dintr-o altă lume al pasărei nocturne,
35 Cînd strop cu strop, în taină, din nevăzute urne
Necunoscute lacrimi alunecă prin aer,

- In tristele amurguri ce-mbrac-a noastre frunți
Cu negură de visuri, cînd singur îți arăți
Al lunei disc de aur vrăjind singurătăți,
40 Cînd raza ei coboară peste cimpii și munți,

în ceasurile-acele de teamă nențeleasă,
Cînd mările respiră o dulce adiere,
Atunci plutești, poete, scăpat de-orice durere,
Și țara ta ți-o legeni cu drag, ca pe mireasă...

- 45** Poete, stai de ștreajă! Spre culmile măririi
Insuflă-i, ca să lupte, a geniului scînteie.,
Copil al României, o, bard menit să steie
Alături de stăpîinii slăviți ai Nemuririi!

· în *Tălmăciri*, greșeală de tipar: *genului*.

LENORE
— Baladă —

Din somn Lenore-n zori de zi
Tresare tulburată:
— O, Wilhelm, m-ai uitat? Ești mort?
Veni-vei tu odată?...
Iubitul ei lupta sub steag
în văile boeme
Și nu-i scrisese nici un șir
De-atît amar de vreme.

10 Țarina și viteazul crai,
Sătui de jaf și pară,
Au pus războiului sfîrșit
Și pace încheiară.
Și clingi și clang! oști după oști,
Cu flori împodobite,
15 în zvon de tobe se-ntorceau
La vetrele iubite.

Era un glas și-un forfot viu
Din plaiuri pînă-n vale:
Bătrîni și tineri, cu alai,
20 Le alergau în cale,
Și bucuria strălucea
în ochii tuturor;
Pe Wilhelm însă în zadar
tl căuta Lenora...

25 Ea alerga în sus și-n jos
Prin gloata de oștire:
Nici unul, vai! din cîți veneau
N-aveau de Wilhelm știre.
Iar cînd, pe rînd, trecură toți,
30 Durerea o înfrînse:
Țipînd, se tăvăli pe jos,
Și plînse, plînse, plînse...

Bătrîna o găsește-n drum,
O scutură, o cheamă:
35 — Ah! mamă, Wilhelm este mortf
E mort, de bună samă!
Să piară lumea! piară tot!
Ar fi cu mult mai bine,
Nedrept și crud e Dumnezeu,
40 Amar, amar de mine!...

— Copilă, vino-ți în simțiri!
Fă-ți cruce si te roagă;
Ce face bunul Dumnezeu
E drept și bine, dragă!
45 — Ah, mamă, Dumnezeu e-n cer,
Și cerul e departe...
Ce bine, vai, mi-a dat în schimb
Pe rugile-mi deșarte?

— Copila mea, odorul meu!
50 Ascultă, fii cuminte!
Nu supăra pe Dumnezeu
Cu astfel de cuvinte!
— Ah, mamă, mamă, e-n zadar,
Și toate sînt pierdute!
15 Nici Dumnezeu, nici iadul chiar
Nu poate să-mi ajutel

— Dar, fată, dacă țe-a uitat
 Necredinciosul mire,
«0 Și poate el cu alta azi
 Trăiește-n fericire?
 La dlnsul nu te mai gîndi
 Și-1 vei uita cu anii,
 Cînd el răsplata-și va găsi
 In ghearele Satanii!

65 — Ah, mamă, ceea ce-am pierdut,
 Pierdut rămlne, mamă!
 La ce, la ce m-am mai născut?
 O, moarte, vino, ia-mă!
70 Mîini! In zadar vă frămîntați;
 Ochi! în zadar mai plîngeți.
 Ah, viața mea! Lumina mea!
 Apuneți și vă stingeți!

— O, Doamne, nu te îndura
 De vorbele-i nebune!
^5 In deznădejdea-i fără frîu,
 Nu știe, vai, ce spune!
 Ascultă, fată, sfatul meu!
 Te du la mînăstire:
 Mireasa fără de noroc
£0 [n cer găsește mire!

— Ah, mamă, ce mi-e cer și rai!
 Ah, mamă, ce mi-e raiul?
 Cu el, cu el e raiu-ntreg,
 Și fără Wilhelm, iadul!
35 Nici nu mai vreau să cred nimic,
 Nimic din cîte-mi spuneți!
 Ah, viața mea! Lumina mea!
 Stîngeți-vă și-apuneți!...

Așa se zbuciumă mereu
90 Și țipă, și blestemă,
 Răbdarea Domnului cercînd
 Cu vorbe fără teamă.
 Și pînă-n ceas tîrziu de-amurg
 Plîng negrii ochi într-una,
95 Cînd stelele pe cer lucesc
 Și-ncet s-arată luna...

Auzi... deodată, trap-trap-trap,
 Copite bat afară,
 Un călăreț s-oprește-n drum
100 Și urcă-ncet pe scară...
 Lin sună micul clopoțel —
 Cling-cling-cling, fără veste...
 Și de la ușă, lin de tot,
 Vin șoaptele aceste:

105 — Veghează încă, draga mea?
 Lumina nu e stinsă?
 Ce face porumbița mea?
 E veselă, sau plînsă?
 — Ah, Wilhelm, țu!... Așa tîrziu?...
110 Vai, ce dureri cumplite!
 De plîns mi-e sufletul pustiu...
 De unde vii, iubite?

— Noi noaptea doar plecăm la drum,
 Cînd zările-s senine.
115 Și tocmai din Boemia viu,
 Ca să te iau cu mine!
 — Ah, Wilhelm, intră-n casă-ntîi,
 Vreau să-ți aud cuvîntul.
 Vreau să te strîng la sînul meu...
120 Cum geme-afară vîntuH

- Hei, geamă vîntul cît o vrea,
Iubita mea, nu-mi pasă!
Fugarul sforăie grăbit,
Nu-i chip de stat în casă!
125 încinge-te de drum curînd:
Te-oi duce-n goană cruntă,
Și jur că noaptea asta chiar
Dormim în pat de nuntă!
- Ah, dar porni-vom chiar de-acum?
130 Afară-i noapte rece.
Ascultă!... clopotul din turn
Vestește unsprezece!
— E luna sus... Noi și cei morți
Ne ducem iute foarte!
135 Ga vîntul ori ca gîndul vrei
Fugarul să ne poarte?...
- Dar unde-i locul cel faimos
Și patul nunții cum e?
— Departe... strimt, întunecos
140 Și neștiut de lume!...
•— Vom încăpea noi? — Negreșit!
Fii gata dar în grabă;
Deschis e balul; după noi
Nuntașii toți întreabă...
- 145** Copila se găti; pe roib
S-avîntă cu grăbire,
Cu brațu-i gingaș încingînd
Pe mult doritul mire.
Și hop, hop, hop, fugind cu ei,
150 Fugarul saltă sprinten,
Copitele țîsnesc scintei,
Și ies văpăi din pinten.

- La dreapta și la stingă lor,
Pe drumul nins de lună,
155 Cum zboară dealuri, văi, cîmpii!
Greu podurile sună
— TJrra!... E luna sus... Urra!
Ce repede merg morții!
Te temi, iubita mea, de morți?
160 — A h , nu... dar lasă morții!

- Hei, unde merge-acel norod,
Și corbii, ce s-adună?
Ce-nsamnă ciocli, popi, prohod
Și clopotul ce sună?
165 Cîntări și bocete-n convoi
S-asamăn laolaltă
Cu jalnicul orăcăit
Al boului-de-baltă.

- Pe mort lăsați-mi-1 în drum,
170 Neîngropat să steie,
Veniți la cununia mea
Cu tînăra femeie!
Aici, țîrcovnic și gropar,
Cu cioclii dimpreună!
175 Tu, dascăl, mormăie un psalm,
Tu, popă, ne cunună!

- Dispare carul mortuar...
Cîntările-amuțiră:
Pe urma roibului fugar
180 Convoiul lung se-nșiră.
Și hop, hop, hop, zburînd cu ei,
Fugarul saltă sprinten,
Copitele țîsnesc scînteii
Și ies văpăi din pinten.

185 La dreapta și la stîngă lor,
 Cîmpii, orașe, sate,
 Și țări, și munți dispar în zbor,
 De goană fulgerate.
 – Urra!... E luna sus!... Urra!
190 Ce repede merg morții!
 Iubita mea, te temi de morți?
 – Ah, Iasă-n pace morții!...

 – Te uită! sus, pe eșafod,
 Stafii și draci s-adună,
195 Și cîntă, și se invîrtesc
 în razele de lună!
 Aici, strigoi! Aici, scripcari!
 Veniți să-nțindem hora:
 Eu noaptea asta mă cunun
200 Cu mîndra mea Lenoral

 Și toți strigoi – fiș, fiș, fiș –
 Aleargă pe-apucate,
 Zburînd pe sus ca-ntr-un vîrtej
 Un roi de foi uscate.
205 Și hop, hop, hop, fugind cu ei,
 Fugarul saltă sprinten,
 Copitele țîșnesc scînteii
 Și ies văpăi din pînten.

 Cum zboară toate-n depărtări!
210 Apar, dispar într-una!
 Orașe, sate, țări și mări,
 Și stelele, și luna!
 – Urral... E luna sus... Urra!...
 Ce repede merg morții!
215 Te temi, iubita mea, de morți?
 – Vai... las' să doarmă morții!..

– Roib! roib! cucoșii cîntă-n sat...
 Miroase-a dimineață...
 Roib! roib! zăresc la răsărit
220 O geană de roșată...
 Mireasa mea, cred c-am ajuns!
 Sîntem în dreptul porții,
 Și patul nunții ni-e gătit...
 Ce repede merg morții l

225 Convoi, și roib, și cavalier
 Străfulgera în treacă:
 Lovit cu o vergea de fier,
 Se frînge vechiul lacăt;
 Aripele bătrînei porți
230 S-aruncă la o parte,
 Și printre cruci, prin cimitir,
 Ei zboară mai departe...

 Hu!... cavalerul s-a oprit!
 Minune blestemată!
235 Mantaua-i se destramă-n vînt,
 Bucată cu bucată;
 O hîrcă goală-n loc de cap
 Rînjește feroasă,
 Și trupul, în schelet schimbat,
240 Pe umăr poartă coasă...

 Tresaltă roibul viforos,
 Nechează cu putere,
 Pe nări și gură varsă foc,
 – Și sforăie, și... piere!
245 Pămînt și ceruri gem amar
 În ceas de grea minie...
 Lenora se frămîntă greu,
 Cuprinsă de-agonie.

Acum se strîng în cimitir
250 Stafiile la lună,
Și-o horă deșuheată-ntind
Și cîntă împreună:
— Răbdare! Chinul pămîntesc
Se mîntuie cu somnul;
255 De bietul suflet rătăcit
Indure-mi-se Domnul!

B u r n s

ÎN CIUDĂ!

Se vede sârman, ocolit cu dispreț,
Și fruntea și-o-nclină — în ciudă?
Dar noi ne mîndrim și-o-nălțăm mai măreț,
Și-aceasta doar numai în ciudă!
5 în ciudă și numai în ciudă,
în ciuda atîtor mizerii ce sînt,
Nimic nu e rangul decît un cuvînt,
Și omul e aur — în ciudă!

Cu pîne și sare, cu coji de mălai!
10 Trăim anevoie — în ciudă!
Nebuni și mișei se răsfață ca-n rai,
Dar om este omul — în ciudă!
în ciudă și numai în ciudă,
In ciuda averii și-a tuturor chiar,
15 Tot omul cel vrednic e mărgăritar,
Oricît de sărac e — în ciudă!

Vedeți voi pe-acela, el cică-i boier,
Și țanțoș ce umblă — în ciudă!
Asculțe-1 toți proștii și-nalțe-1 la cer,
El tot e-un netrebnic — în ciudă!
în ciudă și numai în ciudă,
în ciuda podoabei ce-o poartă la piept,
Un om fără zgardă, un om înțelept
Se uită și rldde — în ciudă 1

Un rege îl poate-ncărca din prisos
Cu nume și-onoruri — în ciudă!
Dar vrednic să facă din om ticălos
Nu poate nici dînsul — în ciudă!
În ciudă și numai în ciudă 1
Oricît e de sus și oricît de semeț,
Nimic nu-i mai sfînt și nimic mai de preț
Ca mintea și cinstea — în ciudă!

De-aceea rugați-vă Domnului sfînt,
Să lupte tot omul — în ciudă!
Ca mintea și cinstea să aibă cuvînt
Pe lumea aceasta — în ciudă!
în ciudă și numai în ciudă,
Veni-va ea vremea înscrisă pe steag,
Cînd om către om să-și întindă cu drag
O mîna de frate — în ciudă!

G i o s u e Carducci

CĂTRE COPACI

Umbrești culmi repezi, largi singurătăți,
Dar nu-mi ești drag, întunecat stejar:
Cu ramuri verzi tu-mpodobeai barbari,
Pustietori de tronuri și cetăți.

5 Tu, laur sterp, și mai prejos îmi pari:
Tu minți, oricît de falnic verde-arăți
Pe cîmpul veșted, sau cînd, alte **dați**,
Luceai pe frunți pleșuve de chesari.

10 Mi-ești dragă, viță, tu ce crești bogată
Din lut pietros, ca să-mi îmbii paharul
Uitării înțelepte-n vremuri grele.

Mai scump mi-e bradul: el va-nchide-odată
în patru scînduri, neted, tot amarul
Și zbuciumul, și visurile mele.

DIN ITALIENEȘTE

S-a stins virtutea-n a Italiei țară,
Ce-a fost regina lumii în vechime.
De muzele Castaliei azi nime
Nu poartă grijă; toți le delăsără-

A laurului verde frunză rară
E plngărită într-un veac de crime
Și lăcomie; iar din adâncime
Desfriul scoate fruntea dîrz afară.

De ne-au lăsat străbunii-n zile bune
Frumosul stil al versului și-al prozei,
Nu-mi pare-a fi aceasta vreo minune...

Ci vin'să plîngem zilele de față,
Modernul gust ce-și are azi rapsozii
Și decadența-n care se răsfață.

IDILA

Stă supt teiul 'nalt Fecioara sfînt
Și-alintîndu-și copilașul, cîntă.

Soțul ei, moșneagul cel cuminte,
Doarme fără grijă înainte.

5 Patru îngeri stau și strajă țin
Pe un ram, și cîntă-ncet și lin.

Imnul lor se-nalță-n sfînta pace
Și-ascultînd, privighetoarea tace.

10 Peste codru luna-ntreagă crește
Și de sus din cer cu drag privește

Pe pleoape-i cade albă floare
Și din somn Fecioara lin tresare.

Și abia acum, la miez de noapte,
Își alintă pruncul iar în șoapte,

Pe cînd ochii-i mari, fără să știe,
Cătă duși în bruma argintie.

Cintecul de sus abia-1 ascultă
Sufletu-i apasă jale multă.

Lacrima, pe mîna ei picata,
Arde-n lună ca o nestimată.

RUGĂ

Flăraînd mă lasă, Doamne, și mă ceartă
Din cînd în cînd, cu voia ta cea dreaptă
Dușmani trimite-mi dintre cari nu iartă:
Puterile în luptă se deșteaptă.

- 5** Dă-mi pas ușor la joc, și încă una:
Avînt în zări de aur minții mele,
Și să-mi anini cununa,
Cununa-ntreagă cît mai sus în stele.

- 25 Si valuri vesel zgomotlnd la vale
jucau in toate albiile de nuri,
Si mii de pasări ciripeau pe ramuri,
Si mii de inimi tresăltau în piepturi
M-am deșteptat din vis — și era mai

DEȘTEPTARE

- în vis văzui un prunc, un palid prunc,
Gu trupul delicat, și alb, și rece,
învăluit în giulgiu alb — dormea.
Părea cioplit din marmur fără viață,
5 Pe-obrajii albi n-avea un pic de sînge.
„Sărmane prunc, tu vei dormi în veci”,
Mi-ai zis, visînd, și nu știu ce visam.
- Privii din nou la el și auzii
Acuma un suspin adînc ieșind
10 Din pieptul său frumos, — adînc suspin!
Și fragezi trandafiri îi înfloreau
Acum obrazii, buzele-i mișcară.
Rîdea prin somn și eu-mi ziceam în mine:
„Zîmbește-așa cel ce visează flori.”
15 Și stam uitat, privind cum viața dulce
Străbate-ncet ființa lui întregă,
Și cum dormea de lin, nevinovatul,
Cum fiecare răsuflare-a lui
Părea o rugăciune.
- 20 Atunci deschise ochii amîndoi,
Și-un cer albastru se rasfrînse-n ei,
înaltul cer aprins de soare vesel,
De mîndra lui privire-mbujorat
Ca de iubire, și cerînd iubire.

Goethe

IZBĂVIRE

Iubita mea m-a înșelat,
Iubita mea m-a scos din minte:
Pe țârm, la rîu am alergat,
Și rîul alerga-nainte.

Priveam uitit, ca omul beat,
Dar nu știam ce mă reține
P-aci să cad în rîul lat,
Și lumea se-nvîrtea cu mine.

Aud pe cineva că țipă
10 Și, tresărind, mă-ntorc în pripă,
Era o voce uimitoare:
—-Ia sama! Gîrla vine mare!

Era o fată, vezi, drăguța!
Și inima-mi bătea nebună.
15 — Dar cum te cheamă? zic. — Tincuța
— Tincuțo dragă, tu ești bună!

Ta **bu** ma lași să mor, — ți-e milă!
M-ai mintuit în clipe grele;
Dar **asta** nu-i de-ajuns, copilă:
2» Fii deci norocul vieții mele!

Și m-am plîns ei; ea, blinda, mută,
își pleacă ochii în pămînt.
Eu o sărut, ea mă sărută...
Și despre moarte — nici cuvînt!

UCENICUL VRĂJITOR

Iar sa dus in tirg bătrlnul
Mastru vraci, și-s eu stăpînul
Hai, că pun eu azi Ia cale
Toate duhurile salel
Știu pe dinafară
Farmecele lui,
Și minuni, ca dînsul,
Fac, fără să-i spui.

io Iute! Iute,
Adă apă,
Să înceapă
Rotitoare
Valuri-valuripe-ntrecute
Să se verse-n scaldătoare!

15 Vino dar, mătură roasă!
Ia-ți mantaua zdrențuroasă
Slugă-ai fost, fii iară slugă
Fă-mi pe voie dintr-o fugă
Capătă-ți picioare,
20 Sus răsără-ți cap.
Du-te, poartă-mi, adă-mi
Donițele-n trap!

Iutei Iute,
Adă apă,
25 Să înceapă
Rotitoare
Valuri-valuri pe-nțrecute
Să se verse-n scaldătoare!

Iată-mi-1 fugind pe cale!
30 Umple donițele-n vale,
Ca un fulger mi se-ntoarnă,
Un potop de valuri toarnă.
Pleacă, vine iară!
Colcăie-n bazin,
35 Saltă, crește apa,
A, dar este plin!

Ho! străine!
Scalda-i plină:
La hodină,
40 Ca-naainte!
Ah, pricep... amar de mine!
Vorba mi-a pierit din minte!

Vorba, vai! ce cată spusă
Ca să-1 facă iar ce fusă!
45 Fuge, vai, și vine-n grabă!
Mătură, de-ai fi de treabă!
Tot mai mult aduce,
Toarnă tot mereu,
Vai, și mii de riuri
50 Cad pe capul meu!

Șaga-i șagă,
Nu-mi mai place!
Stai, tu, drace!
încă rîde?!
55 Inima-n răcori mi-o bagă!
Ce ochi crunți! Ce schime hîdel

O, dar ai ieșit din iaduri
Ca să faci prin casă vaduri?
Unde caut, pretutindenii,
60 Parcă-i un puhoi cu grindenii
Mătură netoată,
Stai pe loc, îți spun!
Băț, ce-ai fost odată,
Nu mai fi nebuni

65 Nu ascultă? I
Hai ție numai
Căci acuma
Cu toporul
Fără de zăbavă multă
70 Am să-ți potolesc eu zorul

Iată-mi-1! Tîrlș s-arată!
De m-arunc la tine-edată,
Nici nu mîntui tot cuvîntul,
Una fi-vei cu pămîntulî
75 L-am crăpat în două!
L-am lovit la mir!
Pot s-aștept acuma
Și să mai respiri

Iată! Iată!
Că învie
Și-mi îmbie
Doniți pline
Doi acuma dintr-o dată
Ajutor, puteri divine!

85 Și aleargă! Curg păraie
Pretutindenii prin odaie!
Ce priveliște avană!
Vraciul!-Maistre, fă-ți pomană!

Duhurile tale,
Doamne,-și fac de cap:
Le-am chemat, și-acuma
Nu mai pot să scapi

— Măturice!
Stai cuminte
Ca-nainte...
Căci la vreme
Doar bătrînul vraci aice,
Duhuri, poate să vă cheme!

Novocoase-au fost acestea
20 Și-alte gingașe gingăanii.
Căci împart cu muritorii
Astăzi deopotrivă cea mai
MindTă desfătare — *arta*.

STROPII DE NECTAR

Cînd Minerva, ca s-arate
Prețuirea pentru-alesu-i
Prometeu, din cer i-aduse
De nectar o cupă plină,
Spre a-și ferici pe oameni
Și spre-a le sădi în suflet
Simțul artelor frumoase,

Sprintenă-și zori ea pasul,
Nu cumva să prindă veste
40 Jupiter; și cupa de-aur
Șovăi, și pe pămîntul
Verde cîțiva stropi picară..

lute-albinele-i luară
Urma, și sorbiră harnic;
i& Fluturul s-află în treabă
Ca și el un strop să fure;
Chiar năsîlnicul păianjen
Lunecă și supse strașnic.

DIN „FATJST”

PROLOG IN OER

*mnul. Puterile cerești, apoi Mefistofetes. Cei trei
Arhangheli înaintază.*

RAFAEL

în armonia sferelor fraterne,
își sună soarele străvechiul viers
Și își urmează după legi eterne,
Pe-același drum, detunătorul mers.
Vederea lui dă îngerilor vlagă,
Ci, nepătruns, tu, Doamne, le ramii,
10 © Și-n veci mărețe-n strălucirea-ntreagă
Sînt cele-nalte ca în ziua-ntii.

GABRIEL

Și-n nențeles de grabnică rotire
Aleargă mîndru glob terestru-n zbor,
15 Se schimbă-n șir edenică lucire
Cu noapte-adlncă, plină de fior.
în largi șuvoaie se răscoală marea,
Izbind în stînci, la temelia lor,
Și etlnci și mări furate-s de viitoarea
•2t Do-a pururea zorit-a sferelor.

MIHAIL

Și bat orcane fără de-ncetare,
Din mări spre țărmuri, dinspre țărm spre mări,
Și-alcătuiesc în oarba lor turbare
25 O-nlănțuire de adinei urmări.
Fulgerătoarea pustiire, iată,
Deschide-n aer trăsnetului căi —
Gi mersul lin al zilei tale, tată,
îl preamăresc de-a pururi solii tăi.

3»

TOȚI TREI

Vederea ta dă îngerilor vlagă,
Ci nepătruns de nimenea rămii,
Și-n veci mărețe-n strălucire-ntreagă
Sînt ale tale ca în ziua-ntii.

35

MEFISTOFELES

Fiindcă azi tu, Doamne, vîi și vrei
Să afli dacă toate merg cum se cuvine,,
Și cum, de-altfel, eu-ți plac de obicei,
Mă vezi în rîndul gloatei și pe mine.
40 Mă vei ierta, nu pot grăi poetic,
Chiar dacă-ntreagă ceata m-ar desfide;
Să rîzi te-ar face tonul meu patetic,
De nu ți-ai fi tăgăduit de mult a ride.
Nu știu să-ndrug nimic de lumi și sori:
45 Eu vad numai pe bieții muritori.
Al lumii zeu pitic de-aceeași teapă îi
Și tot așa bizar ca și în ziua-ntii.
Ar fi trăit mai bine poate-n schimb
De nu-i dădeai din slava ta un nimb
50 Ce-i zice minte, și din ea o armă-și face,
Spre-a fi chiar mai prejos de dobitoace-
L-aș semui, cu voia ta preanaltă,
Cu greierele cel cu lungi picioare,
Ce zboară-ntr-una și zburînd tot saltă
55 Și-și zice-n iarbă veșnica-i cîntare.
De-ar sta încalte-n iarbă! La tot pasul
în orișice gunoi își bagă nasul.

DOMNUL

Ci oare n-ai nimica alt* a-mi spune?
«0 Ridici spre plră veşnic glasul tău?
Nu afli pe pămînt şi lucruri bune?

MEFISTOFELBS

Nu, Doamne! Stăm, ca şi-n trecut, perfect
de rău
Sărmanii oameni îmi inspiră milă,
«5 Şi chiar să-i pun la chin mi-e parcă silă.

DOMNUL

Cunoşti pe Faust?

MEFISTOFELBS

Filozoful?

DOMNUL

Sluga mea;

MEFISTOFELBS

Ciudată slugă, Doamne, pe-a mea lege!
Nu-i pămîntească hrana ce-şi alege,
75 în zări îl poartă un nestins nesaţiu;
El sie însuşi cam nebun îşi pare:
El cere cea mai mîndră stea din spaţiu,
Iar pe pămînt suprema desfătare,
Şi nici o preajma, nici o depărtare
80 Să-i potolească dorul nu-i în stare.

DOMNUL

Pe căi obscure dacă azi se pierde,
Curînd îl voi aduce la lumină.
XJn grădinar din micul mugur verde
*5 Ghiceşte flori şi roade ce-ar să vină.

MEFISTOFELBS

Pe ce ne prindem? Doamne, îl vei pierde!
De-ai vrea doar să mă laşi, cum ştiu,
Să-l dau pe brazdă eu cu binişorul.

DOMNUL

90

Ți-1 dau în samă pînă este viu
Şi cum îți place ai răgaz să-l porți.
Greşeli e supus tot muritorul.

MEFISTOFELBS

95 îți mulțumesc; că, drept vorbind, cu morți
Nu mi-a plăcut nicicînd să am a face.
Obrazul rumen mult mai mult îmi place.
Dar un cadavru-mi taie tot elanul:
Pățesc ca șoarecele cu motanul.

DOMNUL

100

Așa să fie dar! Ți-ascult dorința i
încearcă din izvod s-abați ființa
Acestui duh și du-1, de ești în stare,
Pe drumul de pierzare,
105 Dar rușinat vei recunoaște
Că omul bun de-un vag imbold se-ndreaptă,
Ce-1 face a cunoaște
întotdeauna care-i calea dreaptă.

MEFISTOFELBS

110 Așa-i, decît n-o ține multă vreme.
Eu de prinsoare n-am la ce mă teme-
De mi-oi atinge ținta, însă, țin
Ca să-mi îngădui un triumf deplin:
Să muște țărna mult și bine,
115 Ca șarpele vestit, cu care-s neam-

DOMNUL

îți las și-ntr-asta voia ta întregă.
Pe de-alde tine-n veci minie n-am.
Din duhurile toate care neagă,
120 Acela hitru mi-este preferat.
Curînd se lasă omul pe tlnjală
Și țihna-n toate și-o dorește-n grabă;
Să-i dau un soț ce-aleargă și răscoală
Și care, drac fiind, neapărat

* In *Tălmăciri*, prepoziția *de* lipsește.

- 125** Va trebui să Iacă bună treabă.
Ci voi, copii aleși de providință,
Vă bucurați de veșnica splendoare
Și tot ce-ncearcă-n veci să ia ființă
Și-n veci trăiește, să vă împresoare
- 130** Cu granițele mîndre-ale iubirii.
Iar cele ce plutesc șovăitoare,
Nelămurite-n lumea nălucirii,
Turnați-le-n gândiri nepieritoarei

(Cerul se închide, Arhanghelii se risipesc.)

135

MEFISTOFEL
(singur)

H e i n e

LORELEY

Eu nu știu ce poate să fie
Că-mi sună mereu în urechi
Cu veșnica-i melancolie
Un basmu din zilele vechi.

Se-ntunecă fără de veste,
Lin apele Rinului curg,
Și cresc ale munților creste,
Măreț strălucind în amurg.

- Pe stincă un chip de femeie
10 S-arată din negură blînd,
Brățara-i de aur schinteie,
Ea-și pieptenă părul cîntînd-

- Ea-și pieptenă părul și cîntă
Un cîntec de vrajă al ei:
15 Te farmecă și te-nspăimîntă
Cîntarea frumoasei femei!

- Pescarul, nebun, se repede
Cu luntrea lui mică și, dus,
Nici valuri, nici stincă nu vede,
20 El caută numai în sus.

Vîltoarea-1 izbește de coasta
fctfncoasă, și moare-necat:
Loreley a făcut-o aceasta
<) u mersul ei fermecat.

GRENADIRII

Din Rusia doi grenadiri se pornesc
Voiși să-și revadă iar Franța.
Dar cînd au intrat în hotarul nemțesc,
Atunci își pierdură speranța.

5 Atunci au aflat dureroasele știri
Că gloria Franței sa stins:
Infrînte, zdrobite sînt marile-oștiri,
Și cezarul, cezarul e prinși

Atunci își plecară triști frunțile lor
10 Și plîneră cei doi tovarăși.
Iar unul a zis: —Cumplit mă mai dor,
Cumplit mă ard rănile iarăși!

A zis celălalt: — Un vis fuse tot,
Și moartea mi-ar fi mult mai bine!
15 Am însă nevastă, copii, și nu pot
Să mor, că-s pierduți fără mine!

— N-am zor de nevastă, n-am zor de copii,
Un dor mai frumos m-a cuprins;
Cerșască pe drumuri ori facă ce-or ști:
20 Cezarul, cezarul meu, prinși

Curînd, o, prietene, mort roi zăcea:
Ascultă-mi un singur c«vînt!
Cadavrul cu tine în Franța mi-1 ia,
Mă-ngroapă-n al Franței pămînt 1

15 Dar crucea onoarei mi-o prinde la piept,
Aproape de inima-mi stînsă;
Așază-mi și flinta la umărul drept
Și spada la mijloc încînsă.

30 Așa voi veghea în mormînt, ascultînd,
O strajă ce pare că doarme...
Ci-n vis auzi-voi iar tunul urlînd
Și tropot și zîngăt de armei

35 Cezarul meu trece-n al luptei avînt
Pe groapă-mi, și-n spade ce scapăr,
Atunc, marmat mă înalț din mormînt
Cezarul, cezarul să-mi apăr!

AȘ PUNE CRUCE SĂRĂCIEI...

Aș pune cruce sărăciei mele
De-aș fi un pictor meșter de icoane,
Să zugrăvesc tablouri după toane,
Împodobind biserici și castele.

Potop de daruri, aur și coroane,
De-aș ști clavir, vioară, ca prin ele
Să desfățez boierii-n cafenele,
Ori să culeg aplauze-n saloane.

10 Nu-mi va zîmbi norocul niciodată:
Pe lume tu mi-ești singurul tezaur,
Tu, artă fără pîine, poezie!

Și, ah! cînd alți petrec și se desfată,
Cînd vinul spumegă-n pahare de aur,
Eu însetez, ori beau —pe datorie...

CA VISURILE.

Ca visurile-ntunecate
Clădirile se-nșiruiesc,
Și singur, învelit în manta-mi,
Tăcut pe trotuar pășesc.

5 Acuma-n turnul catedralei
Se bate tainic miez de noapte...
M-așteapt-acasă adorata
Cu sărutări, vrăjite șoapte.

10 Prietenoasă trece luna
Călăuzindu-mi pas cu pas*,
Dar eu m-opresc în umbra porții,
Strigându-i vesel: „Bunrămas”.

15 Îți mulțumesc, amică veche,
Că-mi luminași frumos pe drum;
Treci mai departe, luminează
Și celorlalți pribegi, de-acura.

20 Iar de găsești pe vreun ibovnic
Ce plinge, tu să nu mi-l lași;
O, mingîie-l, precum pe mine
De-atltea ori mă mîngliași...

UN TINĂR IUBEȘTE.

Un tînăr iubește-o copilă;
Copila pe altul l-ar vrea,
Acesta iubește pe alta,
Și chiar se cunună cu ea.

Copila atunci se mărită
De ciudă cu-ntiul venit
Ce grabnic o-ntînvîpină-n cale;
Iar tînărul umblă mîhnit.

Povestea e veche, și totuși
Rămîne de-a pururea nouă;
Și-aceluia cui î se-ntimpă
Li sfîșie inima-n două.

Cu flinta la soare se joacă
Și-i fulgeră-n mâini acea flintă;
Salută, o pune la umăr...
Aș vrea să mă ieie la țintă!

CE TRISTĂ MI-E INIMA...

Ce tristă mi-e inima, trista!
E-n mai și e cald și-i lumină,
în deal, lângă teiul de strajă,
Stau dus pe reduta-n ruină.

5 Alunecă gîrla-ntre sălcii;
în luntre-un copil de pescar
Tot plescăie undița-n apă
Și fluieră micul ștregar.

în mii de culori mi s-arată
10 Podoabele mîndrei naturi:
Gradine, și chioșcuri, și oameni,
Și vite, și lunci, și' păduri.

Jos, fete albesc și bat rufe;
Lin zbîrnîie din depărtare,
15 Subt scocul înalt, roata morii
Și prăfuie mărgăritare...

Pe lângă gheretă se plimbă,
în turnul castelului sur,
Străjeru-n tunica lui roșe:
o El face la stînga-mprejur.

IBOVNICĂ DULCE...

Ibovnică dulce, cînd tu în sicriu
Dormi-vei și-o fi să te-ngroape,
Atunci aș dori după tine să viu
In negura negrei groape...

5 Să plîng sărutîndu-te dornic și lung,
Mireasă dorită-n vecie!
Să gem, să mă zbucium, să tremur, s-ajung
Cadavru asemenea ție!

10 Scula-se-vor morții noaptea tîrziu,
Fantastic jucînd pe morminte,
Ci noi amîndoi dormim în sicriu,
In brațe cuprinși ca-nainte.

io Scula-se-vor morții in ziua de-apoi
Cînd surla-nvierii răsună —
Nimic nu ne tulbură însă pe noi
Și dormim fericiți împreună!

STETEAM LA COLIBĂ...

Steteam la colibă, pe prunduri,
Privind peste mare-n apus,
Năvalnice neguri de seară
Veniră, urcîndu-se-n sus.

Luminile fără de veste
Aprinse fuseseră-n far,
Și-abia mai zărirăm o pînză
Departe p-al mării hotar...

10 Vorbeam de furtuni, naufragii,
Și cum trăiește-un năier,
Săltînd între spaimă și farmec,
Plutînd între mare și cer.

15 La Ganges sunt arbori gigantici,
Mireasmă de flori și lumină;
Copiii pămîntului pașnici
La floarea de lotus se-nchină...

Ce oameni murdari lapoaejii!
Gu capul turtit, stîrpituri;
Frig peste, stlrciți lingă focuri
2t Și cfaiioță-n fund de păduri

Steteau, ascultînd serioase
Gppilele... Toți am tăcut —
Și noaptea căzu fără veste,
Și pînza a fost dispărut.

COPII ERAM...

Surorei sm.le

Copii eram p-atunci, aopilă,
Copii drăguți, copii vioi;
Ne cocoțam printre cotețe,
Dormeam în paie amîndoi...

Iar oamenii veneau afară
Cînd noi cucurigam drăcoși,
Și ei credeau de bună seamă
Că este cîatec de cocoși....

li Cu lăzile din curtea noastră,
Grămadă una peste altă,
întruchipasem noi o casă:
Gospodăria laolaltă...

De prin vecini bătrîna miță
Me cerceta-n răstimpuri dese.,
15 O-ntîmpinam cu plecăciune,
Rostind cuvinte nențelese.

Ba o-ntrebam de sănătate,
Politicoși, care de care;
De-atunci, la câte miți bătrine
20 N-am pus aceeași întrebare!

Ba stam adesea la taifasuri,
Ca doi bătrini din vremi uitate,
Ne tlnguiam că-n vremea noastră
Erau așa frumoase toate;

25 Că dragostea, credința, cinstea,
Pe zi ce merge tot dispar,
Și cit de scumpă e cafeaua,
Și banul cit e azi de rar!...

30 S-a dus copilăria noastră,
Și toate-s de vlrtej furate —
Și bani, și vremuri, și credință,
Și cinste, și iubire,— toate!...

STAI ȘI-ASCULȚI SUB RAMURI.

Stai și-ascuți sub ramuri albe
Cum departe geme vintul
Și privești la cer prin ceața
Care-nvăluie pământul.

5 Vezi și crînguri, vezi și cîmpuri
Triste și pustii, departe:
Iarnă-n suflet, iarnă-n fire,
Iarnă afli-n orice parte...

io însă crângile se scutur
Fără veste. Abătut,
Crezi că valuri de zăpadă
Peste tine-au fost căzut;

Ah, nu-s valuri de zăpadă!
Tresărind din vis, te sperii^
15 Plouă flori mirositoare,
Joacă razele puzderii.

Farmec fioros de dulce!
Iarna se preschimbă-n vară,
Fulgii se preschimbă-n floare,
20 Inima iubește iară...

ARBORII-NFLORITI RĂSUNĂ.

Arborii înfloriți răsună,
Cîntă cuiburile-n slavă...
Cine-i oare capelaistrul
În orchestra din dumbravă?

Pițigoii care-ntr-una
Dă din cap cu-atlta fală?
Ori pendantul cuc ce-și strigă
Numele fără greșală?

Este oare cocostircul,
Care, tacticos la păsuri,
Caloă-nfipt, pe lungi picioare,
În acest concert de glasuri?

Nu! În inimă-mi trăiește
Cela ce conduce corul...
Tainic simt cum bate tactul,
Și socot că e amorul.

PĂDURI ȘI CIMPURI SE-NVESMÎNTĂ.

Păduri și cîmpuri se-nvesmîntă
Cu flori* — s-a desprimăvărat...
Voioasă ciocîrlia cîntă
Sus, în văzduhul fermecat.

5 Tresare inima-mi pustie
Din toropeala-i de mormînt,
Și tu mă faci, ol ciocîrlie,
Să plîng încet, și trist să cînt,

iu Ea-mi strigă gingaș din tărie:
„Ce tot îngîni acolo-ncet?”
Un cîntec, dragă ciocîrlie,
Și-s ani de cînd îl tot repet!

Îl cînt pe cîmpuri yara-nțreagă,
De mult durerea mi-1 urzi,
15 Și chiar, o! ciocîrlie dragă,
Bunica ta mi-1 auzi!...

PE DEȘERTUL ȚĂRM...

Pe deșertul țărm al mării
Noaptea s-a lăsat, și-n noapte
Dintre nori se rupe luna*
Și din valuri sună șoapte:

„E nebun pesemne-acela,
Dacă nu-i înamorat
Vecinie triat și vecinie vesel,
Parcă-i lucru necurat.”

Printre nori se furișează
10 Luna cu zîmbiri șirete:
„E nebun, înamorat e,
Pe deasupra și poet e.”

IN SALOANE DE PICTURĂ.

În saloane de pictură
Vezi pe omul care-a vrut
Ca să lupte cu bravură,
Înarmat cu lance, scut...

Amorași însă-I răsfată
Pin' ce-i fură scut și armă,
Și cu lanț de flori pe brațe,
El stă dîrz, ci tot nu-1 sfarmă.

Astfel încezesc și eu,
10 Cu tot focul tinereții,
Iară alții luptă greu
În războiul mare-al vieții.

CAVALERUL OLAF

Doi bărbați de-un ceas așteaptă
La biserică, în poartă;
Rege-i unul, gîde-i altul,
Haine roșii ambii poartă.

— După cum aud eu, slujba
Cununiei e sfîrșită.
Regele s-a-ntors spre gîde:
— Stai cu barda pregătită!

Orgă, clopote... Norodul
Dă naval din catedrală:
Lung alai; în mijloc mirii
Strălucind ies la iveală.

Firavă, nespus de tristă
Fiica regelui privește;
Vesel și semeț e Olaf:
Gura-i rumena zîmbește,

Cînd spre-ntunecațul rege
Gura-i rumenă-și îndreaptă:
— Ziuă bună, tată-socru!
Moartea astăzi, știu, m-așteaptă.

' Ut s'>ir<i jiriil zifil/ rti itr. firin
tit H(uff)*#* tl l'ihif .EH »Kki»p«; lui ft»

itff/in-fu * ,ntgfi.-t ru ortinJ ft>sfpt

• "ipib-. In b'em.ttr fr rsinâ '...itij
• \ 'it </s'?' . W tirtijt't. fct-'f' ifM/r :><i
l ** litijpi tot '«i'({», itirikIH'i fturf'nh

In ^1-wirt.,.,., H,)» JH' i<P-,
/s''/ IH-tit/ir i>-h'<' Liî jilîr Jt-tiof ** i
WM'îîî t* nhrHH <n -mi -n-i.'

< Ah f'li), <«/. litu iit'i mi 't' stx.,
' "mt iu nti<r'i -</' '*'' 1/J''i jifin"
' Li'. i>|><im tit/nl- M fir titittr'
t '«itUR i- w irşfn{n('t'io'î u mit'

'< *» r<ij»"» <K m m' *i 'vi '
' nr .-i'. it*./ .-i h'ift /s'ir >Jr<
it.ii N/M .s' »*» nln-t ert* arxin

! , * i-! .ih l'îîî. MW Wîî i-i H' <» J

, i , l,*,., *...(< HH)A'' i/eirtuJ

I ,* . fih ii 'Imîi i>> '

ff UT-I ftu! tur ftmh "» "»»> **<<
'im m> "i ftrUw <W>

mifUiat '» ti'iz'i [H'ir'
flfhtUii ftm:- ff *H Vtj 'jir'».'

f'q<ihl 'h i)»ii'wi'ii intuia

' I ^ * ^

3f-i*

5t JtrtÂt*.*v> » n' **.

CraiuI ielelor de Goetho, prima traducere pi.-hlicată de St. O.I esif în Revista scoalei, 1892

Traducerea unei poezii de Heine comunicată lui V. ^oflec într-o carte poştala din 9 mai 1902 (Hiblioteca Arad omui R.b.K.)

Rege, pîn' la miez de noapte
Mai amînă-mi ceasul morții;
Vreau să-mi văd banchetul nunții,
Danțul la lumina torții.

25 Lasă-mi viața pîn' ce cupa
Cea din urmă voi goli-o.
Lasă-mi viața, lasă-mi viața
Pîn'la danțul de adio!

Regele s-a-ntors spre gîde:
30 —Viața-i fie-ngăduită
Pină azi, la miezul nopții —
Stai cu barda pregătită!

II

Stă Olaf la praznicul său nupțial,
E ultima cupă, e ceasul fatal,
Femeia lui ștă lîngă dînsul
Și-o-neacă plînsul...
Călăul stă la ușă.

Pornește viu danțul, și, dornic-păgîn,
Și-apropie Olaf soția la sin:
Ei joacă la lumina torții —
E danțul morții...
10 Călăul stă la ușă.

Cum sună viorile viu și voios!
Cum șuieră flautul trist și sfios!
Privind pe-amîndoi jucătorii,
Te prind fiorii...
15 Călăul stă la ușă.

Și OJaf, în vuiet, îngînă nebun:
- Mi-ești dragă, mi-ești dragă cîtnupotsă-tispun
Nici inimă nu-i să priceapă —
E frig în groapă...
20 Călăul stă la usă.

III

Olaf, bate miezul nopții,
Și la moarte-acum te cheamă
Tu pe fiica unui rege
Ai iubit-o fără teamă.

5 Rugi călugării îngînă;
Omu-n haina roșe ține
Barda-n mînă și te-așteapta
Lîngă negrul stîlp, pe tine.

10 Olaf vede zid de săbii,
Vede torțele cum pică —
Gura-i rumenă zimbește,
Vesel ochii-n sus ridică:

— Binecuvîntate fie
Ceruri, soare, lună, stele.
15 Blînd popor de păsărele,
Vesele ciripitoare!

Binecuvîntate marea
Și clmpia-mpodobită!
Ochii tăi frumoși, iubită,
20 Viorelele frumoase...

Ochi frumoși, ochi viorele,
Numai voi mi-ați stins norocul,
Binecuvîntat și socul
Unde mi te-ai dat tu mie!

MI-E INIMA TRISTA..

Mi-e inima tristă, și dornic
Mă-ntorn către timpul trecut,
Cind omul era mai statornic
Și traiul era mai plăcut.

5 Ci astăzi, ce goană grozavă!
Ce jale, ce lipsă de-aviņ!
E mort Dumnezeu din slavă,
Și demonu-i mort pe pământ!

Ah, toate-mi par triste, bătrine
10 Și putrede-n simburul lor:
Aș vrea ca să mor pînă mine
De n-ar fi un pic de amor...

E SINDROFIE

E sindrofie astă-seară,
Salonul tremură-n lumină;
Sus, la fereastra cea înaltă
Se mișcă-o umbră și se-nclină.

5 Eu singur stau pierdut in noapte,
Tu însă nu mă poți vedea,
Și mai puțin poți tu pătrunde
în noaptea din inima mea!

Și inima-mi întunecată
10 Poți singură s-o-nseninezi...
Ea geme sîngerînd în noapte
Și moare, însă tu nu vezi...

PE-O DIMINEAȚA.

Pe-o dimineață strălucită
Trec prin grădină trist... auz
Cum florile șoptesc, suspină...
Eu însă rătăcesc ursuz.

- 5** Se uită-n calea mea duioase,
Șoptesc încet, suspină-ncet:
„împacă-te cu sora noastră,
O, palid și-ntristat poeți”

NOI NE IUBIRĂM..

Noi ne iubirăm împreună,
Și de-a „femeie și bărbat”
Jucându-ne în voie bună,
Nu ne-am bătut, nu ne-am certat.

Am dus-o într-un vis și-n glume,
Rîdeam cu gînd nevinovat,
Și fără nici un zor de lume
Ne-am drăgostit, ne-am sărutat.

- 10** De-a „v-ați-ascunsele” în fine
Ne-am mai jucat prin văi și lunci
Și ne-am ascuns așa de bine,
Că nu ne-am mai găsit de-atunci.

IN AMURG..

în amurg, tîrzia rază
Peste crîng și văi adoarme...
In albastrul din văzduhuri
Luna plină scinteiază.

Cîntă greieri la izvor,
Apa strălucind se mișcă-
Ascultînd, robit de farmec,
Stă drumețul visător.

La izvorul ce răsună
Mîndră zîină mi se scaldă:
Umeri goi și albe brațe
Strălucind în clar de 'lună...

ICOANE VECHI.

Icoane vechi din vremi uitate
Se-nalță tainic din morminte
Și-ncearcă astăzi să-mi arate
Cum te iubeam mai înainte...

Cum visător, trist, ziua toată
Umblam cu ochii în pămînt,
Și lumea se oprea mirată
Văzîndu-mă ce palid sunt.

Cum noaptea mă simțeam mai bine,
i 0 Căci țîrgul tot era pustiu,
Doar eu, și umbra mea, cu mine,
Treceam pe străzi așa tîrziu...

Doar pașii mei trezeau ecouri
Pe chei, în tainica tăcere,
15 Doar luna se rupea din nouri
Și-mi arunca priviri severe...

Și mă opream, fără de veste,
In fața porții casei tale,
Priveam pierdut sus, la ferestre,
20 Mi-era atît de dor și jale!

Tu m-ai zărit, o știu eu bine,
Venind atitea seri la rînd,
Tîrziu în nopțile senine
Ce și un stîlp în lună stînd...

NIMFELE

Bat valuri plescăind în țărml
Pustiu, și luna-i sus, pe mare...
Pe dună zace cavalerul
Cuprins de leneșă visare.

5 Ies albe nimfe din adîncuri,
Un vâl ușor e a lor haină;
Crezînd că doarme dus voinicul,
S-apropie de el în taină.

Intîia stă, i-admiră coiful
10 Cu penele strălucitoare,
A doua și-află joc cu lanțul
Și ciucurii la cingătoare...

Și, fulgerînd din ochi, a treia
Ii trage spada sclipicioasă:
15 Proptită-n spadă, mi-1 privește
Și-i rîde-n față, drăgăstoasă.

A patra drăgălaș s-alintă
Pe lingă el, șoptindu-i glume:
„O, de-aș putea să-ți fiu iubită,
20 Drag făt-frumos din altă lume!”

A cincea mînilor-i dezraiardă
A șasea parcă nu se-ndură,
Sfios s-apeacă și-1 sărută
Intii pe ochi, apoi pe gură...

Șiret, el nu deschide ochii,
Se simte-așa nespun de bine:
Sub farmecul tăcut de lună
Se lasă răsfațat de zine.

VISAI CĂ MĂ PLIMBAM...

Visai că mă plimbam cu tine
Prin cer, cu tine, draga mea,
Căci fără să te am alături,
Un iad și cerul mi-ar părea.

Văzui aleșii, cuvioșii
Și dreptii toți ce preste fire
Și-au chinuit pe lume trupul,
Spre-a sufletului mlntuire,

Părinți și eremiți, apostoli
10 Prin fața noastră au trecut,
Toți girbovi, ba vreo cițiva tineri
Mai jalnici încă de văzut»

Lungi fețe sfinte, frunți pleșuve,
(Și jidovi Intre ei vreo doi) —
15 Severi ei își vedeau de cale
Și nici nu se uitau la noi.

Nu ți-aruncau nici o privire,
Deși la brațul meu, zglobie,
Mi te-alintai zîbind în treacăt,
20 Iubito, cu cochetărie...

Doar unul te-a privit. El singur
Era frumos în sfînta ceată,
Minune de frumos: în raze
Lucea figura-i adorată.

25 în ochi — senin ceresc; pe buze
Un zîmbet voitor de bine:
Cum a privit spre Magdalena
Pe vremuri, astfel și la tine...

Ah! știu... e fără de prihana,
30 E sfînt, și totuși nu știu, parcă
Simțeam că-n inimă o umbră
De bănuială tot mă-ncearcă...

Nu-mi fuse-n coruri la-ndemină,
Și de pămînt mă prinse dorul:
35 Mă stingherea — o, Doamne, iartă
Isus Christos, Mîntuitorul...

CAVALERUL

Lui D. Anghet

A fost odinioară un cavaler tăcut,
Cu ochii melancolici, obrazii de zăpadă.
Tărăgănat și șubred, pustiu și abătut,
El hoinărea pe uliți, dat visurilor pradă.
Era așa de țepăn, stîngaci, dus în extaz!
La geamuri flori și fete rideau de el cu haz,
Cînd, șovăind în umblet, se poticnea, sărmanul l'

Ades, pierdut în umbră, stetea-ntr-un colțișor,
Fugind de ochii lumii în casa-i solitară.
30 Și brațele-amîndouă el le-ntindea cu dor,
Cî nu scotea o șoaptă în liniștea de seară.
La miezul nopții însă creștea un freamăt lin
Și-un cîntec sau descîntec bizar, ca din senin,
Și cineva la ușă ușor de tot îi bate...

15 Iubita-i intră, — iat-o alunecînd ușor
într-un veșmînt de spumă de valuri zgomotoase.
Aprinsă și-nflorită ca un aprins bujor,
Strălucitor e vălu-i ușor ca de mătase,
Blond chipul ei răsare din buclele-auTii,
20 Surid albaștri ochii scînteietori de vii —
în brațe unul altui se lasă ei să cadă...

în brațe unu) pe-altul ei dornic se coprind;
Știngaciul de-adineauri nici nu se mai cunoaște;
Reinvie visătorul; obrajii reci s-aprind;
25 Din ce în ce mai teafăr el simte că renaște.
Ea însă, ea-l răsfață zîbind alintător,
Cu viclesug se-ntoarce încet, și-ncetișor
L-acopere cu vâlul cel alb, de diamante...

30 într-un palat feeric, cu ziduri de cleștar,
Se vede cavalerul, orbit de-așa splendoare:
Uimit se uită dînsul și se mai uită iar,
Tot aruncînd în preajmfi-i priviri nencrezătoare.
Dar nimfa-l ține totuși îmbrățișat cu drag.
35 El — mire, ea — mireasă, și-n jurul lor, șirag,
Din țiteră țin hangul și cîntă mîndre zîne...

Din țiteră țin hangul și cîntă răpitor,
Și, stînd să-nceapă danțul, ridică-n tact piciorul.
Tresare cavalerul, înnebunit de-amor.
Mai pătimaș își strînge la piept acum odorul.
40 Atunci, fără de veste, luminile dispar,
Și iarăși cavalerul tăcut și solitar
Se pomenește-n trist-a poetului chilie...

SAFIRE-S OCHII TĂI...

Safire-s ochii tăi, iubito,
Atît de dulci și drăgălași —
De trei ori fericit bărbatul
Pe care să-i sărute-l lași!

5 Și inimioara ta, iubito,
E nestemată piatră rară —
De trei ori fericit bărbatul
Cel pentru care arde-n pară!

10 Gurița ta-i rubin, iubito,
Cum'alta nu mai e pe lume
De trei ori fericit bărbatul
Pe care-l strigă blînd pe nume!

15 Ah! nu-l știu eu pe fericitul!
Ah! singurel să-mi iasă-n cale,
Acolo-n codru... iute-aș pune
Un capăt fericirii sale!

SOLIA

Băiete, sus! — aruncă șeaua
Pe cal, ș-aleargă-n zbor cu el,
Mai repede ca rînduneaua,
La craiul Duncan, la castel.

- 5** Și-acolo-așteapta pîn'ce-ți iese
Din grajd, în cale, vreun argat
Și-ntreabă-l: „Care-ntre crăieșe
S-a logodit cu-adevărat?”

- 10** De-ți spune: „Cea cu negre plete”,
Să-mi vii napoi cît ai clipi...
De-ți spune: „Cea cu blonde plete”.
Atunci, te rog, nu te pripî.

- 15** Te du atunci în tîrg și cere
Un ștreang, și vino-mi înapoi
În trap domol; păstrînd tăcere,
Să urci ca să mi-l dai apoi.

RECAPĂT CURAJUL PĂGIN...

Recapăt curajul păgin din străbuni,
Zbor parcă pe-un roib furtunatic;
M-așteaptă iubita și dornic m-avînt
Spre vechiul castel singuratic.

- 5** Recapăt curajul păgin din străbuni,
Zbor parcă pe-un roib furtunatic;
M-așteaptă rivalul și-alerg, îndrjit
De dorul de luptă sălbatic.

- 10** în juru-mi cîmpii și păduri se aștern
De-a valma în goana turbata!
Și-i scris ca să moară și cruntul rival,
Si gingașa mea adorată...

DIN LACRIMELE...

Din lacrimile ce le plng
Răsar înfloritoare flori,
Și suapinările-mi se strâng
In coruri de privighetori.

Și ale tale-or fi, de-i vrea,
Copilă, toate florile,
Și toată noaptea ți-or cînta
La geam privighetorile.

ȘI DACĂ-N OCHII TĂI...

Și dacă-n ochii tăi privesc,
Mă vindec și mă liniștesc;
Și dacă gura ți-o sărut,
Mă simt cu totul renăscut.

Și dacă tu la sîn mă culci,
Mă farmecă iluzii dulci;
Ci dacă-mi spui: „Mi-ești drag” tresar
Și parc-aș vrea să plîng amar.

DOI FRAȚI

Sus pe stîncă-n noapte-adînce
Un castel străvechi se vede.
Dar în vale, pe sub stîncă,
Fulgeră loviri de spede.

- 5** Frați se bat acoîo-n vale,
Prinși de furie turbată.
Spune, ce prilej de jale
îi împinge să se bată?

- Laura cu ochi de **pară**
10 A încins frățeasca **ură:**
Amindoi se-namorară
De frumoasa ei făptură.

- Dintre dinșii, însă, care
E mai brav s-o cucerească?
15 Nu-i alt chip de împăcare —
Spedele să hotărască!¹

¹ In *Tălmăciri*, strofa aceasta a fost, din eroare, omisă; o reintegrăm după *Romanțe și cîntece*.

Și se luptă și se-niruntă,
Loviturile se-ncură....
Conteniți bătaia cruntă,
Frați nebuni, orbiți de ură!

Ah, tu, vale singerată!
Ceasul rău, ahl iată, bate!
Și-amîndoi cad morți deodată,
Fratele ucia de frate.

Multe secole trecură,
Multe vor mai trece încă;
Și castelu-n surpătură
Stăruie pustiu pe stîncă.

Dar la ora cea fatală
Valea se deșteaptă-n șoapte:
Frații din mormint se scoală
Și se bat In orice noapte.

A RĂSĂRIT SENINA LUNĂ...

A răsărit senina lună
Și strălucește peste mare;
Eu stau cu draga mea-mpreună
Și-o strîng la sîn cu dezmierdare.

Stăm singurei uitați pe maluri:
— Iubito, ce ascuți cu frică
La vuietul de vînt pe valuri?
De ce tresare mîna-ți mică?,..

— Nu-i vînt pe valuri, ci cîntarea
10 Sirenelor ce mă-nfioară,
Surorilor pe care marea
Mi le-a-nghițit odinioară.

TRAGEDIE

— O, vino, și-mi vei fi soție;
La pieptul meu găsi-vei scut;
Uita-vei în străini și țara
Și casa unde te-ai născut.

> De unde nu, eu mor, și tristă
Vei rămânea p-aceste lunci:
Și chiar la vatra părintească
Vei fi ca și-n străini atunci...

II

(Cântec popular auzit pe țărmurile Rinului)

A dat o brumă fără veste,
A dat o bruma pe-nserat,
Și florile de primăvară
S-au ofilit, s-au scuturat.

Un tânăr a-ndragit o fată,
Și dragostea i-a scos din minți —
Ei au fugit pe-ascuns în lume,
Nevrind să știe de părinți.

Copii sărmani, n-avură parte,
10 Și steaua nu le-a strălucit:
Au rătăcit pe căi străine,
S-au prăpădit și au murit...

U i

Un tei întinde ramuri umbrindu-le mormintul,
Si **paseTile** cintă, suspină-n treacă ymtul: ^
Subt tei, pe dimbul verde, flăcăul de la moara ^
Cu mîndra lui glumește, într-un amurg de vara.

Fantastic teiul crește și-n umbră-¹ înveșminta,
Trist freamătă zefirul, trist paserile cmta:
Deodată-ndrăgostiții au încetat din glume,
Si plîng fără să știe nici ei de ce anume...

AMURG

Pe prundul spălăcit al mării
Stam solitar și dus pe gânduri.
Mărețul soare scăpata azvrlind
Pe apă vilvătăi de pară,
Și albele talazuri
De flux îmbrîncite
Năvăleau mai aproape și tot mai aproape,
Spumegind în ropot mereu...
Un ropot bizar: un șopot și-un plinset,
10 Un hohot și-un murmur, un freamăt și-un geamăt,
Pe-alocviȚă o muzică dulce de leagăn
Tresărind pe furiș dintre valuri —
Părea c-ascult epopei dispărute,
15 Străbune povești năzdrăvane pe care,
Copil, pe de rost le știam pe vremuri
Din rostul altor copii din vecini,
Pe cînd ne strîngeam, în amurguri de vară,
Pe scara de piatră,
20 Și toți ascultam tiptil și cuminte,
Cu ochii mari și cu inima mică;
Iar gingașele fete,
Pe după-nfloritele glastre,
Steteau peste drum, la ferestre,
25 Rozalbe figuri zîmbitoare,
Bătute de lună...

· In *Tălmăciri*, greșeala de tipar: *stîngeam*.

FURTUNA

Turbează furtuna.
Dă bice gloatei de valuri,
Și ele, spuroind de minie-n răscoală,
Se-ncalecă-n goană, urnind și-mbrîncind
5 Munți albi și mișcători de apă:
Micuța navă-i suie
Cu trudnică pripă,
Ci fără de veste-alunecă
în negre prăpăstii căscate...
10 O, marel... Mama Frumuseții,
Din spumă de val răsărite!
Străbuna Amоруlui! Aibi indurare!
Ah, iatăl alba ta rîndunea
Din aripi filfăie fantastic,
15 Setoasă de pradă,
Și-adulmecă inima mea ce răsună
De slava zeiței din tine născută;
Adulmecă inima mea, jucăria,
Nepotului tău zburdalnici

20 De-a surda implor!
Dispare strigarea-mi in larma furtunii
Și-n tumultul de vânturi!
Uraganul se sparge-n gigantic delir
De sunete oarbe

Eu însă prind lămurit în auz
O dulce-aiurare de bătă; —
Un cântec mă cheamă răzbind sălbatec
Nespus de duios, dureros de nespus,
Și glasul acesta-1 cunosc...

3a Departe, pe țărmul stincoasei Scoții
Se-na)ță turnul castelului sur
Dasupra năprasnicei mari;
Acolo, sub arcul înaltei ferești,
Veghează o mândra femeie bolnavă —
35 Ga umbra ușoară, ca marmura albă, —
Ea cântă din harfă și cântă din gură
Și viatul îi flutură pletelc-i lungi
Și-i spulberă cîntecul trist
În largul furtunei, pe mare...

NOAPTEA- N CABINĂ

Legănat ca-n vis de valuri
Și cu ochii către cer,
Stau culcat într-un ungher
Din cabina-ntunecată.

Caut dus prin fercstruie
Sus, la spuza cea de stele,
Ochii dragostelor mele, —
Legănat ca-n vis de valuri.

Ochii dragostelor mele
Stau deasupra mea de pază,
Tot clipesc, tot scînteiază
Drăgostos din bolt-albastră..

Astfel, către bolt-albastră
Multă vreme caut dus,
Pînă ocini dragi de sus
Albe neguri mi-i acopăr...

*

- In coasta năvii, unde zac
Și-mi razem capul visător.
Izbind se frământă sălbatece valuri
- 20 Și murmură-ntr-una:
„Copil fără minte!
Ai brațul scurt și ceru-i departe,
Și stelele stau țintuite de cer
Cu ținte de aur...
- 25 Deșarte dorinței Oftări deșartel
Mai bine-ai face s-adormi în pace..."

- Visai, departe-n zare, un cîmp pustiu și nins.
Lințoliu de omături nemărginit de-ntins.
Și sub omătul rece, în fundul groapei reci,
- 30 Dormeam uitat de veacuri în negura de veci.

Dar sus, din cerul negru, deasupra groapei mele,
Vegheau fără de număr frumoșii ochi din stele,
Frumoșii ochi'. — și dinșii luceau biruitor
în liniște senină, și totuși plini de-amor!

VOCEA MUNTELUI

Pe văi un călăreț pribeag
Coboară abătut.
— Logodnica m-așteapta-n prag,
Ori m-a uitat de mult?
Un glas din văi s-a smult:
„Uitat de mult!

- Și călărețul, coborînd,
Oftează cu amar:
— Vai, iată-mă-s așa cunnd
- 10 Uitat, șters dintre vii?
Plîng văile pustii:
„Șters dintre vni'

- Și-l prind fiorii morțn reci
Pe tristul călăreț.
- 15 - Mai bine-atunci să dorm pe veo
într-un mormînt tăcut!
Trist văile-au gemut:
.Mormînt tăcut...

ȘI DACĂ VREI...

Și dacă vrei să iei aminte,
În toate cîntecele mele
Zărești un drac frumos de fată
Învîndu-se mereu din ele.

5 Și dacă vrei să iei aminte,
Auzi chiar vocea-i îngerească
Prin cîntec, riset și oftare
Ea cearcă să te zăpăcească.

10 O vorbă numai, o privire
E-n stare inima să-ți fure,
Și-n mai vei rătăci ca mine
Pe văi și lunci, visînd aiure..,

PE NOURI LUNA STRĂLUCEȘTE.

Pe nouri luna strălucește,
O uriașă portocală,
Aruncă peste marea sură
Dungi sclipitoare de beteală.

Pe maluri rătăcesc și-s singur,
Se sparg la maluri albe valuri,
Și parcă șoapte dulci mă cheamă
Din valuri ce se sparg la maluri.

10 Ah, noaptea e atît de lungă,
Și inima-mi de dor se-mbată...
Veniți, jucați, frumoase nimfe,
Cîntați în horă fermecatăl...

Aș vrea s-adorm la sinul vostru,
Al vostru sînt cu trup și suflet.-.
Cîntați să mor, zdrobindu-mi dulce
Din suflet ultimul răsuflet l

VEDENIA

M-a desfătat un vis frumos
Și negrăit de fioros:
Mi-e încă mintea tulburată
Și-mi bate inima speriată...

Mă pomenesc într-o grădină
Fantastică, de farmec plină,
Cu multe flori în multe fețe,
Neasemănate-n frumusețe...

10 îmi ciripesc atâtea neamuri
De paseri mici, săltind pe ramuri;
Măreț se-ngina zorile,
Stropind cu aur florile.

Mă-mbată mindre buruiene
15 **Adie** vînturile-alene
Umblam și nu știam'anume
De-s pămînt ori p_-altă lume,

La mijloc sta o minunată
Fîntînă-n marmură curată;
Alătura, o fată dalbă
20 Clătea mereu o pinză albă-..

Obraji duioși; în ochi — un rai;
Un chip de sfînt cu păr bălai;
Și nu știu cum, dar mi-a părut
Străin, și-atit de cunoscut!

25 Frumoasa mea da zor, da zor
Și tot cînta fermecător:
— Curgi, apă, curgi frumos și lin,
Și spală pinza mea de in!

Spre dînsa pașii-mi abătui
30 **Și**-ntreb: — O, n-ai putea să-mi spui,
Minune de copilă dalbă,
Pe seama cui speli pinza albă?...

Ea repede-mi șoptește: — Iat-ol
Cămașa morții ți-am spălat-ol!...
35 Și cum grăi, cum ai clipi,
Ca spuma totul se topi.

într-o sălbatecă pădure
Mă pomenesc umblînd aiure:
Creșteau copacii pin' la cer,
40 Și-am stat uimit de-atît mister.

Ascult în adîneimi, departe,
Cum âuie-a pustiu și-a moarte...
în deset urma mi se pierde
Și-ajung într-o dumbravă verde.

- 45 La mijloc, subt un vechi stejar,
 Dau de frumoasa fată iar;
 Și cum o văd, mă ia fiorul:
 Ea minuia acum toporul!
- Cioplea-n tulpină și-avînta
 50 Toporu-n aer, și cînta:
 — Topor micuț, topor zglobiu,
 Dă-i zor, sa facem un sicriu!
- Spre dînsa pașii-mi abătui
 Și-ntreb:— O, n-ai putea să-mi spui,
 55 Minune dalbă de copilă,
 Ce-mi tot cioplești tu fără milă?
- Ea repede-mi șopti: — Zoresc
 Sicriul tău să-l isprăvesc!
 Dar cum grăi, cum ai clipi,
 60 Ca spuma, totul se topi.
- Paragini**, veștede cimpii
 S-aștern in jur pustii, pustii..
 Eu nu pricep cum s-a făcut:
 Stam aiurit, cătam pierdut...
- 65 Pornesc încet pe calea lungă:
 Departe văd o albă dungă..
 Alerg spre ea, alerg — și, iată!
 Dau iar de preafrumoasa fată.
- Cum o zăresc, mă prinde-nghețul;
 70 Ea minuia acum hîrlețul!
 Părea un înger alb de pază,
 Și totuși mă umplea de groază...

Frumoasa mea da zor, da zor
 Și tot cînta fermecător:
 75 — Mai sapă, drag hîrleț, mai sapă,
 Să pregătim curînd o groapă \

Spre dînsa palid m-abătui,
 Și-ntreb încet: — O, vrei să-mi spui,
 Copilă dalbă, înger dulce,
 80 *Acolo* cine-o sa se culce?

Ea repede-mi șopti: — Rămii!
 Ți-am așternut de căpătli.
 N-apucă vorba să sfîrșească,
 Și groapa fioroasă cască...

85 Dar cum privesc la ea, mă-ntunec,
 Și mă-nfior simțînd c-alunec
 Pe gura gropii, aiurit —
 Atunci din somn am tresărit I

DON RAMIRO

— Donna Clara! Donna Clara!
De amar de ani iubită!
Tu-mi dorești de-acum pieirea,
Mi-o dorești neimblinzită!

Donna Clara! Donna Clara
Visul vieții e feeric!
Dar e fioros în groapă
De pustiu și de-ntuneric!

Donna Clara! Fii voioasă,
Don Fernando va să vie
La altar, mini să te ducă,
Și mă chemi la cununie?

-- Don Ramiro! Don Ramiro!
Vorba ta amar mă doare,
Mai amar chiar ca ursita
Stelelor nendurătoare.

Don Ramiro! Don Ramiro!
Uită jalea ta de moarte;
Pe pământ sunt multe fete:
20 Cerul însuși ne desparte.

Don Ramiro! Biruit-ai
Mauri mulți, în luptă grea.
Te învinge și pe tine,
Și să vii la nunta mea!

25 — Donna Clara! Donna Clara!
Da, ți-o jur, da, viu la nuntă!
Vreau să joc un rînd cu tine:
Noapte bună! Viu la nuntă!

30 — Noapte bună! — Și răsună
Geamul. Singur, în tăcere
Împietrit stătu Ramiro;
Și-n sfârșit în noapte piere.

In sfârșit, din lupta oarbă
Ziua biruie senină;
35 Se desfășură Toledo
Ca o falnică grădină.

Splendide clipesc la soare
Monumente, mari palate;
Virfurile de biserici
40 Toate-n aur par suflăte.

Ca un zumzet viu de-albine
Cîntă clopotele-n zare,
Psalmidii evlavioase
Se înalță din altare...

- 45 Dar spre piață-ntoarce-ți ochii
Din mareața catedrală
Sumedenie de lume
Furnică și dă năvală:
- 50 Cavaleri, frumoase doamne,
Curtezani în haine scumpe..
Sună clopotele clare,
Orga zgomotos irumpe.
- 55 Dar prin mijlocul mulțimii
Ce sfoasă-i inconjoară,
Vin gătiți însurășeii:
Don Fernando, donna Clară..,
- 60 Curioși, pin' la palatul
Mirelui, se bat să-i vază;
După datini vechi acolo
Nunta mîndra se serbează,
- Joc de arme, vesel praznic
Se perindă toate-n bine;
Grannic orele aleargă
Zgomotînd, — și noaptea vine.
- 65 Sus, Ia danț, buluc s-adună
Toți nuntașii-n sala mare,
Toți în haine de paradă,
Orbitor de sclipitoare.
- 70 Iar acum pe jețuri nalte
Vin ca să-și ocupe locul
Donna Clara, don Fernando,
Și-n șoptiri așteaptă jocul.

- Freamătă mulțimea-n sală,
Vălurînd cu nerăbdare;
75 Sună tobele puternic,
Țipă vesele fanfare.
- Dar la ce frumoasă doamnă,
Ochii tăi mereu fixează
Unghiul sălii? cu mirare
80 Cavalerul cuvîntează.
- Cum nu vezi tu, don Fernando,
Un bărbat în mantă sumbră? ^ , ,
Blînd suride cavalerul:
— Ah, nu e decît o umbră I
- 85 Ci era un om în mantă
? s-apropie, iar Clara
? l salută pe Ramiro,
Înroșindu-se ca para.
- Danțul se dezlănțuiește,
90 Jucătorii-și iau avîntul
Valvirtej în vals, — și geme,
Zguduit, sub ei pămîntul.
- Te urmez cu drag, Ramiro,
Totuși trebuia să știi
95 Că-n această neagră mantă
Nu se cuvenea să vii!
- Pironind-o cu privirea
Ochilor sticloși, se-ncruntă
Și-o apucă-ncet Ramiro:
— Tu mi-ai spus să viu la nuntă!

Ia mulțimea-nvălmășită
Amândoi dispar o clipă,
Sună tobele puternic,
Vesele fanfare țipă.

105 — Alb ți-e chipul ca omătul!
Clara șovăind cuvântă.
Crunt Ramiro-i taie vorba:
— Tu mi-ai spus să vii la nuntă!

110 Luminările din sală
Licăresc flăcări;
Sună tobele puternic,
Țipă vesele fanfare.

— Miinile-ți sunt sloi de gheață!
Geme Clara-n aiureală.
115 — Tu mi-ai spus să vii la nuntă!
Și se pierd din nou în sală.

— Lasă-mă, Ramiro, du-te!
Răsuflarea-ți mă-nspăimintă...
Surd Ramiro îi răspunde:
120 — Tu mi-ai spus să vii la nuntă

Arde, fumează pământul,
Veselă orchestra cântă—
Ca-ntr-un haos prins de vrajă
Sala toată se frământă.

125 — Lasă-mă, Ramiro! Du-te!
Stins din vălmășag pătrunde.
— Tu mi-ai spus să vii la nuntă
Glasu-ntunecat răspunde.

— Du-te, du-te atunci cu Domnul!

130 Țipă Clara cu putere...
Dar abia sfinși cuvântul,
Și pe loc Ramiro pierde.

Clara-i dusă: întuneric
S-a făcut în toată sala;
135 în împărăția-i neagră
Stă s-o fure amețea.

în sfârșit, își vine-n fire,
Negura-n sfârșit dispăre...
Și frumoșii ochi acum
140 Se deschid mari de mirare:

Căci, de când pornise danțul,
Stă pe jeț în neclintire;
Stă și-acum, de mire-alături,
Care-i zice cu-ngrăjire:

145 — Ah, de ce ți-e fața pală
Și sinistră ți-e privirea?
— Și Ramiro...-ngină Clara;
Groaza i-a curmat vorbirea.

Dungi posomorite fruntea
150 Mirelui sever brăzdează:
— Doamnă, află că Ramiro
A murit chiar azi de-amiază.

E noapte-ntunecată și ceasul e tîrziu;
în Babilon domnește tăcere și pustiu.

Sus numai în palatul regesc e chef nespus:
Cohorta lui Belsâzar benchetuește sus.

5 În sala triumfală ferestrele lucesc,
Stă regele în frunte la praznicul regesc.

Sclipesc în juru-i sclavii și sorb din cupe vinul
înflăcărat ca focul și roșu ca rubinul.

10 Ciocnesc din cupe sclavii cu urlate de bestii:
Belsâzar află farmec petrecerii acestii.

Ci iată-1 că s-aprinde sălbăticit la față,
Căci vinul vechi sporește pornirea-i îndrăzneată.

Pornirea-i mi-1 orbește și-i răzvrătește firea:
El spune vorbe grele, cirtind dumnezeirea,

15 Si bleastă-mă năprasnic în prada oarbei furii:
Urlau în hohot sclavii cînd el scrișnea injurii.

Semețul rege strigă, semețul rege țipă, -
Un servitor aleargă și iar se-ntoarce-n pripă,

Purtînd pe cap o tavă cu multe-odoare sfinte
20 Din templul' lui Iehovah furate mai-namte.

Nelegiuitul rege o cupă sfînt-alege,
Un sclav îi umple cupa din mina sacrilege;

Belsâzar o ridică, și pînă-n fund o soarbe;
Și hohotă-n desfrul miniei sale oarbe;

25 „Iehovah, nu mi-e teamă de tronul tău nemernic
În Babilon, Belsâzar e rege-atotputernic 1”

De-abia rostise însă cuvîntul plin de faimă,
Cuprins a fost Belsâzar de-o nențeasă spaimă.

Îngrozitorul hohot a înghețat în sală,
30 Și-n urma lui se face tăcere mormintală.

Și uitel... uite-acolo! pe zidul alb deodată
Răsare ca o mină, o mină minunată,

Si scrie, scrie, scrie, în groaznica tăcere,
Cu litere de pară, pe zidul alb, - și pier.

i Ia Tălm&sciri: templu.

35 Behâzar vede totul cu mintea aiuriți, •
Pe-obrajii lui cei palizi sta groaza-ntipărită.

A sclavilor cohortă a-ncremenit de frică; .
Nici un. cuvint nu **Beoate**, nici ochii nu ridică.

Veniră magi in urmă, dar în zadar cercară . ,,
*o Să tălmăcească rostul acelu scris de,pară. ,

Dar sclavii-n răzvrătire atunci au tăbărit,
Și peste noapte fuse Belsâzar omorît. ,

ÎNCHINARE

Cu trandafiri, cu aur și crângi de chiparos
Aș vrea această carte s-o-mpodobesc frumos,
Ca pe-un sicriu în care dorm cînturile mele...
O, de-aș putea iubirea s-o-ngrop aici cu ele!

Odihna peste groapa iubirii înflorește,
Pe urm-atltui zbucium senină floarea-i crește.
Ci numai pentru mine răsare prea tîrziu:
Ea va-nflori cînd însumi în groapă am să fiu

Aici sunt dar acele cîntări ce-odinioară,
10 Ca lava ce din Etna aruncă foc și pară,
Zbucniră din adîncul simțirii-mi arzătoare
Și-n jur imprăștiară scintei fulgerătoare!

Acum pare că-s moarte, zac înghețate, mute,
Și palide așteaptă în negură pierdute.
15 Dar tresări-vor iarăși vii cînturile mele
Cînd s-o abate duhul iubirii peste ele...

Și inima-mi șoptește că vremea va să vie,
Acel duh al iubirii cu rouă să le-nvie:
Iți va cădea în mână această carte-odată,
20 iu, dulcea mea iubire din țară depărtată!

Atunci puterea vrăjii, iubito, va-nceta,
Și palidele slove cu jale vor căta
In ochii tăi ce mindri, făcindu-te să tremuri,
Șopti-vor melancolic povești din alte vremuri

[DIMINEAȚA-NTREB ZADARNIC]

Diroineața-ntreb zadarnic;
Vine îngerașul azi?
Seara însă plîng amarnic:
N-a venit nici azi, nici azil

Noaptea dorul mi-e tovarăș
Și mă face să veghez;
Ziua toată umblu iarăși
Dormitînd, parcă visez.

PE INIMA, IUBITO..

Pe inimă-mi, iubito, minuța ta așează;
Auzi tu-n cămăruță cum sună a pustiu?
Stă un dulgher acolo, cioplește și lucrează
Și-mi face un sicriu.

Tot bate și răsbate acolo zi și noapte:
Mi-a speriat și somnul, de m-am luat de gând..
Hai, meștere dulghere, dă-i zor și isprăvește,
S-adorm cit mai curind

CIND MOR TINERE INIMI.

Gînd mor tinere inimi
Zdrobite de dezastre,
Rid stelele voioase
Din depărtări albastre:

5 j,Ah, bieții oameni, dinșii
De trist sfîrșit au parte!
Cred în amor, și-n urmă
Se zbat pînă la moarte.

Noi nu știm ce-i amorul,
Blestemul care-i doare
Și-i mistuie; de-aceea
Sintem nemuritoare!"

[ÎN MAI, GÎND MUGURII-NCOLȚESC...]

în mai, cînd mugurii-ncolțesc
Și ride toată firea,
A răsărit și-a înflorit
în inimă-mi iubirea.

în mai, cînd tot văzduhu-i plin
De viers de păsărele,
Mi-am pus în versuri jalea mea
Și dorurile melel

SĂRUTĂ, NU JURA.

Sărută, nu jurai Temei
Nu pun pe vorbe de femeii
Oricit de dulce-ai fi la grai,
Dar și mai dulce gură aii
Sărutul pentru mine-i sfînt:
Cuvîntul este fum și vînt!...

O, jură, dragă, cum jurai!
Cred tot ce-mi spui și tot ce vrei!
Cînd, fericit, la sin m-alinți,
10 Nu pot să cred atunci că minți,
Cred că ți-s drag pe veci și chiar
Mai mult, — dincolo de hotar l

MI-S CÎNTURILE OTRĂVITE.,

ÎN VIS...

Mi-s cînturile otrăvite
Și-n veci eu n-am tăgăduit-o:
Pe primăvara vieții mele
Otravă, revărsași, iubito.

Mi-s cînturile otrăvite
Ti-n veci eu n-am tăgăduit-o:
Tu port atîția șerpi în suflet,
Te port pe tine chiar, iubito!

în vis văzui un om gătit, mic de statură,
Mergea cu pași de-o șchioapă pe labe răschirate;
Purta o haină nouă și albituri curate,
Ci răsărea-n lumină mojica lui făptură.

5 în fond era nemernic, meschin, — o stîrpitură;
Pe dinafară, însă — cu multă demnitate;
Răzbunător și țațoș, trîntea cuvinte late.
Cu ifos fără margini vorbind despre bravură.

10 „Știi cine este? Vino și-l vezil" Zimbînd îmi spune,
Cu viclenie, Zeul, stînd înaintea mea,
Și magica-i oglindă sub ochii mei o pune.

Văd un altar, și-n față-i stetea piticul famen,
Cu draga mea alături; rostiră ambii: „Da!”
Și mii de draci strigară rizînd cu hohot: „Amen!”

N-AM ÎMPOTRIVA TA NIMICA...

N-am împotriva ta nimica, chiar de-aș înnebuni
de jale,
Pe veci pierdutol n-am nimica, nimic n-am împo-
triva ta:
Oricit de mîndră-n strălucirea de diamante-ai arăta,]
Nu vei putea s-arunci o rază în noaptea inimioarei
tale...

5 Știam de mult. în vis, odată, văzui viața ta ursită.j
Văzui și noaptea-ntunecată ce inima ți-a fost
robît-o,
Văzui și vipera ce mușcă ascunsă-n inimă-ți,
iubito,
Și-am înțeles, pe veci pierduto, cît ești de mult
nefericită!

Și dacă ești nefericită, nimic n-am împotriva ta:
io Iubito, soarta blestemată vrea ca să fim nefericiți!.
Pin'ce tot zbuçiumul acestor nebune inimi
va-nceta,
Iubito, soarta blestemată vrea ca să fim nefericiți!

Ci văd eu zîmbetul ironic pîndind prilej ca să
zbuçnească,
Văd ochii tăi mărînd cu ciudă fulgerătoarele
lumine,
15 Și văd pornirea de orgoliu ce face sîmul tău să
crească —
Și totuși ești nefericită, nefericită, ca și mine!

în preajma gurei tale totuși durerea tremură-n
neștire,
De lacrami tînuite-n umbră ți-s ochii împainjeniți
Și sîmul tău superb ascunde o rană fără lecuire —
20 Iubito, soarta blestemată vrea ca să fim nefericiți!

Să uiți durerile din lume,
20 Și-acolo să rămii pe vecii..

Ah, mîndra asta-mpărăție
Mi-apare în somn adeseori;
Dar, ca o negură pustie,
Se stinge totdeauna-n zori 1

DIN BASME VECHI...

Din basme vechi o albă mină
Te cheamă fluturlînd în zări
Și-auzi clintind o mîndra zînă
De peste nouă mări și țări...

Ea cîntă despre-o-mpărăție
Fantastica din soare-apus:
Flori mari, necunoscute ție,
Acolo strălucesc nespuse...

Toți arborii acolo sună
10 Și cîntă parc-ar fi un cor:
Ca muzică de danț răsună
Sonore glasuri de izvor,

Și doine dragi, cum niciodată
Tu n-ai mai auzit, socot,
15 Te leagănă și te desfată,
Pin'ce te farmecă de tot.

Ah, dac-ai ști-ncotro anume?
Acolo cum ai vrea să pleci!

CÎND DOI ÎȘI ZIC ADIO..

Cînd doi își zic adio,
De mîni cu drag se string,
Și plîng amar, oftează
Amar, și iarăși plîng.

- 5** Ci noi la despărțire
N-am plîns, nici'n-am oftat,
Și lacrimi și suspine
Pe urmă ne-au aflat.

FRUMOS E PE LUME.

- Frumos e pe lume și-n cer e senin,
Și vîntul adie șăgalnic și lin,
Și Tid fericite cîmpiile-n floare,
Și tremură-n rouă bătută de soare,
5 Și-i tot veselie, și tot sărbătoare,
Și totuși spre groapă dorința mă poartă,
S-adorm lîngă tine, mireasa mea moartă!

PRIN CRÎNGUL VERDE.

Prin crîngul verde rătăceam
Ca să-mi ascund de lume plînsul;
Un sturz sălta din ram în ram:
— De ce plingi tu? mă-ntreabă dînsul.

— Întreabă tu pe rîndunici
De ce sunt trist, să-ți spună ele,
Ce stau în cuiburile mici
De subt fereastra mîndrei mele.

ÎNVĂLIȚI ÎN NOURI, ZEII.

învăliți în nouri, zeii
Dorm uitați: i-aud în zare
Sforăind, —și noi, pigmeii,
Vreme rea avem pe mare!...

Vreme rea! Minia mării
Stă să spargă biata navă.
Cine, vai! să stăpînească
Astă cumpănă grozavă?

Saltă nava și trosnește,
10 Zguduită de furtună.
Mă-nvălesc și eu ca zeii
în manta... și noapte bună!

AFARĂ-I NOAPTE.

Afară-i noapte, plouă, ninge!
Pe cer aleargă repezi norii;
Ah, unde-i strălucesc iubitei,
Pe vremea asta, ochişorii?...

O văd lipită de fereastră,
în cămăruţa-i solitară;
Cu ochii-ntunecaţi în lacrimi
Priveşte viscolul de-afară...

ATÎT DE DRĂGĂLAŞĂ.

Atit¹ de drăgălaşă, albă,
Frumoasă — parcă ești o floare!
Și-ades rămîn pierdut pe gânduri
Cînd mi te-arăți surizătoare;

Cu mîin²Ue-amîndouă parcă
Te-aș binecuvînta, copilă;
Plecînd genunchiul către Domnul,
Aș vrea să-mplor cereasca-i mila,

Ca veșnic să te aibă-n pază
10 Și să rămîi surizătoare,
Atit de albă și frumoasă
Și drăgălaşă ca o floare!

¹ In *Tălmăciri*, greșeală de tipar: *Alito*.

SOCOATA VREMII.

Socoata vremii-n ore, minute și secunde, —
întiul ornic, — cine le-a născocit? Răspunde
A fost un singuratec, un suflet trist, pustiu.,
în nopțile de iarnă sta și-asculta, tîrziu,

- 5** Cum șoarecii se mișcă prin umbră de unghere,
Și cariul ritmic toacă în tainica tăcere...

Dar sărutarea cine mi-a născocit-o-n lume?
O gură fericită și dornică de glume...
Ea săruta cu sete; era în luna mai.

- 10** Natura-ntreagă parcă se preschimbăse-n rai,
în rai cu flori frumoase și ciripire vie,
Și soarele-n văzduhuri rîdea de bucurie!...

Holderlin

SPUMEGĂ MAREA...

Spumegă marea sub slînca runică,
Pe stîncă stau pierdut pe gînduri
Șuieră vîntul, zarea se-ntunecă,
Pasan de pradă țipînd alunecă
5 Trec valurile rînduri-rînduri..

Mîndrele fete, bunii prieteni
Și-atîtea scumpe idealuri
Unde-s acuma?..
10 Șuieră vîntul, dănțuie spuma,
Aleargă miile'de valuri...'

CINTECUL URSITOAREI

Umblați, acolo, sus în lumină
Pe dulce plai, voi, fericite genii!
Strălucitoare adieri
V-ating ușor, plutind
Ca degetele-artistei
Pe strune sfinte...

Neștiutori de soartă
Ca pruncul în somn,
Respiră zeii:
10 Cast ocrotit în mugur născînd
înflorește etern spiritul lor,
Și ochii lor fericiți
Privesc în tăcută,
Eternă seninătate.

15 Ci noi am fost ursiți
Să nu aflăm nicăirea odihnă:
Dispar și cad
Sărmanii oameni,
Orbește, de la un ceas la altul,
20 Ca apa zvîrlită din stîncă
în stîncă,
De-a lungul vremii, în necunoscut.

Gottfried

Keller

CINTECUL LUI PAN

Brațe-n brațe stau stejarii în pădurea seculară,
Azi, fiind cu voie bună, vechiul cîntec și-l cîntară.

A-nceput departe-n margini cel mai tînăr să s-alinte
Și un freamăt și un clatin s-au pornit apoi-nainte:

- 5 Alergă un vajnic ropot, se umflau bogate valuri,
Și vîrtejul printre vîrfuri se rostogoli pe dealuri.

Iar acum cînta-n coroane, șuicra-n văzduh furtuna,
Pină-n rădăcini de-a valma duduia trosnind
într-una.

- Cînd și cînd huia stejarul cel mai nalt din creștet,
falnic,
io Codru-n cor întreg pe urmă răspundea vuind
năvalnic l

Mîndru joc era, asemeni unei mări cînd se revarsă,
Albă se bătea-n sclipire frunza spre nord-est
întoarsă.

Tata Pan făcea doar însuși vechea ceteră să sune,
învățînd copiii, codrii, melodiile străbune.

- 15 Si din cele șapte tonuri ce cuprind în ele toate
Cîntecelc, vechiul meșter ce minuni de cîntec
scoate!

Tinerii poeți si cîntezi stau și-ascultă în tăcere;
Pitulați în tufe dese sorb cîntarea cu plăcere...

CURCUBEUL

Cădea-n apus o ploaie lină,
în care soarele bătea:
Drumețul pe cărarea-ngustă
Cu suflet obidit trecea...

- 5** Vedea cum stropii în cădere
Scilipesc prin raze aurii;
Reci îi simțea picînd pe frunte-i,
Și-nfiorat, duios șopti:

- Știu că deasupra frunții mele
10 Plutește-acum un curcubeu,
Senina depărtare-1 vede
Jucînd măreț pe drumul meu.

- Iar cei ce merg de mine-aproape
Și mă cunosc ca nimeni alt,
15 Nu pot vedea ce plin de pace
Mă luminează din înalt.

- Așa, cînd alte zile poate
în cea de azi s-or fi răsîrint,
Pe numele meu șters, departe,
20 Luci-va curcubeul sfînt.

GÎNDURI

O mare inima-mi de-ar fi,
Dușmanul ei — o navă,
Cum ar izbi-o crunt de stînci
Mînia ei grozavă!

- 5** Și ca s-o-nghit-apoi la fund,
Adîncu-i s-ar desface,
Spre-a se-nchea deasupra iar
Măreța mării pace.

- Dar nu-i decît un vâlurel
10 Din mii de vâlurele,
Ci spuma-i roade nencetat
Din putredele schele.

- Noi, valurile, ne urmăm
Mereu, —și sîntem una:
15 Pe-același dușman îl gonim
Si-1 urmărim într-una-

- Virtejul, duhul răzvrătit,
Ne biciuie sălbatic,
Pin'ce cu toatele tresar
20 Din somnul lor acvatic.

Ah! T S-a dus de veste, greu
Hei, cum mai treaăltăm atunci,
i-ovindu-ne în creste!

25 Răsim-atunci din țarm în țarm
91 nohot-oceanul:
„S-a dus cu nava lui cu tot
S-a dus la fund Vicleanul!”

L e n a u

VÎNTUL

Depart, în străini plecam...
Privii în urma mea pierdut;
Spunînd ceva, mi-a apărut
Iubita, sus, la geam.

Ea mi-a trimis un blind cuvint —
Tovarăș bun pe drum pustiu...
Dar ce mi-a spus, nu pot să știu,
Că s-a pierdut în vînt.

Și dacă n-oi mai întilni-o,
10 Tu, vînt sălbatec, rău ce-mi ești,
Nu ți-e de-ajuns?... Să-mi mai răpești
Și cel din urm-adio?

RANA-N SUFLET

Eu port în suflet o adîncă rană
Dar nici un geamăt buzele nu-mi scapă ;
Simt cum mereu tot mai adîne mă sapă
Și cum se farmă viața mea sărmană.

5 Doar una poate jalea să-mi priceapă-
La sinu-i dulce, fără de prihană,
Aș piînge-n hohot... dar dorința-i vană-
Acea una putrezește-n groapă!...

io O, mamă, vin', copilul tău te cheamă!
Ue ... tresare inima ta moartă
Și, ca pe vremuri, grija de mi-o poartă,

Atunci eu vreau de viața-mă desface
Ajut-ajută suferinții, mamă,
Copilul tău trudit'să ți-l dezbrace*

ECOUL

Un cîntec vesel cîntă călătorul,
Diapare în brădet, și-acuma tace.
Doream să-l mai ascult, dar n-am ce face:
Neîmplinit îmi va rămîne dorul.

El tace, dar acum mi-aduce corul
Acelor stînci răsunetu-i încoace,
Parc-ar voi cîntarea să-i evoace...
Și-acum aud cum sare doar izvorul.

Mergi sănătos, drumețe! — suspinînd
10 I-am zis; — dar pentru ce-s mai trist eu oare
Că i s-a stîns ecoul prea curînd

Decît de-ar fi murit chiar omul, cînd
Cîțiva ici-colo-l pomenesc arare,
Pîn' ce-amuțesc cu toții, rînd pe rînd?

ÎNTREBARE

Nu le-ai trezit vreodată fără vrere
In zori, întunecat și abătut,
Fără-nțelege oricât te-ai zbatut
De unde izvorăște-a ta durere?

- 5** Simțeau doar că visași, și-au dispărut
Din minte-ți ale visului himere,
Dar că te-ncearc-ascunsa lor putere,
Încît să plîngi cu hohot te-au făcut.'

Cînd vei scăpa de noaptea pămînteană
Și crezi că poate-atuncea, în lumină,
De visul tău cel sarbăd vei uita,

Ah, cine știe dacă vina ta
Nu va veni ca tainică dojana
Să-ți tulbure și veșnica hodină?...

SURUGIUL

Vraja duloei nopți de mai
Stăpînea afară,
Sus, de-argint, pluteau bălai
Nori de primăvară.

- 5** N-auzeai pe lunci și văi
Nici un glas să sune,
Singură umbla pe căi
Raza blondei hme.

- Molcom fremăta abia
10 Numai vintul serii,
Spre a nu trezi cumva
Pruncii primăverii.

- Chiar și tainicul izvor
Parcă amuțise,
15 Ca să cruțe-a florilor
Parfumate vise.

- Cornul său la gură-atunci
Surugiul pune
Și-l făcu prin văi și lunci
20 Vesel să răsune.

- Și sunau cei patru cai
Sprinteni din copite,
Ce prin înfloritul rai
Ropoleau grăbite.
- 25 Și părea că trec în zbor
Și aleargă toate,
Speriind în goana lor
Liniștea din sate.
- 30 Cînd, prin raiul ce-l zărim,
Cum străbatem, iată,
Fără veste-un țintirirn
Ochilor s-arată'
- 35 Zidul mohorit sletea
Sprijinit de stîncă,
Crucifixul sfînt veghea
Sus, în jale-adîncă.
- 40 Surugiul domolind
Dintr-o dată trapul,
Sus, la crucifix privind,
Trist întoarce capul.
- „Ierți, măria-ta, de-oprim,
însă n-am ce face:
Colo, sus, în țintirirn
Un tovarăș zace.
- 45 Și de cîte ori mă-ntorn,
Mă îneacă plînsul:
Nimeni nu suna din corn
Mai frumos ca dînsul!
- 50 Și de cîte ori revin
Pe-aste locuri iarăși,
Trebuie să-i cînt puțin
Bunului tovarăș!"
- 55 Către țintirirn deci el
Cornul și-l îmbie,
Să-l audă-n somn acel
Ațipit sub glie;
- 60 Și-un atît de dulce zvon
Dintre stînci pătrunde,
Parcă mortul postilion
Din mormînt răspunde.
- Repede porni la drum
Goana cea nebună;
Tînguiosul corn și-acum
In auz îmi sună...

CLAR DE LUNĂ

Lingă patul unde stau
Bate luna pe podele,
Nu știu, luna bate, sau
A căzut omăt pe ele.

Fruntea mi-o ridic, privesc
Luciul zărilor deșarte;
Fruntea-mi cade și gîndesc
Trist la țara mea, departe.

EXCELSIOR

Spre seară, printr-un sătișor
Din Alpi, un tînăr călător
Trecea purtînd prin nea și vînt
Un steag cu-acest străin cuvînt:

Excelsior!

Supt geană-i, ochiu-ntunecos
Sclipea ca paloșul tăios,
Și ca din corn de-argint, s.enin,
Suna cuvîntul cel străin:

10

Excelsior!

Lumini de prin bordeie, rar,
Băteau în față-i, și, bizar,
Ghețarii-n noapte străluceau,
Și straniu buzele-i șopteau:

15

Excelsior!

— E un prăpăd în munți acum!
îl sfătuieste-un moș pe drum —
Pirăul e șivoi turbat...
El murmură nenduplecat:

20

Excelsior

— O, vin', o fată i-a șoptit,
La pieptul meu, pribeag trudit!
în ochi-albaștri-nlăcrămați
Privește-oftînd, înalț-un braț:

Excelsior!

— O, nu intra-n brădetul des,
Lavinele în drum îți ies!
îi strigă-n vale un păstor.
El pasă drept, nepăsător:

30

Excelsior!

Și-n zori, cînd clopotul din schit,
Vibrînd sonor și lămurit,
Pe frați la rugă i-a chemat,
Din stele-un glas a răsunit:

35

Excelsior

Și cînele-a descoperit
Un pelerin întroiienit.
Pe pieptul său un steag — drept scut —
Cu-acel cuvînt necunoscut:

40

Excelsior!

Și tainic mortul suridea
Spre soarele ce răsărea,
Și mîndru, ca o stea căzînd,
Căzu din cer un strigăt blînd:

45

Excelsiori

Meerheimb

VESTITORUL BIRUINȚII DE LA MARATON

(29 septembrie 490 a. Chr.j

*Am biruit, bărbați atenieni /
IIERODOT*

(Călduros și nobil, cu putere crescîndă.)

Akropolis!

O, afintă cetate de zei,

Cum te înalți aurie-n adincul nopții albastre

5 Și îmi vestești de departe, măreț,

Că am ajuns,

Am ajuns, în sfîrșit!

Cădeți acum, genunchi slăbiți,

Sfîrșiți de goana îndelungă-

10 Țișnește-acum șiroi de purpură

Din pieptul meu rănit de moarle!

O clipă numai dăruiți-mi suflet,

O zei, nemuritori,

Să le vestesc atenienilor!

15 Elada e liberă!

Zdrobit e pumnul perșilor

Ce amenința s-o puie-n jug,

Și-i mîntuită țara grecilor!

(Cu glas puternic.)

20 Ascultă-mă, cărunt portar! Deschide!

Dă-mi drumul între zidurile-Atenei,

Aduc biruința,

Aduc biruința de la Maraton!

(*Pauza. Sfirșit, dar cu inimă.*)

- 25 Moșnege, mulțumesc. Dă-mi umărul
Și sprijinește-mă în ceasul morții.
O-nghițitura încă, sunt topit de sete,
Uscat mi-e cerul gurei de praf și de arșiță,
Și-acum, din răspuțeri răsună,
30 Răsună, scutule, izbit de spadă,
Trezește-mi Atena din somn!

(*Strigind.*)

- Aici, aici, cetățeni! Sculați-vă!
Treziți din somn femeile, copiii!
35 Aici! Aici!

(*Pauză- Vesel, mișcat.*)

O, iată! Gloata zgomotos aleargă,
Minată de voioasa presimțire,
Și umple străzile!

40 (*Jiefuzind cu dragoste.*)

- Lăsați, lăsați, iubitorilor, aveți răbdare,
Nu fiecărui în parte,
Poporului vreau să-i vestesc
Cum au căzut copiii lui și — au învins!
45 Eladă sfântă, te apără încă
Pallas Atena,
Mai oțelește încă puterea lui Hercule,
Al grecilor braț!
Mai bate inima argonauților
50 în pieptul Eladei!
Căci, fără glumă, suflet de erou
Iți trebuie când vezi năvălind,
Ca valuri aprinse de aur topit,
Cumplita armată a dușmanului —
55 De unsprezece ori zece mii —
Să-i ții tu piept cu zece mii!
Și groaznica flot-a barbarilor oare
Nu cotropise de jur împrejur
Cu armele marea ce părea că este
60 Spinarea cu solzi monstruoși
A unui crocodil uriaș,

- Ce crește și se-ntinde spre apus
Din țărmurile Asiei Mici,
Căscindu-și gura lacom,
65 Amenințând Elada?

(*Cu putere crescândă.*)

- Zadarnică amenințare!
Înarmați, saltară copiii Minervei!
Pe scuturile lor se răsfrinse în flăcări
70 Rușinea etem-a barbarilor crunți —
Eubea strigă, Eretria răspunse.

(*Pauză. Sfirșit.*)

- Iertați, părinți cinstiți ai cetății,
Sălbatica aprindere a miniei,
75 Ci amintirea faptei colosale
îmi umple iarăși sufletul de-avînt
Și-mi năbușește fiorii reci ai morții!

(*RăstiJnp. Jnoiorat.*)

- Paharul acesta — mulțămesc —
80 Mă face să bănuiesc nectarul.
Ție-1 închin, eroul cel moi de frunte al Atenei,
Ție-1 închin, Miltiade!

- Miltiade, el a fost, îndrăznețul,
Cel ce,-narmat cu scutul zeilor,
85 A smuls din șanțuri mica noastră ceată
Și-o aruncă în cîmp deschis,
Năvalnic, contra puterii de fier a perșilor!

(*Cu un gest.*)

- Priviți, vă rog, bătrîni părinți,
90 Spre miazănoapte, unde din Kytheron
Coboară valea, lungă, strîmtorată-ntr-una
De Penos și Penthelikon,
Cum se deschide-apoi spre șes
La Maraton.
95 Dc-aici vedeai sclipind,
în vuietul îndepărtat de valuri,
Norii de pînze ai flotei barbarilor,

100 Și lingă țarm, pestrițele corturi
Ale lui Datis, căpetenia mezilor,
Și-ale tovarășului său de arme, Hippias,
Gel care-a fost tiran odată al Atenei,
Azi — trădător de patrie!

(*Pauză.*)

105 Și iată, când Eos cu obraji trandafirii
Creștea din spuma de valuri,
Inecînd în lumina-i vioaie
Cuprînsul adînc ce vuia de arme,
Pluteau presimțiri de moarte în aer:
110 „Aleși sunteți de Styx,
O, voi, copii ai Aticeii!”

(*Cu nobil avînt.*)

115 Ci vechiul avînt spre jertf-al Eladei
înflăcări din nou ceata aleșilor:
Barbarii dirji călcău în picioare
Al Greciei suflet frumos!

(*însuflețit.*)

120 O, suflet de viteaz, tu, Miltiade!
Tu ai fost care, plin de-nțelepciune,
Ai cumpănit, și slăbiciunei noastre
Tai dat putere uriașă,
Tu, care ai silit colosul perșilor
Să-și strîngă-aripele ca vulturul rănit,
Tu, care ai împins înapoi
îndrăznețul potop de călări,
125 Silindu-i să rămînă pe loc,
înghesuiți, cu sabia-n teacă:
Căci slabele noastre aripe,
Ferite de munți și copaci răsturnați,
îngrădeau orice atac din afară.

130 (*Beat de amintiri, vesel și cu energie.*)

Atunci, deodată, sunară cimbale și-oboae
Și, vijiînd, năpădi pe șes
O mare de arme!
Dar noi n-adăstarăm năvala furtunii;
131 Ca și marinaru-ndrăzneț ce s-arunnă

Cu capul în jos în sălbatecul clocot
Al apelor!
Astfel și noi!

(*Repede, însuflețit.*)

140 în semicerc, în munți,
în pas de atac, neștiut pîn-atunci,
Așa năvălea stînga și dreapta,
înainte și drept în zidul de sulți,
De lănci și scuturi ale dușmanului
145 Plin de uimire!
Și-n stînga și-n dreapta, și-n dreapta și-n stînga
Șovăiau aripele perșilor,
Șovăiau — se-ndoiau — se plecau — alergau !
Fugeau ca antilopele iuți de picioare,
150 Și noi, luptînd din greu cu grindina
De lănci și săgeți,
Noi după ei — spre mare!

(*Cu spaimă.*)

155 Dar miezul oștirii, slăbit de tot,
Deși purtat de mîndrii viteji
Temistocle și Aristide,
Nu mai putea să țină piept navei
Ce ca un orcan îl izbea
Din mijlocul falangelor dușmane,
160 Ștrăpungînd inima grecilor
Cu măciuci ghintuite!

(*Pauză.*)

Un vaier străbate pîna la aripi.
Helenii biruitori aud
165 Cum strigă frații lor ajutor.
Brusc încetară goana, și atunci,
Ca două clește de fier, uriașe,
Ce se-nconvoaie să prindă prada
Și-o strîng într-o cumplită-mbrățișare,
170 Astfel, deodată se văzu barbarul
Apucat din ceafă,
Și-n dreapta și-n stînga drumul închis
Spre portul mîntuitor!

(*Pauză. Cu gesturi hotărîte.*)

175 Oștirea grecească își vine în fire,
Ușoarele lănci se-ntorc înainte.
Al dușmanului hohot se schimbă-n prohod,
Și spadele șuieră, ghioagele trosnesc,
Falange fugare se sfarmă-ntre ele,
180 Și călărirea rapede-a pustiului
Se spulbera spre mare, ca nisipul!

(Cu pornire crescîndă.)

„La flotă! Toți, Ia flotă!” se aude
Zadarnica strigare a perșilor.
185 Ci-n stînga și în dreapta fiii grecilor
Opresc năvala spre țarm,
Și-n lupta cruntă moartea se-nmiește,
Și fierbe, roșie, întunecată,
Albastra Mare Ionică!

190 *(Mîndru, triumfător.)*

Trofeele și corturile, ale noastre!
Cirezile de dromaderi și elefanți,
Încărcate cu comorile Răsăritului,
Cu perle și podoabe, ale noastre!
195 Și Datis, capul perșilor, mort!
Mort, trădătorul Hippias,
înecat în mocirlă!
Morți pîn' la zece mii de barbari!
în portul Pireu se oprește
200 Podoaba semeață a galerelor,
încărcată de grelele lanțuri
Pe seama noastră făurite,
Ducînd și blocul de marmoră
Ce trebuia să rămîie
205 Monument al rușinii noastre,
Acum stilp de rușine-al înfrîngerii lor!

(Pauză mai lungă. Slăbit de tot.)

De-acum am sfîrșit!
Bătăile slabe ale inimei mele
210 îmi spun că mi-s numărate clipele.

fPauză. Elegie, plin de melancolie)

Și-acum o dată încă, dulce vînt,
Ce-adii ușor dinspre pădurea sacră,
Ca o chemare din Eliseu,

215 Mai amintește-mi farmecul vieții,
Să mai respir o dată aerul Greciei!

(Cu mina-ntinsă, înflăcărat de adîncă dragoste.)

Nu, raamă-mamă, scumpă, bună mamă,
Nu te-arunca, bocînd, în genunchi!
220 Eu am adus cea mai frumoasă veste!
Esti mama unui fiu viteaz,
Și Hellas— liberă!

(Sfîrșit, frînt și totuși însuflețit.)

Ce-mi pasă de aci nainte
De lumea pămîntească I
225 Da-mi mina ta, dă-mi mina, dulce mamă,
Și-așază-mă cu fața,
Ridică-mi fața,
Cuprînsă de sudoarea morții,
Spre locul unde noi
230 Ne-am ciștigat nemurirea,
Să pot privi murind
Spre cîmpul de biruință al Eladei,
Spre Maraton!

CINTECUL LUI SAÏDJAH

Eu nu știu unde am sa mor.
Văzui marea cea mare la țărmul mării,
Cînd tatăl meu m-a dus acolo
Să facem sare.
De voi muri pe mare
Și de m-or azvirli în apa-adîncă,
Veni-vor chiții lacomi,
Vor inota în preajmă-mi și vor întreba:
Care din ei să-nghită leșul
10 Ce cade către fund?
Eu nu voi auzi.

Eu nu știu unde am să mor,
Văzui arzînd căsuța lui Pa'ansu, —
15 El însuși puse foc.
Și-a fost ieșit din minți.
De voi muri în flăcări,
Cadea-vor birne-aprinse
Pe leșul meu,
Și-afară vor fi țipete grozave
20 De oameni cari aruncă apa
Ca să omoare focul.
Eu nu voi auzi.

Eu nu știu unde am să mor.
Văzui căzînd pe micul Si-unah din pom,
25 El culegea un rod al pomului
Să-l ducă maicei sale.
De voi cădea din mărul cel înalt,
Zăcea-voi mort lîngă tulpina lui,
Ca Si-unah,
30 Dar mama nu va plînge, ea e moartă,
Ci alții vor striga cu glasul aspru
„Uitați-vă, Saïdjah e mort!”
Eu nu voi auzi.

Eu nu știu unde am să mor.
35 Văzui mort pe Pa-lisus,
El s-a fost stîns de bătrînețe,
Albite-i erau pletele.
De voi muri bătrîn, cu plete albe,
Veni-vor bocitoarele
40 în jurul meu;
Mă vor boci ca bocitoarele
Pe Pa-lisus, și toți nepoții,
Și ei, vor plînge ou amar.
Eu nu voi auzi.

45 Eu nu știu unde am să mor.
Văzui atîția morți în satul meu:
I-a-nveșmintat în haine albe,
Și-apoi i-au coborît în groapă.
De voi muri acasă și m-or îngropa
50 La capul satului, spre răsărit, pe deal,
Acolo unde iarba crește-naltă,
Adînda va veni, și haina-i de mătase
încet, încet de tot o să atingă
In treacăt iarba-naltă...
55 Și eu voi auzi.

Petőfi

MUGUR, MUGUR, MUGUREL.

în oraşul ăsta am deschis eu ochii;
Salutare, locuri mîndre, scumpe mie!
Doina doicei mele din copilărie
Sună-n tot oraşul: doica-mi cîntă mie?
Glasul ei e-acesta? ori poate mă-nşel:
„Mugur, mugur, mugurel!...”

A plecat, odată, un copil voios,
Azi, bătrîn, se-ntoarce tot pe-aceeaşi cale...
Hei, de-atunci ce mult e... griji, năcazuri, boaie,
10 Bucurii puţine, şi atîta jale!
„Cum mai trece vremea...” trist îngîină el.
„Mugur, mugur, mugurel!...”

Oare unde sunteţi, tovarăşi de joc?
De-aş vedea pe unul barem dintre voi \
15 Să mai stăm de vorbă, veseli amîndoi,
Să ne reîntoarcem anii înapoi,
Anii cei de basme, să cînt iar cu el:
„Mugur, mugur, mugurel!...”

Fără de hodină, pasere pribeagă
20 Care-şi cată cuibul cald de-odinioară
Cînd se-ntoarce iară mîndra primăvară,
Gîndul meu colindă, pretutindeni zboară,
Şi mă mir eu singur ciţe-mi spune el:
„Mugur, mugur, mugurel!...”

Sunt copil acuma, iarăşi sunt copil!
Pe-o nuia încalec... lumea e a mea!
Sare şi nechează murgul meu-nuia,
Merg la jgheab, devale, şi îi dau să bea.
Hii, murguţ, în lume, zboară, rîndunel...
30 „Mugur, mugur, mugurel!...”

Clătinat răsună clopotul din turn,
Calul, călăreţul cad de obosală...
E-n amurg... acasă doica mă ia-n poală.
Aţipesc, şi visuri mîndre mă înşală;
35 Doica mă* alintă, cîntă-ncetinel:
„Mugur, mugur, mugurel!...”

TOAMNA.

Pe plai pustiu și noroios
Atiră trist ceața de toamnă.
Spre vremurile din trecut
A jale inima mă-ndeamă...

Lumina soarelui se urcă
Și-mparte-a negurei perdea...
Tot astfel, cu un zîmbet numai
Tu luminezi inima meal

io Dar tu nu fă ca mîndrul soare
Ce rupe negura anume
Ca să se vadă și mai bine
Pustiul ce domnește-n lume...

IUBITEI

Au fost și alții mai vestiți,
Uitat o azi numele lor.;.
Dară pe voi, dragi cîntece,
Ce vă așteaptă-n viitor?

Trăi-veți cînd la capul meu
Vor crește buruieni, pustiu...
Cum strunele, cari au plesnit,
Tot mai păstrează sunet viu?

10 Ci uite-se, nu-mi pare rău,
Tot ce am scris odinioară.
Numai ce scriu de dragul ei,
De-a pururi vreau să nu mai piară,

15 Trăi-vor aste cîntece,
Ș-o vor slăvi-o-n rînd cu aștrii,
Căci ele-s sfinte, vin din cer,
Din cerul ochilor albaștri.

AM STAT LÎNGĂ MOHMINT.

Am stat lingă mormîntul ei...
Asemenea unei statui,
Cu brațele încrucișate,
Cu ochii în pămînt statui...

Stă corăbierul trist pe țarmuri.
Se uită peste marea lată
Ce-l lasă cerșetor, pe drumuri,
Caci î-a-necat comoara toată...

SOARELUI

Soare, am o pîră veche
tmpotrivă-ți... Știi tu oare?
Ești zgîrcit de n-ai pereche,
Cît te ții de sfînt și mare!

Tuturor, ca om de treabă,
Dai lumină și viață.
Numai mica mea cocioabă
N-a văzut cinstita-ți față.

Vino și te încredințează...
10 Ai puțină omenie:
Mai trimete-mi cîte-o rază,
Măcar de parigorie;

Poate știi, slăvite soare,
Că scriu versuri: mai știi, poate,
15 Că-n așa împrejurare
Nu pot sta eu în palate.

Cum să nu știi! Că din liră
N-ai cîntat și tu un timp,
Pin' ce nu îl izgoniră
20 Pe Jupiter din Olimp?

Fie-ți milă, deci, slăvite,
*pst coleg al meu, Apolo...
și o rază-mi mai trimite
Cînd și cînd, d-aci încolo...

ÎN TINDĂ AM INTRAT...

în tindă am intrat o clipă,
Să iau cărbune pentru pipă...
Aș fi luat, desigur, focul,
Dar ea ardea, bat-o norocul!

5 Ardea ea, pipa, de minune...
La ce intrai atunci? Spune!
Intrai, căci am zărit în casă
O fată... și era frumoasă!

Sufla în foc ca să-1 aprindă,
10 Și flacăra bătea în tindă...
Dar mai cu seamă-n ochii ei...
Ce flacăra juca în ei!

Ea mă privi așa ciudat,
încît simțeam că-s fermecat...
15 Și, iată... pipa mea s-a stins,
Iar inima mi s-a aprins.

LA MARGINEA SĂTULI!,

Lîngă sat e-o gîrlă mare,
Crîșma, sus, pe mal apare.
Ferestruiele-n lumină
S-ogîndesc în unda lină.

E tîrziu și noaptea-i sumbră,
Luntrea stă proptită-n umbră.
Neclintită stă la stîină
Cumpăna de la iîntină.

10 Dar în crîșmă-i vuiet mare
De țîmbal și de vioare!
Geamurile țiuie,
Și flăcării chiuie:

— Crîșmăriță, dragă, hăil
Adă vin bun la flăcări!
15 Vechi ca moșu-meu, colea,
Zvâpăiat ca mindra mea!

— Zi, măi cioară, din vioară,
Că mă-mbăt în astă-sară!
Zi, mă!... că-ți plătesc să-mi zici
20 **V**roi să crap jucînd aici!...

Bate cineva-n fereastră:
— N-aveți cumpăt dumneavoastră?
Hai, destul cu-atîta larmă,
Că boierul vrea să doarmă!

25 — Ieie-1 dracu, n-am ce-i face!
Tu, potaie, dă-ne pace!
Zi, mă!... iaca numa-n ciudă,
Zi-i, încălțe să ne-audă!

Cineva la geam iar bate:
30 — M a i încctinel se poate?
Maica mea așa vă roagă,
Că, sărmana,-! greu beteagă...

Stau flăcării, nu răspund,
Toți beau vinul pînă-n fund;
35 Muzicei fac semn să tacă
Și, frumos, acasă pleacă...

PASTEL

Riul și-a ieșit din matcă
Și-a-necat cimpia-ntreagă;
Dincolo, pe mal, ți-e casa,
Azi să nu m-aștepți tu, dragă.

Apele au rupt zăgazul,
Au luat și podul tot,
Gel din urmă stîlp, acolo,
Se rostogolește-not.

Singur stau pe deal și caut
Spre căsuță, peste ape;
Fiind din aripi albe,
Zboar-un porumbel pe-aproape.

Filii din albe aripi
Și își ia spre tine zborul:
Nu știu, dragă, porumbel e,
Ori e dorul?

Pe pustă crișme sunt destule,..
Dar știu eu una, — ciardă veche
Pe pustă și în toată lumea
Mă prind că nu-i găsești păreche.

Ca omul beat, tot vrea să plece,
Dar stă la gânduri, amețită!
Și strîmb i-atîrnă învelișul,
Ca pălăria lui pleoștită...

i *Csdrăa - crișmă, han (n.a., in Poezii ihie)*

PLANURI DE PRISOS

Toată calea către casă
într-un gând am petrecut-o:
Ce s-aduc eu mamei scumpe
Ce de mult n-am mai văzut-o?

Cînd cu drag ea va deschide
Brațele, eu ce să-i zic?
Ce ales cuvînt acelei
Ce mă legănase mic?

Și-mi veniră sumedenii
10 De gîndiri frumoase-n minte
Vremea parcă se oprise...
Carul doar fugea-nainte...

Și-am intrat în casă mică...
Și-mi zbură în brațe mama:
15 Mut... îi atîrnam de buze...
Cum de vreji atîrna poama.

I-aș spune: „Stai, copilă dragă,
Oprește-te în calea mea...
O inimă, atîta am...
Ți-o dau, și fă ce vrei cu eat”

I-aș spune: „Inima-mi e-o mare,
Fii tu stăpînă peste marel
în ea s-ascunde cel mai mîndru,
Mai rar dintre mărgăritare t

Credința e mărgăritarul, ^
Eternă-i strălucirea l u i -
I-aș spune asta ș-alte TM...;;\
Dar nu le spun, că nu am cui!

DEPARTE

Stă departe-n plaiul Dunării cel mare
O căsuță albă, neîncăpătoare.
Ochii mei înoată-n lacrimi de căință
Cînd îmi vine-n minte mica locuință.

- 5 Dac-aș fi rămas acolo pin' la moartea
Dar pe om îl poartă tot dorinți deșarte,
Aripe de vultur cînd întinde dorul,
Nimenea nu poate să-i oprească zborul.

- 10 Sta pierdută mama-n deznadajduire
Gînd cerșeam sărutul ei la despărțire.
Ah, nici pînă astăzi lacrimile-i încă
N-au putut să stingă jalea ei adincă!

- Tremurînd, întins-a brațele și plîns-a
Să rămîn acolo, liniștit, cu dînsa.
5 De vedeam atuncea toate-așa de clar,
N-ar fi plîns, sărmana, poate, în zadar!

A speranței noastre stea strălucitoare
Ne arată basme fermecate-n zare;
Numai cînd zărim pustiul dinainte,
Ne trezim plîngînd di» basmul ce ne minte.

Că pe mine tot un vis frumos, nebun,
M-a purtat în lume, trebuie să spun...?
Și că lumea singur de cînd o străbat
Mii de ghimpi în cale m-au însingerat?...

- 25 ...Pămînteni se-ntorc în țara mea frumoasă:
Ce să-i spună mamei de-or ajunge-acasă?
„Spuneți-i, prieteni — drumul de vă este
Pe la pragul nostru — spuneți bună veste...

- 30 Spuneți că zadarnic își bocește-odorul,
Că-i petrece-n lume norocos feciorul.
Ah de-ar ști ea numai viața-mi zbucmmata,
Inima ei poate-ar înceta să bată...

CLOPOTELE TRIST VIBREAZĂ.

Clopotele trist vibrează...
Dar pe cine-nmormîntează?
Cine-o fii îl fericesc:
Nu mai e rob pămîntesc.

- 5 Chiar mi-1 duc pe sub fereastă,
Plîng copii, plînge nevastă...
Cum nu zac eu în sicriul
Nimeni nu m-ar plînge, ştiu...

DOLIU

Pinteni au prins rugină,
Colbăită-i şuba-mi veche,
Şi mustăţile neunse;
Nu port şapca pe-o ureche...

- 5 Ce zor are-un biet ibovnic
Cînd drăguţa nu-1 răsfată?...
Căci ea zace-adînc în groapa,
Nici n-o pot zări la faţă...

NOBIL

La scară l-au întins pe ticălos,
Să-l bată, căci a fost nelegiuit,
Căci a mințit, și a furat, și dracul știe
Ce răutăți și crime-a săvârșit.

Dar el se împotriva mereu, strigînd:
„Să nu v-atingeți voi de trupul meu!
Căci n-aveți dreptul ăsta, după lege...
Sunt nobil eu!”

10 Acest ^{urzit!} T' ^{duhuru} ^ ^{moșesti,}
Acest ^{cuvînt,} această ^{provocare?}
De-ac ^{un,} ^{ma .} ^{trebu .}

Ci dus d-a dreptul la spinzurătoare

HUSARII

Un tropot — trimbița răsună,
Cresc nouri de praf treptat.
Husarii sunt! Ei vin în goană
Și-au ordin ca să mîie-n sat.

Abia sosiți aici, spre seară,
Ai patriei apărători,
Și bucurie, dar și teamă
Cuprinde pe locuitori.

Nici bucuria lor, nici teama
10 Nu poate naște din senin:
Sunt chipeși, buni băieți, husarii,
Dar... cam rivnesc la bun străin.

— Ia seama, fata mea, la toate
— Șoptește mama serioasă —
15 Cumva să nu călătorească
Vreun lucru mai de preț din casă.

O dat' cu zorile, husarul
E treaz, și toți sărind pe cai,
Dau pinteni, sună de plecare,
20 Dispar departe peste plai.

Cu o durere negrăită
Se uită fata după ei:
Frumoșii ochi inoată-n lacrimi,
Uftînd se umflă pieptul ei

- De ce ești, fata mea, tu tristă?
Vorbește, ce s-a intimplat?
- Ah, mamă, a plecat husarul.
Și inima el mi-a furat!

EROI ÎN ZDRENȚE

Sa-mbrac în haine pe măsură
Și-n rime mîndre versul meu,
Să poată mai ușor străbate
Azi prin saloane, — pot și eu.

5 Ci gîndurile mele sfinte
Nu-s tineri leneși cari se-mbracă
La moda, în mănuși și fracuri,
Și cari trăiesc ca să petreacă.

10 Azi spada nu mai zîngănește,
Și pușca ruginită doarme.
Dar e război!... in luptă însă
Slujesc idei în loc de arme.

15 Acolo stau și eu în luptă,
între soldații ăstui veac!
Eu lupt cu versuri: un războinic
E orice cîntec care-l fac.

20 Ostași în zdrențe, dar eroici,
Dintr-inșii laș nici unul nu-i...
Și vitejia face cîntec
(jnui ostaș, nu haina lui!

Și nu mă-ntreb eu: după moarte-mi
Irăi-vor cmecele mele?
Să piară, de li-i scris, In luptă,
HAI nu mă îngrijesc de ele.

25 Dar sfintă-i cartea unde-or zace
ideile-mi de mult uitate-
Mormînt d-eroi care muriră
In lupta pentru libertate!

UN VIS

Iubesc, cum încă om pe lume
N-a fost în stare să iubească.
Iubita mea e sfintă, mare,
Dar nu-i ființă pamintească.

5 Iubesc o zee exilată
Din cer, și-n veci o voi iubi:
E libertatea. Dar, durere l
în vis numai o pot zări.

în visurile mele însă
10 Mi-apare falnica iubită.
Chiar astă-noapte-a fost cu mine
într-o grădină înflorită.

ingenunchind, i-ain spus iubirea-mi
Și m-am plecat sa rup o floare
15 Ca să i-o dau — o mică jertfă...
Atunci — cu spada sclipitoare —

La spate-mi apăru călăul,
Și capul meu căzu trunchiat...
în mini chiar îmi căzu, și dinsei
20 în loc de floare i l-am dat.

STELELOR

Eu v-am cîntat atît de-adesea,
Cu drag, în versurile melc,
Și vă mai cînt și astăzi încă,
 Scînteietoare stelei

O lume mai frumoasă parcă
Făgăduiește raza voastră,
Și vă iubesc că-mi tot surideți
 Din depărtarea-aibastră.

10 Și drag mi-e să privesc de-a pururi
Acolo unde mai există
Puțină veselie încă
 Pe lumea asta tristă 1

ZĂDĂRNICIA

Zădărnica-i rege peste regi,
Palatul ei e largul lumii-ntregi,
Cutreieră palatu-n lung și-n lat,
Nimic nu lasă ea necercetat.

Și unde merge... toate se desfac,
Se prăbușesc și pier... în juru-i zac
Coroane sparte, tronuri sfărîmate,
Flori veștejite, inimi sfișiate.

UN ÎNȚELEPT ODINIOARĂ.

Un înțelept odinioară
Pe un măgar călătorea.
Dar vremea este schimbătoare,
Și lumea s-a întors pe dos;
Măgarii azi umblă călare...
Un înțelept merge pe jos.

MĂREAȚĂ NOAPTE!

Măreață noapte!
Pe ceruri luna strălucește,
Suita ei o însoțește;
Măreață noapte!
in iarbă zac mărăgăritare,
Cîntă-n tufiș privighetoare;
Măreață noapte!
Amanții-s fericiți acum...
Și-acum stă ucigașu-n drum
10 Măreață noapte!

CÎNTECUL

ROZELE SE SCUTUR', MOARTE.
(Cîntec)

Rozele se scutur', moarte,.
Dragă, eu mă duc departe.
Bun rămas, tu, mititico,
Bun rămas, tu, frumușico,
Bun rămas!

Luna tremură în ceață,
Galbenă, ca noi, la față.
Bun rămas, tu, mititico,
Bun rămas, tu, frumușico,
10 Bun rămas!

Vaiea-i umedă de rouă,
Umezi ni sunt ochii nouă.
Bun rămas, tu, mititico,
Bun rămas, tu, frumușico,
15 Bun rămas!

Rozele-nfloresc la vară,
Cînd mă întorc și eu în țară.
Bun rămas, tu, mititico,
Bun rămas, tu, frumușico,
20 Bun rămas!

în leagăn plînge copilașul,
Și doica-l leagănă cîntînd;
Copilul stă din plîns, asculta
Și-adoarme în curmă.

în pictu-mi plînge-un alt copil.
Copiii multor patimi grele:
Durerea; cînt și mi-l adorm
Prin cîntecele mele.

SĂ BEM!

Cine nu are amantă,
Vin să bea,
Și că fetele-1 adoră
Va jura!

- 5** Vin să bea și-acel ce n-are
Nici un ban,
Și-o să-și pară cel mai mare
Bogătan.

- 10** Vin să bea și-acel ce este
întristat;
Și-ntr-o clipă tot necazul
L-a uitat.

- 15** N-am amantă, n-am parale,
Trist sint eu;
întreit deci am eu dreptul
Ca să beu!

Facsimilul din traducerea C? duhii de
Corneille (in colecția Ion Hnman)

2-
4

.4 *

A-

is.

«7 <***) 'i

•s t

- ,v t-a 'i'

, Of** * "u

Ion Kișeș
Prof. lui, în liceu
și păgânul a murmurat că e poet
Slava

Pracment din(r-o carie
JHIȘUIU a poetului că/re
\. Ciofler, septembrie
] 901

l'urh-rlii lui Piuui din
volr.mul Apostolul și oile
poezii h/d. a 11-a)

St. O. Iosif, "S ictor TŃtiniiii,
Jiariiv Chendi și Octavian
Cog'a, in Almanahul scriito-
rilor români pe anul 191"2

ST. O, IOSIF

SUNT GATANĂ

Am slujit iu oaste și am fost catană,
Nici căprar n-am fost eu, ci mereu catană.
Mindra tinerețe-n oaste mi-am lăsat,
Și cu bătrînețea m-am întors în sat.

imi făceam corvada, stain la toate gata,
N-am luat pedeapsă un minut măcar,
Iar, la liberare, care mi-a fost plata?...
M-a bătut pe umăr domnu ghinărar!

MORMÎNTUL MEU

Dacă voi muri, la groapă-mi
îmi vor pune ca un semn
Nu un monument de piatră,
Ci o cruce doar de lemn.

Dar de-ar împietri durerea
Care-n sufletu-mi incape,
Piramidă înălța-s-ar
Deasupra simplei groape.

ÎNTĂIUL ROL

Eram actor. întâiu-mi rol
Gînd apărui în scenă
A fost un rol de caraghios.
Și-am rîs fără de jenă,

Am rîs din toată inima,
Am rîs ca un năting...
în cariera mea, știam,
Am timp destul să plîng!

DUMNEZEU N-O SĂ MĂ BATĂ.

Dumnezeu n-o să mă bală
Că iubesc o altă fată,
Tu m-ai părăsit întâi,
Și stingher n-am să rămii.

5 Am crescut de școli departe,
Nu știu să citesc în carte,
Dar din ochii tăi citesc
Lămurit chin sufletesc;

Nu fi tristă în zadar,
10 Dacă m-ai mihnit amar...
Nu fi tristă nicidecum:
A trecut ce-a fost de-acum;

Mi-am găsit eu alta. Poate
Iți găsești și tu un altul;
15 Să vă deie sănătate
Dumnezeu din tot înaltul!

NOAPTE

Eu stau la geam, cocheta lună
Mă spionează prin perdele;
Și drăgăstos ea poleiește
Fereastra odăitei mele.

Nebuno, ce zîmbești tu galeș?
Ori poate îți închipuiești
Că stau, ca alți poeți, la pîndă,
Cu drag aștept să te ivești?

io Dar nici nu mi-a trecut prin minte
Așa ceva. Mergi sănătoasă l
îndeosebi în astă seară
De tine prea puțin îmi pasă!

15 Acolo vezi acea fereastră?
E locuința adoratei;
Aștept, 'nainte de culcare,
Să-mi mai apară după gratii....

DIMINEAȚA, ZI DE TOAMNĂ.

Dimineată.
Timp de toamnă mohorit;
Pe ținutul plin de ceață
Cade ploaia liniștit.

Stăm în ceaă
Eu și-un oaspe-ngrozitor:
E uritul. Greu m-apasă,
Dar îl amăgesc ușor.

to Tainic, iute
Zboară gîndul meu pribeag...
O departe du-te, du-te,
Spre apus, gîndule drag...

Lumea-mi toată
Stă acolo, în apus:
15 Stau bătrînii și o fata,
Și toii cari mi-5 dragi nespun l

Doar spre seara,
Tîrzior, acas' să vn,
Ca albina, cu povară
-20 Dulce de prin florarul

ÎNTÎIA MEA IUBIRE

Trecutu-i florărie-n care
Albina-i amintire,
Și mierea ce-mi aduce-n suflet,
E-ntîia mea iubire.

Veniți numai, icoane scumpe
Din vremi de mult uitate!
în proza vecinică a zilei
Poetul greu se zbate...

10 Iubeam pe fata gazdei mele
Pe cînd umblam la școală;
Era o dragoste nebună
Și-atît de ideală!

15 Cum mă iubea! Ca fată mare.
Ea împărțea la masă,
Și eu aveam întotdeauna
Bucata cea aleasă.

20 **Și** șuncă-mi da cînd, de la școală,
Veneam flămînd, spre seară,
Și alte bunătăți aduse
în taină din cămară.

Adesea străbăteam grădina
în nopțile cu lună:
Simțeam atîta fericire
Stînd singuri împreună.

25 Sărbătorește, firea-ntregă
Tăcea în noaptea-naltă,
Doar corul broaștelor, armonic,
Cînta devale-n baltă.

30 Ca în romane de iubire,
Ne-ndrăgosteam cu șoapte...
Și ce șopteam? „Cum bate luna!”
„Ah, ce frumoasă noapte!”...

S-a dus, de-a pururi, poate, vremea
Atît de fericită!

35 Și azi eu nu mai am pe lume
Nici șuncă, nici iubită...

APĂ BEUI

Priviți la mine, oh, prietini,
Și vă cruciți de fapta mea:
La noi așa minune mare
Cam rar s-a mai putut vedea!
De-așa ceva
Mă mir și eu,
Dar adevărului mă-nchin;
Nu vin... ci apă beu,
Da, apă beu!

- 10 Mă întrebați, nu cumva oare
O grindină a dat prin vii,
Ori frigul a stricat recolta
Și viile-au rămas pustii?
O, nul căci vin,
15 Pe cât știu eu,
A fost ăst an destul și bun.
Și totuși... apă beu,
Da, apă beu!

- 20 Ori mă învinuiți voi, poate,
Că nu-s setos? Accasta-i grav!
Pe dracu! Dimpotrivă, setea
Mă arde în gitlej grozav.
Și chiar de vin

- Setos sunt eu!
25 Și totuși... apă beu
Pe Dumnezeuul meu!

- Dar ca să nu vă doară capul
De-atîta ce vă minunați,
Vă lămuresc eu într-o clipă
30 Această taină. Ascultați:
E mănios
Grișmarul meu,
Parale n-am, nici credit n-am
De aceea... apă beu,
35 De-aceea, zeu!

Cit timp era încă holtei,
Dormea și peste zi;
Acum veghează; nopți întregi
20 Nu poate așipi.

Bătrâne, totuși e-n zadar;
Nevasta ta frumoasă
Nu-i dragă doar nepotului.
I-e dragă fata-n casă.

Viața domnului bătrîn
E plină de amar:
Iubirea-l chinuie adînc,
Bătrînul e zular.

Nepotul lui e-așa stricat,
Frumoasă e nevasta
Bătrînului, și-i tînără;
Din cap nu-i iese asta.

Cit timp era încă holtei,
10 Mergea la slujba lui,
Lucra atît de liniștit...
Acu, nici vorbă nu-i.

Cit timp era încă holtei,
Sta la cazin cu drag.
15 Acuma, noaptea, nu e chip
Sa calce peste prag.

LUNTRAȘUL
Poemă

Soarele de multă vreme s-a ascuns în asfințit,
Obosiți de munca zilei, toți Tuntrașii-au adormit.
Dorm luntrașii în colibă și e liniște adinei,
Numai Ștefan Sila singur n-a închis nici ochii încă-

5 —Ștefan Sila, o-ntrebare vreau să-ți pun,
răspunde-mi drept:
Obosit ești tu, și totuși pentru ce rămii deștept?
— La această întrebare eu răspund numai atit:
Dragostea mi-alungă somnul și îmi ține de urit...

Luminoasă era noaptea. Ștefan Sila desfăcea
0 De la țarm luntrea lui mică, după ce sărea în ea,
Apuca în mină vîsla și, plutind ușor pe ape,
Gît clipești, intra-n ostrovul care nu-i păru aproape.

Căci acolo, în mijlocul Dunării, insula mică,
Veselă ca o grădină înflorită, se ridică,
> însă floarea cea mai mîndra în al insulei hotar
Este tinăra copilă a bătrînului pescar.

în coliba lui săracă, tolănit pe șuba-i mare,
Doarme tatăl ei; moșneagul sforăie destul de tare;
Iară tinăra copilă a pescarului bătrîn,
20 Stînd pe țarm, cu drag așteaptă pe al inimii
stăpîn.

Cînd ajunse mîndrul tînăr, de-i sări iubita-n
drum,
Bucuria întîlnirii n-a fost proastă nicidecum.
Mai întii se sărutară... dar mai bine tac din gură:
Lumea e clevetitoare și pornită către ură.

25 Cel mai strașnic vin nu face cît sărutul mindrei
fete l
Un sărut al ei e-n stare, ca prin farmec, să te-mbete,
Pare-mi-se și lui Sila mintea i se tulburase,
De-i venea să spuie-ntr-una vorbe-așa de curioase;

— Lidi, Lidi, dragă Lidi, tu-mi ești singurul
tezaur!
30 Porumbița mea cea albă, peștișorul meu de aur,
Floarea mea de nestemate, steaua mea strălucitoare
Pină-n zori de zi alungă-mi grijile cu-o sărutare!

Blînd albastra ta privire genele o adumbresc,
Și precum, fără de veste, nourii se risipesc,
35 Deschizînd frumoasă zare de albastru luminos,
Ca și steaua în albastru arde ochiul tău frumos!

De s-ar împleti-n cunună florile din lumea toată,
Dragostea să mi-o cuprîndă n-ar ajunge niciodată,
Căci e mai nemărginită decît lumea asta-ntreagă,
40 Și a ta e toată, dragă!

Da, e mai nemărginită decît lumea asta mare,
Însă dragostea ta, dragă, tot așa să fie oare?
Nu cumva s-ajungi vreodată la al dragostei hotar,
Căci atunci... amar de mine și de amîndoi amart

Doarme-un uriaș acolt, pus de dragoste drept
paznic,
Este patima mea oarbă uriașul cel năprasnic:
Cum ajungem noi acolo, se deșteaptă, și apoi
Ne sîșie p-amîndoi!...

Multă vreme-și povestiră cîte-n lună și în soare.
Din tufiș suna în preajmă cîntec de privighetoare,
Unii spun că n-a fost cîntec de privighetoare

poate,
Ci era doar numai imnul inimilor Fermecate.

În sfîrșit, se despărțiră. își luară bun rămas
După ce se-mbrățișară... Fata se întoarse-acas',
Promitînd c-o să-l aștepte noaptea viitoare iarăși.
Tinărul se-ntoarse vesel în colibă, la tovarăși.

În ținutu-ntreg domnește acum liniște deplină,
Luna palidă, frumoasă, spre apusu-i se înclină,
Ruda carului din ceruri e-ndreptată spre apus,
Licărește-n miezul-noptii cloșca și cu puii, sus.

E tirziu de tot, și hanul barcagiilor e-nchis,
Zăuitat de vînt zăvoiuil doarme adîncit în vis,
Nu s-aude doar un zgomot: cînd și cînd un molcom

val
Șopotind, atinge barca ce se leagănă la mal. *

II

Este tîrg de săptămîină; spre oraș în sus pornește
Azi pescarul, și în barcă duce la vînzare pește.
— Vrei să vii cu mine, dragă? o întrebă el pe
fată.
Fata grabnic îi răspunde: — Dacă vrei tu, dragă
tatu...

j Astfel la oraș plecară tatăl, fata, împreună...
Hei, dc n-ar fi fost chiar vinerii Ziua asta n-a
fost bună.

Se ducea întîia oară la oraș frumoasa fată,
D-aia nu-i plăcu lui Lidi ziua asta niciodată.

-io Însă vălmășagul, larma negrăită din cetate
O făcură ca să uite și de grije, și de toate,
Chipeși domnișori veniră, ca-ndeobște, prin piață,
Și-ncepură să glumească cu fetița cea isteată.

Zise-un domnișor cu fața palidă și zîmbitoare,
Stînd alătura'de dînsa: — Unde te-ai născut tu,
floare?

15 — Nu-i departe, zise Lidi, locul unde m-am născut
în ostrovul mic, devale, dacă-ți este cunoscut.

Zise-atuncea domnișorul: — Minunat! Ce bine-mi
pare,

Că si eu sunt tot din partea locului. Dar o-ntrebare
Spune-mi mie, mîndra fată, ai ibovnic? Dacă ai,
20 Uită-1; dacă n-ai, atuncea dar pe mine nu mă
vrai?

— Dacă am sau nu ibovnic, Lidi i-a răspuns
degrabă,
N-am să dau eu socoteală, despre asta, cui
mă-ntreabă.
însă dacă vrea să afle domnişorul şi oricine:
Sînt Țigănci cari dau cu bobii şi ghicesc din cărți
mai bine.

25 Deci se duse domnişorul, ii plăcuse mult fetica,
însă la răspunsu-i neted nu a mai răspuns
nimica...
Totuşi, inima de fată fără de prihană nu-i:
Lidi mai privi o dată, pe furiş, în urma lui.

După vreme-ndelungată
30 Lidi sta pe țărm, odată;
Flori sălbătice în preajmă-i o făceau şi mai
frumoasă,
Mina ei mică şi albă harnic împletea o plasă.

Soarele-notînd în aur scăpata către apus
Şi vopsea tufişurile cu un colorit nespus:
35 Gînd cu roşu, cînd cu galben; şi pe
Dunăre-nţîndea
Aurita lui perdea.

Lidi apărea-u lumină ca o zină din poveste...
Gînd un zgomot se aude în tufiş, fără de veste.
40 Cine este? Cine vine?... E un chipeş vînător.
— Bună seara, puiculiță; ce lucrezi cu-atîta zor?

— Cine are ochi să vadă, vede! dacă nu, ce-mi
pasă?!

Păi nu vede domnişorul ca stau şi-mpletesc la
plasa?!

Astfel fu răspunsul fetii, fără-ncunjnr şi hain,
45 Şi păşi de ea aproape vînătorul cel străin.

Zise vînătorul mîndru: — Ce mai bobocel de fată!
Trandafir fără de ghimpe s-a mai pomenit
vreodată?
Văd eu că ești tot cea veche, nu te-ai mai schimbat
de-atunci;
Vorba, ochii tăi, şireato, fac în suflet răni adinei.

•50 Dar tu mă cunoști pe mine? Nu cumva ți-aduci
aminte
Că ne-am intilnit odată şi-am vorbit, mai
înainte?
La un tîrg de săptămîină ne-am văzut şi am
vorbit...
Adu-ți numai bine-aminte, îngerăşul meu iubit...

Şi răspunse-atuncea Lidi: — Poate, nici eu nu
zic ba,

•55 Că m-a intilnit vreodată domnişorul undeva.
Dar nici fața dumisale nu îmi pare-aşa podoabă
Ca s-o vezi o dată numai şi să n-o mai uiți degrabă

Astfel, n-apuca să-i pună vînătorul o-ntrebare,
Căci, la toată vorba, fata nu îi rămînea datoare.

•60 Totuşi, vînătorul tînăr nu simțea de fel minie
Către fata asta mică, şi haină, şi hazlie.

Dar nici nu luase seama, tilcuind la vorbe-alese,
Ca încet, pe nesimțite, neagra noapte se-ntinsese.
— Știi tu, dragă, zise-atuncea vînătorul prefăcut,

65 Că de vreme ce e noapte, drumul nu mi-e
cunoscut?

Singur şi străin, vezi bine, e îngrozitor, copilă...
însă tu ești fată bună, şi o să te înduri de milă.
Vrei să-mi fii tu călăuză pînă la zăvoi afară,
Ori chiar pîn' la mine-n casă? nu-i așa departe
doară...

70 Lidi se ghidi o clipă și își zise-apoi în sine:
„...Domnul ăsta, orice-aș zice, a grăit frumos cu
mine;
Blind, cu inima deschisă și atît de cuviincios,
Cum să fiu cu el mojică dacă s-a purtat frumos?

Pentru lumea asta-ntreagă nu pot să mă port
mojică!..."

75 Zise Lidi hotărîtă, adică era să zică.
Și pe urmă zise tare, cu un glas tremurător,
Ațintind cu ochii limpezi pe frumosul vînător:

— Eu călăuzesc pe domnul, să poftească dar cu
mine,
însă chiar pînă acasă, nu, căci nici nu se cuvine;

80 Pin' la marginea pădurii pot să te călăuzesc...
Căci pe seama unei fete cîte nu se iscodesc?

Și plecară. Se întoarse singură la țarm copila...
Acolo, de multă vreme, o așteaptă Ștefan Sila.
— Te aștept de multă vreme, unde-ai fost, drăguța
mea?

85 Lidi nu știu degrabă să răspundă cum vroia.

III

Nu-i plăcu lui Ștefan Sila nicidecum răspunsul
dat,
Lidi în această seară se purtă foarte ciudat,
Tresărea la orice vorbă și părea îngîndurată...
Și o neagră bănuială îl cuprinse-atunci îndată.

5 Hei, și bănuiala este un copil care se naște
Din nimic, fără de veste, la-nceput nu se cunoaște.,
însă e flămînd, e lacom, n-are sațiu niciodată,
Și cînd e hrănit, se schimbă în dihanie turbată.

10 Ce făcu deci Ștefan Sila? Chiar în seara următoare
S-a ascuns la pîndă-n taină... Stînd acolo-n
așteptare,
Singur nu știa ce-nsamnă teama asta, nerăbdarea...
Aștepta numai să vadă ce aduce întimplarea.

Nu trecu prea multă vreme, iacă vine vînătorul..,
Ea se împotrivea la vorbă, el o ia cu binișorul,
15 Lidi-l asculta sfioasă, toată roșie ca mărul,
Și simți odată Sila cum i se zburlește părul.

De-ar fi fost atîta numai! Vorbe dulci, spuse în
glumă,
Dar acuma vînătorul către fată se îndrumă,
O cuprinde, o sărută... se înmlădie copila...
20 Mii de iaduri răzvrătite fierb în sufletul lui Sila.

Sare-n sus și dă năvală către domnul aiurit:
— Ucigaș, hoț, gide, diavol, ticălos, nelegiuit!
Astfel îți bați joc tu, cîne, de o dragoste?
Așteaptă!
Și smulgînd din briu cuțitul, către dînsul îl
îndreaptă.

O, de-ar fi ajuns cuțitul, drept la inimă țintise!
Dar din pușcă scut făcîndu-și, vînătorul se ferise,
lute-apoi cu patul puștii, cit ai zice un cuvînt,
Il izbește-n cap pe Sila și-l lungește la pămînt.

Gînd și-a revenit în fire, se ridică binișor,
30 Caută în dreapta,-n stînga... nu e nici un vînător,
Nu-i nici Lidi.. parcă-ntrase în pămînt... și stă
mirat,
Nu-și aduce bine-aminte... i se pare c-a visat.

Dar că n-a fost vis acesta se încredință-n curînd,
Cînd simți pe fruntea-i rece sîngele cald picurînd»
35 In nebuna lui durere începu atunci a plînge,
Și spălară lacrimile fața lui scăldată in sînge...

IV

Zilnic vînătorul mîndru prin ostrov își face drum,
Și pe Lidi fără grijă o îmbrățișează-acum.
Nu mai are nici un dușman de acuma de temut:
Ștefan Sila, ca prin farmec, dispăruse din ținut.

5 In durerea lui cea mare, Ștefan Sila pribegise;
Unde rătăcește oare, alungat de negre vise?
Turburarea-i sufletească fu puternic uragan
Și îl azvirli departe pe luntrașul meu sărman...

Pribegi fără odihnă, făr' să cate-n urma lui,
10 Pîn'ce se trezi odată în adîncul codrului.
Se opri atunci acolo, și în codru secular
Se trînti la rădăcina unui uriaș stejar.

Acolo a stat, dar nurnai trupul lui avu odihnă,
Sufletul, rănit de moarte, nu putea să aibă tihnă,
15 Trupul lui era ca iazul, sufletu-i într-însul peste —
Iazul stă, peștele-n apă neoprit se zvîrcolește.

„Am să fiu tilhar de codri, să ațin la oameni calea,
în spinzurători, pe urmă, poate o să-mi mîntui
jalea.
Cînd voi atirna acolo într-o bună dimineață,
20 O să-mi fie ceasul ăsta cel mai fericit din viață!"

Și se pironi în largul drumului in așteptare,
Aștepta să-i cadă-n palmă vreun boier cu stare
mare,
Un boier care să poarte bani atîți în portofel
Cît curaj și vitejie-n inimă avea și el.

25 Nici nu trebui s-aștepte pînă să i se urască,
Patru armăsari în' goană aduceau într-o călească
Pe un boier. Mindră călească, și ce telegari voinici
Surugiu, fecior pe capră, în vestminte cu panglici.

— Stați pe loc l cu mîna-ntinsă Ștefan Sila le
răcnește.

30 Să mai facă o mișcare cine moartea și-o dorește!
însă nu-i veni în minte dor de moarte nimănu,
Și cu toții înghețară tresărind la vorba lui.

Se apropie de dînșii, îi luă la cercetare,
Strinse frumușel toți banii ce-i găsi prin buzunare;
35 Ca un hoț care se simte, ca un vrednic, bun tilhar,
Nu le mai lăsă în pungă nici să bea un vin măcar.

— Hai, porniți! strigă pe urmă Ștefan Sila mîndru.
Heil

Stați pe loc! strigă el iarăși și s-apropie de ei.
Vizitiul chiar plesnise biciul, gata de plecare...
40 — Nu-s născut eu hoț de codru, ca să **prad** la
drumul mare!

la-ți, boierule, toți banii! număra-i, că nu te-nșel.
Tremurînd stetea 'boierul și privea mirat la el.
Nu stia ce să mai creadă și nimic nu-nțelegea,
își zicea: „Poate tunarul numai să glumească
vrea?"

45 Dară Sila-i dete banii, nu știa el să glumească
tjluieynd apoi întoarse spatele către caleașca
Și porni ducînd cu sine, fără gînduri, fără țintă,
bufletu-i cuprins de ciudă, inima-i de jale frîntă

Citã vreme rătăcit-a și-a bătut cale pustie,
50 Unde-a fost, în care parte? Sila singur el nu știe,
Cînd o dată se trezește, prin al întîmplării joc.
Chiar la Dunăre acasă, și, mirat, se opreste-n loc.

Vede hanul și coliba și se uită-n preajma-i dus,
Toate parcă-s neschimbate în lumina din apus,
55 Insula — de ceea parte — se răsfață în tăcere...
Și oftează Ștefan Sila în adîncea lui durere:

„Lidi, Lidi, dragă Lidi, cum de-ai fost înșelătoare?*

Ci, sârmană fată, poate pîngi acum și rău îți pare.,
Poate ți-ai bocit iubitul, care nu poate uita,
60 Căci a suferit atîta numai din pricina ta!

Daca ai călcat credința ce-mi jurași cu lacrimi
sfinte,

Uit eu cele întimplare de acuma înainte.
Fii tu numai cumsecade, și pe tine te cinstește,
Căci ușor poate să ierte inima care iubește."

65 Astfel zise el și sprinten puse mina pe lopată, —
După ce sări în barcă, — vrînd să piece-acu îndată
Spre ostrov, să-și vadă mîndra și să-i spună bieteii
fete
Toate cite își spusese singur el, pc îndelete.

Dar abia visli o dată, se întoarse înapoi:
70 — Hei, luntrașule, ascultă, poți să ne aștepti pe noi?
Ca și noi dorim să trecem peste apă chiar acum,
O să ai o bună plată dacă faci același drum.

Cît p-aci să cadă Sila, apucat de amețeală,
Se uită la dîșii bine, îi păru că se înșală.

75 Dar deși erau departe amîndoi și inserase,
El recunosc pe Lidi și p-acela ce strigase.

Oșerit, cu fața întoarsă, așteptă deci Ștefan Sila
Pin' ce coborîra-n luntre vinătorul și copila.

Hei, dar cînd se pomeniră ou luntrașul față-n față,
80 Galbeni amîndoi ca ceara; inima — un sloi de
gheață!

Ștefan Sila sta la cîrmă și vislea cu bărbăție.

Ei tăceau, cuprinși de spaimă... Cine ar putea
descrie
Chinul ce-i muncea acuma p-amîndoi? Stăteau ca
muți,
Nu știau cum să înceapă vorba și priveau pierduți.

85 Molcom sta și Ștefan Sila, dar vislea neîncetat,
Insula creștea din ceață, apa plescăia-nerat.
Insă cînd văzu că barca nu mai e de țarm departe,
Repede-și veni în fire și-o cîrmi în altă parte.

— Unde? întrebă atuncea domnișorul speriat.
90 înapoi? — O, nu, răspunse Ștefan Sila așezat.
Numai pînă la mijlocul Dunării; departe nu-i.
Am cu voi o socoteală: acolo am să v-o spui!

Și abia rosti acestea, începu iar să vislcasca; ^
Luntrea luneca greoaie, valul începea să crească.
95 Cînd sosi aici, departe aruncă lopata-n apa,
Și-așezîndu-se-ntr-o parte, zise rar, ca sa-l priceapă.

— Ştiţi voi, dragii mei, un lucru?... Nu mi-e
c- dragă viaţa mie]
^1 e numai vma voastră că mi-e inima pustie '*
Aş pleca pe ceea lume ca să nu mai viu 'napoi
100 Mi-e urit să plec eu singur... o să mă-nsoţiti şi voi!

Zice şi pe loc răstoarnă barca dintr-o smîncitură
Apa năvăli setoasă, cîteşitrei în rîu căzură
El cupnse-atunci in braţe pe iubita-nşelăt'oare
S-o mai strîngă înc-o dată lîngă piept, măcar cînd
moare.

105 însă cînd băgă de seamă că începe să inoate
Domnişorul, că inoată bine şi-o să scape poate
11 ajunse-not şi-l prinse strîns in braţe, ca de fiară
şi luptară împreună pînă ce se cufundară.

PROFEȚIE

— Tu, mamă, zici că visurile noastre
Ni le trimite Atoatestiutorul,
Că visu-i o fereastră fermecată
Prin care ne suride viitorul.

5 Visai şi eu un vis, iubită mamă,
Un vis frumos... Mi-l lămureşti tu mie?
Visai azi-noapte că-mi crescuse aripi,
Şi am zburat cu ele-n veşnicie!

— Copile, tu, lumina vieţii mele!
10 Luceafăr blînd al sufletului meu!
Fii vesel, vesel, că-ţi făgăduieşte
îndelungate zile Dumnezeu.

...Crescu băiatul —mare şi puternic;
Din pieptu-i tînăr izbucni deodată
15 Sălbateca văpaie-a tinereţii,
Ce-n inimă-i gemuse-ncătuşată.

El prinde harfa și izbește-n strune.
Dus în extazul sfânt al inspirării:
Simțirea lui — măreț vultur — plutește
20 în lumea largă pe-aripa cîntării.

Se-nalță pîn'la porțile tării
Al cîntecului glas înaripat,
Desprinde stelele din cer să-ncununeze
Cu raze fruntea lui de inspirat.

25 Dar e venin a cîntecului miere;
Cu fiecare cîntec smuls din strune
El pierde-o floare din cununa vieții,
Și înc-o zi din viața lui apune...

30 Se schimbă-n iad simțirea-i arzătoare;
Se mistuie, dat flăcărilor pradă;
Un singur ram din arborele vieții,
Și cea din urmă frunză stă să cadă.

Acolo zace-aeum, pe patul morții,
Copilul suferinții... Biata mamă,
35 Nebună de durere, plînge-n hohot...
El, ca prin vis, aude cum blestemă:

— Nu mi-1 răpi din brațe, moarte hidă,
Nu-mi stinge, moarte, steaua vieții mele!
Ah, visul îi menise multe zile...
40 Ori visele, atunci, ne mint și ele?!

— Nu minte, mama, visul, niciodată:
La groapă numai lutul mi-1 petreci,
Dar numele poetului trăiește,
Și va trăi mereu — în veci de veci...

APOSTOLUL

întunecat e-orașul, noaptea-1 stăpînește.
Colindă luna alte-împărăți],
închisu-și-au și stelele
Pleoapele de aur.
Și neagră este lumea
Ca sufletul vindut.

io O zare de lumină
Mai licărește sus,
Trudindu-se cu întunerecul,
Ca ochiul obositului pribeag,
Ca ultima speranță.

E palidul opaiț din mansardă,
Dar cine stă de strajă la lumina lui?
Acolo sus cine veghează? Doua
15 Surori: mizeria, virtutea!

E mare-aci mizeria, e mare,
Abia încape în odaia mică.
E strimt aici ca într-un cuib de rîndunele
Și nici nu e mai multă bogăție
Ca într-un cuib de rîndunele.
Pustii sunt cei patru pereți,

Ar fi și mai pustii
De n-ar fi-mpodobiți cu flori de mucigai,
25 Și ploile, curgind prin pod,
Nu i-ar fi zugerit cu dungii...
Pe ziduri șerpuiind
Vezi urma neagră de șiroaie,
Ga în saloanele bogate
Cordonul de la sonerie.
30 Ce greu e aerul de-atât oftat
Și de duhoarea mucigaiului!
Nici ciinii boierești
Cari sunt deprinși
Cu locuința mai curată
35 Nu ar putea trăi aici.

Un pat de brad, o masă tot de brad,
Ce nu s-ar vinde nici cu toba,
Jos, lingă pat,
Un vechi mindir de paie;
40 La masă, două scaune
Cu paiul rupt;
La căpătiul patului,
Un laiț găurit de cari —
Aceasta-i toată mobila din casă.

45 Și cine locuiesc aici?
în vilvâtaia roșie de opaiț
Se luptă ceața cu lumina obosită...
Și ca-ntr-un vis
Icoanele sunt șterse și nesigure...
50 în întunecrec cresc
Fantastice, înfricoșate.

Opaițul înșală ochii?
Ori cei ce locuiesc aici
Sunt chiar așa de palizi totii,
55 Ca par stafii?
Sărmanii!

Stă lingă pat, pe laiț, mama,
Cu copilaș de țită.
Nenorocit micuț!
60 Scîncește răgușit, sugînd
La pieptul ei uscat, tot suge
Să-l stoarcă — și zadarnic suge!
Femeia cugetă...
Ce dureroase trebuie să fie
65 Acele gînduril...
Cum picură din streșini ploaia,
Așa curg lacrimile dese
Pe fața ei în jos,
Pe fața copilașului...
70 Ori poate nici nu cugetă,
Ci numai din deprindere
Și fără să-și dea seama,
Se rup din ochii-i lacrime,
Ca un izvor din stîncă?

75 Băiatul cel mai mare,
Har Domnului, a adormit
(Ori numai s-ar părea că doarme?),
în pat, cu fața spre perete,
Pe așternutul aspru,
80 Sub care paiele stau grămădite.
Dormi lin, copile, dormi! Visează
Că ai în mină pîine,
Și visul tău va fi împărătesc!

Bărbatul tinăr șade lingă masă
85 Cu fruntea-ntunecată...
Această frunte răspîndește oare
Atîta negură în casă?
Această frunte e o carte-ntreagă, unde
Stau scrise toate gîndurile lumii,
90 Această frunte-i o icoană, unde
Stau zugerite toate
Durerile și lipsele
Atîtor milioane de vieți.

- Dar sub această frunte ard
95 Doi ochi mari, luminoși,
Ca două stele rătăcitoare
Ce nu se tem de nime,
De care toți se tem.
Privirea lui
100 Tot mai departe, tot mai sus plutește,
Pin'ce se pierde-acolo in nemărginire,
Ca vulturul în nori.

II

E liniște în lumea mare,
E liniște-n odaia mică,
Doar cînd și cînd oftează vîntul,
Doar cînd și cînd oftează mama.

- Băietul se ridică-ncet din pat,
Cu minile uscate răzemat de zid,
Și, plîngător,
Parc-ar veni din criptă glasul,
Suspină: — Tată,
10 Mi-e foame! Tată, foamea
Mă doare. Dă-mi puțină piine,
Ori numai să-mi arăți,
Că ș-asta-mi face bine...

- Așteaptă piuă miini, drăguță,
15 Așteaptă pînă miini, că miine
Ți-oi da eu piine albă, caldă.

- Mai bine astăzi piine neagră și uscată
Decît miini piine albă, tată,
Că pînă miine pot să mor,
20 Am să și mor, să știi...
De cînd tot nu mai vine „miine”!
De cînd îmi tot spui miine, miine,
Și e tot azi, și-s tot flămînd.
Dar dacă om muri noi, tată,
25 Dacă ne duce în mormînt,
Mai flămînzim s-acolo?

— Nu, dragul meu, dacă murim,
Acolo nu mai flămînzim.

- Atuncea cheamă moartea, tată,
30 Te rog, fă-mi mie un cosciug,
Să fie mic și alb cosciugul,
Așa de alb ca fața mamei,
Și să mă duci în cimitir
Și să mă-ngropi acolo...
35 Așa de fericiți sunt morții,
Gă nu mai flămînzesc de fell!

- Dar cine zice că-i nevinovat
Copilul?
Dar unde e pumnalul care
40 Putea să taie-n inimă
O rană mai înfricoșată
Și mai otrăvitoare
Ca vorbele copilului
În inima de tată?
45 Sărmanul tatăl
S-a stăpînit,
Dar lacrimile l-au pălit dodată,
Și-acoperindu-și fața,
Le-a șters cu miini tremurătoare,
50 Crezuse că din inima lui sfișiată
Țîșnise sîngele în lacrimi!

în veci el nu se tînguia. Acum
A izbucnit din el neînîrînat:
— O! Doamne, Doamne, la ce m-ai făcut?
55 De ce nu m-ai lăsat tot în neantul,
În care aş dori să mă întorc?
Sau pentru că m-ai plăsmuit ca om
Şi pentru ce mi-ai dat familie,
Daca nu pot să o nutresc,
60 Ca pelicanul, cu sîngele meu?...
Dar — să pun lacăt gurii mele,
Că ştie Dumnezeu ce face,
Sub planurile-i nalte omu-j orb,
Şi nu-i permis să-i cerem seamă!
65 El m-a trimis asupra mării,
Mi-a pus în suflet o busolă,
Oriincotro mă poartă ea, mă duc. —
Aci e fătul meu, aci
Un zdrob de piine, na-1, mănîncă-1
70 Şi satura-te, ca e col din urmă,
Ţi l-am păstrat pe miine, dar Ţi-l dau,
Şi miine, ştie Dumnezeu...
(Iu bucurie lacomă
S-a repezit micuţul după piine.
S-a zgrebuit din nou în pat
Şi cu atîta poftă înghiţea
î>în piinea veche şi uscată,
Că ochii îi sclipeau în cap
Ca doi licurici îndrăgostiţi.
80 Tar cînd a isprăvit-o toată,
Un dulce somn s-a coborît asupră-i,
Ca negura amurgului pe vale,
Şi apleeîndu-şi capul mic pe pernă
Dormea... visa, cu faţa zîmbitoare...
85 Dar ce visa el oare? Despre ce?
Despre cosciug? Sau despre piine?

în vis s-a tînguit şi mama,
Culcase copilaşul lingă frăţior,
Şi i-a cuprins în braţe p-amîndoi,
90 În lungul aşternutului,
Astfel şi adormise.

Bărbatul s-a sculat de lingă masă,
Păşînd în vîrful degetelor,
S-apropie de pat şi se opri
93 Cu braţele încrucişate
Şi se gîndea:

„în fine, sunteţi fericiţi,
Drăguţii mei!
Nu mai simţiţi viaţa.
100 Că visul v-a luat din spate
Povara grea, pe care-o purtaţi
Şi zi şi noapte, o sărmani,
Sărmani iubiţi ai mei
O, Doamne, aşadară somnul
105 ÎL are mult mai dragi ca mine,
De-i face-aşa de fericiţi
Cum eu nu pot să fiu?
Ci totuna-i, destul că-s fericiţi,
Dormiţi voi, dragii mei, dormiţi
110 Şi noapte bună!"

A sărutat pe cei trei adormiţi:
Treimea sfîntă a familiei lui,
Şi binecuvîntîndu-i
A ridicat blînd mîna peste ei
115 (Cum nu putea el să le dea mai mult
Decît o binecuvîntare!)
Şi s-a întors încetinel la locul lui.
Înc-o privire blîndă
A aruncat asupra lor,
120 Privire-aşa do blîndă, dulce,
încît cei ce dormeau, în vis,

Văzură numai flori și ingeri, —
Apoi privi pe geam, afară,
Privi o dată-n întuneric
125 Cu-atlta îndrăzneală, de parcă ar fi vrut
Să-l aprindă cu lumina
tnflăcăraților lui ochi,
Ca zorile de miazănoapte.

111

Pe unde umblă sufletul acestui
Bărbat de stă veghiind?
Ce cale ș-a ales, pe cine caută!
Acolo sus, străbate-acele înălțimi,
Unde nebuni numai și semizei
Se încumet și pot ajunge!

A lepădat orișice griji; ca paserei,
Ce părăsește cuibul,
ii cresc aripi și zboară.
10 în el e omul mort, trăiește cetățeanul
Cel ce fusese al citorva,
Acu-i al lumii-ntregi,
Cel ce îmbrățișează trei
Acum îmbrățișează milioane.
15 Acolo sus, din aripi sufletul lui bate,
De unde-abia zărești pământul nostru
Ga într-un ocean de spuză
Scânteia rătăcită.
Ș-alunecind, în zboru-i repede,
20 Pe lângă-o stea, aceasta tremură o clipă
Ca lumina-n adierea vântului.

Zbură, zbură,
De la un corp ceresc la altul
Sunt căi de mii și mii de poște,
25 Și, totuși, pîn' să prinzi de veste,
Așa de iute rămîneau în urmă-i
Ca arborii din codrul des,
Cînd trece călărețu-n goană.

Și cînd pluti apoi
30 Dasupra miliardelor de stele,
Sosi...
Ori la sfîrșitul tuturor?
Nu, chiar în centrul lor!
Acolo stă-nainte-i
35 Cel care guvernează lumile
Cu o privire,
Ș-a căruia ființă e lumină,
Și din ai căruia ochi
Orice seînteie e un soare,
40 în jurul căruia soare-aleargă
Pămînturile cu lumile lor;

Și sufletul grăi,
Scăldat în vecinică lumină,
Cum lebăda se scaldă
45 în ape străvezii:
„O, Doamne, fii slăvit, fii binecuvîntat!
S-a ridicat la tine
Un fir de praf al tău, ca să se-nchine ție,
Să-ți spună: sunt fiu cu credință l
50 Mi-ai hărăzit drum aspru,
Eu însă nu cirtesc,
Ci te binecuvînt, căci asta mi-e dovadă
Că mă iubești și că îți sunt alesul.
Degenerat-au pămîntenii,
Te-au părăsit și deveniră robi...
Robia-i mama tuturor păcatelor.
Un om se-nchină altui om l
Gel care pleacă fruntea

Naintea seamănului său,
60 Pe tine, Doamne, te batjocorește!
 Tu ești batjocorit, o, Doamne, pe pământ.
 Ci asta nu va fi așa în veci,
 Mărirea ta va fi reînnoită.
 Mi-ai dăruit o viață mie, tata,
65 Și viața asta ție o închin.
 Ce plată voi primi? ori voi primi eu plată?
 Nu vrei să întreb;
 Și cel din urmă rob o gata
 S-alerge dacă-i dai simbrie.
70 Eu fără plată, fără s-o doresc
 Lucrat-am și voi mai lucra.
 Ci răsplătit voi fi și încă strălucit!
 Se va vedea, că oamenii
 Din robi s-or face iarăși oameni,
:5 Căci ci mi-s dragi, deși sunt păcătoși.
 Cu tot păcatul lor, mi-s dragi.
 Dă-mi, Doamne, da-mi lumină și putere,
 Ca să mă pot trudi spre fericirea lori"

Așa grăi dar sufletul
80 Și coborî din cerurile'nalte
 în odăița scundă, pe pământ,
 Acolo corpul amorțit îl aștepta.

Bărbatul tresări,
 Un frig îl zgudui adine
85 Și nădușeala picura pe frunte-i...
 Nedomiril, dacă a fost aieve
 Ori a visat...
 A fost **aieve**, căci acuma ațipește,
 Apasă somnul grelele-i pleoape, —
90 își ridică truditul corp
 Și-l duse șovăind
 Jos, pe mindir.
 Cel ce cutreierase cerul,
 Acuma zace pe-un mindir de paie,
95 Pe cînd călăii lumii

Se hodinesc în perne de mătase,
 El, binefăcătorul lumii,
 Adoarme chinuit pe paie.
 Opaitul mai pilpăie o dată
100 Și i se stinge viața obosită.
 Se risipește-afară noaptea
 Ca un mister împărtășit
 Tot mai departe, mai departe;
 Iar aurora, vesela grădinăreasa,
105 Pe ferestruici înșiră trandafiri
 Și îi anină de pereții triști ai casei;
 Și raza cea dintii a soarelui
 Atinge fruntea adormitului bărbat
 Ca o coroană d-aur:
110 O luminoasă, caldă sărutare
 Trimisă de la Dumnezeu.

IV

Dar cine ești, făptura minunată, cine
 Ești tu, bărbat măreț?
 Veatmintul sufletului tău —
 Palat țesut din razele de stele;
5 Și corpul tău —
 Acoperit de zdrențe putrede.
 Flămîndă ți-e familia, flămînd și tu;
 E sărbătoare ziua cînd,
 Din întimplare, se găsește piine albă
10 La masa ta neașternută.
 Și pe cînd tu nu ești în stare să ciștiți
 Pentru ai tăi și pentru tine,
 Te zbați, vrei lumea mare
 S-o fericești!
15 în cer ți-e slobodă intrarea,
 Și de-ai pași pe prag, la un palat,
 Ți s-ar închide ușa dinainte.
 Tu cuvintezi lui Dumnezeu,
 Și dacă ai intra în vorbă c-un boier,
20 Boierul nici nu ți-ar răspunde.
 O parte dintre oameni

Iți zic apostol sfint,
Și ceealaltă parte —
Păgîn fără de lege.
25 Cine ești tu? Cine te-a zămislit?
Părinții tăi sunt mindri că tu ești
Copilul lor, ori al tău nume
Le dogorește fața de rușine?
Și unde te-ai născut? Pe țoale sau pe catifea?

30 Să spun povestea,
Viața ăstui om?
O spun... De-aș zugrăvi-o,
Aș zugrăvi-o astfel, ca pe un izvor,
Ce cade dintre stînci necunoscute,
5 își taie drum prin văi
înguste și întunecate, unde
Trec stoluri-stoluri corbi croncănitori;
La fiecare pas de-o piatră se izbește,
Și în eterne frămîntări gem valurile lui,

v

Vestise limba clopotului miezul nopții.
Era o noapte crîncenă de iarnă.
Cei doi tirani ai nopților de iarnă
Domneau:
i Gerul și bezna.
La adăpost sta lumea toată;
Căci cine ar fi înfruntat acum
Urgia cerului întunecat?
Acuma străzile, pe care, nu demult,
t Vuind umblară gloatele de oameni,
Sunt amuțite și pustii ca albia
Din care riul a secat... Pe străzile
Nepopulate rătăcește
O singură nebună:
E vijelia!
Aleargă peste ulițe-n galop,
Satana parcă-i saltă-n spate

Și o izbește-n burtă
Cu pintenii de foc.
20 în furia-i sălbatică s-azvîrle
Pe creștetele caselor
Și țipă lung pe hornuri;
Iar dă năvală și, din răspuțeri,
Răcnește în urechea surdă
25 A nopții celei oarbe;
Apoi de nori s-agață,
Cu ghearele-ascuțite face numai trențe,
De se cutremură chiar stelele-ngrozite.
Trist luna se rostogolește
30 Printre bucățile de nori,
Ca un cadavru între valuri.
Cit ai clipi,
Cu un răsuflet iarăși stringe vijelia
Toți norii laolaltă,
35 Și din văzduhuri cade pe pămînt,
Asemeni unei pasăre de pradă,
Smîncind, apuc-o tablă de oblon,
O zguduie ș-o scoate din țîțini,
Și cînd locuitorii
40 Țipînd tresar din somn,
Ea fuge valvirtej,
Trîntind un hohot groaznic.
Pustiu e tot orașul... Cine ar ieși
Acuma în oraș?... Și totuși, totuși,
45 Acolo-i o ființa... ori poate o stafie?
La umblet seamănă unei stafii.
S-apropie, s-upropie, se vede chiar
Gă e femeie, însă
E taina întunericii
50 De-i cerșetoare sau o doamnă mare.
Se uită spionînd jur-împrejur,
Zărește-n colț o birjă care-așteaptă.
Cu pași de hoț alunecă spre ea,
Birjarul doarme dus pe capră.
55 încet deschide xîșa la caretă
Și fură poate?... Dimpotrivă,
Așază ceva-n ea, închide ușa,
Apoi dispăre repede, ca gîndul.

Puțin trecu, și poarta scîrții,
60 Ieșiră un boier și o cocoană,
Ei urcă în caretă, vizitiul
îndeamnă caii, goană...
Jos, în caretă, geamăt, țipete...
65 Cocoana a țipat,
Căci la picioare-i un copil gemuse.

Trăsura a sosit la țintă,
Coboară domnul și cocoana,
Iar dînsa zice vizitiului:
— Jupîne, uite-ți plata,
70 Bacșișul c pe canapea-n trăsura,
Un copilaș drăguț, neînțarcat,
Să-i porți de grijă, că-i de la Dumnezeu,
Așa vorbi cocoana, și
75 Se depărta perechea boierească.
Sărman micuț, acolo, în trăsură l
La ce nu te-ai născut tu cine?

Ai fi crescut în brațele
Acestei doamne mării
80 r f f l i d u i r i t d u i o x d e d r a g _ ,
P e n t r u m c ă e ș t i o m

^e soartă te așteaptă!

Birjarul meu se scarpină în ceafă
85 Și s-a închinat ori a-njurat, nu știu.
Destul că bombăni ceva;
Nu i-a plăcut cu ce-l dăruise Dumnezeu.
Se răzgîndi. Ce-i de făcut cu plodul?
De-l duce acasă,
90 Acolo gazda i-l aruncă-n cap
Și-i dă pe ușă-afară p-amindoi.
Dă bice cailor de ciudă
Și mină crunt.

Afară din oraș, într-o tavernă scundă
E chef, și de lumina lămpii
E roșu geamul
Ca nasul omului bețiv,
Birjarul n-a mai stat pe gînduri:
Așază darul Domnului acolo,
în pragul crișmci, și porni.

100 Abia mi se cărăbănișe,
Și iaca, zice „noapte bună” la tovarăși
Un crai bătrîn, cam chefuit.
Și cum pășește-afară-n prag,
Se-mpiedică o dată, dar așa de rău,
105 Că-și tipărește chipul în zăpadă.
înjură respectabilul bărbat,
Jicnit în demnitatea sa:
— Poate că pragul a crescut de ieri?
își zice. Ieri n-a fost așa înalt,
HO Că d-ar fi fost așa înalt și ieri,
M-aș fi împiedecat,
Păi ieri nu m-am împiedecat!
Și n-am băut ieri mai puțin ca azi,
Că-i hotărît o dată pentru totdeauna:
11 Deopotrivă beau în fiecare zi.

Și mormăind așa, se ridica,
Porni, urmîndu-și mormăiala:
— Degeaba spun! Tot pragu-i mai înalt,
Pre legea mea!
120 N-am ridicat eu cit coala piciorul,
Și totuși am pățit rușinea asta?!
De, pragul ăla a crescut de ieri...
Ori mi-a pus cineva o piatră-n drum?
Se poate; hei, ce lume real
125 îi place mult să-și bată joc de alții,
Mi-aruncă bolovanii sub picioare,
Picioarele-mi sunt oarbe,

Și nasul meu, pe urmă, ispășește...
 Da' las', că și ceilalți
130 Când or ieși, tot astfel or s-o pata.
 De drag să stai la pindă, undeva,
 Să-i vezi cum se mai poticnesc
 Când or ieși afară, he-he-he...
 Da* ce tot spui tu, om bătrîn, ce spui?
135 Nu ți-e rușine
 Să fii așa răutăcios?
 Nu, nu-i lucru cinstit,
 Și ca să fiu om drept, mă duc
 S-arunc din drum cît colo bolovanul!
140 Sunt hoț și, la nevoie,
 Chiar și tilhar, și dacă nu e chip,
 Dau și la mir, ci asta,
 Să las pe om ca sa-și belească nasul,
 Vezi, asta nu mi-o iartă cugetul.

145 Și s-a întors, bălăbanindu-se,
 (ia să arunce blestematul bolovan.
 S-upleacă... îl urnește... han,,
 Ce țipăt!
 Se sperie bătrînul și,
150 Crucindu-se, își zice:
 „Hah, drace! ce-o fi asta?
 Așa un bolovan, mai rar!
 E moale, ba și țipă încă!
 Un bolovan să țipe, nu-i lucru curat!
155 la să-l vedem la geam... Hoho!
 Păi e copil într-adevăr!...
 Hei, buna seară, frățioare,
 Ori surioară... nici nu știu, ce ești?
 Cum naiba te culcași p-aici?
160 Așa e c-ai fugit de la părinți,
 Drac neastîmpărat ce ești?
 Da' ce tot trîncănesc eu iară?
 Ce vorbe proaste sunt aceste?
 Doar bietul mititel e-n fașe
165 Și poate chiar azi e născut.
 Al cui o fi? D-aș ști eu numai,

L-aș duce îndărăt.
 Dar totuși e neomenie
 S-arunci copilul astfel, fără milă,
170 Ca p-o opincă ruptă, e neomeniei
 Nici porcii, ba nici chiar tilharii
 Nu fac una ca asta.
 Ce cîrpe vechi și putredei
 O fi copilul unei cerșetoare...
175 Dar dacă e bogată mă-sa
 Și l-a îmbrăcat în zdrențe
 S-alunge orice bănuială?'
 Nu-i chip să aflu, nu se poate ști.
 E un mister, și-n veci va rămînea.
 isO Dar cine ți-o fi tată, sărăcuț de tine?
 Cum cine? Eu!
 Pe legea mea, am să fiu tată bun!
 Și de ce nu? Arn să te cresc cinstit,
 Furînd pe seama ta, cît oi mai fi în stare,
185 Și dacă oi îmbătrîni, atunci
 Tu vei fura pe seama mea. Așa merg toate,
 O mină spală pe cealaltă.
 Și o să fie minunat. Vor fi
 îndreptățite furturile mele
190 Ba mai puțin o să mă mustre
 Și cugetul!
 Dar uite lucrul dracului, că ție
 îți trebuie și lapte doar... Hm, nu face nimic,
 Că acolo-i vecina mea și chiar
195 Ieri și-a-ngropat copilul.
 Mi-l alăptează ea, îl alăptează, zău,
 Că pentru plată bună
 Ar alăpta chiar și pe Aghiuțal!"

Gîndind așa, se trîgăna spre casă
200 Bătrînul bun, înguste ulicioare
 Duceau spre locuința lui ascunsă,
 Care era o hrubă subterană.
 Și, după obicei, bătu cu pumnii
 în ușa care scîrțîi, —
205 Și se trezi vecina.

— Vecină, adă lampă, luminare I
 Grăi bătrînul, fă lumină, iute,
 De unde nu, aprind eu toată casa I
 La ce? La ce? nu întreba-

210 Lumină! din pămînt, că-i foci
 Aşa... acuma iute şi degrabă
 Dă-i țiță mititelului.
 De unde-l am? Ce-ți pasă? L-am găsit,
 Chiar Dumnezeu m-a dăruit cu el.

215 Eu pururea ți-am apus că Dumnezeu
 Mă are drag. Aşa, zău, mă iubeşte
 Mai mult decît ar crede popii.
 Hm, ce comoară! ți-o încredinţez,
 Vecină, da' să-l îngrijeşti

2^0 Mai bine ca pe-un prinţ.
 Să-l creşti pe socoteala mea,
 Ne împăcăm noi, cum o fi mai bine.
 Ne înţelegem noi unul pe altul.
 Ge-i drept, e drept, că-s banii scumpi,

225 Că, naiba, ştie, oamenii
 Au ochii-n patru astăzi; dar
 Am să-ți plătesc împărăteşte.
 Aşa să îmi ajute Dumnezeu!
 Dar îți mai spun odat', păzește-l

230 Ca pe lumina ochilor din cap,
 Că, vezi, copilul ăsta e
 Speranța bătrîneței mele!

Căzură la-nvoială.

Micuțul rebegit se încălzi la sinul

235 De care, alipindu-și gura, supse dulce
 Viața cea amară.
 Numai de-o zi, și cît a rătăcit!
 Și cît o să mai rătăcească încă!

VI

Cealaltă zi, jupînul cel bătrîn
 își viră capul curios pe uşe
 Și-ntreabă pe vecina:

— Hei, ce mai face musafirul? Bine?

5 Da' e cam frig aci, cocoană,
 La dracu, ce-nsemnează asta?
 Fă foc... De cite ori să-ți spun ^
 Că e pe socoteala mea?... Ia stai!
 Băiet e, ori e fată, nici nu știu.

10 — Băiet, măria-ta, băiet,
 Si un băiet voinic I

— AtU mai bine! Șapte, opt ani treacă,
 Ș-ajunge un hoț cum nu s-a mai văzut!
 L-oi face hoț cu fală.

15 Ce-i sfînt, e sfînl, la asta mă pricep,
 Știu cum să cresc copii
 De nu mă-ntrece nimeni.
 Tot eu crescui pe Toma chiorul,
 Pe care, știi, mai ieri îl spinzurară...

i*o Vezi, ala hoț! avea numai un ochi,
 Și tot fura chiar și pe Dumnezeu,
 Cel cu o miel
 Băiete, n-avea grijă, am jurat
 Că nici tu n-o să fii cîrpaci.

-25 Vecină, dar să-i dăm un nume,
 Ca să-l cunoască lumea toată!
 Ce crezi, vecină dragă,
 Cum să-l numim?... Ia să vedem...
 Ce fuse ieri... Silvestru... bun!

30 Silvestru fie! Eu sunt popa;
 Vecină, tu ești nașa,
 Să-l botezăm, ca după lege
 Să-și poarte numele,
 Și nu păgîn, creștin să fie,

35 Ca sfîntu Petru, după moarte,
 Să nu-l gonească de la ușa raiului.
 E apă în cazanul ăsta?.. E.
 Ridică-l numai pe copil
 Și dă-l aci... dar stăi o clipă,

40 Că-s popă doar, n-am patrabir...
 Dă-mi sacul să mi-l prind la gU...

Bătrînul își legă un sac la gît,
Luă în mini cazanul plin cu apă.
45 Cu toata pompa și alaiul
II botezară pe băiet:
Silvestru fu numele lui.

VII

Trecură patru ani
Și se făcuse mare.
Crescu acolo sub pămînt,
în întuneric, cu păcatul,
5 Cu viermii la un loc.
Nu respira aer curat,
Nici nu știa de frumusețile pămîntului,
Trăia, și era astfel ca un mort-
Bătrînul îl sorbea din ochi,
50 Că scapără din el o minte ageră
Gum sar scînteii din cremene.
Și se gindea bătrînul:
Că din scînteii se naște flacăra.
Abia de patru ani, și pungășea
15 Pe precupețele de poame,
Apoi știa să fure gologanul
Din pălăria orbului.
Stăpînul, pentru astfel de isprăvi,
Vorbea frumos cu el și îi da piine,
20 Cî-l înjura amarnic dacă
Pierdea o zi și nu fura nimic.
Dar asta se-ntimpla arare,
Speranțele jupinului bătrîn
Creșteau văzînd cu ochii,
25 Neobosit bătrînul își clădea
Palate-n aer
Pe stîncă viitorului,
Și-atîta tot clădi mereu,
Pin' ce-a rămas odată sus,
30 Acolo atîrnat în aer,
Bătrînul bun, neîntrecutul dascăl!
A fost s-ajungă la spinzurătoare

Cel care merita mai mult decît atît.
A fost de față și vecina
35 La înălțarea lui și a văzut
Cînd i-au pus ștreangu-n gît,
Și el a scos de-un cot afară limba,
Semn de batjocură spre lumea
Care-1 batjocorise — așa.
40 Și după ceremonie,
Cînd s-a întors acasă jupîneasa,
Grai așa de blînd micuțului:
— Acu să te mai cari,, băiete; du-te
Cu Dumnezeu la dracu!
45 Simbria azi mi se-mplinește.
Ce? doară n-oi pofti
Să te îndop pe socoteala mea?
Haidi, îți mai fac un bine încă,
Să te petrec pînă la poartă, dar
50 De vii 'napoi, te-azvîrl coala-n canal!
Micuțul nu-nțelese asta.
Ascultător, n-a zis nimic.
Cînd poarta s-a închis cu zgomot,
S-a mai uitat o clipă îndărăt,
5 Apoi porni la drum încetinel...
S-a dus și s-a tot dus.
Ieșea, intra din stradă-n stradă.
Așa drum lung
Nu mai făcuse niciodată.
60 Nou pentru el era tot ce vedea...
Frumoase, mîndre prăvălii, și mindri oameni;
Mirat sta-n loc, mirat pornea iar mai departe.
Și cum lăsa o strada, hei, cealaltă
Era alătura, acolo,
65 Și fără de sfîrșit, mereu așa,
N-a mai ajuns la capătul orașului.

De multe ce văzu, de umbulet mult,
Micuțul, rupt de oboseală
Se așeză-ntr-un colț de stradă,[^]
70 își rezemă căpșorul de o piatră;
În fața lui, cițiva copii vioi

Săreau și petreceau cu jucării.
 Pnvi la ei, și surîdea, părînd
 Că și el ia parte la joacă,
 75 o - a ^ ita tot privi la ei mere 3u-mereu,
 Pin'ce-adormi frumos acolo.

Dormi mult timp, o dată numai
 Visă... și se făcea că două
 Piroane lungi și înroșile-n foc
 Plutesc asupra lui, tot mai aproape
 Veneau d-asupra ochilor, să-] arză...
 Gemu cu spaimă și
 în disperare se trezi...

Era tirzie noapte,
 85 în ceruri erau stele.
 Pe străzi nu erau oameni,
 Doar o baborniță urită
 îi sta-nainte

Cu doi ochi răi, străpungători,
 90 Ce speriară pe copil mai tare
 Decît piroanele din vis... Acolo
 Se grămădi el iute-n colț, încît
 Era să-și spargă capu-n piatră,
 Și nici nu cuteză s-o vadă,
 95 Dar sa-și ridice ochii către babă!

Bălrîria-1 mîngăie pe față
 Și-1 întreba așa de blînd
 Precît știu:
 — Drăguță, cum te cheamă?
 100 Ai tată, mamă? Unde stau?
 Că eu te duc la ei acasă,
 Hai, adă mîna.

— Silvestru... tată n-am, nici mamă,
 Nici n-am avut, că sunt găsit,
 10; Și nu mai pot să merg acasă,
 Vecina noastră doar a zis:
 „De vii napoi, te-azviru în canal!”

— Prea bine, hai cu mine, băiețaș,
 Să vii la mine, ai găsit
 110 O mamă bună, blinda... vino...
 FemeiaT apucă de mîna pe copil.
 El o urma cu inima-ncieștată,
 Și Iremurînd, aproape leșinat,
 Nici nu știa pe care lume este.

115 — Vezi, fătul meu, aci stau eu —
 Grăi acas' baborniță urită —
 Odaia asta-i locuința mea
 A ta-i afară în tindă.
 N-o să fii singur... heih, Burcuș,
 120 Hai... iacătă-1, aci e.

Așa-i că e frumos cățelul?
 Cu el o să petreci aici.
 E un culcuș destul de larg,
 Și-i numai bun, mai bun nici că se poate,
 125 Și cinele îți ține cald.
 N-ai frică, nu-ți face nimic,
 E un cățel drăguț, cuminte,
 Te uiți ce blînd clipește,
 Cum se mai gudură și dă din coadă?
 130 O să trăiți ca frații voi
 Și o să vă iubiți, așa e?
 Hai, culcă-te alătura și dormi, băiete.
 Ți-e foame, poate? Da' e prea tirziu
 Ca să manînci, și vād eu că ți-e somn.

13! Da' nici nu-i bună, mai ales pentru copii,
 Mîncarea înainte de culcare:
 Visezi urit apoi.
 Hai, culcă-te și dormi, băiete!

Acolo l-a lăsat baborniță;
 140 Timid, se-ntinse lingă cățeluș
 Si se zguli pe țol.
 ftu îndrăznea să se apropie.

Dar cinele,
 Prietenos, se alipi de dînsul,
145 Și ochii îi sclipeau
 în întuneric, și sclipeau
 Așa de blînd și de frățește,
 Că-i insuflă încredere
 Și-i cîștigă prietenia,
 iso Tot mai aproape, mai aproape
 Se alipiră ei unul de altul.
 Copilu-1 mîngîia pe pâr,
 Cățelul îl lingea pe față,
 Vorbi cu el copilul,
155 Și animalul, drept răspuns,
 Gemu încetișor- Legară
 Prietenie caldă, arzătoare.
 Dar în cealaltă zi bătrîna zgriptoroaică
 A zis copilului așa:
160 —Acum ia seama, fătul meu,
 Poți ști că nu te țiu degeaba,
 Că nici coșciugul lui Hristos
 Nu se păzește pe degeaba.
 Ai să muncești, că-i scris:
165 Cel care nu muncește nici să nu mănince!
 Dar munca asta e ușoară,
 Aproape mai nimic..
 Ai să cerșești, atîta tot.
 Eu nu mai pot, că mi-e rușine,
170 M-am îngrășat prea tare,
 Toți mă gonesc dacă mă văd cerșind,
 Oamenii-s răi, toți mă gonesc.
 Tu vei cerși în locul meu,
 De tine-o să le fie milă
175 Și te vor milui.
 Vei spune tuturor că ești orfan,
 Că tata a murit acu, și mama,
 Flămîndă și beteagă, zace-acasă.
 Eu am să stau la pîndă, mai departe,
180 Ca să-ți iau seama, dar ia și tu seama,
 Că altfel nu-i de trai cu mine,
 Ți-o spun, pre legea mea!
 Sunt foarte bună, cînd sunt bună.

Da-s foarte rea cînd sunt eu rea,
185 Aceasta să ți-o scrii în minte
 Și-n inimă, băiete dragă!
 Aleargă după toți aceia
 Cu hainele mai bune decît ale tale.
 Sunt ei destui de ăștia, nți te teme
190 întinde mina înainte,
 Apleacă-ți capoil într-o parte,
 închide și deschide ochii,
 Strimbînd din gură, parcă plîngi,
 Și tînguieste-te amar
595 în numele sârmanei mame
 Și al lui Dumnezeu din cer.
 Ai înțeles, băiete? *
 Dacă n-ai înțeles, îți mai esplic o dată,
 Și dacă, după cum îți spun,
200 Nu-nveți această meserie,
 Te-nvață ea bătaia!

Băietul zise-atunci
 Că știe tot și n-o să uite.
 Femeia-1 ascultă de probă
205 Și se cruci ea singură
 De dibăcia băiețașului.

— Comoară de aur am găsit
 în tine, dragă, hihihil...
 Rinji strigoaica cea bătrînă,
210 O să trăim noi boierește,
 O să trăim chiar boierește!
 Ia să vedem acu îndată...
 Ți-e foame? Las', cînd ne-om întoarce,
 Atunci o sa măninci mai bine...
215 De altfel, nici n-ai voie tu
 Ca să măninci prea mult,
 Că te îngrași, ș-apoi
 Putem sufla din buze;
 Cînd cerșetoru-i gras,
220 Pomana-i slabă.

Intrară într-o uliță mai vie.
AcoJo scorpia bătrină
il așeză pe copilaș,
Și ea se-nțoarse într-o crișmă,
Și d-acolo pîndea mereu.
De cite ori cei cari treceau
ii aruncau ceva copilului,
Ea ridica In sus clondirul cu rachiu
Și, dîndu-l peste cap, rinjea.

VIII

Trecea, la fel, zi după zi,
Cerșea și fiămînzea băietul:
Babornîța-ngrijea ca nu cumva
Să se ingrașe, sărăcuțul;
Cerșea și fiămînzea, aceste două
Le-nțelega el din viață, și nimic mai mult.
Privea' de multe ori
Cînd se jucau copiii de vîrsta lui,
Privea la ei, înmărmurit,
Și se gîndea ce dulce trebuie să fie
Ca să te joci și să te bucuri!
Și mintea lui creștea pe zi ce merge,
Și inceptu să simtă, presimți
Că e nefericit...
Erau doi ani de cînd
Purta toiagul de cerșetorie.
Acum nu mai era nevoie
Să-și ude singur ochii,
Că tot mai des i se umpleau cu lacrimi.

Era o singură ființă
Ce se uita la el atît de blînd,
Pe care o iubea, care-l iubea,
Cu care-și împărțea frățește
Tainul de acasă
Și biet ce cîștiga pe stradă...
Acest prieten era cîinele,
Tovarășul din tindă.

- Cum i-era dor de el, cînd dimineața
il părăsea, și seara, cînd se-ntorcea acasă,
30 Ce bucurii avea cu dînsul!
Bunica nu vedea cu ochii buni
Prietenia asta
Și îi era necaz că dobitocul
Ținea la băiețaș mai mult decît la ea.
35 Și il bătea adeseori. Cînd dobitocul
Țipa amarnic de durere,
Plîngea copilul, plîns cu hohote.
Și baba l-a gonit apoi
Pe bunul cățeluș...
40 In multe rînduri l-a gonit,
Ci iar se întorcea sărmanul
Și tot mai blînd se alipi de copilaș.
Așa trăia băietul...
Era abia de șase ani,
4ă Trăise sase veacuri de mizerie
Și bucuria oarbă
A citorva stinghere clipe.
Odată sta acolo, într-un colț de stradă,
Și dîrdîia... era o noapte
50 De toamnă-ntîrziată;
Pe stradă glod, și ceață peste glod,
Adinca, tristă negură,
Și el prin glod, prin negură,
Desculț, in capul gol.
55 Și către trecători, gemînd,
Trist întindea minutele lui galbene.
Așa răzbea in inimi vocea lui,
Ca o durere arzătoare,
Ca glasul ascuțit de clopot
60 Ce sună la îngropăciune.
- Un domn bătrîn, posomorit.
Stătu din cale și privi la dînsul lung,
Adine, tăcut, pătrunzător;
Copilul se găti de fugă.
65 — A ci să-mi stai! amenință bătrînul.
Copilul îngheță pe loc, nu îndrăznea să miște
Și domnul zise:— Ai părinți?

- „Am... vru să zică,
Am mamă, e flămîndă și beteagă,
?o Și tata mi-a murit acu",
Ci înaintea domnului ursuz
Nu îndrăzni să mintă.
I se legase limba-n gură,
Credea că asta știe tot, și zise:
75 — Părinți eu n-am,
On nici nu știu de am sau nu...
Că sunt găsit.
— Urmeaza-mă! grăi bătrînul cel posomorit,
Și copilașul se supuse.
80 Babornița sări atunci
De unde sta ascunsă,
St.rigînd: — Aci rămîi,
Copil mișel și mincinoși
Al meu e, domnule, copilul!
- 85** —Măria-ta, se tîngui micuțul,
Măria-ta, nu sunt băietul ei.
O, scapă-mă, o, du-mă tu cu tine,
Te rog, în numele lui Dumnezeu!
Mi s-a urit cerșind,
90 Că pentru dînsa cer,
Și nu-mi dă de mlncare,
Numai să fiu tot slab și prăpădit,
Să-i fie milă cui mă vede.
Oh, Doamne, și acuma sunt flămînd!
95 Așa grăi copilul,
Cu ochii rugători
Spre domnul cel posomorit,
Și lacrimi curgeau din ochii
Pierduți în fundul capului,
100 O grindină de lacrimi.

r~ Oh, procler, oh, nelegiuitule,
Tu, diavol, pui de drac afurisit!
Zbieră strigoaica cea bătrînă.
Nemernic, ticălos ce ești,

- 105** Cum te înduri să minți așa?
Tu, răule, nimic nu-i bun în tine!
Cum să-mi cerșească, Doamne,
Cînd de rușine intru în pămînt
De cîte ori îl prind cerșind,
110 E o deprindere urită,
Și nu-l pot dezbăra de asta;
De cîte ori nu-l bat,
Că-mi face-așa rușine!
Săracă sunt, dar n-am nevoie
115 Ca să cerșesc cînd pot trai
Muncind cinstit.
Și zice el că-l țiu flămînd!
Eu! de la gura mea
Rup cea mai bună bucățică
120 Și o îndop în el!
Dar asta nu-i nimic...
Mă și tăgăduiește încă,
Dar nu te doare inima, oh, suflet blestemat? 1
Să spui că nu-ți sunt mamă,
125 Eu, mama care te-a născut?...
Cum nu se rupe rînza-n tine,
Și splina, și ficatul
Vorbînd așa?
Nu-i pe pămînt bunică mai blajină
130 Ca mine, și ce rău nepot!
Da' nu-i departe nici osînda...
Tăgăduiește blestematul
Pe mama lui, pe însăși mama lui,
Ce l-a purtat în pîntece!
- 135** Atît hodorogi moara stricată
Dintr-un răsuflet;
Aci boierul cel bătrîn
Ajunse la cuvînt și zise:
— Destul! n-am chef de vorbă,
140 Ori, dacă nu, te-oi face eu să taci
Te-ai îmbătut,
Abia stai pe picioare;
Cînd ți-ei veni în ori,

- 145 Să vii cu cartea de botez la mine
(în casa cea mare locuiesc),
Și poți să-ți iei copilul,
Ci numai dacă vii cu cartea de botez!
Acu, te cară... Tu,
Băiete, vino după mine!
- 150 Copilul îl urmă;
Din când în când se tot uita-ndărăț,
I se părea că baba
Se-ntinde după el și ca l-a prins de guler,
Dar ea nu îndrăznea să se apropie,
155 Ci a rămas pe loc, în umbră,
Numai cu pumnul îl amenința
Și își rotea în cap ochii aprinși,
Precum fierarul învirtește
Potcoavele roșite-n foc.

IX

- Mai bine o ducea băietul,
Că nu mai trebuia să fure
Și nu mai trebuia să ceară...
Ce fericire, ce noroc!
Doar câteodată spaima
il biruia: dar dacă vine
Cu cartea de botez strigoaica,
Ce poate face el atunci?
Și alta dată negura tristeții
10 il învelea când îi venea în minte
Frumosul cățeluș,
Tovarășul iubit și bun.
De dragul lui adeseori
S-ar fi întors la baba singur,
15 Ca să cerșească, numai
Să fie împreună.
De multe ori visa cu el;
Visa că îl ținea în brațe,
Și clinele, gemînd,
20 Blind îl lingea pe față și pe miini,

Și când se deșteptă și nu-l găsi alături
L-a podidit un plîns,
Și-a plîns amarnic multă vreme.

- Cînd a sosit acasă cu băietul,
25 Boierul cel bătrîn l-a dat
Pe mina slugilor. L-au mintuit
Din vechea murdărie-
în locul zdrențelor a căpătat
Vestminte noi, frumoase.
- 30 Ce bine se simțea l
I se părea că nici n-a mai trăit,
I se părea că-i nou născut, de azi.
Atuncea l-a chemat la sine
Boierul și-i grăi cu-asprime:
- 35 – Băiete, vezi pe domnișorul ăsta?
E (iul meu, tu ai să-i zici: „Stăpîne”
Și trebuie s-asculți de el,
El este domn, tu slugă.
Alt lucru n-ai, doar să asculți.
- 40 Dar să fii treaz și sprinten!
De-i fi cuminte, bine o să-ți fie,
Mincare bună, haine bune...
De unde nu, ți-atîrn de gît
Zdrențele vechi în care te-am găsit,
- 45 Pe urmă poți pleca în lume
Cersetorînd ca pin-acum.
- Sluji orfanul
Pe domnișor.
Umbla cu el, stătea cu el,
50 Ca umbra lui era.
Și îi pîndea mișcarea buzelor.
Abia era porunca zisă,
Deja o și îndeplinise,
Și cite n-a mai pătimit,
- 55 Sărmanul bun băiet!

- Căci domnișorul
Era așa un ciine de copil,
Cum sunt de obicei
Toți domnișorii:
- 60 Făcea să-l simtă că-i stăpin,
Cată prilej la asta.
De se frigea cu ciorba,
Bătea pe micul servitor;
Cînd cineva nu-l saluta
- 65 Ori nu-l lua în seamă,
îi azvirlea căciula de pe cap;
Și-l înhață de păr pe servitor
Cînd pieptenul i se-ncurea în-par.
Și n-a fost răutate sau batjocură
- 70 Pe care să n-o fi făcut-o
îndată ce-i trăsnea prin minte.
Călcîndu-l pe picioare dinadins,
îl Imbrîncea, de ce-i stă în drum.
îi arunca noroi în față,
- 75 Pe urma îl certa că-i un murdar
Și îl stropea cu apă-n ochi,
Și dacă începea să plîngă,
îl poreclea gură-căscată.
- 80 Necazuri multe îndură, sărmanul,
Din zi în zi mai multe.
Ci pașnic le răbda pe toate,
Și hotărît ca un bărbat
Cu suflet mare.
- 85 Și pentru ce răbda el astfel?
De ce nu părăsea odată iadul ăsta,
Precum voise în mai multe rînduri?
De-ați ști voi pentru ce-a rămas!
- 90 Nu pînea albă, nu straiete bune
Îi ispiteau să se întorcă de pleca
Să-și piardă urma-n lumea toată.

- Nu era el, ca oarăle din curte,
Cari pribegesc, și cînd li-i foame
Se-ntorc din nou după mîncare,
Pe cînd privighetoarea, ciocîrlia,
- 95 Cînd le-ai deschis porțița încbisor
Se duc pe veci și-s mulțumite
Cu ce găsec în aer liber.
Așa era și dînsul,
Ca păsările prizoniere,
- 100 Și totuși a rămas acolo,
Și de pornea, venea iar înapoi.
Ce-l ispitea pe el?
învățătura.

- Putea să-nvețe-alături de stăpin:
- 105 Neobservat îi sta la spate
Și, pe furiș, citea din carte;
Mereu era atent
La vorbele învățătorului;
Tot ce-nvăța o dată
- 110 Nu mai uita
Mult mai devreme ca stăpinul
Știu să scrie, să citească.

- Și cum sporea în ani,
Așa-i sporeau și cunoștințele,
- 115 Ca ramii coarnelor la cerb.
Și se fălea cu ele,
Iar cînd odrasla de boier
Spunea cite-o dobitocie,
El o-ndrepta în gînd,
- 120 Zîmbind la vorba proastă.

Nici înaintea pedagogului
Nu a trecut neobservată
Deosebirea dintre slugă
Și domnișor,

- 125 Și cînd acesta nu știa
La lecții să răspundă,
învățătorul îl muștra,
Punînd pe slugă să răspundă,
Că el știa întotdeauna.
- 130 Era o cinste mare pentru el,
Dar nu și bucurie, asta nu,
întotdeauna ispășea amarnic
C-a îndrăznit să-l facă de rușine
Pe coconaș.
- 135 Din zi în zi mai crude prigoniri
il grămădiră pe orfan,
Din zi în zi simțea sărmanul
Cit sunt nedrepte și urîte;
Ș-acum cînd îl lovea,
- 140 Părea că-l vătămă în suflet,
Roșea nu pentru că-l durea,
Ci pentru că-i era rușine.
- Era de șaisprezece ani.
Și fiecare zi îi trimetea o rază
- 145 Ce risipea negura minții lui,
Și fiecare rază
Era slovă de foc.
Din slove se-nehegară
Aceste gânduri:
- 150 „Ce drept au să mă bată ei pe mine?
Cu ce drept bate om pe om?
Alcătuît-a Dumnezeu
Deosebit pe vreunul dintre noi?
Ei spun că Dumnezeu e drept,
- 155 Dar dacă-i drept,
Nu a putut-o face asta,
Pe orice om iubind deopotrivă;
Și eu n-am sa mai rabd așa,
Orice s-ar întîmpla cu mine!
- 160 îmi dau mincare, straie, adăpost,
Dar nu slujesc în schimb?

in textul de bază, greșeală de tipar: rînduri.

- Nu răsplătesc eu fapta bună?
Au drept să-mi dea de lucru,
Dar sa mă bata, nicidecum!
- 165 Și jur: d-azi înainte,
O dată mă vor mai lovi,
A doua oară, nu!"
Așa a fost. Cu cel dintii prilej
(Și nici n-a trebuit s-aștepte)
- 170 Cînd ridică stăpînul mina,
El îi strigă:
— Oprește-te!
Să nu mă vatemî, că
De te-oi izbi o dată,
- 175 Mă pomenești în veci!
Destul ți-am fost eu ciine,
Bun de bătut, de îmbrîncit,
Acuma-s om,
Că om e doar și sluga!
- 180 Eu recunosc; aici o mină
M-a încărcat de binefaceri,
Ci altă mina dărima cu bita
Tot ce clădea cealaltă.
Așa că n-am rămas datori
- 185 Nimic unul altuia.
- La vorba asta nemaipomenită,
Stăpînul se schimbă la față
Și dîrz, de furie, urlă:
— Hah, neam de slugă!
- 190 Hah, ticălos răzvrătitor!
Și tinarul așa răspunse
Cu voce disprețuitoare:
— Hm, neam de slugă? dacă ne-am lua
După origină, apoi
- 195 A fost mai nobil tatăl meu
Ca toți străbunii tăi!
Și dacă el m-a aruncat pe stradă,
Greșeala e a lui, și nu-i a mea.
Și dacă domnii toți sunt răi ca tine,
- 200 Apoi mai bine a făcut așa,

Că niciodată nu puteam să fiu
 Un om cinstit.
 Și-mi zici răzvrător?... Dacă e răzvrătire
 Când omul simte și mărturisește
 205 Că și el este om ca orișicare altul,
 Atunci zic cu mândrie: sunt un răzvrătit-tț
 Și de-aș putea eu spune tot ce simt,
 Așa cum simt de aș putea eu spune,
 Atunci s-ar răzvrăti cu mine milioane,
 210 Și-ar tremura o lume,
 Precum tremura Roma de Spartac,
 Pe cînd gladiatorii
 Cu lanțurile rupte
 Băteau a sale ziduri!
 215 Rămii cu bine!
 Nu mai puteam sta împreună,
 Eu ți-am vorbit ca om.
 Și cînd un rob se-nalță
 Pînă la om,
 220 Moare de foame, piere-n ștreang,
 Ci slugă nu mai poate fi!
 Ziicînd așa, s-a-ntors și a plecat,
 A părăsit de-a pururi casa unde
 A înotat copilăria lui
 225 Ca floarea în noroi.

 Porni unde vedea cu ochii,
 Mergea în lume fără țintă.
 In inima lui veselă
 Se aprinsese tinerețea
 230 Ș-ardea cum arde un oraș aprins,
 în vijelie, biciuit de flăcări...
 Și ce miraculoase
 Fantasme din povești
 Jucau în aste flăcări!

 235 La capătul orașului l-ajunse
 Bătrînul profesor.
 Abia-și mai trăgea sufletul,
 Fugise mult ca să-l ajungă.

Sudoarea-i brobonase fața,
 240 Zadarnic o ștergea cu mîna
 Pe cînd vorbea cu tinărul.
 Și-n vorba lui
 Nu «ra multă legătură:
 — Na, pune-ți banii ăștia bine.
 245 E leafa mea pe an,
 O să-ți ajungă ani întregi
 | Dacă-i grijești.
 Om mare vei ajunge tu,
 O apun eu asta de la mine.
 250 Băiat mai zdravăn decît tine
 N-am Intllnit în viața mea!
 Eu simt aidoma ca tine, tot,
 Dar nu am îndrăznit s-o spun,
 M-am speriat de tine și te-am admirat
 255 Cînd ai vorbit.
 Să-ți deie Dumnezeu noroc, băietel!
 îți poruncesc, îți poruncesc,
 Da, eu îți poruncesc să-nvoți,
 Să isprăvești cu școala;
 260 De unde nu,
 Te blestem, și blestemul meu
 O să te-ajungă unde-i fi!
 Nu ești născut tu pentru tine,
 Ci patriei, întregii lumi.
 265 Atit îți zic, învață mai departe,
 Deși n-ar trebui să ți-o mai spun,
 Că ție doar îți place cartea.
 Și-acuma, Dumnezeu cu tine!
 Fii norocos și anrintește-ți
 270 Cîteodată și de mine,
 Ci dacă n-o să mă ascuți,
 Atunceă uită-mă!

 Se înclină băiatul
 Ca să-i sărute mina bunului moșneag,
 275 Ci dinsul nu voi și-l ridică pe tinăr,
 il sărută și il îmbrățișa,
 Apoi se depărta cu lacrimile-n ochi.

Ce bine i-a făcut orfanului,
Ce bine i-a făcut lui asta!
280 Acesta fuse cel dintii sărut
Pe care I-a-nțilnit.
Șaisprece ani au trebuit să treacă
Și să se chinuie,
Pîn* ce a dat d-un om
28 5 Ce nu-l respinse, nu-l goni,
Ci l-a îmbrățșat!

Ieșise tînărul afară din oraș.
Cînd a scăpat din străzile înguste,
Gîndea: „Din închisoare am scăpat”,
Sorbea cu lăcomie aerul curat,
5 Cel mai scump dar al cerului,
Ce dă tărie corpului,
Și sufletului — aripi.

Tîrziu privi o dată înapoi:
Mersese mult, departe sta orașul,
10 Și casele lui se topeau
Una într-alte, turnurile
Se înecau în ceața depărtării.
Și vuietul atîtor mii
Era un murmur de albine.
15 Dar tînărul își zise:
„Departe, mai departe!
Să nu aud nimic,
Nimic să nu mai văd
D-aolo unde-am viețuit odată,
20 Dacă a fost și asta o viață!”
Și alergă ca cela ce
E alungat de bici.

Iar cînd a dispărut orașul
Și sta acolo
25 El singur în nemărginire,

Abia atunci simți că-i liber.
— Liber! strigă,
Sunt liber!
Atît putu sa zică,
30 Dar lacrămile lui vorbiră
Mai lămurit...
Oh, ce beție, ce gînd fericit
Cînd omul este liber,
întîia oară liber!

35 Și merse tînărul, mergea întruna;
Oriunde-l ispитеau frumoase plaiuri,
Acolo-și îndrepta el pașii.
Se minuna de șes, de munți,
De cîmpul neted și de codrii munților,
40 De tot ce îi sărea în ochi,
Că nou era tot ce zărea.
Vedea natura cea dintîia oară,
Minunile naturei.
Și colo, în virtej de vînt,
45 în nori,
în codri, între stînci,
Unde e tunet cursul riului
Și tunetul e țipătul sălbatic
Al zilei de apoi...
50 Sau pe întinse bărăganuri,
Pe care șerpuie o vină de pîriu,
Și unde cel mai mare zgomot
E zuzătul de muște...
55 Și a privit jur-împrejur,
Iar cînd a răscolit cu glandul
Adîncul depărtărilor,
L-a biruit evlavia,
îngenunche și se rugă:
60 — O, Doamne, ție mă închin;
Acum știu cine ești!
De multe ori am auzit,
Am cuvîntat de multe ori
Numele tău și nu l-am înțeles.

65 Natura asta mare
Mi-a lămurit puterea ta...
Fii preamărit, fii preamărit în veacuri
O, Doamne, ție mă Închin:
Acum știu cine ești!

70 Oriunde alerga, vedea
Așa frumoasă pretutindeni
Natura, și pe om într-însa
Așa nenorocit.
Mizerii, pretutindeni, tot mizerii.
75 Luă aminte în curînd
Că nu-i cel mai nenorocit,
Și îl durea așa de mult
Că sunt și alții mai de plîns ca el...
Mai mică, tot mai mică îi părea
80 Durerea lui,
Pin* ce-o uită cu totul,
Și nu vedea și nu simțea
Decît durerea altora;
Atunci își alipi trist fruntea
85 De-o piatră rece,
Ș-a plîns cu lacrimi de foc.

XI

își aminti tot ce-i spusese
Piosul profesor
Cînd și-a luat rămas bun de la el
Și i-a dat bani;
își aminti cu drag
De sfaturile lui.
între în școli
Și învăța cu sirguintă,
Și strălucea între tovarăși
10 Ca luna între stele.
il admirau, ci nu-l iubeau colegii,
Căci înălțimea sufletului său
îi apăsa prea tare;
Batjocura și pizma

15 Se ridicară împotriva-i
Și îndreptară către el
Săgețile lor otrăvite.

— De ce vreți voi să mă jigniți?
Grăia el blînd, cu inima deschisă,
20 Adeseori către băieți —
De ce mă vătămați, prieteni?
Eu nu învăț pe seama mea,
Ci pentru voi învăț.
Un altul va culege roadele
25 învățaturii mele,
Oricine altul, dar eu nu,
Dacă-ți ceti în sufletul meu bine,
V-ați alipi de mine, dragii mei,
Și m-ați iubi atuncea deopotrivă
30 Cum vă iubesc și eu,
Și n-ați tăia cu ură crângile
Ce vor aduce-odinioară
Dulci roade, dulce umbră vouă,
Sărmani băieți neștiutori ce sunteți!
35 Dar trebuie să mă iubiți,
Odată tot mă veți iubi!

Ci risete urmau
Acestor fel de vorbe,
Și ironia îl rănea adînc,
40 Și s-a sălbăticit încet de oameni,
Tot mai adînc s-a coborît în sine,
Și-i ocolea pe toți... avea doar un prieten
Singurătatea fără de prieteni;
Trăia între icoanele acelea
45 Pe care lumea le socoate
De fantasmagorii deșerte,
Ci despre care el știa
Că viețuiesc aievea;
Icoana lumii viitoare
50 Se oglindea în mintea lui.
Acolo, în singurătate,

- Cetea nepregetat,
 Cum ar ceti un musulman *Coranul*,
 Cum ar ceti evreul *Biblia*,
- 55** Așa cetea el zi și noapte
 Istoria acestei lumi.
 Istoria lumii! Ce minunată carte!
 Tot altceva cetește fiecare
 în cartea asta.
- 60** Unuia slavă, altuia blestem,
 Unuia viață, moarte altuia,
 Unuia-i zice astfel și-i întinde spada:
 „Te du și luptă! Tu nu vei lupta în van,
 Folositor ești omenirii.”
- 65** Altaia: „Tu aruncă spada,
 Zadarnic ai lupta,
 în veci va fi nefericită lumea,
 Cum e de mii de ani încoace”.

- Ce a cetit într-însa tînărul
70 Și ce și-a zis cînd a închis
 Cu mîini tremurătoare cartea?...
 A zis așa:
 „E mică poamă strugurul
 Și tot îi trebuie o vară pîn' se coace.”
- 75** Pămîntu-i tot o poamă,
 O poamă uriașă,
 Și dacă unei boabe
 îi trebuie o vară, dar pămîntului?
 Vor trece mii de ani, ori poate milioane,
- 80** Odată totuși se va întîmpla,
 Și oamenii atuncea ferice vor petrece
 Pîn' la sfîrșitul lumii.
 Se coace strugurul în razele de soare.
 Ci pîn' să fie dulce cîte raze
- 85** Și-au risipit căldura vieții lor?
 Atîtea mii, atîtea milioane raze...
 Pămîntul tot de raze e-ndulcit, dar
 Nu-s razele de soare, ci
 Sunt sufletele oamenilor.
- 90** O rază-i orce suflet mare, dar

- Numai sufletul mare, și
 Sunt rare sufletele mari;
 Cum ați dori voi așadară ca
 Pămîntul să ajungă mai curînd
- 95** O poamă coaptă?...
 Simt că și eu-s o rază
 Ce nu se pierde în zadar.
 O zi trăiește raza;
 Știu că atunci cînd va sosi
- loo Culesul cel de veci
 De mult voi fi apus,
 Și opera-mi de-o zi
 S-o pierde-n munca uriașă,
 Dar conștiința-mi dă
- 105** Puterea vieții, morței liniștire,
 Că și eu, și eu sunt o rază!
 La muncă dar,
 La muncă, suflete!
 Problema-i mare, timpul zboară,
- 110** Și viața-i scurtă.
 Ce țintă are lumea? Fericirea!
 Un drum spre asta? Libertatea!
 Să lupt dar pentru libertate,
 Cum au luptat atîția încă!
- 115** De e nevoie, singerez
 Precum au singerat atîția!
 Primiți-mă, eroi ai libertății,
 Primiți-mă în rindurile voastre,
 Credință jur în sfîntul vostru steag,
- 20** Și dacă e măcar o picătură
 De îndoială în singele meu,
 O izgonesc afară, chiar d-ar fi
 în mijlocul inimei mele!”
- Așa jură... suflet de om
- 125** Nu auzise aste vorbe,
 Dar Dumnezeu le auzi din cer,
 Luă în mină cartea-i sfîntă unde
 Stau însemnați martirii
 Si scrise-ntr-însa numele: Silvestru.

XII

- Copilul deveni flăcău,
Flăcăul deveni bărbat.
Ani după ani soseau
Și cercetau pământul,
Apoi se depărtau în veacuri.
Nu-I ocoliră anii nici pe el,
Venea la dînsul fiecare,
Lăsîndu-i urme-adînci
Pe față și în suflet.
10 Umblase toate școlile,
De mult le mintuise,
Umbla acum în lume,
în viață, între oameni, unde
La orice pas e cineva izbit,
15 Și fiecare lovitură
întunecă și șterge
Din inimi bucuria.
- Ce altfel vedea lumea
Precum și-a fost închipuit-o!
20 Din zi în zi mai mic vedea pe om,
Tot mai adînc împovărat,
Omul, ce trebuie să cate
Cu ochii țintă-n soare,
Și, dimpotrivă, caută
25 în jos, în praf, la viermi,
Ca să învețe de la ei tirirea.
Cu cît mai mic vedea pe om,
Gu-atît mai mare îi părea
Și munca pentru care
30 Simțea că e chemat.
Dar tot n-a șovăit:
Lucra cît un păianjen,
Dar tot așa neobosit;
Strimt era cercul lui,
35 Dar plin de strălucire.

- Virtutea și știința lui
ii cîștigară nume de prin școli,
Și cînd a isprăvit cu școala,
Mai mulți domni îl chemară
40 La slujbe mari și grase
Cu astfel de cuvinte:
— La mine dacă intri, vei fi slugă,
Dar a sluji p-un domn așa de mare
Ca mine e și mare cinste,
45 Și pentru că te vei pleca-naintea mea,
Se vor pleca mii înainte-ți.
Alt lucru n-ai decît doar să despoi,
Cum te-i pricepe, miile acestea
Și o să te îmbogățești
50 Din munca asta prea ușoară!
- Silvestru închină frumos
Această muncă prea ușoară
Și zise astfel:
— Numai ca să am slugi,
55 Eu nu voi fi altuia slugă,
Eu nu doresc să se închine mie
Semenii mei,
Nici altul nu dorească, deci,
Să mă închin eu Lui;
60 Nu recunosc pe nimenea mai mic
Și nici mai mare decît mine.
Iar cît privește bogăția,
Apoi eu n-o cer, nici n-o vreau,
Și mai puțin cu preț așa de mare,
65 Ca să despoi pe alții pentru ea!
Așa obicînuia el să grăiască,
Cu pălăria-n mină, dar cu fruntea sus.
- Nu a primit slujbele mari,
Dar au venit oameni sărmani
70 Și l-au chemat în satul lor
Notar, și tinărul se duse,
Se duse vesel, fericit.

Iar cînd intră în sat,
 Și oamenii-l înconjurau,
 El le vorbi așa, cu ochii plini de pară:
 — Sărman popor! încrede-te în mine
 Ca într-un drept povățuitor.
 Din leagăn îți bătură capul toți,
 Toți îți vorbiră despre datorii:
 80 Am să te-nvăț eu drepturile tale!

Și implini făgăduința,
 Nu mai umblau apoi prin crișme
 Sărmanii muncitori,
 Precum umblau de la-nceputul lumii:
 85 Se adunau în curtea comunală
 Și ascultau bătrînii
 Pe tînărul notar,
 Și mai cu drag îl ascultau decît pe popa lor,
 Căci le vorbea mai bine decît popa.
 90 Și ce-nvățau duceau cu ei acasă
 Și povesteau copiilor,
 Și îl cinsteau mult pe notar.

Erau în sat două clădiri; acolo,
 În loc de binecuvîntare,
 95 Îi blestemau pe tînărul apostol;
 Aceste două case unde
 Sta popa și boierul,
 Castelul una, alta parohia.
 Din zi în zi tot mai urît și mai temut
 100 Ajunse în aceste două case
 Numele tînărului,
 Și puseră la cale
 Să-l piardă, căci vedeau:
 Dacă rămîne-n sat notarul,
 105 li pierde el pe ei.

Dar în castel era și o ființă
 Care-î cinstea pe omul
 Poporului, ca și poporul însuși,

Se bucura din inimă
 110 Cînd auzea că-l laudă
 Și o durea cînd îl vorbeau de rău.
 Cine era ființa asta
 Care-n așa lumină stranie
 Ghicise totuși adevărul?
 115 Cine era?... Domnița din castel.
 Cine putea fi altul!
 E sfîntă inima femeilor,
 Străină egoismului;
 Tot ce-i frumos și bun,
 120 Dreptatea prigonită
 Găsește-ntotdeauna
 Acolo mîntuire.
 E sfîntă, sfîntă inima femeilor!

Nu bănuia notarul
 125 Că are un prieten
 Sus în castel, acolo,
 Așa frumos protectori
 Văzuse pe copilă
 Odată, se plimba prin sat;
 130 Ori, în castel, cum sta la geam
 Și se uita peste cîmpie.
 Cînd o vedea, cădea pe gînduri,
 Atunci un simțimînt ciudat
 Se ridica în inimă-i
 135 Și își zicea:
 „Nu-i omul numai cetățean,
 Ci mai întii de toate-i om;
 întotdeauna pentru alții,
 Și niciodată pentru tine?”
 140 Sărman orfan, cînd vei trăi
 Tu pentru tine singur?
 Ori vei avea tu vreme să trăiești?
 Tu îți împărți inima ta la toți,
 Dar îți va da cineva ție
 145 Inima sa măcar pe jumătate,
 Sau numai o privire chiar,
 Din care să poți bănuși și tu

- Ce este fericirea?...
- 150 Mi-e însetată inima, atît de însetată
Că ar zvînta potopul,
Și nici un strop de rouă
Nu-mi pică niciodată!
Fii mulțămît cu soarta ta, băiete,
Suportă-ți viața ta cea aspră;
- 155 Pe alții fericește-i, dacS poți,
Și tu rămii singur nefericit.
Fii tu pămînt ce dă bucate
Pe care alții le culeg»
Fii lampă care luminează altora,
- 160 Pe cînd se mistuie de propria-i văpaie 1"

- Un geniu bun sau rău făcu așa
Că fata se-ntilni cu el,
Și-au stat de vorbă...
- 165 Ce scurtă fuse Intîlnirea
Și ce puțin vorbiră!
Dar ei de atunci se vedeau mai des,
Din întîmplare ori chiar dinadins?
Nici ea, nici el nu-și dădeau seamă.
Tot mai prieteni, mai încrezători
- 470 Vorbeau ceasuri întregi acum,
Ci despre dlnșii nu vorbeau de fel.

- Dar într-o zi (copila îl rugase,
Ori inima i s-a deschis ea singură,
Nu ține minte) tînărul
- 175 Și-a povestit viața.
A povestit ce singur e pe lume,
Că nu e om și nici n-a fost vreodată
Care să-i zică frate sau prieten,
A povestit, cum îi veni aminte,
- 180 Că un tîlhar l-a fost găsit pe stradă,
Apoi o cerșetoare l-a găsit,
Apoi cum a crescut ca servitor;
Furînd, cerșind, slujind... așa trecu
Copilăria și junetea lui.

- 185 A povestit mizeria îngrozitoare
tn care a trăit copil,
Și chinurile sufletești
Ce-mpovărara tineretea lui
Și cari **Bunt** mai îngrozitoare
- 190 Decît mizeria.
Și cînd își revăzu trecutul,
Jos, în prăpastia din care se urcase,
În care ca o apă neagră
Urla potopul chinurilor sale,
- 195 Pierzîndu-și cumpătul, din ochii lui
Zbucniră lacrimi peste lacrimi,
Ca armia pusă pe goană...
Și plîns lingă el copila.

XIII

- Din ziua asta chiar avu
Cu tatăl ei altă purtare.
Semețul nobil îl chemă la sine
Și îl muștră amarnic
- 5 De ce arată căi greșite
Iobagilor,
De ce îi cheamă la răscoală;
Și Încheie zicînd
Că dacă nu s-astîmpără,
- 10 îl dă afară din sat.
- Senin răspunse tînărul:
— De lecții n-am nevoie, domnule,
Că nu mai sunt la școală,
Și nici acolo nu eram deprins cu ele.
- 15 Dar dacă sunt greșit, răzvrătitor,
Acolo-s legile, să mă condamne;
Iar dacă nu, cu ce drept
Mă dojeniți?
Iar cît priveșt&-amenințarea,

- 20 Nu mă-nspăimînt de fel;
Găsesc oriunde-atît ca să trăiesc.
Dar tot nu vreau să plec din sat
Pin' ce mă simt folositor.
Și vreți să mă goniți? apoi
- 25 Ar fi mai bine pentru voi
Să părăsiți ideea asta, căci:
Ori vine tot satul cu mine,
Ori voi vă depărtați...
- 30 N-o spun aceasta ca amenințare,
Că e mai mult un sfat al meu,
Ca unul ce cunosc poporul
Și știu ce mult ține la mine
Și ce-i în stare el să facă...
- Așa vorbi notarul; salutînd, pleca.
35 în cea dintii duminică
Amvonul glăui în contra lui;
Cu groază spuse popa către credincioși
Ce rău, păgîn e omul ăsta,
Răzvrătitor, fără de lege!
- 40 Și dacă îi mai rabdă între ei,
Vor fi pierduți în veci
Pe lumea asta și pe cealaltă,
Că pe tovarășii unui răzvrătitor
Pe toți i-omoară împăratul,
- 45 Și pe prietenii unui păgîn
Nici cerul nu-i primește.
Le aminti și îi rugă
Să se îndrepte, cît mai este vreme,
Pin' ce nu se va năpusti
- 50 Urgia cerului asupra lor.
Cu lacrimi îi rugă să-și amintească
De fericirea celor două lumi,
Să nu aleagă moartea, iadul
în locul vieții și al minuirei.
- înfuriat lăsă norodul
55 Biserica
- (Locașul Domnului și-al păcii)
Și năvăliră toți ca fiarele
La tinărul pe care
- 60 Chiar ieri îl binecuvintau
Și-i porunciră ca să plece pînă miini,
Că dacă nu, au să-l omoare.
Vorbi atuncea tinărul, vorbi
Așa însuflețit, ca niciodată.
- 65 Zadarnic. Unde popa
A ridicat cuvînt, nu mai încape vorbă,
E adevărul răstignit.
Un diavol stă-naintea
Cuvintului pe care-l spune popa,
- 70 Și diavolul nu-i mai puternic,
Dar mult mai elocvent ca Dumnezeu,
Și cînd prin fapte nu învinge,
El știe și să mintă.
Cu blestem și cu-amenințări
- 75 i] părăsi norodul pe notar.
- O clipă sufletu-i era zdrobit,
Disperătoare gînduri s-abătură
Asupra minței lui,
Precum un stol de corbi.
- «0 „Ăsta-i poporul! izbucni atunci,
Ăsta-i poporul ce-] slăvesc și pentru care
Trăiesc și vreau să mor!
Așa a fost acuma ani o mie...
Dar nu-i nimic, că după altă mie
- 85 N-o să mai fie tot așa;
Acum e încă un copil pe care
îl poți înnebuni ușor,
Va crește și va deveni bărbat,
Și tocmai pentru că-i copil
- 90 Ar trebui cruțat.
Nu-i nici mirare că de veacuri
D-aceea fură popi și regi,
Acești zei pămîntești,
Ca să orbească pe norod,
- 95 Căci ei vor să domnească.

Sărman, sărman popor, cit e de plins!
?i dacă pîn-acuma
M-am străduit spre fericirea lui,
Lupta-voi cu puterile-ndoite
100 D-acuma Înainte!"

Seara veni, noaptea veni,
Ultima noapte pentru el aici.
Stă acolo în umbra de alee
Și caută sus la fereastra
105 Castelului, de unde
Obicinuia domnița să privească,
Dar geamul e pustiu,
Nu-i floarea, nu-i copila,
Și tînărul **Be** uită totuși,
110 Se uită-ncremenit,
Ca o nălucă prefăcută-n piatră;
Lumina lunii și durerea mută
Pe față-i azvîrlea un palid vâl.

115 Înț nîci nî' luă în seamă
Atingerea, așa sta dus pe gînduri .
Cînd s-a întors, văzu alături
Pe cine căuta la geam.

— Te așteptam, îi zise tînărul,
120 Te așteptam, că tot speram
Să te mai văd o dată la fereastră,
Un mut adio să-ți trimit,
Apoi să plec, pe veci, departe.
S-a întîmplat să-ți pot vorbi,
125 Să string minuța ta.
Kamli cu bine,
Ființă scumpă, scumpă miei
Tu singură mi-ai fost prieten.
Eu amintiri nu am,
130 Tu singură-mi vei străluci

130 în inimă, ca în coliba-ntunecată
Icoana sfîntă,
în fața căreia, în fiecare seară,
ingenunchind, omul sărac se roagă-
135 Ci dac-ar fi inima-mi plină
De amintirile cele mai strălucite,
Le-aș alunga pe toate și
Te-aș așeza pe tine singură acolo.
Rămii cu bine!... Dacă
140 Vei auzi de mine,
Vei auzi lucruri frumoase,
O, crede-mă că-s pentru tine toatei
Și vreau să fiu om bun și mare,
Ca nu cumva să-ți pară rău,
145 Ci aă fii mîndră
Că m-ai numit prieten.
Rămii cu bine, inger blînd de pază!

Plecă tînărul, ș-ar fi mers,
Dar îl ținea de mînă fata
150 Și 11 strîngea nebună, pătimaș,
Vrea să vorbească și
O părăsise vocea,
Tirziu abia putu să-nceapă
Cu intreruperi:

155 — Te duci... O, du-te... du-te.
Tu, cel mai nobil dintre tineri!
Te duci... cum aș veni și eu cu tine!
Cum aș veni de bucuroș,
Așa de dulce bucuroși
160 Dar niciodată, niciodată
N-o să ne mai vedem?
Apui din cerul meu, tu, stea senină?
Că, vesi, eu te iubesc
Și trebuie să-ți spun aceste vorbe,
165 De teamă ca să nu-mi zbucescă
Din suflet, ca și lava din Vezuv.
Eu te iubesc și nu pot fi a ta!

Darjur
Că dacă nu-s a ta,
170 Nu am să fiu a nimănui l
Iți dau inelul ăsta...
Inelul de logodnă...
Se va sfărma mai iute diamantul
175 Decît credința mea.
O, du-te, vis frumos al vieței mele!

Tot cerul s-a deschis
Cu harurile raiului,
Și tinărul căzu în fața ei,
îmbrățișa, îi sărută genunchii.

180 A doua zi, cînd a plecat din sat,
Pe drum, mereu și iar mereu privea
Inelul; numai dacă îl vedea pe deget,
Atuncea nu se indoia
185 C-a fost în adevăr această noapte
Și nu-i un vis nebun
Al frigurilor sale.

Porni (de ce?
El singur nu știa)
190 Spre marele oraș în care-odinioară
A fost țilhar și cerșetor și sluga.
La marginea orașului
închirie el o mansardă mică,
Și încă nu știa
Ce-o să înceapă.
195 Odată
Aude o bătaie-n ușă,
Intră o doamnă cu un vâl pe obraz,
Și cum intră, își ridică voalul
200 Și, mută, nemișcată se opri...
El tresări... mintea-i stătu în loc...
Era prietena lui din castel.

274

— Te-am urmărit, zise copila,
Te-am urmărit... De-ți cade greu,
Alunga-mă din casa asta,
205 Și, nu te teme, nu mă tinguiesc,
Atunci voi sta afară jos, pe prag,
Voi sta acolo plnă cînd
Se rupe inima din mine.
Te-am urmărit, nu mai puteam rămîne,
210 în toate părțile te-am urmărit,
Pînă aci, acuma sunt aci,
O, spune-mi tu, ce ai să faci cu mine?

Căzu la pieptul lui
Și plinseră mult, fericiți.

215 — Nu mă gonești? a zis copila.
Pot să rămîn?... să stau cu tine,
Să fie ș-ale mele
O parte din dureri,
Și toata bucuria mea, a ta?
220 Cu tine voi să sufăr
Amar și lipsă,
Și numai cînd voi fi nemulțămîță,
Atunci nu crede tu că te iubesc,
Că te-am iubit vreodată l

XIV

Rămaseră-mpreună
Femeie și bărbat,
Nu-i cunună vreun preot,
Ci Dumnezeu și dragostea.
Credință nu-și jurară,
Nu le veni pe buze vorba asta,
Ci o lăsară neatinsă,
Cum trebuia să stea acolo,
Și chiar de aceea a rămas curată
io Ca steaua-n cer.

275

Trecură fericite zile
Și luni... iar lumea nu știa
Că ei trăiesc, și nici ei nu știau
Că este lume în afar* de ei.

- 15 Dar vocea sufletului aău
Se ridică în tinăr
Și aspru li vorbi:
„Deșteaptă-te, deșteaptă-te,
Tu, care te-ai născut
- 20 Pe seama altora, nu pentru tine!
Ori ți-ai uitat chemarea?
Sus, sus, începe-ți operai"
Și zise și mai aspru încă
O altă voce, grija zilnică:
- 25 „La lucru, că altfel
Muriți de foame amîndoi,
Și miine-poi miinc, toți treil"
Se așternu la muncă și a scris așa
Cum ii șopti în taină sufletul —
- 30 Vrednic de el și liber.
Pe urmă dete unui editor
Să-i tipărească scrierea.
Acela o ceti și zise:
— Ești un om mare, domnule,
- 35 Și un mare nebun.
E minunat, e splendid tot ce-ai scris,
Ba nici Rousseau n-a scris așa frumos,
Ci ești nebun de crezi
Că poți să tipărești așa ceval
- 40 N-ai auzit de faima
Genzurei?... Dacă nu,
Apoi să-ți spun eu ce-i cenzura
Cenzura e batoza iadului,
Ce îmblătește snopii noștri,
- 45 Răgindu-le sămînța, adevărul,
Iar pleava o azvîrle-apoi
în ochii celor mulți.
De nu mă crezi, încearcă;
Și eu mă leg să-nghit un glonț de plumb

- 50 De fiecare fir de adevăr
Pe care l-o scăpa batoza.
Iar dacă nu-ți convine,
Atuncea scrie numai pleavă
Ce căpiază și innebunește;
- 55 în toate părțile o poți găsi,
Ba te și premiază încă...

- Dar tinărul
Se-ntoarse buimăcit acasă, parcă
S-ar fi izbit cu capul de un zid.
- 60 Se așeză la masă și se hotări
Să scrie blind, frumos, ușor
Și atît de neted,
Ca mina cenzorului
S-alunece ca și pe catifea.
- 65 Cînd isprăvi de scris,
Văzu cu spaimă că e și mai liber,
Și mai amar ca înainte,
Așa de zeci de ori, de-o sută,
Scria și iar scria din nou,
- 70 Apoi rupea ce-a scris, văzînd
Că nu se dă pe brazdă.
Acuma se încredința
Că toate ce se tipăresc
Sunt vorbe fără de folos,
- 75 Iar ce-i folositor mulțimii
Nu iese la lumina zilei.
- îngrozitori strigă atunci,
Nu-i chip să-mi spun și eu cuvîntul?
Și trebuie ca să-mi înăduș
- so Văpaia sufletului meu,
Ce ar aprinde lumea-ntreagă,
Și să mă mistui în tăcere?
Ori să-mi reneg credința,
Credința mea cea sfîntă?
- 85 Cu răii să mă prind tovarăș,
Cu cioclii omenirii?

Nu, asta nu se poalei
Mai bine mort de foame,
Sfirșesc viața mea așa
90 Precum am început-o —
Să fur, să cer și să slujesc mai bine
Decît să scriu o litera măcar
Ce nu s-ar ridica
Senină din izvorul minței mele,
95 Decît să bat
Pe cel mai palid gînd ai meu
Pecetea nemerniciei!
Vă zic adio, gînduri sfinte,
Voi robi încarcerati,
100 Creierul meu va fi sicriul vostru...
Oh, totuși, nu,
Voi nu puteți muri,
Ci va veni odată ziua cînd
Se va deschide închisoarea voastră,
105 Și veți cutreiera pămîntul
Blind răspîndind lumina și căldură,
Ca razele de soare l

Și astfel tînărul
Lăsă în tihnă gîndurile sale,
HO Și ca să aibă piine-n casă,
Le prescria pe ale altora.
Amară muncă. Poate mai amară
Decît a unui tăietor de lemne!
De dimineața începea și seara isprăvea,
i 15 Adeseori și lampa îl vedea
Cum își petrece nopțile,
Și adormea ea înaintea lui.
Și după-atîta oboseală,
Destule ori era pustie masa,
120 Și iarna albă
ii zugrăvea pe geamuri flori de gheață,
Și lăcrămile înghețau
în ochii tinerei femei...
Ci nu putea să-nghețe

125 Simțirea lui aprinsă, vecinică.
Așa veniră ani, trecură ani,
Spori familia,
Trei la-nceput, pe urmă patru.
Și împătrită e mizeria
130 Sus în mansarda mică,
Ai căreia părăși
Sunt zugrăviți de ploi, în dungi,
Și-i înflorește mucigaiul,
Și unde dorm cei trei în pat,
135 Copiii și cu mama,
Iar la picioarele lor,
Pe un mindir de paie,
Bărbatul zace... Raza cea dintîia
A soarelui, care răsare,
140 Atingea fruntea adormitului bărbat,
Ca o coroană d-aur:
O luminoasă, caldă sărutare
Trimisă de la Dumnezeu.

XV

Pe rînd s-a deșteptat familia. întii
Bărbatul, care adormise cel din urma,
Iar după dînsul, mama și apoi
Băietul... dar micuțul?
El nu se redeșteaptă, doarme-adînc.
Părinții, frățiorul umblă
în virful degetelor,
Și vorba lor e șoaptă lină,
Ga să nu-l sperie din somn.
10 Bun frate, buni părinți,
La ce atîta grijă-n umblet,
La ce atîta șoaptă?
Vorbiți, strigați și tropăiți...
O, nu vă temeți,
15 Că micul tot nu se deșteaptă,
Că n-aud morții zgomotul...
Micuțu-i mort, de foame-i mort!

Ce simte, ce ar fi în stare
 Să simtă un părinte
 20 Când i-a murit copilul?
 Dar când copilul ăsta
 S-a prăpădit prin foame,
 Copilul frumos, nevinovat?!
 Când Dumnezeu ar revărsa
 25 Puterea minei sale drepte
 în mina mea, atuncea poate
 Aș îndrăzni descrie și durerea
 Ce sfișia cu mii de gheare inima
 Bieteii femei.

30 Lăsați-o dar trîntită pe cadavru,
 Să plîngă, plîngă, plîngă,
 Să geamă-n hohote, să urlel
 Și din prăpastia adîncă a durerii sale,
 Să țipe către cerurile 'nalte,
 35 Cu blestem, cu noroiul sufletului ei
 Să ponegrească
 Pe Dumnezeu!...
 Lăsați-o, lăsați-o,
 N-o vătămați în sfînta ei turbare!

40 Bărbatul, cu durere mută,
 Sta Ungă micul mort, ori, poate, cine știe?
 Cu dureroasă bucurie,
 Că micul e scăpat de chin.
 Iar băiețașul se uita
 45 încremenit la frățiorul lui
 Și se gîndea că și el o să fie
 Atit de palid, alb și nemișcat
 Cînd o muri,
 Cînd n-o mai flămînză.
 50 încet, încet
 Se perindară orele, și mama,
 Bocindu-l pe copilul mort,
 A leșinat acolo,
 Inima i s-a ușurat,

55 Și valurile sufletului ei
 Nu se mai ridicau spre cer cu furie,
 Ci se mișcau încet și Un,
 Ca spicele de vînt.
 Se deșteptă, luă în brațe mortul
 60 Și-l legăna încetișor.
 Șoptea, cîntînd pe jumătate,
 Cum cîntă codrul, lin,
 într-un amurg de toamnă:

— Dormi, dormi ușor,
 Micuț odor,
 65 Și spune-mi tu
 Ce vezi în vis?
 Un rai deschis?...
 Că încă nu
 Dormi în pămînt,
 70 Nici în sicriu,
 Ci eu te țiu
 La piept și-ți clnt,
 Te alint la sin.
 Dormi lin, dormi lin,
 75 Comoara mea,
 Tu, floare albă,
 Tu, rază albă,
 Ce mi te ia
 Negrul pămînt.
 80 Ce roșii sunt
 Frumoșii nori!
 Ard în sărut
 De soare-apus...
 Eu îți sărut
 85 De mii de ori
 Obrajii reci,
 Și roșii nu-s.
 Și nici n-or mai fi
 În veci de veci!
 90 O, de-ai zîmbi
 O dată doar
 Spre maica ta

95 Ce plinge-amar,..
 Viața mea,
 Care se ducel
 Mormint cu flori,
 O albă cruce...
 Tu în mormint...

100 Eu pe mormini...
 Cad stropii grei
 Deasupra lui...
 Nu-i ploaie, nu-i,
 10' Ci iacrâmi sunt
 Din ochii mei.
 Tăcere, voi,
 Salcimi uscați
 Din țintirim,
 Și ascultați
 110 Cum povestim
 Noi amîndoi.
 Te doare capul?
 Te doare pieptul?
 E greu pămîntul?
 115 Ți-e drag mormîntul?.
 Ori e mai bine
 în brațe, la mine?
 Dormi, dormi ușor,
 Pierdut odor,
 120 Și noapte bună...
 Visează-ma,
 Sufletul meu,
 Să fim mereu
 Tot împreună!

125 Tot alintîndu-l, îl culcă frumos
 Și ațipi alături, lângă el.
 Pe cînd dormea, bărbatul se trudea cu gîndul:
 De unde ia sicriul?
 130 Cine să-i sape groapa?
 Că nu era un ban în toată casa.

Privi o dată prin odaie,
 Doar o găsi ceva de preț,
 Să poată vinde...
 Nimic, nimic nu mai era!

135 Ce i-a venit în minte, că la gîndul ăsta
 Odată s-a îngălbenit
 Și s-a cutremurat?
 Era inelul de logodnă,
 Comoara sufletului său...
 140 Să-l vindă, trebuia să-l vindă,
 Ca să nu-i meargă mititelul
 Desculț în groapă?
 Să se despartă pe vecie
 D-acest odor ce îi era mai scump
 145 Decît lumina ochilor?
 Pe care nu l-a putut smulge
 Mizeriile atîtor ani?
 Sa se despartă pe vecie?

I-albise părul grija asta... totuși,
 150 Nu era altă mintuire!

Dar cînd și-a tras inelul de pe deget,
 I se părea, așa, că cineva
 îi rupe inima din piept...
 Trecutul, viitorul lui
 155 Se sfîșie în două,
 Se frînge-n două puntea
 Ce-mpreunase vara
 Cu iarna vieții lui,
 Se prăbușește pragul
 160 Pe care el trecea
 De pe pămînt în rail
 Dar trebui să se întîmple astfel
 Ga să nu meargă în pămînt
 Băietul lor desculț.

- 165** Frumos il ingropară.
 Din lemn de brad era sicriul,
 Și giulgiul, de mătase,
 Și pe mormînt i-au pus o piatră mare,
 Că prețuise mult inelul.
- 170** Și-l cheltuiră tot la-ngropăciune.
 Nu se-ndură să ia măcar o piine
 Din banii pe inel,
 Deși aveau mare nevoie,
 Dar piinea asta ar fi fost
- 175** Otravă pentru el, ce l-ar fi omorît.
 Și încă mult mai are să trăiască)

XVI

A spus-o el că gîndurile sale
 Nu-i pot muri în creier,
 Că va veni odată ziua cînd
 Vor năvăli din închisoarea lor
 Și vor cutreiera pămîntul.

- Așa a fost. Ce n-au adus
 Mulți ani de zbucium,
 Zadarnica strădanie,
 O clipă a putut aduce,
- io Descoperise o tipografie
 Secretă, jos, ascunsă în pămînt,
 Și acoio își tipări el cărțile.
 Și ce era în aste cărți? Era
 Că popii nu sunt oameni,
- 15** Ci diavoli,
 Și regii nu sunt dumnezei,
 Ci oameni,
 Că omul n-are numai dreptul,
 Dar și o datorie naturală
- 20** Să fie liber,
 Că cel ce nu cinstește
 Cel mai frumos dar al lui Dumnezeu,
 îl necinstește chiar pe Dumnezeul

- Cartea ieși; în lumea toată
25 Se răspîndi cu miile,
 Așa de iute, parcă
 Ar fi purtat-o fulgere
 În toate părțile.
 Și lacomă sorbi lumea-nsetata
- 30** Această băutură limpede, răcoritoare,
 Și parcă-ntinerise, — dar
 îngălbeni Puterea, fruntea ei
 Și încreți de furie
 Și detună cu voce minioasă:
- 35** „E sacrilej această carte,
 Că vatămă religia și drepturile sacre,
 Și după lege trebuie
 S-o ispășească autorul eil”
 Iar îngrozit poporul repeta:
- 40** „într-adevăr, e sacrilej,
 Că vatămă religia și drepturile sacre,
 Și după lege trebuie
 Să ispășească autorul eil
 E sfîntă legea!”
- 45** Și autorul groaznic ispăși,
 în uliță au pus mina pe el
 Și-l hărțuiră.
- Opriți-vă! strigă el rugător.
 Opriți-vă, oh, îndurați-vă!
- 50** Nu vreau să fug, nu vreau să scap,
 Mă duc oriunde liniștit.
 Priviți colo, fereastra ceea,
 Acolo-i locuința mea,
 Acolo stă nevasta mea, copilul meu,
- 55** Duceți-mă la dîșii sus,
 O clipă numai, doar o clipă.
 Să-i mai îmbrățișez o dată,
 Să le mai zic adio!
 Pe urmă nu-mi mai pasă,
- 60** Lsgați-mă, băteți-mă
 Și faceți tot ce știți,
 Dar nu pot merge fără să-i mai văd;
 Mai bucuros aș merge-n iad,
 După adio,

- 65 Decît în ceruri fără să-i mai vădi...
Nu sunteți voi bărbați, părinți?
Ce-ați zice voi cînd alții
V-ar face vouă astfel?
Eu n-am pe nimenea pe lume,
- 70 Decît nevasta și copilul,
Nici ei nu au pe nimenea,
Pe nimenea, decît pe mine;
Lăsați-mă, oh, oameni buni,
Lăsați-mă să ne mai revedem
- 75 O dată, poate cea din urmă oară!
De mine nu vă fie milă,
Dar fie-va milă de ei,
Că sunt nevinovați, că n-au păcătuit
în contra legilor, nici vouă,
- 80 Nu-i omoriți!...
Oh, Doamne, dacă nu vă-nduioșează
Nici ruga mea, atunci
Gu lacrimi vreau să vă înduplec!...
- Plîngînd amar, ingenunchie
- 85 Și le îmbrățișa genunchii zbirilor,
Precum îmbrățișase-odinioară
în timpuri mai frumoase
Genunchii mult iubitei.
Ci ei cu rinjet crud, ironic,
il ridicara-n sus și-l duseră
90 Spre duba care-î aștepta.
Cînd a văzut că orice ruga
Se pierde-n vînt, furiile l-au cuprins,
își aduna toate puterile,
- 95 Să-i biruie pe toți, să fuga.
Cu vitejia unui leu turbat
Lupta nebun, dar în zadar!
Mi-1 doborlă, mi-1 striviră-n fiare
Și-1 aruncară-n dubă.
- 100 Și d-acolo urla, ieșit din minți,
Urla așa blesteme:
- Blestem asupra voastră
Ș-asupra neamului întreg
De fiare și strigoi sălbatici
- 105 Gu chip de om!
Cangrenă otrăvită
Să vă înece corpul,
Ga mlrșăvia sufletul,
Și să vă roază viermii
- 110 Gunoaielor!
Blestem asupra-vă, ș-asupra craiului,
în numele căruia duceți
La eșafod virtutea!
Blestem asupra-ți, rege hrăpitor,
- 115 Tilhar nelegiuit,
Cel ce te crezi un dumnezeu
Și ești un demon, demonul minciunii!
Cine-ți încredințează milioanele?
Cine a-ncredințat pe lup
- 120 Cu paza oilor?
Ți-e mina roșie, ca purpura-ți;
Ți-e fața galbenă, ca și coroana ta;
Și neagră-ți este inima, ca doliul
Ce se întinde-n urma ta
- 125 Ca umbra uriaș-a nopții.
Dar pînă cînd vei uzurpa, nelegiuitule,
Puterea tilhărită și drepturile altora?
Să se răscoale toți, ca uraganul,
Supușii tăi!
- 130 Și de le vei ieși'nainte
Cu autele-ți de mii de mercenari,
Să nu dea Dumnezeu să mori ca un bărbat,
Pe cîmpul de bătaie, vitejește,
Ci tu să fii întiiul laș ce fuge,
- 135 Să fugi, să te ascunzi sub tron,
Ca un cățel amenințat, sub pat,
Și d-acolo să te cotrobăiască și, rîzînd,
Să scuipe-n ochii-ți rugători
Muierile bătrîne și copiii!
- 140 Și cei ce-ți sărutau picioarele,
Acelora sa le săruți pe ale lor,
Aceia să-ți zdrobească

Măselele rinjite,
Aceia să sugrume-n tine
145 Viața ta nemernică!
Să crapi în desperarea
în care m-azvirliși pe mine!...
Nevasta mea... copilul meu...

XVII

Dormise și s-a deșteptat?
Ori își pierduse mintea și Își vine-n fire?
Un ceas ori luni întregi
A fost nebun?... Silvestru nu știa,
5 Se tot gîndi, se tot gîndi
Ce s-a-ntîmplat cu el și ce se mai întimplă?
Privi în jur și nu zări nimic,
Era-ntuneric pretutindeni,
își zice atunci: „E încă noapte,
10 Eu am dormit și am visat.
Nu-mi aduc bine-aminte visul,
Dar înspăimntător a fost,
Nici n-am să-l povestesc nevestii,
Nu vreau s-o tulbur.
15 Dar de s-ar revărsa de ziuăi
Așa grozavă noapte
N-am mai avut eu niciodată.
Dormi, dragoste? Dormi, iubito?...
Desigur doarme, dacă mi'ini răspunde...
20 Dormiți iubiții mei,
Dormiți frumos și liniștit.
Și tot nu-i încă ziuă! Cînd se face ziuă?
Mă înspăimîntă noaptea asta lungă.
Ridică-ți, auroră, fața luminoasă,
25 Arată-ți numai vîrfurile degetelor...
Așa îmi arde capul, parcă
Ar fierbe un vulcan în el
Și stă să-mi zboare creierii!"

30 Și ca să-și șteargă fruntea-nădușită,
Ridică mina... hah,

Ce zuruit!
Sunase lanțul greu pe braț,
Acum își amintea de toate,
Și-un frig de moarte îi cutreieră prin oase
35 Ga vîntul prin ruine.

își amintea bine de tot...
L-au prins în uliță,
L-au ferecat în fiare
Și n-a fost chip să-și vadă
40 Nevasta și copilul,
Nu a putut să-și ia
Rămas bun de la ei, nici să privească
O dată încă-n ochii lor iubiți,
în care se-ncheia
45 Și fericirea și averea lui!
Și-acum e în închisoarea asta subterană,
Mult mai adînc înmormîntat
Ca morții care putrezesc
Pe fundul gropilor!
50 Și cînd o să mai vadă cl lumina zilei?
Cînd o să mai revadă pe ai lui?
Poate că niciodată!
Și pentru ce ajunge el
în locul ăsta blestemat?
55 Fiindcă a vestit la oameni
A^eea ce-i lăsase Dumnezeu:
Că e un bun comun, din care
își are fiecare partea lui,
Și-uceasta-i libertatea!
60 „Oh, sfîntă libertate, sufăr pentru tine,
Gemu cu desperare robul,
Și dac-aș fi pe lumea asta singur,
Precum eram odinioară,
Aș sta cu liniște pe bolovanul asta,
65 Și mîndru, ca și regele pe tronul lui furat,
Și lanțul l-aș purta atît de fericit,
Cum am purtat odinioară
Inelul de logodnă!
Dar am nevastă, am copil...

- 70 Ce se fac ei fără de mine?
Cine o să-i nutrească
Cu piine și cu dragoste?
Și ce mă fac eu fără ei?
Oh, inimă, de nu poți fi de piatră,
- 75 La ce nu te zdrobești?
A plins, s-a văietat, s-a-nfuriat,
Și întunerecul etern
Nepăsător îl asculta...
încet-încet, s-a liniștit apoi,
- 80 invins se dete sufletu-i trudit,
Și mut și nemișcat era,
Nesimțitor ca piatra
Pe care sta, ca întunerecul
Ce îl acoperea.
- Nu mai simțea, ci numai cugeta.
Și glodurile lui zburau
Aproape de pământ,
Ca pasărea cu aripa răniiă.
- „Tu, inchisoare, ruda cu sicriul,
- 90 Cine te-o fi zidit
Și cine te va dărăma?
De câte veacuri stai tu în picioare
Și câte veacuri vei mai sta?
Cine-a șezut aici, în locul meu, pe piatră?
- 95 Tot un martir, ca mine, sau
Vreun tilhar fără de lege?
Aci îi putreziră oasele,
Sau a văzut iar soarele?
Frumoasă-i lumea, codrii și cîmpiile,
- 100 Și-văile și luncile, și florile și stelele...
Eu n-am sa le mai văd în vezi,
Sau poate-așa tîrziu, încît
Am să le uit și numele...
Ce-ar fi să stau un an
- 105 Aicea, unde clipa e un veac,
Și unde timpul umblă

- incet ca cerșetorul șchiop, bătrîn,
Cu două cîrji?...
Un an? Și poate' zece, douăzeci,
- no Ori și mai mulți?
Veniți la mine, morților,
Voi, cari ați suferit aci vreodată,
Să stăm puțin de vorbă...
Și învățați-mă, cum se omoară timpul?
- 115 Veniți la mine, morților,
Că și eu parcă sunt un mort,
Și în mormînt visez...
Sunt mort... mă îngroapă
De viu...
- 120 Sunt mort... nici inima nu-mi bate,
Ceea ce-mi tremura în piept
E agonia sufletului meu."
- în fine, Înceta și să mai cugete,
Nu-i era-n inimă-i și nici în creier
- 125 Nici o simțire, nici un gînd.
Sta mai încremenit decît statuia,
îi amortiră membrele
Și începu să-și piardă cugetul,
Lin capul i se clătină și
- 130 Căzu lungit pe pietre...
A leșinat? A adormit?
- Mult timp zăcu acolo nemișcat
Și poate nici nu respira.
O dată numai, ca și cînd
- 135 L-ai fi izbit cu bici de flacăra,
Sări în sus
Și cu un glas
Așa sfișietor de inimi,
Că zidurile reci gemură după el,
- 140 Strigă: — Oprește-te... oprește-te!
Și-utinse mîineie.
Mult, mult a stat așa, apoi
Lăsă să-i cada brațele

Și, istovit, căzu pe scaunul de piatră,
 145 Iar capul îi căzu în piept.
 Cu două laerămi mari în ochi,
 Gemu încet:
 —Nu s-a oprit... s-a dus... m-a părăsit aici.
 Și totul s-a sfârșit...!
 150 Ce i-a venit? Cine i-a părăsit aici...
 Ce s-a sfârșit?... Ori a visat?

 Nu a visat, n-a fost un vis deșert...
 Nu poate fi adevărat,
 Și totuși e!
 155 Pe când zăcea acolo, apăru
 În fața lui o umbră de femeie;
 El o recunoscuse,
 Ea se plecă jos, lingă cl.
 Și îi șopti-n ureche:
 160 „Eu am scăpat de chin,
 Rămii cu bine!”
 Și-l sărută pe față...
 Atunci sări în sus... și când
 Deschise ochii,
 165 O mai văzu, dar, mai curînd de-o clipă,
 A dispărut, și bolțile se-ntunecară
 Ca-n miezul nopții după fulger.

 — „Eu am scăpat de chin, rămii cu bine...”
 Trist repetă el vorbele-auzite.
 170 Așa mi-a zis un dulce glas pe care
 Nu-l voi mai auzi eu niciodată:
 „Eu am scăpat de chin, rămii cu bine...”
 Te du cu bine dar, iubito.
 Podoaba sufletului meu,
 175 Pe care mi-a răpit-o vijelia.
 Pe tine dacă te-a răpit,
 Ce nu mă duce și pe mine?
 Ce prețuiește, ce mai prețuiește
 Un arbore pustiu de frunză?
 180 Și unde mi te-a dus furtuna?

Și unde te voi mai găsi,
 Măcar și veștejită, moartă,
 Ca să-mi pot plînge rămășița vieții
 Pe sfintele tale mini?!...
 185 Nici nu-mi mai trebuie viața mie,
 Căci i-am pierdut tot rostul;
 Tu ai fost ținta vieții mele,
 Căci pentru tine și prin tine am trăit,
 Femeie-dumnezeu !
 190 Tu singură ai fost în adevăr;
 Și celelalte? omenire, libertate,
 Tot vorbe goale, fantezii deșarte,
 Nebuni sunt cei ce luptă pentru ele!
 Tu singură ai fost în adevăr,
 195 Femeie-dumnezeu !
 Și eu de-a pururi te-am pierdut?
 De-aș răscoli pămîntul ca sobolul,
 Întreg pămîntul, nu te-oi mai găsi...
 Că tot un praf s-alege și din tine,
 200 Același praf din toți, și urma ta se șterge,
 Ca și cînd ai fi fost un animal sau plantă.
 Dar liniștit aș îndura
 Nenorocirea mea, povara uriașă,
 Pin, ce-aș cădea zdrobit,
 De i-aș fi zis măcar adio,
 205 Măcar o vorbă să-i fi spus,
 O vorbă mică... toate, toate s-au sfârșit!
 Și Dumnezeu n-a fost îndurător.
 Ce crud e Dumnezeu ăsta!
 Și noi plecăm genunchii înaintea lui,
 210 îi zicem tată și îl preamărim...
 Ești un tiran, și eu
 Te blestem, Dumnezeule!
 Tu stai în tronul tău ceresc,
 Nepăsător și trufaș,
 215 întocmai ca tiranii pămîntești,
 Văpsindu-ți purpura cu zorile,
 Cu singele din inimi sfișiate!
 Fii blestemat, tu, mai tiran ca toți tiranii!
 Precum m-ai renegat pe mine,
 220 Tot astfel și eu te reneg!

Să-ți iei viața înapoi, pe care
Mi-ai aruncat-o de pomană,
Ia-o-napoi și dă-o altuia,
225 Ca să se chinuie și ăla,
Nu-mi trebuie viață de pomană,
Și o azvârl în fața ta, să se sfârșim
Ca un netrebnic vas!

Așa urlă apostolul. Iar întunerecul
230 Se îngrozi și se cutremură...
Așa urlă, nebun de furie;
Izbindu-și capu-n zid, căzu,
Și zidul răsună de groaznica izbire:
Un vaier surd și dureros.
235 Acolo zace el cu fruntea sfărâmată
în singele-nchegat pe pietre,
Acolo zace, și nu-i mort, e viu!
S-a înrădăcinat viața-ntr-insul,
S-a intrupat adînc în el,
240 Ca suferința în sufletul lui,
Ca întunerecul în temniță.

XVIII

Sunt zece ani de cînd
Stă între cele patru ziduri!
Și zece ani sunt mulți chiar cînd ești liber,
Dar acolo, în groaznica celulă!
Cum îi crescuse barba, părul!
Adesea se uita să vadă, nu e alb?
Și totdeauna negru îl vedea,
Dar era alb ca iarna tot,
Decît în beznă nu se cunoștea.
10 Sunt zece ani, și pentru el
N-au fost decît o nesfârșită noapte,
Și aștepta mereu s-apară zorile...
I se părea adesea că
De veacuri sta, de mii de ani,
15 Acolo, și că lumea a trecut de mult
De ziua de apoi, de mult
S-a prăbușit pămîntul,

Și numai închisoarea a rămas
Și l-au uitat pe el în închisoare!
În inima-i murise suferința
Și nu mai blestema pe Dumnezeu.
Că nu-i venea în minte Dumnezeu,
Nici om, nimic...
Muriseră în el părerile de rău,
Doar uneori plîngea, atuncea cînd
Se deștepta din vis; din cînd în cînd
Îl cerceta acea frumoasă arătare,
Icoana veșnic adorată a iubitei lui,
Dar cum se deștepta,
30 Pierea vedenia în întuneric...
Atunci plîngea robul, plîngea.

Dar pentru ce nu-l cerceta băietul lui?
Că el avea și un băiet;
De ce nu s-arăta lui niciodată?
35 Așa se întrebă și își răspunse
„Trăiește încă fiul meu; aci
Vin numai morți.
Vii numai tu, blînd inger!
Trăiește... Trebuie să fie mare,
40 Dar ce s-o fi ales din tine,
Sărman copil orfan al meu?
O, cine știe unde l-a împins mizeria,
O fi ajuns tâlhar și a pierit în ștreang.
Dar dacă a urmat opera mea,
45 Și-acuma zace sub pămînt,
închis și el ca tatăl lui?
Și poate chiar în închisoarea asta,
Și poate e vecinul meu?
O, fiul meu, mă mai iubești?
50 Îți mai aduci aminte tu de mine?"

Dar ia auzi, ce zvon, ce note stranii!
Ascultă robul, tot mai mult ascultă,
Și e atît de adîncit în ascultare,
Ca nu cuteză nici să mai respire,

Și sufletu-i închis se luminează,
 Cum se deschide floarea-n soare,
 Și prinde robul să zimbească
 Întîia oară după zece ani!

60 O păsărică s-a oprit pe aidul temniței
 Aproape de fereastră,
 Acolo stă și cîntă mica pasare;
 Ah, dulce, dulce ciripește!

Și zise robul, ori gîndi numai,
 Nu îndrăzne să spuie-o vorbă,

65 Ca nu cumva să fugă micul oaspe
 „Oh, Doamne, Doamne, ce bine mă simt
 Aud întîia oară ciripiri
 De cînd trăiesc aci,
 Și-i mult, așa de mult d-atunci!

70 Mai cîntă, păsărică dragă, ciută!...
 Cînd te ascult, mi-aduc aminte
 Că am trăit și eu odată, că
 Și azi trăiesc,
 îmi vine-n minte tinerețea,

75 De mult pierduta tinerețe.
 Frumoasa primăvară, floarea
 Acestei primăveri, frumoasa dragoste!
 Mai cîntă, păsărică dragă, cîntă!...
 Tu-mj redeștepți durerile,

80 Dar totodată mă și mîngîi
 Și o durere mîngîiată
 Mai dulce e ca bucuria.
 Mai cîntă, păsărică dragă, cîntă!...
 Dar cine te-a trimes aci?

85 Cine ți-a spus să te cobori
 Pe zidurile astea negre, unde
 Blestemul doar coboară?...
 O, Doamne sfinte, presimțirea asta
 Pe mine mă omoară,

00 Cu fericirea ei prea mare mă omoară I
 O presimțire am
 Că voi fi liber
 Și n-o să mor sub bolțile acestea, ci

Sub cerul liber și frumos...

05 Tu, pasăre ciripitoare,
 Tu, liber călător din lumea libera,
 Tu ești solia libertății!
 Așa e, simt că e așa.
 Fii tare, inimă, de nu te-a frînt durerea,,

100 Să nu te-omoare bucuria.
 Sătulă-i lumea
 De jug și de ticăloșie,
 Și mai întîi deschide porțile
 Mormintelor acestora.

105 Acei ce pentru libertate
 Au pătimit
 Vor plinge cei dîntii de bucuriei
 Tu, pasăre ciripitoare,
 Tu, liber călător din lumea liberă,,

110 Tu ești solia libertății 1"

- în broasca porții scîrțîie o cheie,
 Și păsărică zboară speriată;
 Deschisă-i poarta, temnicerul
 îi spune robului: — Ești liber,

115 Gemu de bucurie robul
 Și s-apucă de cap cu miule,
 Parcă voia să-și ție în loc mîntea
 Ce începea să-1 părăsească.

— Aci-i! strigă copilăros de vesel.

120 Aci e! N-o lăsa să zboare,
 Nu am înnebunit... Știu tot
 Co s-a-ntînplat*. sunt liber...
 E liber deci poporul, patria?
 — Ce ai cu patria, nemernice,

125 Răspunse temnicerul mormăind,
 Fii mulțumit că tu ești liber...

Dar robul nu-l mai auzi, că mîntea lu
 Era departe... într-o clipă

130 Cutreierase jumătate lumea
Și căuta mormîntul
în cave doarme dulcea lui iubită.
„întîi la tine, moartă scumpă sufletului meu,
Intîi la tine; cum m-ai căutat,
Așa am să te caut eu acum,
135 Ca să sărut pămîntul
Ce-ți dă odihnă ție!...
Oh, ce mult ține piuă să-mi dezlege
Din lanțuri mîinile, picioarele;
Mai lungi sunt clipele acestea
140 De cum au fost toți anii lungi și triști
Din închisoare!"

XIX

Cum suge un copil al mamei lapte,
Așa de lacom, așa dulce
Sorbea el aerul cel liber,
Și tot răsufletul îi descărca
Un an de chin din obositu-i suflet,
Pin: ce a devenit ușor
Ca flututul, și-acum zbură
Din floare-n floare prin grădina
Frumoaselor, vechi amintiri,
io întinerise sufletul,
întinerise-n aer sănătos,
Dar corpul a rămas bătrîn și șubred.
Și, șovăind, se sprijinea de băț;
Părul lui lung, alb, barba-i albă
15 Trist filfiiau în vânturi.
în zece ani trăise zece sute.

Veni la casa unde în mansardă
A locuit odinioară,
Privi adine la oamenii străini,
20 Că nu găsi vrun cunoscut,
Erau alți chiriași, ori poate
Nu-i mai știa el, îi uitase.

ii întreba: își mai aduc aminte
De o familie săracă
25 Ce sta acolo sus, dar este mult d-atuncif
Erau așa și-așa...

— Ah, eu mi-adue aminte, da, mi-aduc aminte,
Grăi o babă cuvioasă.
Biata iemeiel ea, frumoasă-chip,
30 Așa un suflet bun... ci dinsul
Era un om nelegiuit,
Dar ș-a luat pedeapsa,
Că mi l-au prins și l-au băgat în temniță*
Și dacă n-a murit, ș-acuma-i tot acolo...
35 Cînd auzi nevasta lui
Că el e prins și n-o să-l mai revadă,
Căzu jos moartă, îi plesnise inima.
Eu nu pricep cum poate cineva
Iubi p-un om așa de rău ca ăsta,
40 Incit să moara pentru el...

Silvestru ascultă nesimțitor,
Ca și cînd n-ar fi el de care se vorbește
Și întrebă: — Unde-o îngropară
Pe tînăra femeie,
45 Și de copilul ei ce s-a ales?
— Băiatul nu știu ce s-a mai făcut,
Răspunse baba, nu l-am mai zărit
După îngropăciune niciodată.
Și nu știu unde-i groapa...
50 Am vrut să merg și eu la-ngropăciune,
Dar chiar atunci aveam o cumetrie.

„Las: că-l gălesc, își zise el,
Am să-i gălesc afară-n cimitir,
Să iau mormintele pe rînd,
Si dau si de al ei..."

Și se Uri în cimitir.
Umblă mormintele în șir, pe toate,
Și se oprea la fiecare.
Și când a dat de capăt, începu din nou,
60 Dar n-a găsit mormintul mult iubitei.
Nimic, nimic n-a mai rămas în urmă-il
S-a stins făptura ei măreața,
S-a stins fără de urmă, ca o raza.
I-a rupt furtuna crucea de la cap,
65 Și grindina i-a risipit mormintul.
S-o ierte Dumnezeu!...

Mult îl durea, mult greu îl mai durea
Că n-a găsit ce căutase
Și că din lacrimi, cite i-au rămas,
30 După atita lungă suferință,
Nu le mai poate plînge
Pe pulberea iubită, sfîntă... dar
Un singur gînd îl mîngîia,
Că In viața lui
75 Va fi durerea cea din urmă asta,
Că pentru veci a încheiat
Cu bucuria și durerea;
Și de acum va rătăci prin lume, ca
Neîntrupată umbră cu trup nensuflețit.

80 Ci se-nșelase:
N-a fost durerea cea din urmă astal
Cînd a ieșit din închisoare
A întreat: „E liber așadară
Poporul, patria?!”
85 Și n-a mai așteptat răspuns,
Așa credea, orbește, că e liber.

Și ce putu să vadă în curind?
Că neamul lui, că omenirea
E și mai decăzută ca
90 Acuma zece ani, cînd înălța el steagul*

Că vrednicia-n oameni pe zi ce merge scade,
Și tirania se uriește.

Zadarnice au fost atitea patimi,
Zadarnice atitea jertfe
95 Pe care cele mai mărețe inimi le-au adus
Acestei omeniri?... Și-i fără de folos
Orișice zbucium, orice luptă?
Ah, nu, nu-i cu puțință,
De mii de ori nu-i cu puțință!

100 Se oțeri la gîndul ăsta,
A înviat iar focul învelit,
Plecata-i frunte se-nălță spre cer,
Din girbovul bătrîn
A devenit tînăr vînjos,
105 Luă atunci o hotărîre tainică,
O hotărîre mare, îndrăzneată,
De care-atîrnă soarta unui neam,
Ori poate chiar a omenirii-ntregi.
Și nu e nouă hotărîrea asta,
110 A nimicit mii de vieți;
Dar dacă unui izbutește,
Și el va fi acesta unul?...
Adînc își tîinui el planul,
Nici nu mergea să doarm-aproape
115 De oameni, nu cumva să-l spuie-n vis
Și nu cumva să-l nimicească
Lumina zilei.
Nu-și întovărăși pe nime,
Nu pentru gloria ca singur el
120 Să îplinească fapta uriașă,
Ci ca să nu zdrobească și pe alții
Cînd nu va izbuti.

...Orașul-noată-n vuiet și lumină,
Si gloata mișuie cu miile.
125 Pe uliți se rostogolește strigătul: „Iraiascal

Ga riul revărsat din matcă,
Și fețele și hainele-s de sărbătoare;
Cu ce prilej, ce sărbătoare-i asta,
* Ori poate Dumnezeu s-a coborât din cer
130 Și chiar cu mina lui
Le dăruiește oamonilor-robi
De mult pierduta libertate,
Că e așa lumină și atîta veselie?

Nu; nu e Dumnezeu, ci altul e,
135 Cu mult mai mic ca Dumnezeu, dar el
Mai mare se socoate: regele!...
Trufaș și disprețuitor el trece printre oameni,
Ca și dulăii printre cîini mai mici.
Oriîncotro se uită,
140 Genunchi și capete i se înclină,
Ga trestiiile-n vijelie,
Și strigă turmele de slugi, din răsputeri:
„Trăiască regele!”
Și cine-ar îndrăzni ca să nu strige,
145 Ori chiar să strige altfel,
între atîtea mii de mii?...
Cine?... E unul... Unul între mulți,
Și ăsta unul, cu o voce care
Străbate gloatele, răcnește altfel,
150 El strigă: „Moarte regelui!”
Răpede arma, și trufașul rege
Se tăvuleștc-n pulbere...

Ridică-te, tiran mișel,
155 Că arma nu te-a nemerit,
în haină, nu în inimă-ți,
A rătăcit pumnalul,
Satana, căreia te-ai dat,
Ți-a apărat viața.
Ridică-te, tiran mișel,
160 Și șterge-ți fața ta de praf!

Cine-i, unde-i?...
Acolo stă... dar zace, nu mai stă,
Aproape mort; l-au doborât
Jos la pămînt și-i fericit acela
165 Ce se uipă-n fața lui zbircită
Și-i smulge părul alb.
Nefericit popor, de ce-ți aprinzi
Blestemul cerului asupra capului?
Nu e destul blestemul ce te bîntuie?
170 N-a fost destul c-ai răstignit pe Ghrist?
Pe orișice mîntuitor ți-l răstignești?
Nefericit, de mii de ori nefericit popor!

Cîteva zile-n urmă
Sta eșafodul în piață,
175 Și-un om bătrîn — pe eșafod.
Cînd i-a pășit călăul mai aproape,
Cu paloșul strălucitor al morții negre,
Bătrînul se uită în toate părțile
La gloatele sălbatice eare-l priveau,
180 Și-o lacrimă de milă
îi tremură pe gene,
Compătimea pe cei ce l-au lovit
Și cari se desfătau acum la moartea lui.
Huieste paloșul, îngrozitor huieste,
185 Și cade capul... capul lui Silvestru.
Norodul a urlat: „Trăiască regele!”
Și slugile călăului
Au îngropat pe mort lingă spînzurători.

XX

A vecuit, s-a stins neamul de slugi,
Și alta generație veni, alți oameni,
Ce-și aminteau cu hulă și rușine de părinți
Și-au vrut mai buni să fie decît ei,
Și au și fost mai buni,
Că trebuie numai să vreil...
S-a ridicat eroic neamul nou

10 Ș-au rupt ale robiei lanțuri,
 Și de pe brațe toți le-au azvîrlit
 Pe groapa celor ce le făuriseră,
 Să se cutremure de zangănitul lor
 Și să roșească în mormînt aceia...
 Și amintitu-și-au biruitorii
 De acei sfinți și mari,
 15 Cei cari în robie au fost liberi
 Și au vestit cuvîntul,
 Și moartea-a fost răsplata lor,
 O rușinoasă moartei...
 Și-au amintit triumfătorii de aceia,
 20 Și-n bucuria biruinței lor au împletit
 Numele sfinte drept cunună,
 Și i-ar fi dus pe ei
 În templul gloriei,
 Ci unde să-i mai caute,
 25 De unde să-i mai afle?
 De mult au putrezit sub furci.

S f î r ș i t

Enea

Roncinni

ÎNTR-UN ALBUM

Cîntă marea, uriașa mare:
 „Mare-s eu, și nimeni nu mă-nvinge!-
 Tot pămîntul, cît îl vezi de mare,
 Brațul meu puternic îl încinge.”

Cîntă cerul cel albastru: „N-are
 Margini largu-mpărăției mele!
 Eu cuprind pămînt și mare-n vălu-mi
 De mătase presărat cu stele.”

10 Cîntă mica inimă: „Mai mare
 Sunt ca voi, cari vă cercați mărirea.
 Căci în mine iadul stă și raiul
 Cu iubirea, — și dumnezeirea!”

Rosegger

DORUL DIN URMĂ

Și care-i cel din urmă dor
Al meu, atunci când am să mor?
O groapă simplă, tăinuită
Pe-o măgură nelocuită,
Pe dealul pururea-nsorit.

Acolo, când eram copil,
întiul flutur am zărit
Și-am tresărit
La-ntiul tril
10 De ciocîrlie în april

Mi-e drag acolo să rămii...
Dar semnul negru, visul rău
Ce strînge-n brațe omenirea,
Pătat pe veci de răstignirea
15 Celui mai bun copil al său -
Nu mi-l sădiți la căpătii!

Sădiți-mi doar un copăcel,
Să crească năzuind spre cer...
Veni-va poate un dulgher
20 Cu barda-n mină să-l doboare,
Spre-a face-o albie din el...

THOGRUL ȘI STRĂJERUL

Odată, cînd, pe-o noapte furtunoasă,
Thogrul trecea pe ling-nn biet străjer
Și l-a văzut în bunda-i zdrențeroasă
Cum zgribura, învinețit de ger,
li zise, căci era milos din fire:
— Am să-ți trimit pe loc o haină groasă.
Zicînd așa, cu inima-mpăcată
Intră-n palatu-i pliu de strălucire;
Acolo însă-i răsări în prag
10 Soția lui, făptură minunaiă,
Care-) primi zimbînd cu-atîta drag,
încît uită făgăduiala dată
Precum uită și pe străjer și gerul.

Dar ia aminte tu ce-a zis străjerul:

15 A zis: — O, rege, tu m-ai dat uitării,
Căci ai dormit în raiul desfătării,
Ai dus-o noaptea într-un vis plăcut,
Ce-ți pasă noaptea mea cum a trecuți
Ce-i pasa caravanei care scapă
20 De-aceia ce-n nisip își află groapă!
Un blînd noroc te leagănă în somn,

Un principe al turcilor (n.a.).

Ai călăuză bună și ești domn,
Nu te oprește dealul, valea, nu.
La cei rămași gîndești vreodată tu?...
25 De pe cămila-naltă cît un munte,
Simți tu ce-i valea grijilor mărunte?
Voi, cari, sub cald poclit, trăiți ea-n cer
Gîndiți la cei ce-n frig și foame pier.

Și-acela care cel dintii pornește
Și nu se lasă îmbiat, firește
Ca și ajunge cel dintii la țel...

25 De-aceea zic: e fericit acel
Ce și-a urcat desagii în spinare
C-uu ceas chiar mai-nainte de plecare,
Căci ce folos că tresărim în yis
Cînd mîna morții ochii ne-a deschis?

SFAT IN PUSTIE

Dormeam odată în pustiul mare,
Furat de visul unei nopți senine,
Dar călăuzul de cămile vine,
Mă scutură din somn și-mi strigă tare:

5 „Sus, și la drum! gătește-te degrabă,
Că vremea trece, vremea un te-ntreabă,
Și ceasul de pornire bate-acum!...
Ori poate vrei să mori răsleț pe drum?

10 Hei, sunt trudit și eu, și de-ar fi chip,
Aș mai dormi măcar și eu oleacă,
Dar caravana pleacă,
Și, vai — o mare largă de nisip —
Pustiul fără de hotar se pierde,
Și ce departe este oaza verde!"

15 Tu, care dormi cu zlmbetul pe buze
Și nu asculți de glasuri călăuze,
Trezește-te, fii gata de plecare,
Că, uite, se urnește caravana...
Auzi, departe, mai departe-n zare
20 Ce veselă răsună darabana!

Schiller

MĂNUȘA

în fața gradinei sale cu lei,
Cînd gata-i să-nceapă lupta de fiare,
Stă regele Francise pe tron.
În preajmă-i stîlpii coroanei,
Și de jur împrejur, pe înaltul balcon.
Cunună de mîndrc femei.

Și ia un semn s-a deschis colivia,
Și grav, în arenă, un leu
își poartă mîndria
10 Și caută mut, de jur împrejur,
Căscînd fioros.
își scutură coama-ncurcată
Și se încovoaic o dată,
Apoi se culcă jos.

Și regele dă un semn iară,
Și prin poarta cealaltă
Un tigru sălbatec saltă.

Cum vede pe leu, răcnește,
Și în cerc, f_{picog n fncenj' oara}
-0 Cu hmba-ncordată-n afară
Cu coada vilvoi

Și sforăie turbat, furios
Și miriie dîrz, apoi
Se culcă alătura, jos.

- 25 Și craiul mai dă un semnal,
Și pe două guri colivia
Stupește doi leopardzi deodată.
Ei cad furtunateci, cu lăcomia
De luptă-ndrăzneată,
30 Pe tigru naval,
Acesta turbat îi înhață
Cu laba-ncruntată,
Dar leul în sus
Se-nalță urlînd, și toți s-au supus.
- 35 Și tac îmbufnate,
în cerc întinse,
De setea singelui aprinse
Felinele înfricoșate.

Atunci, din balcon
40 Cade-o mînușe din mini delicate
între tigru și leu, la mijloc.

Iar Cunigunda-n bătaie de joc
Se-ntoarce spre cavalerul Delorges:
— De-ți este amorul așa de aprins
45 Și vrei să mi-o dovedești dinadins,
Ei, adă-mi atunci mînușa de jos!

Și cavalerul pornește în pripă,
Coboară-n arena îngrozitoare
Cu pas apăsător, îndrăzneț,
50 Și dintre fiare
Smîncește mînușa c-un gest de dispreț.

Și cu uimire, cu groază,
Cavaleri și nobile dame
Se grămădesc să-l vază.
55 Și el, liniștit, aduce mânușa-napoi.
Curtenii prind să-l aclame.
Iar Cunigunda jubilează,
Norocu-i rîde în ochii vioi:
60 Ce gingaș zîmbește primind pe viteaz!...
El, mîndru, i-aruncă mânușa-n obraz:
— Răsplata, doamnă, n-o mai vroii!
Și pleacă, fără să cate-napoi.

COPILA DIN STRĂINI

într-un cătun, pe Ja Florii,
Venea în orice primăvară,
Cu cele dintii ciocîrliei,
O mîndra, tainică fecioară.

5 Ea nu era născută-n plai,
Nu se știa de unde este,
Și urmele i le pierdeai
La despărțire, făr' de veste.

In sfîntă ei apropiere
10 Era atita-nsuflețire,
Dar o nobleță, o putere
O-ndepărta de iscodire.

Venea cu fructe și cu flori,
Le aducea din depărtare,
15 Din cîmpii cei mai roditori,
De rouă plini și plini de soare,

Cu drag le împărțea apoi,
Unuia fructe — altuia flori:
Bătrîni în cîrji și juni vioi
!0 Mergeau spre casă zimbitori.

Și toți erau bineveniți

Ea dete darul cel mai bun
Unei perechi de-ndrăgostiti

Shelley

LA O CIOCÎRLIE

Salut, zeiță a cîntării! Căci pasere nu poți să fii
Tu, care, plină de simțire,
Prin viersu-ți măiestrit din fire,
Heverși din bolțile tăriei așa voioase melodii.

întocmai unui nor de pară mai sus și tot mai sus
te-avînți:

Și-n adîneimile albastre
Răsuni dasupra lumii noastre,
Și tot cîntînd te urci într-una, precum urcînd
intr-una cînți.

10 în slava soarelui ce-apune scăldat în valuri aurii,
Te legeni tu, fermecătoare,
Bătînd cu drag din aripioare,
Asemeni unei ideale, nețarmurite bucurii.

Plutînd prin purpura-nserării, te pierzi și nu te
mai zărim;
Cum piere steaua cînd o-nghite
15 Lumina zilei strălucite,
Dar eu ți-aud, ca și-năinte, recitativul tău
sublim;

Precum în amijit de ziuă luceafărul ne-apare șters.
Și-ndepărtata-i scînteiere,
Deși se stinge din vedere,
20 Ne urmărește mai departe, urmîndu-și calea-n
univers,

Tot astfel cîntecele tale triumfă pe pămîntși-n cer,
Precum din norul ce-o ascunde,
Lumina lunii blînd pătrunde
Și-nsenineaza firmamentul în noaptea plina de
mister.

25 Cu ce-aș putea să te asaman? Nu ploua norii aurii,
Cînd ride curcubeu-n zare,
Mai vesele mîrgăritare
Ga ploaia trilurilor tale armonioase și zglobii!

30 Precum în lumea-i ideală poetul cîntă solitar-
Smulgînd superbe-accente Uriei,
Sădește-n sînul omenirii
Fiori de temeri și speranțe de cari ca nici n-avea
habar;

Precum o nobilă fecioară, în turnul vechiului
palat,
35 Vrăjită de iubirea-i castă,
își cîntă dorul la fereastră,
In ceasuri de singurătate visînd subt cerul
înstelat

Precum un licurici spre seară, cînd rouă proaspăt-
a căzut,
Cu licăritul lui eteric
Atrage ochii-n întuneric,
o Dar, adumbrît de flori și ierburi, rămîne totuși
nevăzut

Precum, în adieri ușoare, un trandafir îmbobocit
S-alintă risipînd pe drumuri
Amçtitoarele-i parfumuri,
Încît, rotîndu-se împrejuru-i, tilharul zboară
buimăcit;

45 Nici ropotul primăvăratesc pe dimburi verzi
curgînd pîrău,
Nici frunzele foșnînd vioaie
înviorate după ploaie.
Nimic nu-i falnic și zburdalnic și limpede ca
versul tău

Ce tainice simțiri te-nspiră, ol pasăre sau heruvim!
50 Cîntăm noi vinul și iubirea,
Dar unde este fericirea
Dumnezeieștilor avînturi ce ne cuprînd, cînd
te-auzim

Cîntările de biruință și corul nostru nupțial
Pe lingă imnurile tale
55 Sunt seîncete pustii și goale:
Simțim în cîntecele noastre un nu-știu-ce lipsînd
fatal.

Ci spune-mi, de-unde-și ia izvorul și zborul
* glasul tău divin?
Din care cer? Din care valuri,
Finețe, cîmpuri? văi sau dealuri?
60 Cc dragoste de tine însăți? Ce neștiință de-once
chm?

Căci în eternă veselie tu viața toată o petreci,
Nici umbra grijii-ntunecate
în veci asupra-ți nu s-abate:
Iubești, dar patima iubirii nu poți să o cunoști
în veci!

Și unde prinde-a zice din strune bardul falnic,
Adinc vrăjește harfa ce clocote năvalnic;
Dar glasul tinăr urcă divin răsunător,
Bătrînul parcă cheamă al duhurilor cor...

- 25** Ei cîntă veacul de-aur, mărirea cea străbună,
Și dulcea primăvară, și dragostea nebună;
Ei cîntă tot ce-ncîntă viața pe pămînt,
Ei cîntă tot ce-i mindru și-nălțător și sfînt.

- 30** Curtenii cei mai trufași stau cu plecate frunți.
înduioșați ascultă oștenii cei mai crunți;
Crăiasa, aiurită de dor și chin nespus,
Aruncă de la sînu-i un trandafir, de sus.

— Mi-ați scos din minți poporul, acum femeia
vreți?...

- 35** Răcnește groaznic craiul țintind pe cîntăreți.
De sus azvîrle spada-i ce fulgere răsfrînge,
Și-n loc de viers de aur, zbuținește-un val de
singe.

- Ca risipiți de vifor, toți se trezesc din vis.
Bătrînu-și ia pe brațe tovarășul ucis,
îl urcă-n șa, așază mantaua peste el,
40 îl leagă drept și iese cu dînsul din castel...

Ci-n fața porții-nalte a stat bătrînul bard:
De-un stîlp de marmur harfa cea fără preț și-a
spart,
Apoi în glas puternic se-ntoarce cu blestem,
încît și bolți și parcuri înfiorate gem:

- 45** — Vai vouă, ziduri mîndre! în veci să nu mai sune
în încăperea voastră nici viers, nici glas de strune!

Nu, ci fricoase păsuri de sclav, suspin și plîngeri,
Pin' veți cădea trăsните de-al răzbunării inger!

- Vai vouă, mîndre parcuri strălucitoare-n rouă!
50 Cadavru-acestui tinăr vi-l pun în față vouă,
Să veștejiți ca dînsul, secînd orice izvoare:
Să fiți un loc de spaimă în zile viitoare!

- Vai ție, crai sălbatic! A barzilor urgie!
Deșartă lupta-ți cruntă spre glorie să fie!
55 Și piară negru-ți nume în negura uitării,
Cum cel din urmă geamăt se stinge-n hăul zării!

- Strigă bătrînul; cerul îi auzi cuvîntul.
Zidirile-s ruină, prin săli vuieste vîntul.
Din fosta slavă numai un stîlp mai stă dovadă,
60 Și-acela, rupt, în două, la noapte va să cadă...

Zac parcurile moarte și-s prăzile pustiei.
Iar craiul n-are nume în cartea vitejiei!
Nici un hrisov nu-l scrie, și nici în cîntec nu-i:
Pierdut, uitat! Aceșta-i blestemul bardului.

Wolff

vechi cin tec german

TAINA

Stă la fereastra din castel,
Pierdută-n viaturi, principesa.
Jos, la păstorul tinerel
Se uită și oftează-adesa.

5 De dor ascuns ea moare; el
Din ochi convoiul i-l petrece.
Iubirea doamnei din castel
Lui nici prin gând măcar nu-i trece.

10 La groapă-i doar, făcînd popas,
De cruce rezemat, adese
în visuri dulci se simte-atras,
De dor și chinuri neînțelese...

PINEA CEA DE TOATE ZILELE

— Mi-e foame, dragă mamă; nu e pîne?
Mi-e foame, și să știi că am să mor!

— Mai rabdă, puiul mării, pînă mine,
Că mine iese plugul în ogor.

5 — Mi-e foame, dragă mamă; nu e pîne?
De-amar de vreme tot m-ai amînat...

— Mai rabdă, puiul mării, pînă mine,
Că mine vom ieși la semănat...

10 — Mi-e foame, dragă mamă; nu e pîne?
Nu-ti este teamă, oare, c-oi muri?

— Mai rabdă, puiul mării, pînă mine,
Că griul pînă mîni va răsări...

— Mi-e foame, dragă mamă; nu e pîne?
Vezi, inima mea bate tot mai rar...

15 — Mai rabdă, puiul mamei, pină mine,
Că griul nostru este la morar.

— Mi-e foame, dragă mamă, nu e pine?
Ah, tare mi-este teamă c-o să mor...

20 — Mai rabdă, puiul mamei, pină mine,
Că mine scoatem pinea din cuptor...

Dar cînd cresc mirosul pinii coapte,
Odorul mamei, galben ca un spic,
își închinase fruntea peste noapte,
Și de atunci n-a mai cerut nimic.

Baladă din Litvania

CREDINȚĂ

De cîntece răsună codrul
In faptul raîndrei dimineți;
La casa mică din poiană
Descăleca un călăreț.

— Hei, bună vremea, mătușica,
Drăguța unde mi s-a dus?
— Pe pat de moarte-i, sărmănica,
Acolo-n cămăruță, sus.

Voinicul urcă scara-n pripă,
10 Cu gînd pierdut, cu suflet stîns
De ușă, biet, se sprijinește,
Nu poate-nainta de plîns.

— O, vino, vino, mult doriți,
Căci în curînd mă vei dori:
15 Curînd acești doi ochi albaștri
Cu pînză s-or acoperi.

în haină albă de mireasă
Mireasa-ți va dormi-n sicriu,
Și n-o vei duce tu la nuntă,
20 Și nici acasă, mai tîrziu.

M-or duce cioclii să mă-ngroape,
Vei plînge Țu nemîngăiat,
Apoi t-ei logodi cu alta,
Căci sînt destule fețe-n sat...

- 25 — Tu, ce mi-ai fost de-a pururi dragă
Și-n veci de veci nu mă-ntristai,
De-ai ști în inima-mi, sărmană,
Cu vorba ta ce rană tail

- Lung se priviră, plini de jale,
30 Așa duios, cei doi iubiți,
Cu mîinile împreunate,
Copii de moarte logodiți.

- Atunci ea lin închide ochii;
El scoate-atunci încetinel
35 Inelul ce-l purta pe deget;
Pe gură-i puse-acel inel.

- Și dac-a plîns în clip-aceea
Mă-ntrebi pe mine-acuma tu?
Chiar eu am izbucnit în lacrimi
40 Și n-am văzut: a plîns ori n ul

Groparul îns-avu de lucru
Să sape două gropi în șir:
Și amîndoi acum alături
Dorm fericiți în cimitir...

DAINE DIN LITVANIA

I DOR DE ȚARĂ

Aș vrea s-adorm, să dorm mereu,
Și n-aflu loc în nici o parte.
Și dor mi-e, dor de satul meu,
Și satul meu e-așa departe!

- 5 Ș-aș vrea să merg, să merg mereu,
Și dor mi-e, dor mi-e de-o grădină,
Grădină mîndră-n **Batul** meu,
Acolo aș găsi hodină,

Acolo vîntul pe-nserat
io Adie dulce și suspină,
Ș-aș tot dormi netulburat
Sub flori de cimbru și sulfînă.

II DOR DE MAMĂ

Și cînd mă scol de dimineață,
De-mi spăl cu rouă ochii mei,
Mîndruța-i galbenă la față
Și plînși sunt ochișorii ei.

POPULARE MAGHIARE

I DE-AȘ FI REGE

Ah, rege dac-aș fi, iubită,
Stăpin pe-o-mpărăție-ntreagă,
Te-aș îmbrăca în straie de-aur,
Atît de mult, de mult mi-ești draga

- 5 Dar sunt sărac de tot, iubită,
Și aur n-am, tu știi prea bine,
Am numai brațele amîndouă:
Le-nalț cu dor, cu dor spre tine...

- Străluce aurul... De gheață
10 E strălucirea lui, iubită!
Dar cînd te voi cuprinde-n brațe,
Vei fi cu mult mai fericită...

II IUBIRE

Tu mi-ai destăinuit iubirea,
Și, ca prin farmec, am zărit
întunecatul cer al nopței
Zîmbind voios la răsărit...

Chiar gerul și-a uitat urgia:
Blind ațipind, fără de veste,
Visează flori d-atunci, și uite!
Le zugrăvește pe ferestre...

III AȘTEPTARE

Plouă și te-aștept acasă...
Cum aud un pas, tresar.
Ahl mă tem să nu-mi ramînă
Așteptarea în zadar!

- 5 Zăbovește-n altă parte
Dragul meu de nu mai vine?
Ori s-a rătăcit prin noapte?
Roibul stie drumul bine...

- Lasă să plouai... Tu, iubite,
10 Numai tu să-mi vii acasă...
Ți-oi zvînta obrazii umezi
Cu năframă de mătăsă!

DIN PERIODICE

Goet he

CRAIUL IELELOR

Cin' zboară prin viscol așa de tirziu
In noapte? E tatăl cu scumpul lui fiu.
Bl ține copilul lipit de-al său piept,
Veghează asupra-i cu ochiul deștept.

- 5 — Copile, tu tremuri; ți-e frică, ce ai?
— Nu vezi, tată dragă, pe-al ielelor crai,
Cu lungă lui coadă, coroană purtînd?
— Copile, e ceață purtată de vînt.

- 10 „O, dragă copile, o, vin ca să-ți fac
La jocuri frumoase, să-ți fie pe plac.
Flori mîndre, pestrițe, din plai strînge-vei,
Și maica te-mbracă în aur de vrei!”

- Ah, tată, ei, tată, auzi ce mi-a zis,
Ce craiul in umbră șoptind mi-a promis?
15 — Taci molcom, copile, și fii liniștit;
E vîntul ce-n veștedul crîng a vuit.

- „O, vrei, tu, copile, cu mine să vii?
Surorile mele cu drag te-or păzi.
Din apa ies ele cînd este senin
zt) Și-n cînturi și-n jocuri te leagă-nă lin!”

— • Dar, tată, ah, tată, nu vezi la un loc,
Prin negură, ielele prinse în joc?
— Văd, dragă copile, eu văd lămurit
Cum ramii își mișcă un plop gârbovit.

- 25 „Frumos ești, copile, și drag tu îmi ești;
Te smulg cu puterea, deși te ferești!”
— Ah, tată, iată-l, mă prinde-acum, vail
Acum mă strivește al ielelor crai.

- Bătrînul cu groază fugaru-ntetește;
30 Copilul ce geme de sîn și-l lipește.
Abia el ajunge acasă cu chin...
Copilul de spaimă-i murise la sîn.

CÎT E LUMEA...

Cît e lumea de întinsă,
Așa mică ești tu. însă
ue mi țe-aș avea eu, dragă,
Nu te-aș da pe lumea-ntrfa^

5 Dacă-s noapte, tu-mi ești soare:
Inimele noastre oare
într-un gînd de s-ar topi,
Ce zori mîndri mi-ar ieși!

10 Ci nu mă privii Ai milă,
Că-mi Irigi inima, copilă...
Dar eu nu-s iubit de tine:
Ardă, deci, ardă mai bine!

DACĂ VINE PRIMĂVARA...

Dacă vine primăvara dulce,—înflorirea
Florilor îmbobocite nu se poate opri:
Primăvara e fecioara, floarea e iubirea,
Care-o dat' cu primăvara prinde a-nflori.

Ș-a fost scris a mea privire ca să te surprindă,
Te-am iubit, cum te văzusem, și-ți slăvesc, copilă,
Sufletul frumos, cum ride blînd și plin de milă
în a ochilor tăi clară-magică oglindă.

10 Dar în mine două gînduri se gonesc într-una,
Cum se-ngîna norii-n toamnă cu raze de soare:
Lăcrămioară, scumpă mie! mă iubești tu oare?
Ori iubești pe altul? Astfel mă-ntreb totdauna.

Vezi, de-aș ști că altul cere să-ți sărute fața
— Trandafiri scâldați în lapte — dac-aș ști
anume,

15 N-aș zice nimic atuncea! Aș pleca în lume,
Ori chemare-aș moartea-n grabă, ca să-mi stingă
viața!

^ftmrL d " ? , * B t e a u a f e r i c i r e i m e l * !
 20 Seie'ti D Deie-ti Dumnezeu și ti. tot ce poți dori!
 n x m i " e u v i c o a l a f e r e a d e i e i *
 c o p u l a f P o t x J b r

SMINTITUL

...Ce-mi tot bodogăniți? Cărăbăniți-vă d-aci. Mă tot gîndesc, și sunt grăbit. Împletesc un bici, un bici de flăcări, din razele soarelui: voi să biciui lumea! Urla-vor toți în bocete, eu am să rid cu hohote, precum rîdeau, cînd eu plîngeam. Ha! ha! ha!

Doar așa e viața. Rîdem și plîngem, dar moartea zice: sstl Murisem și eu într-o vreme. Cei ce-mi băură vinul, turnară în apa mea otravă. Și ce făcură ucigașii mei ca să-și ascundă crima? Cum stam eu smirna, — în-
 10 tins: să aruncară pe mine, și lăcraimau. Cum aș fi vrut să sar în sus, să-i mușc de nas, să-l rup din rădăcină. De ce l-aș rupe? m-am gîndit; las să aibă nas, să simtă cînd voi putrezi, și să crape. Ha, ha, ha!

Și unde mă îngropară în Africa. Din fericire o hienă m-a dezgropat. O fiară a fost singurul meu
 15 binefăcător și am înșelat-o. A vrut să-mi roadă pulpa, însă i-am azvirlit inima mea. Ci asta fu așa amară, încît pe loc s-a otrăvit. Ha, ha, ha!

Dar zadarnic! Asta e plata celor ce fac omului
 20 bine. Ce este omul? Unii zic: rădăcina unei flori care-nflorește numai în cer. Dar nu-i așa. E floare omul, cu rădăcinile împlîntate adînc în talpa iadului. Un filozof m-a învățat aceasta, care a fost așa nebun de a murit flămînd. De ce n-a înșelat? De ce n-a furat?
 25 Ha, ha, ha!

Dar ce tot rid ca un smintit; ar trebui să plîng, vezi bine, să plîng că lumea este așa de rea! Și Dum-

nezeu adesea plinge, cu ochii lui de nouri, plinge:
la ce a mai alcătuit-o? Ei și? — Ce folosesc lacrimile
30 cerului? Cad la pământ, pe pământul acesta depravat,
și oamenii le calcă în picioare. Și — ce se alege apoi
din lacrimile cerești? Noroi. Ha, ha, ha!

Oh, cer, oh, cer, ești un soldat îmbătrinit! pe piep-
tu-ți porți soarele ca medalie, și haina, haina ta zdren-
35 tuită — norii. Hm, așa-s răsplățiți veteranii: răsplata
slujbii îndelungate e o medalie și-o zdreanță de haină.
Ha, ha, ha!

Și știți voi oare ce-nsamnă, când prepelița zice;
„Pitpalac?” însămnă: „femeia e drac!” Femeia atrage
40 la sine pe bărbați, cum atrage marea riurile. De ce?
ca să-i înghită. Frumoasă făptură e muierea, frumoasă,
și primejdioasă: Otravă în pahar de aur! Eu te-am
sorbit, oh, iubire. Un pic de rouă din tine-i mai dulce
ca o mare schimbată în miere; dar un pic de rouă
45 din tine-i mai ucigătoare ca o mare schimbată în
otravă. Dar ați văzut vrodată marea? cind viforul
ară pe dinsă și aruncă în valuri semințe de moarte
văzut-ați vrodată viforul, pe acest țaran întunecat,
stringlnd în pumni așchii de fulgere? Ha, ha, ha!

50 Dacă e coaptă poama: cade de pe creangă- Ești
poamă coaptă, pâniiintule, trebuie să cazii. Mai aș-
tept pînă miine; și dacă nici pînă miine nu e jude-'
cata din urmă, — sap pământul pînă în centru, cobor
praf de pușcă într-însul și pulber în aer lumea. Ha,
55 ha, ha!

Imitații

IN CER

— Al cui e cerul cel senin,
Ah, spune-mi, mamă, știi,
Unde străluce luna blind
Și ard stelele mii?

Acolo-n cer e un palat
Măreț, dumnezeiesc,
Și Dumnezeu cu îngerii
Acolo locuiesc.

Si cerul o așa înalt,
10 Albastru și frumos.
Să mergem și noi, mamă, sus,
Eu as zbura voios.

— Tu poți să mergi... Eu, dragul meu,
N-oi merge niciodat',
15 Că neagră-mi este inima
Și plină de păcat...

i în revistă, greșeală de tipar: Ce.

— Dar dacă tu nu vrei vii
In cer, la Dumnezeu,
Atuncea... vezi că te iubesc,
20 Și nu mă duc nici eu

Ce plîngi?... Să știi că la Isus
Cu drag am să te cer,
Să-l rog mereu, pîn'vei putea
oa vîi cu mine-n cer!

POVESTE

Trei copilași
intr-un bordei
Se tînguiesc
Și plîng toți trei

„Mămucă,-i frig,
Și tu-ntîrzi...
Te-ai supărat
De nu mai vîi?

Așa-i de frig!
10 Tu, unde ești
Să ne adormi
Spunînd povești?

De dorul tău
Stingheri, tinjim..."
15 Mămuca lor
E-n țintirîrn.
*

Dar iat-o-n prag
Cu blînd surîs...
E mama lor,
20 Ori e un vis?

Orfanii tac
Și nu mai plîng,
în jurul ei
Cu drag se strîng.

25 Pe lăvicier
Le-a așezat
Hăinuțele...
îi culcă-n pat;

30 Dereticînd
Ca de-obicei,
Ea
mătură
Micul bordei.

S-așază-apoi
La căpăUii:
35 Acopere
Pe cel dîntii,

Și, legănînd
Pe cel mezin,
Spre celălalt
40 S-apeacă lin;

De cite ori
I-a sărutat!...
S-aud cocoși
Cîntînd în sat.

45 Ș-oprește-n prag...
încetișor
Se întoarce iar
La patul lor,

Să le mai dea
50 Tîn lung sărut.
... A fost un vis
Ș-a dispărut.

TREI SONETE

(Traumbilder, II)

în vis, părea la nuntă că mă-nvită;
Și se făcea că eu plecam de-acasă
în frac de gală, vestă de mătase;
în fața mea sta dulcea mea iubită.

- 5 M-am înclinat și-am zis: „Slnteți mireasă?
Eh, vă doresc viață fericită!”
Dar vorba mea era așa silită,
Pe cit de rece și politicoasă.

- Atunci iubita izbucni în plins,
10 Și-n lacrimile ce-i curgeau într-una,
încântătorul chip al ei s-a stins.

O, duicn ochi, evlavioase stele,
De mă mișesc aievea-ntotdeauna
Măcar m vis mă-ncred cu drag în ele

‘ Imagini din vis.

(Mamei sale, B. Heine, născută von Gelden)

Sunt învățat să port sus a mea frunte,
Căci firea mea e dîrză și-ndrăzneată;
Chiar regele de m-ar privi în față,
Privirea mea ar sti cum să-l înfrunte.

Dar, scumpă mamă, oricît de semeță
Figura mea ar sta să se încrunte,
Eu șovăiesc, cu pletele cărunte,
Cînd mi te-apropii, sfîntă și măreață.

- 10** Spiritul tău poate mă umilește,
Spirit înalt, ce nu cunoaște frică
Și hilgerînd spre ceruri se ridică.

O amintire mă neliniștește,
Purtarea mea cea rea posomorît-a
Inima care m-a iubit atîta?

Ca un nebun te-am părăsit odată,
în lumea largă dorul mă gonise
Să cat iubirea-ntrevăzută-n vise,
Ca s-o cuprind în inima mea toată.

- 5 Și am cerșit pomana nensemnată
Rătăcitor, cu brațele deschise,
Și am bătut la porțile închise,
Dar numai ură-mi dară ca răsplată.

- Ci eu doream iubirea,-n veci iubirea*
10 Și asta n-am găsit-o nicăirea.
Bolnav si trist m-am reîntors acasă.

Și, an, in ochii tăi sta zugrăvită
Iubirea sfântă, dulce, mult dorită

STELELE

Cînd inimile se zdrobesc,
Stelele rîd de soarta noastră,
Stelele rîd și licăresc,
Șoptind în depărtare-albastră:

5 „Sărmanii oameni, cum se zbat
Și-și pun tot sufletu-n amor:
Cînd văd ce trist s-au înșelat,
Se zbuciumă pînă ce mor.

Noi nici nu știm, amorul ce-i?
10 Nu știm nimic din ce îi doare
Și ce îi mistuie pe ei,
Căci noi suntem nemuritoarei"

ȘTIAM DE MULT

ÎN PUSTIUL VIEȚII.

în pustiuul vieții-mi negre
Blind un chip'mi-a strălucit,
Ci s-a stins, lăsînd în urmă*
Noapte fără de sfîrșit.

- 5** Cînd copiii-s la-ntuneric,
Tot curajul lor s-a stins,
Și ca să-și înșele spaima,
Prind să cînte dinadins.

io Eu, copil nebun, tot astfel
Prin întunecime cînt.
Dacă nu-i vreun cîntec vesel,
Cel puțin nu mă-nspăimînt.

Știam de mult că mă iubești,
Mi-o tănuiam eu dinadins,
Dar cînd mi-ai spus-o însăți tu,
Ce spaim-adincă m-a coprins!

- 5** Și m-am urcat cîtînd pe deal,
Și îmi venea să sar în sus
De bucurie! Și am plîns,
Pe țărnuul mării, în apus.

10 Ah, inima mea e un soare
Pe care voi o să-l vedeți
Cum într-o mare de iubire
Apune-nflăcărat, măreț!

CONSILII

Ibovnica dacă te-a amăgit,
Tu cată alta să-ți placă;
Ori lasă mai bine orașul iubit,
Ia-ți traista în spate și pleacă.

- 5 Un lac lin, albastru, găsi-vei.ușor,
Și sălcii sălbaticе, triste.
Acolo-ți vei plînge îngustul tău dor,
Durerile mici, egoiste.

- 10 Ci dacă te urci la munți, cu păduri,
Durerea-ți va fi mai ușoară;
Pe stîncile sure vezi numai vulturi,
Și țipătul lor te-nfioară.

- Acolo devii tu însuți vultur,
Renaști din senin ș-o să-ți pară
15 Că lumea-i a ta, cînd cauți în jur,
Și nici n-ai pierdut vro comoară l

ROMANȚĂ

— Spune-mi, of, cumetre dragă,
N-ai văzut pe omul meu?
A plecat în țirg, din ceartă,
Și-l aștept de ieri mereu.

Ieri la masă n-a venit.
Unde s-o i\ rătăcit?
Unde-l bate ghidul, vîntul?
Doar nu l-a-nghițit pămîntul...

- Vrei să-ți spun, cumătră dragă?
10 Iacă, -ți spun... și de ce nu?
Ieri, plîngînd, în zori de ziuă
Pe la poarta mea trecu.
Cum își blăstăma viața!
N-a dat bună dimineața...

- 15 — Dar nu știi, cumetre dragă,
Unde-a mers, în care parte?
Am să plec în lumea toată
Să-l găsesc, cit de departe:
Să mă bată, să mă certe,
20 O să-l rog ca să mă ierte!

— Vrei să știi, cumătră dragă?"
Nu-l mai căuta-n zadar,
Că s-a spînzurat, sârmanul!
De o cracă de stejar,
25 Golo-n crîng, ieri dimineața...
Astfel și-a sfîrșit viața.

— Of, ce rău sunt blestemată,
Că mi-am omorît bărbatul!
De-aș posti o viață-ntreagă,
30 Tot nu-mi ispășesc păcatul;
Dă-mi un ștreang, că vreau să *wor*.
Vreau și eu să mă omor!...

— Dumneata ai gînduri rele,
Văd ca s-a-ntrecut cu gluma;
35 Dacă juri c-ai fi cuminte
Și că nu-l mai faci dc-acuma
Să-și mai ieie lumea-n cap,
Vorbe multe nu încap:
E la han, joacă și bea,
40 Ca să uite de belea!

EPIGRAMATICE

Obraznică, cu sinii goi,
Cu un cățel pe braț,
Sta Lote... Cîți n-au tresărit
Rîvnind-o cu nesaț!

Privind spre ea pe gînduri dus,
M-apropiai încet...
„Hai! și-ăsta-i prins”, își zise ea,
Și-mi rise-n nas, șiret.

10 Decît, rămină între noi,
S-a înșelat amar,
Privisem la cățelul ei:
Un soi de cîine rar.

DUEL

De ce-au scos, dirji de neagră ură,
Sistan si celălalt tovarăș
Din teacă spadele?... Oroare!...
Ca . să le bage-n teacă iarăși.

Lenau

PREVESTIRE

Dup-atita ger, ce dulce
Bate vîntul pe cîmpiil
Un copil zdrenșos mi-aduce
Viorele timpurii.

5 Dureros e ca salutul
Gel dintii al primăverii
Să-l primești tu chiar din mina
Umilită a mizerii.

Dar a zilelor frumoase
10 îmbucurătoare veste,
Cînd mi-o dă nenorocirea,
Mie mult mai scumpă-mi este:

Astfel, suferința noastră
Generației ce vine
15 îi aduce blînd solia
Unor vremuri mai senine.

o n g f. l l o w

15 Intră în turn vijelios:
„Voi, clopote, sunați voios!”

Iar atingînd morminte reci,
Șopti: „Dormiți, dormiți pe veci!”

VÎNTUL DIMINEȚII

Un vînt s-a ridicat strigînd
Pe mări: „Voi, neguri, dați-mi rînd!”

Năierilor, „năvi, le-ă* spus-
„Matrozi, e-n zori! La pinze, sus!”

5 în lumea mare s-abātu:
„Al deșteptării ceas bātu!”

Intră în codri: „Vijiiti!
Mișcați toți ramii înfloriți!”

Atinse aripe ușoare:
10 „Voi ciripiți, dragi cîntătoare!”

Cocoșii, prin ogrăzi, trezi:
„Vestiți! s-a luminat de zi!”

Șopti pe cîmp, prin ,,i de aur:
„Desfășura al tău tezaur!”

P la ten

CEL DIN URMĂ OASPE

Baladă

BATRINUL

Ce faci aici? E o urgie
în ulița deșartă.
De-ar ști că stai în vijelie
Stăpînul meu, mă ceartă.

în mîndrele saloane vină!
Auai eum muzici cîntă?
Vezi danțul vesel în lumină?
E praznicul de nuntă!

10 La sărbătoarea cea voioasă
la lumea toată parte,
Și numai palida mireasă
Stă tristă deoparte.

15 Fii inimos, n-ai nici o teamă
Că vei veni cu mine:
Stăpînul e care te cheamă;
Bine-i venit oricine!

TÎNĂRUL

Bătrîne, mulțumesc. Mă lasă
Proptit de colonadă;
Mi-e muzica mai prețioasă
20 Vifornița din stradă.

Nu merg acolo unde cură
Șampania-n pahare,
S-amestec dulcea băătură
Cu ura mea amară.

25 N-ar fulgera nici ochii mei
De-a pururi bucurie;
Mireasa ce-ndrăgiră ei
Nu mi-e ursită mie!

D.ir nici stăpînul tău voios
30 Nu-și fericească soarta,
Ca-l mai așteapt-un oaspe jos
Spre-a-l logodi cu moartea *t*

UN VIS

La Dagheștan, ih valea cea pustie,
Rănit in piept, zăceam în nemișcare:
Bătea în flăcări rana încă vie.
Și singele z bucnea în picuri rare...

5 Zăceam însetoșat; nesimțitoare
Stau stîncile pleșuve-n jurul meu,
Și scinteia în arșița de soare
Nisipul galben. Eu dormeam mereu...

10 Visam că-n țara mea e sărbătoare,
Vedeam saloane strălucite, pline
De musafiri voioși; și, zîmbitoare,
Femei frumoase se gîndeau la mine...

15 Doar una sta-ntr-un colț uitat de lume,
Părea că nici nu vrea s-o ia în seamă;
N-o atrăgeau pe ea nici danț, nici glume.
Ea urmărea un vis cu multă teamă:

20 Departe-n vale un rănit zărea
Și-i cunoștea atît de bine chipul',
in agonie rana tresărea,
Și-un val de sînge înroșea nisipul...

TREI FECIORI

Și a zis bătrînul tată
Fiului celui mai mare,
Care-și înșălase calul
Și sta gata de plecare:
— Scoate șeaua, lasă murgul,
Nu pleca acum, copile...
Pe bătrînul tău părinte
Vrei tu să-l omori cu zile?

10 însă fiul îi răspunse:
— Tată, vreau să plec în lume,
In războaie sîngeroase
Să-mi ciștig un mare nume!
Și sîrînd pe murgul sprinten,
Cu picioarele în scări,
15 A plecat peste hotare
Și-a pierit în negre zări.

20 S-a întors acasă murgul,
Singur stă în fața porții;
Nechezînd prelung, aduce
Vestea-ngrozitoare-a morții.
Unde și-a lăsat stăpînul?
Grea urgie l-a ajuns:
A căzut în bătălie
De o lancio străpuns.

- 25 Și a zis bătrînul tată
 Celuilalt mai mic fecior,
 Care-și înșălase calul
 Și-aștepta nerăbdător:
 — Scoate șeaua, lasă murgul,
 30 Nu pleca acum, copile...
 Pe bătrînul tău părinte
 Vrei tu să-l omori cu zile?
- Dar feciorul îi răspunse:
 — Tată, trebuie să plec,
 35 Vreau să string comori și-n urmă
 Fără grije să petrec.
 Și sărînd pe murgul sprinten,
 Cu picioarele în scări,
 A plecat peste hotare,
 40 Dispărînd în negre zări.
- S-a întors acasă murgul,
 Singur sta în fața porții;
 Nechezînd prelung, aduce
 Vestea-ngrozitoare-a morții.
 45 Unde și-a lăsat stăpinul?
 L-a ajuns o grea urgie:
 Cu tîlharî pe drumul mare
 El a prins tovărășie.
- într-o noapte, cu tîlharîi
 50 Sta în inima pădurii
 Și-mpărțea comori furate...
 L-au înconjurat pandurii,
 Prins, l-au pus să putrezească
 într-o umedă-nchisoare,
 55 Și apoi, ca să-l usuce,
 Sus, într-o spinzurătoare.

- Către fiul cel din urmă
 Bietul tată se îndreaptă:
 — Du-te-acum, și tu, în lume,
 60 Ea te cheamă, te așteaptă.
 Du-te de-ți ciștigă nume
 Și comori... o, pleacă iute...
 Pe bătrînul tău părinte
 Lasă-l morții singur... du-te!
- Dar feciorul îi răspunse:
 — Tată, eu rămîn cu tine,
 Glorie, comori de-a pururi
 Nu m-ademenesc pe mine.
 Nici gîndirea mea nu zboară
 10 Dincolo de sat, departe.
 Tată, eu rămîn cu tine,
 Numai moartea ne desparte.
- Și-a ținut făgăduința,
 Și-a rămas acasă-n sat,
 75 Fără glorie și-avere
 A trăit indestulat...
 Doarme-n cimitir alături
 Cu iubitul său părinte,
 Și cea mai frumoasă floare
 80 Le-nflorește pe morminte.

VISUL LUI AENEAS

*Tempus erat quo prima quies mortalibus degris
incipit el dona divum gratissima șerpil.
In somnis ecce ante oculos maetissimus Hector
Visus adesse mihi... etc.*

(Din *Aeneida*, C II)

Era acum răstimpul cînd primul somn înșală —
Alunecînd în suflet fermecător de blînd —
Pe muritorii palizi de griji și de-obosală...
Și iată,-n vis, a Troiei neintrecută fală
Mi se arată: Hector, cu hohote plingînd.

Așa cum fu de-a valma, din goana nendurată,
La glezne de curele pătruns, tîrit de roți,
Negrit de colbu-n sînge, vai, astfel mi s-arată!
Ce depărtat de Hector acel pe care-odată
10 L-am cunoscut, de Hector temut de-acheii toti.

Era-ncilcîță barba-i, și pletele lui grele
In sînge închegate, stropite de noroi,
Și acoperit tot trupul cu rănile acele
Ce le primise — parte mai mare dintre ele —
15 Luptînd sub murii Troiei, alătura de noi.

Am izbucnit, privindu-l, în bocete nebune:
„O, tu, lumina Troiei, speranța noastră, tu!
Ce-n vremuri de restriște, ca și în vremuri bune,
Ne-ai strălucit! Ce-nsamnă zăbava asta? Spune,
20 Pe ce tărîmun triste, ce vînt te abătu?

Mulți frați căzuți în luptă avurăm noi a plînge
De cînd te-ai dus, și multe dureri de îndurați
Dar ce fărădelege asupra-ți se răsfrînge,
Scăldîndu-ți fața mîndra în lacrimi și-n sînge,
25 Ca să te-arăți nainte-mi atît de tulburat?"

Atunci pornește umbra a geme cu durere,
Și nici nu se oprește la vorbele-mi pustii:
„OI fugi, fiu al zeiței, fugi fără-ntîrziere!
Dușmanu-i în cetate, Toucru-n flăcări pierc:
30 Se prăbușește Troia-n ruini din temelii!

Ajung ațite jertfe și trec peste măsură!
Ursită e pieirii domnia lui Priam,
Și patria-i pierdută, căci zeii nu se-ndură,
Cînd nici aceste brațe viteze nu putură
35 S-abată-n drum căderea marelui Pergam!

Penați și-obiecte sacre îți sunt încredințate:
Vei pribegi cu ele, pe ocean, fugar,
îndelungată vreme, spre țărîmuri depărtate...
Acolo-ntemeia-vei o falnică cetate
40 Ce va întinde umbra p-al lumii-ntregi hotar!

Astfel grăindu-mi Hector cu voce-mpunătoare,
Se depărtează-o clipă, se-ntoarce iar zorit:
Mi-aduce focul vecinie și sfintele odoare
Și chipul sfînt al Vestei, al falnicei fecioare,
45 în vreme ce eu caut la el înmărmurit.

Atunci mi-atinge-auzul o larmă depărtată,
Ce crește tot mai vajnic afară, iar și iar...
Surd, vuietul de arme ajunge să străbată
La casa lui Anchize, a scumpului meu tată,
50 Desi zăcea ascunsă în parcul solitar...

Tresar din somn... urc grabnic pe-acoperiș și, iată!
O groaznică icoană vederii mi s-arată!...

55 ...Tot astfel, cînd potopul de flăcări năvălește,
Pornit de vînt, în holde, sălbatec, furios,
Tot astfel, cînd șuvoiul de munte vine, crește,
Urlînd grozav, la vale, și smulge, și tîrește
Păduri întregi și turme în rlul spumegos,

60 Și-neacă într-o clipă frumoasa arătură
Și tot ce-agonisise plugarul biet, din greu —
Pe stîncă stă păstorul, și parcă nu se-ndura
Să cread-aieve cele ce ochii lui văzură,
Cum de pe culmea casei privind, nu cred nici eu...

Pe io fi

VÎNTUL

Astăzi sunt zefirul care
Știe numai să dezmierde,
Hoinărind cît ține ziua,
Vesel, pe cîmpia verde.

Drăgăstos sărut în treacăt
Florile îmbobocite,
Și-n săruturile calde
Florile tresar vrăjite.

10 „Dragi copii ai primăverii,
Înfloriți și vă deschideți!
Le șoptesc eu la ureche —
înfloriți, trăiți, surideți!"

15 Iară florile, sfioase,
Se desfac încetișor;
Și, împovărat de visuri,
Blînd adorm pe sinul lor.

Miine sunt virtej sălbatec
Ce răstoarnă, vuie, geme.

Tremură de groază cringul,
 Căci de ura mea se teme:

Vede-n mina mea cuțitul
 Cu o mie de tăişuri,
 Care-i spulberă-ntr-o clipă
 Toată frunza din stufiguri.

25 Florilor pe cimp, le şuier:
 „Slabi copii Încrezători,
 Veştejiți-vă!” — și ele
 Cad, cuprinse de fiori,

30 Și pe sinul rece-al toamnei
 într-o clipă toate mor,
 Iar eu hohotesc ironic,
 Filfaind deasupra lor.

Astăzi sunt o adiere,
 Ca o apă lină, mută;
 Muscă veselă plutește
 în tăcerea mea pierdută;

Și de mine are știre
 Numai harnica albină,
 Când își ia spre casă zborul,
 Obosită, din grădină,

Când povara ce o duce
 Ca din ea să facă miere
 Prea de tot îi obosește
 Aripa fără putere.

45 Eu o iau atunci cu mine
 Și, bătînd încetișor,
 îi ajut să-și infiripe
 Zborul ei șovăitor.

Miine sint furtună oarbă,
 50 Dezmățată, grea furtună.
 Zbor pe-un armăsar sălbatec
 Peste mare, ca nebună...

Si, cum dascălul îi ceartă
 Pe copii cînd nu-I ascultă,
 55 Pletele verzi i le scutur
 Și o cert cu ciudă multă.

Dac-atunci în largul mării
 Vreo corabie se-ntîmplă,
 Rup vintrele, funii, totul,
 60 Și-o izbesc de stînci în tîmple.

Prind catargul, și din mină
 Ca o pană-l zvîrl **și**-l port,
 Și cu virfu-i scriu pe valuri:
 „Nu te mai întorci în port!

Schill er

TABLOUL DIN SAIS

**Cu mintea însetată de adevăr, un tânăr
Veni-n Egipt la Sais, dorind ca să învețe
Știința cea ocultă a magilor... Curînd
Ajunse să-nțeleagă ce se putea-nțelege;
> Dar setea de știință îl chinuia amarnic.
Căța hierofantul în van să-l înfrîneze.--**

— Ce pot avea pe lume cînd nu am *total* oare?
Așa grăia adesea nerăbdătorul tânăr.
10 — încape oare vorbă de mult sau de puțin?
E oare adevărul sau bogăția minții
O simplă sumă numai mai mică sau mai mare.
Pe care totuși însă o poți avea mereu l
Un singur ton desprinde-mi din armonia-ntreagă,
15 O singură culoare să-mi furi din curcubeu,
Și tot ce mai rămîne nimic nu mai înseamnă,
Căci toată frumusețea întregului dispore
Din tonuri și -culori...

Acoperi s TM pe uria* ta" ou

ascunde perdeaua?

— Adevărul,

Acesta fu răspunsul.

25 — Cum? tânărul strigă.
Eu caut adevărul cu-atita dor, și-aici,
Cînd sunt atit de-aproape de el, mi se ascunde?

— Așa vor zeii, zise atunci hierofantul.
Ei spun că n-are voie pe lume un muritor
30 Să dea în lături vâlul ce-acopere tabloul
Pin' ce sosi-va vremea să cadă de la sine.
Și cine dintre oameni ar încerca vreodată
Asupra-i să ridice o mină sacrilege,
Spun zeii...

35 — Ce spun zeii?
— Zărește adevărul.
— Misterios oracul! Tu însuși, așadară,
N-ai ridicat perdeaua?

— Eu? Niciodată, nul
40 Nici n-am simțit vreodată ispita s-o ridic.
— Eu nu te pot pricepe. Cumt cînd de *adevăr*
Mătasa asta numai m-ar despărți.

Și legea...
Uiți legea, intrerupse hierofantul brusc.
45 Oricit de ușor îți pare acest vâl de mătase,
Pe cuget el apasă de mii de ori mai greu.

Și tânărul se duce acasă gînditor.
Nu poate-nchide ochii, căci patima științei
Mereu i-alungă somnul. Se zbate-n așternut
50 Și, turburat, ascultă cum miezul nopței bate...
Spre templu se îndreaptă, răpit fără de voie,
Ușor, ca o pisică, se cațără pe muri
Și, dintr-o săritură, ajunge în rotundă.

Și stă acum acolo, în liniștea pustie,
O clipă turburată de-al pașilor răsunset.
Din ceruri, prin spărtura cupolei negre, luna
Aruncă, o lumină albastră-argintie,

Și, ca o arătare de minte nepătrunsă,
Se-nalță-nfricoșată sub bolți întunecate
60 Icoana uriașă...

Cu pași sfioși, nesiguri,
S-apropie de dînsa cutezătorul tînăr.
Vrea să ridice brațul... Dar, zguduit de friguri,
S-oprește-n loc cu spaimă, căci nevăzute brațe
65 Parcă-l atrag... „Nebune, nenorocit ce ești!
Ce vrei să faci? — îi striga al conștiinței glas —
Să ispitești puterea dumnezeirii vrei?
Dar știi — după oracul — că nici un muritor
Nu poate să ridice perdeaua de mătase
70 Pîn' ce sosi-va vremea să cadă de la sine."
„Dar n-a spus tot același oracul mai tirziu:
Acela ce-o ridică zărește adevărul?
Ce-o fi, de-acum să fie! Dar eu voi ridica-o!
Eu vreau să văd tabloul! Să-l văd!"

75 Un lung ecou,
Izbit de bolți, răsună ironic, și din nou
Se pierde în tăcerea adîncă de cavou...
A ridicat perdeaua. Dar mă-ntrebați acum
Ce i-a fost dat să vadă... Nici eu nu pot să știu.
80 Căzut în nesimțire și palid îl găsiră,
A doua zi, în fața lui Isus... Ce-a văzut
Și ce-a aflat, la nimini el n-a putut să spună:
De bucuria vieții rămas pe veci străin,
O întristare-adîncă îl omori-n curînd...

*Din
populară*

*literatura
maghiara*

PREVESTIRE

Ah, Doamne, Doamne, mult mi-e teama!
Azi-noapte a căzut o stea,
Căzu din cer, căci adormise
Un înger care o păzea.

5 Spun oameni pricepuți acuma,
Și vorba află crezămînt,
Că trebuie să moară fata
Cea mai frumoasă pe pămînt.

Ah, Doamne, Doamne, mult mi-e teamă,
10 E vădov cerul de o stea,
Mă tem ca-mi va muri iubita —
Sunt îngerii geloși dc ea...

SUSANICA

Frumoasa Susănica zace
Sărmana, mai pe p_at de moarte;
De sete arde toată-n pară,
i>ar vaif părăuJ e departe

Ia, mamă, repede colita
Și adă-mi apă din părău.'..
t/in ce bătrîna dă o fueă
Sta cu bolnava un flăcău '

10 Ma eșii tu' d r a S a mama,

Nn t "-k- n c ^ » ^ r , mămueă, '
i^u te grăbi așa pe drum...

FATA CRIȘMARULUI

Dacă-mi fac în crișmă vacul,
Dus cu una nu mă dau!
Crezi, crișmare, și te-ai prinde
Că mantaua eu mi-oi vinde
Ca să beau?

Eu din vinurile-ți scumpe,
N-aș sorbi o linguriță I
Fetei tale doar i-aș cere
Ca să-mi dea un pic de miere
Din guriță.

IN CER

Pe munte m-am urcat eu singur,
Pe virful muntelui, și iată!
In poarta cerului bătuț-am,
Și raiul s-a deschis îndată-

Pe dinaintea mea trecură
Toți îngerășii, cete-cete;
Și-am stat îndelungată vreme
Să-i văd pe toți pe îndelete...

10 Dar oacheș n-am găsit nici unul
Din ceata îngerească-ntreagă,
Și-aflai că nici un înger nu e
Așa frumos ca tine, dragai

PREA CURÎND!

O, primăvară, încă tot
Mai pui zăbavă să te-arăți
Pe valea unde te-nti\neam
Surizătoare-n alte dați...

5 în calea ta, copacii,goi,
Triști așteptîndu-te să vii,
întind, ca niște cerșetori,
Spre tine brațele pustii..

10 Flori timpurii au răsărit
Crezînd c-o să cobori din cer,
Te prevestesc, tînjind de dor,
Dar neputînd s-aștepte, pier.

15 Și rîndunica tremurînd
Se uită zăpăcită-n zări
Și-i pare rău că prea curînd
S-a-ntors și ea de peste mări..

GLONTELE

E mort de-acum frumosul tînăr, căzut viteazul
neînvins,
Și inima-i învăpăiata și-obrajii lui aprinși s-au
stinsî
El — sufletul nădejdiei noastre, el — răsfățatul de
noroc
Pe care cu mîndrie ochii îl urmăreau din loc în loc,
A cărui voce mîngăioasă, al cărui zîmbeț plin de
vrajă
Făcea să crezi că pretutindeni un înger bun îi
stă de strajă...

eri noapte-naintam o ceată prin pas, în munte,
spre pichet,
Eram feriți de întuneric; — el călărea cîntînd
încet:

io „Port două roze roșii
La pălăria mea,
A treia-n virful spadei
îmi va-nflori și ea...”

Atunci, din margine de codru un glonte șuierînd
ieși:
Cîntarea-i amuți pe buze și, brusc, un trup se
prăbuși,

15 Simții că singele-mi îngheață, fiori de groază
m-au pătruns,
Și l-am strigat ușor pe nume, dar, vail n-am
căpătat răspuns l

L-am rădicat pe cal cu trudă și-ncet, prin ploaie
și noroi,
Prin noapte și prin ceață, iată-l adus la tabără-
napoi\
La raza unei mici lanterne, sub cort, văzut-am
dup-aceea

20 Pe față-i două roze *albe*, — la piept ii sîngera
a treia...

Și-un vis acum mi-arată însă același glonte
ucigaș
Cum șuieră zburind departe, se duce șuierind în
zbor,
Străbate munți și văi, ajunge departe-n nordicul
oraș,

Și-n mijlocul unei căscioare
25 Din ulița plină de soare,
Atinge-o inimă, oprindu-i bătăile, fulgerător!

De-acolo, dinspre nord, departe, aud un clopot
trist sunînd:
Vecinul *Ei* se minunează cum de-a murit așa
curînd!

PRIMĂVARĂ

Primăvărateci ochi albaștri
Ma-ntîmpină zîmbind pe cale'
bînt viorelele drăguțe,
Ce l. culeg cuprins'de jale

Și toate gîndurile triste
Ce tainic sufletu-mi frămîntă
Răsună viu în tînguirea
Privighetoarei care cîntă.

Da, tot ce cuget eu în taina
Privigketoarea-n crîng repetă:
Tot crîngul potopit de floare
Cunoaște jalea mea secreta...

DIN HEINE

Iubito, te-oi duce departe în zborul
Cîntărilor mele nebune,
Pe mîndrele șesuri udate de Gangei
Cunosc o grădină-minune!

Visează încărcată de roșii podoabe
Sub tainica lunii văpaie.
Flori albe de lotus așteaptă acolo
Pe dulcea lor soră bălaie.

10 în taină șoptesc viorelele-albastre,
Surid și se uită la stele;
Povești parfumate își spun la ureche-
Frumoasele roze-ntre ele.

15 Gazele sfioase scot capul din iarbă
Și sprintene-ți sar înainte,
Iar rial măreț își urmează departe
Descîntecul apelor sfinte.

20 Acolo, la umbra ce-o dă palmierul,.
Din floare un pat ne-om așterne,
Sorbt-vom odihnă, cu inima beată.
De visul iubirii eterne.

DESPĂRȚIRE

O, uite, draga mea copilă,
La poartă cine stă și scrie?
Sunt ofițeri cari vin să-l ducă
Pe fecioraș în cătănie.

Gu păr bălai, cu-obrajii rumeni,
Cînd îl vedea, rîdea cîmpia;
Și, ridicîndu-se-n văzduhuri,
Cînta voioasă ciocîrlia.

10 Și eine-i stă acum alături?
Stă mîndra. Plînge și suspină.
,,Nu suspina și nu mai plînge,
Tu, mîndra floare de grădină,

15 Ți-oi scrie un răvaș, mîndruțo;
Rămii acasă tu și toarce,
Căluțul meu ți-l'va aduce,
De cumva nu m-oi mai întoarce.

20 în ladă să-mi grijești răvașul,
Drăguța mea, frumos mi-l strînge
Și-ades cînd vei deschide lada,
Gîndmd la mine, tu vei plînge..."

CÎNTEC DIN CAUCAZ

Sînt tristă, mi-e urît, mi-e frică,
Și ce să fac, eu nu mai știu,
Căci dragu-i dus și e tîrziu:
L-astept acasă singurică.

5 Aș vrea să torc, dar nu pot, iată,
Se rupe firul, fusu-i greu...
Oi toarce mini... Ce Dumnezeu!
Prea-s tristă azi și supărată.

10 Eu stau și plîng de dor în casă,
Cînd poate dînsul m-a lăsat...
Va fi găsit pe alta-n sat,
Și azi de mine nu-i mai pasă.

15 De-aș ști că pe alta dezmiardă
Și m-a lăsat fără noroc,
Mai bine satul tot să ardă,
Să ard cu satul la un loc!

„Pas tiș a r e” după Go e the

\$ 6 r ike

HILARIANTĂ

Am invitat un biet pirlit la masă,
Și nu mi-a fost prea greu să-l mulțumesc;
Aveam mîncarea mea de casă;
Pirlitul a mîncat cît șapte,
Desertul tot și chiar un șvarț cu lapte —
Și-abia s-a săturat, mă pomenesc
Gă-l duce dracu la vecin în drum
Și tacticos mă judecă acum:
„Putea să fie și mai grasă supa,
10 Mai friptă carnea, mai spumoasă cupa.”
Afurisit de cioflingar!
La cap să-i dai! E-un critic de ziar!

DUNĂREA Baladă

Pe Dunăre ușor plutea
O barcă, doi copii în ea,
El — de o parte, ea — de alta.

Ea zice: — Dragă, spune dar,
5 Ce lucru vrei să-ți dau în dar?

Ea mînica și-o sufleca
Și peste apă se pleca.

Băiatul rîse și, la fel,
Pe apă s-aplecă și el.

10 — Ah, da-mi un dar, frumoasă Dună,
Tu, care ești așa de bună!

O mîndră spadă scoase ea,
De mult băiatul o dorea.

BăiatuUinsă-n mîni ce are?
15 O salbă^de mărgăritare!

I-o așeză In negru-i păr,
Părea-o prințesă-n adevăr!

— Mai dă-mi un dar, frumoasă Dună,
Tu, care ești așa de bună!

- 20** Copila mai încearcă iară
Și scoate-un scut de-oțel afară.

Băiatul ride aiurit
Și-i scoate-un piepten aurit.

- 25** A treia oară ea încearcă,
Dar, ah! alunecă din barcă.

El sare după ea s-o scape,
Dar Duna-i fură între ape.

ii pare rău de comoara ei
Și se răzbună acum pe ei.

- 30** Pustie barca se scufundă,
Și soarele stă să s-ascundă,

Iar luna când ieși pe deal,
Iubiții morți pluteau spre mal,
El — de o parte, ea — de alta,

CHEF PE LUNĂ

Stau in chioșcul luminat de lună,
înainte-mi, un ulcior cu vin.
N-am tovarăș, dar ce-mi pasă mie?
Singur eu cu mine am să-nchin.

Haide dar! ridic voios paharul,
Lună, tu, să-mi ții de-urit nu vrei?
Iată, măi, și umbra mea de colol
Hei, acuma sîntem tocmai trei!

- io** Dar cu vinul parcă nu-i deprinsă
Drăgălașa mea amică, luna.
Umbra mea în schimb e bun tovarăș,
Cel puțin o văd că bea într-una.

- 15** Eu încep să cînt de voie bună,
Luna saltă-n colo și incoace...
Prind să joc, și iată că începe
Umbra mea pe loc și ea să joace.

- 20** Luna trece peste chioșc acuma,
Norii-ncet-încet îi dau ocol,
Umbra nu știu unde-a dispărut, și singur
înainte-mi stă ulciorul gol...

UN VIS

Azi-noapte avui un vis bizar:
Purtat eram de mini streine
La cimitir, și nici un prieten
N-aveam, să plngă după mine.

- 5 M-am deșteptat. Pe lumea asta
De n-am prieten iubitor
La groapa mea o dat' să plngă.
Atunci mai bine nu mai mor!

CATARACTA LODOREI

- Cum vine oare apa la Lodora?
Odrasla într-o bună zi imi cere
Să-i povestesc. Eu , vrînd să-i fac plăcere,
Numaidecît s-alătură și sora,
Și-o alta surioară mai veni.
Și mare fu dorința tuturoră
Și toți voiau cu orice preț a ști
Cum se coboară apa la Lodora,
In furia și măreția ei,
10 Așa precum o mai văzuse ei.
Deci, nu mă las nici eu prea mult rugat,
Căci, îndrăgit al rimelor sonore,
Sunt și al lor, in anumite ore,
Și-al regelui poet laureat.
- 15 Din obirșia plină de izvoara
Care țîșnesc într-un adînc bazin
Al muntelui stîncos, apele vin
Și se preling încet și se strecoară,
Alunecă-n zigzaguri, dau ocol,
20 Prin feregă și mușchi făcîndu-și cale,
Se duc aproape nesimțit la vale,
Apoi adorm ici-colo-n cîte-un ghiol;
De-acolo apa ce părea că-i moartă
Deodată-și sparge singură o poarta,
25 Și-acum curgînd prin stuf o întrevezi,

Printre mesteceni, pajiști și livezi»
Prin rariști trece vesel strălucind,
Sau umbrele pădurii o cuprind.
Sărind ca o războinică vitează
30 Zăgazele ce drumul i-l brăzdează
Pin' la-nălțimea malului răpos.
Cum curge apa la Lodora-n jos?
Aicea, iat-o viu ierbînd în clocot,
Dincoace, iat-o iarăși ațipită,
35 Ici spumegînd, vuind, fugind cu ropot,
înfuriată și nepotolită,
Urmîndu-și calea-n goană nentreruptă,
Săltînd în sus și-n jos, chemînd la luptă
Și-amenințînd să surpe, să prăvale
40 Stînci, peșteri — tot ce i se pune-n cale.

Sărind șagalnică,
Crescînd năvalnică,
Slăbind, tîriindu-se,
45 Țîșnînd, lăfăindu-se,
Fugind, azvirlindu-se,
Aiurînd, zvircolindu-se,
Ocolînd, plecîndu-se,
Săltînd, rentorcîndu-se,
De peste tot și-adună
50 în goana-i ce detună
Șuvițele ei săltărețe,
Din care sar alte răzlețe,
Pe care-apoi iarăși le-ndrugă
Pin' la o nouă fugă.

Scurmînd și opintindu-se,
Luptînd și despletindu-se,
Ea își urzește țesătura ei,
Că stai uimit, și pleoapele
Le-nchizi fără să vrei.
60 Rămii așa nedumerit,
Și asurzit, și aiurit
De larma ce-o iac apele

în cursul lor nemaioprit.
Săgeată pornind,
65 Șoptind, forfotind,
Clocotind și cotind,
Smorcăind, horcăind,
Ici picînd strop cu strop,
Ici jucînd în potop,
70 Năruind, stăruind,
Tremurînd, murmurînd,
Țîriind, pîriind,
Ropotind, bobotind,
Duduind, zguduind,
75 Vijăind, giăind,
Aromînd și momînd,
Și murînd, tresărînd și sărînd,
Și fierbînd și turbînd.

Galopînd și săpînd și rupînd și surpînd,
80 Strălucînd, clipocînd, nălucînd, rătăcînd,
Luncînd, zdrumicînd, și jucînd și trecînd,
Unduind, șerpuind, și suind și vuind,
Spumegînd, fumegînd, răpăgînd și strigînd,
Dănțuind, chefuind, duduind și huind,
85 Bolborosînd, regăsînd, poposînd și sosînd,
Șopăind, ropăind, țopăind, hopăind,
Frămîntînd și cîntînd, desfătînd și săltînd,

Mereu, mereu coboară, domoală ori zglobie,
Bătrîna cataractă, vulcan de apă vie,
90 împreunînd tot soiul de zgomote ciudate,
Cu-a valurilor sale schimbări neîncetate,
Și-și trîmbiță sonora
Si vesela solie...

Așa coboară apa-n cădere la Lodora...

Lenau

ÎN PRIMĂVARĂ

Pe-a trilurilor sale scară
Se urcă ciocirliia-n zori;
De-a cîntăreților fanfară
Răsună codrul plin de flori,

Clădite-s peste tot altare,
Și miile de inimi bat,
Chemînd stăruitor și tare
La sfîntul dragostei sabat.

în dom ard trandafirii roșii
Pe cruguri de smaragd și curg
Prinos jertfindu-i credincioșii
Din zori de zi pînă-n amurg...

Ji. S i o b ec

CĂTRE POET ȘI CETITOR

Poetule, cînd scrii, te reculege,
Precum te reculegi la rugăciune,
Ca luminoasă-n minte-ți să se-nchege
A frumuseții tainică minune,
Să poți zări-n întreaga-i strălucire
Icoana ei cum e, adevărată,
Și-n urmă cu credință și iubire
Să o cioplești ca-n marmură curată.

Și tu, o cetitor, te reculege,
10 Precum te reculegi la rugăciune,
Ca luminoasă-n minte-ți să se-nchege
Icoana ce sub ochii tăi o pune
Poetul, și-nălțînd în sus privirea,
De pe pămînt, asemeni cu poeții,
15 Să poți zări în toată strălucirea
Eternul prototip al frumuseții.

Cu ochii stinși sub pleoape,
O vede cum căzu
Luată-ncet de ape,
Și-n veci nu mai băul

Goetke

REGELE DIN THULE

Era în Thule, departe,
Un rege lăudat
Și căruia iubita, la moarte,
O cupă de aur i-a dat.

El bea din ea la ospete,
Ținea nespus la ea,
Și ochii-i mureau de tristețe
De cite ori o sorbea.

Și când a fost să moară,
10 Urmașilor lăsă
Orașele toate din țară,
Dar cupa o păstră.

Acolo, pe țărmul mării,
în sala din vechiul castel,
15 Gu toți frunțașii țării
La masă sade el.

Bătrînul crai se scoală,
închină înc-odat'
Și-azvîrle cupa goală
20 în valul inspumat.

Căci viața noastră nouă doar ni-i dragă.
Ai aspirației puternici regi,

F r. E q e r s

POEȚII

De cînd pămîntul, tagma noastră este;
A lumilor vechi mări clocotitoare
Trăiesc în noi cu-ntreaga lor poveste.

5 încătușați de flăcări arzătoare,
Oglinda zilei, prada nopții grele,
Cu inimi pline și cutezătoare,

Așa umblăm pribegi, făr-adăpost,
Și-un prag o clipă poate să ne-nșele,
Dar azi și mîni vom îi ce ieri am fost.

10 Ne-mbie doar în faptul dimineții
Luceferii speranțelor și sori
Ce stau dasupra morții și-a vieții,

Și-n cei mai sfinți ai facerii fiori
Ni se arată taina vieții-ntregi,
15 Și ne simțim atotbiruitori,

Martin H o r n u n g

H eine

ADIO

Nu pot să cred că-mi stai așa departe!
 Nu pot să cred, te simt înfiorat
 Și-mi este ca și cum m-ai sărutat,
 Tu ești, iubito, nu-s păreri deșarte.

Ieri pe veranda imbrăcată-n floare
 Bătea voios întrauritul soare...
 Ne-am despărțit... O vorba, numai una...
 Iubește-mă mereu și-ntotdeauna,
 Aș fi dorit să fiu sub ochii tai,
 10 Să-ți simt iar ale inimii bătăi...
 O dată încă, cea din urmă dată
 Să te alinți la sînu-mi, răsfățată...
 Precum te-am strîns cu drag la sînul meu,
 O dată încă, cea din urmă oară...
 15 Rămii cu bine, veselă mereu!
 Și soarele rămîne, și afară
 Posomorită toamna se coboară,
 Așa de palidă și întristată
 Cum nu am mai văzut-o niciodată.

CÎNTEC

**Din multelc-mi năcazuri grele
 Fac cînteele mititele-,
 Sonore se-nalță ele
 Și bat din aripe rebele!**

**Aflară către tine cale;
 Se-ntorc, și plîng de-amar și jale,
 Și plîng că nu mai vor sa creadă
 Că-n inima ta pot să vadăl...**

VISUL

în visul dulce-al nopții line
O vrajă asupra-mi tainic vine
Cu un descîntec, era ea,
Plutea iubita-n casa mea.

Mă uit la ea... O! ce frumoasă!
Ea se uita zîbind duioasă...
Și, surlzind, inima mea
îmi crește, năvălind spre ea:

10 „Ia-mi tot, ia-mi tot, tot ce-am avut E
Iubito, vai, eu te-arn pierdut!
Dar de-aș putea fi adorat
Cînd nu-i cocoșul deșteptat!"

15 Ea se înclină și se miră
Și ochii-] vineți străluciră
Așa de trist și de intim
„Ia-mi fericirea, Serafim!"

20 Lei tînăr; către tine eu.
Copilă, îngere, ce ești.
Implor, ci-n rai nu mă găsești!

Blind sună vorba-mi temerară
Și înflorește-a primăvară,
Minune de frumoasă fată
Îmi strigă: „Dă-mi inima toată l"

25 Și sumbru sună vorba ei,
Și ochii ei azvîrl scîntei
In al simțirii mele spațiu,
Și-ascult, pierdut, fără de sațiu.

30 Și iată că vin îngerei
Să împresoare fruntea ei,
Și-apoi sălbateci vin și cad
O gloată de cobolzi din iad.

35 Ei luptă cu îngerii mei,
Și-atunci sărmanii îngerei
Fug în sîfirșit; macabrul cor
în negură dispăre-n zbor!

40 Eu însă mă topesc de dor,
Cu brațul strîns o înfășor
Pe dulcea mea, ca pe o ciută,
Și plîng, și dulcea mă sărută.

Și dulcea fină plînge; eu
Cum plîng, mă știe Dumnezeu
Ah, gura ei de trandafir
E-o floare mută-n cimitir!

45 „Dă-mi fericirea, viața ta!..."
Atunci deodată parcă-mi sta
în vine sîngele și îngheață,
Și albă-n zori pieri în ceață!

Fantastic filfiind, deodată,
50 Din negru fund de-abis, o ceată
întunecoasă urcă-n sus,
Şi eu rămîn pierdut şi dus...

Atuncea joacă minunat
în hori măiestre legănat
55 întunecata ceată-n zbor
Şi hohoteşte-ngrozitor...

Şi tot mai strimt e cercul lor
Şi murmură jalnicul cor:
„De-acum în noaptea morţii treci,
60 Şi-al nostru eşti tu pentru vecii"

DRAGOSTE CU TOANE
Pastorală într-un act și în versuri

S C E N A I

*AMINA și EGLEA șed într-o parte a scenei
și împletesc cununi, LAMON vine și aduce un coșuleț cu flori.*

LAMON

(plinind jos coșulețul)

5 Aici sunt flori.

EGLEA

Prea bine.

LAMON

Sunt mîndre, nu-i așa?

10 A ta-i garoafa.

EGLEA

Ruja!

LAMON

Ba nu, drăguța mea!

15 Minunea verii astăzi Aminei i se cade;
în păru-i negru ruja nespuse de bine-i sade.

EGLEA

Și crezi că e cu cale și e frumos ce faci?

• LAMON

- 20 Ți-s drag de-atîta vrame, și nu te mai împaci
Gu firea mea? Că singur ți-s drag o știu eu bine.
Și inima îmi bate — o știu — doar pentru tine
Dar poate vrei ca pururi să-ți fiu un rob plecat.
Și dacă-mi par frumoase și altele-i păcat?
25 Eu nu mă tem a-ți spune: Drăguță e cutare,
Sau: Ce frumoasă-i alta! Să mint nu sunt în star
Nici să mă supăr...

EGLEA

Bine, nici eu; ne-am înțeles.

- 30 Greșim doar deopotrivă. De vorbă stau ades
Zîmbind, cu unul-altul, iar cîtor păstorițe,
Gînd eu nu sunt de față, le spui tu că-s zeite.
Dar inima e una și șaga este șagă.
Ușurătatea noastră chiar și mai atrîns ne leagă.
35 Nu cred că gelozia ne-ar prinde de minune.

(Către AMINA)

Zîmbești la vorba noastră — ce crezi de noi tu? Spune!;

AMINA

Nu mult...

40

EGLEA

AMINA

Cum asta?

45

EGLEA

- Cum? în vreme ce noi, glumind mereu,
Gonim somnoroșia lui Amor, micul zeu,
Tu, biata, tremuri toată cînd dragul tău te vede
Un om mai îndărătnic nici c-am văzut, mă crede.
50 Socoti că te iubește? Ei așa! Nici n-are-a-facel
Te vede-așa supusă, tiranul, și îi place
Să-și chinuiască prada.

412

AMINA

Ah, și el mi-e supus...

55

EGLEA

- Spre a-ți vorbi pe urmă mai dîrz și mai de sus.
Cum? Orișice privire din ochii lui s-o furi?
Puterea ce natura ne-o dă-n căutături
Spre-a fermeca bărbații și-ai face blînzi ca mieii,
60 Cea mai neprețuită din armele femeii
l-ai dat-o-n dar, și-acuma te simți prea fericită,
Cînd e în toate bune. Cu fruntea încrețită,
Sprincenele-ncruntate, privirea-ntunecată/
De parcă tot îi plouă și-i ninge, ți s-arată.
65 Și-abia cu rugii, săruturi și nu arar cu plînsul
De-l îmbunezi. Acesta, aidoma, e dînsul
Și veșnic plin de ciudă, cu fața supărată!

AMINA

Tu nu-l cunoști, Egleo, că nu ți-e drag ca mie.

- 70 Nu încapățînarea îl face-așa să fie;
Sunt toane de-ntristare ce-l prind adeseaori
Și ne-nnorează cele mai mîndre sărbători;
Ci tot sunt mulțumită cînd, de-l dezmierd oleacă,
îi trece supărarea pe loc și iar se-mpacă.

75

EGLEA

- De-atîta mulțumire mai bine-ai fi cruțată!
Ci spune: ce plăcere îți iartă el vreodată?
Cum tremurai de poftă cînd se vorbea de joc,
Dar domnul face mutre și tu nu joci de loc.
80 în prada veseliei nici vorbă-i să te lași —
Cînd e gelos de iarba pe care-o pleci sub pași,
Gelos de-o păsărică, fiindcă ții la ea.
Cum ar răbda cînd altul s-apropie, te ia
Și în vîrtej, cu brațul mijlocul ți-l supune,
85 Ținîndu-te la pieptu-i și vorbe dulci îți spune?

† In textul de bază, dintr-o greșeală de tipar, acest vers lipsește.

413

AMINA

Nu fi nici tu nedreapta, căci, uite, m-a lăsat
Cu voi să fac serbarea, fiindcă l-am rugat.

EGLEA

00 Vezi asta nu-i a bună.

AMINA

Cum?

EGLEA

El de ce nu vine?

95

AMINA

Nu prețuiește danțul.

EGLEA

Zi că-i hain, mai binel

100 Cum vii spre el voioasă, l-auzi numai ce-ți spune:
—Ați petrecut, îmi pare, grozav. — Da.—De minune!
Și ce jucarăți? — Gajuri! — Hm! Damot nu lipsea?
Și — ați dansat? — Firește! — Frumos, pe legea meal
Juca drăguț, desigur? Răsplata și-a luat-o?

AMINA

(zîmbind)

105

Ahl

EGLEA

Rizi?

AMINA

110 Flori! Da, rid, căci bine îl mai imiți, suratol

LAMON

Iată! Pe sprinceană!

AMINA

115 Ca orișice privire a mea e pismuită, Dar tot sunt măgulită,

Eu vad din pism-aceasta ce mult mă are dragă
Și-atunci îmi uit îndată de obida mea-întreagă.

EGLEA

120 In ochii mei, copilă, ești vrednică de jale.
Tu îți iubești robia: sunt lanțurile tale
Și vrei să crezi că-i cîntec...

AMINA

Ca să-mi înnod cununa

125 Aș vrea o cordeluță...

EGLEA

(către LAMON)

Tu îmi furaseși una.

De la Maial, ții minte, de mine ciștigată?

130

LAMON

Merg s-o aduc!

EGLEA

Prea bine; dar să te-ntorci îndată!

SCENA A II - A

EGLEA, AMINA

AMINA

La darurile tale, cum văd, el nu prea ține.

EGLEA

5 Aceasta mă cam pune pe gânduri și pe mine.
Ia prea puțin în samă nimicurile-acele
Ce inima ne-o-ncîntă, oricît de mici sunt ele.
Dar, scumpa mea, mă crede, e mai puțin amară
Iubirea nu prea multă, ca cea din cale-afară,
io Credința-mi place, însă atunci cînd se îmbină
Deplina siguranță cu liniștea deplină.

AMINA

15 Ah, dragă! Ce tezaur e-o inimă duioasă!
Ades el răă-ntristează, dar vezi, și lui îi pasă
Cînd sufăr, și dojana-i cînd văd că-ntrece gluma,
E de ajuns o vorbă să-i spun, o vorbă numa,
îndată el e altul, mînia i se stinge;
Ba, cînd plîngînd mă vede, și el pornește-a plînge,
îmi cade la picioare și ca să-l iert mă roagă!

20

EGLEA

Ș-l ierți?

AMINA

întotdeauna!

EGLEA

25

Și-i trai acesta, dragă?
Cînd te ranește-n suflet, și-l ierți așa, îndată?
Să faci atîtea jertfe, și-n veci nici o răsplată?

AMINA

Nu poți să-l schimbi, și pace!

30

EGLEA

Să-l schimbi? Să-l îndreptezi
Nu-i nici o greutate.

AMINA

Crezi oare?

35

EGLEA

Neșazul tău cel mare ca și obida să
își au izvor... Stai, să vezi.

40

AMINA

De unde?

EGLEA

Din gingășia ta

416

AMINA

Credeam că prin aceasta am să-i cîștig iubirea!

45

EGLEA

Te-nșeli; fii rea și aspră, să-l vezi că-și schimbă firea
încearcă doar o dată să-i dai puține friguri:
Bărbații vor să lupte, nu vor să fie siguri.
Cînd Eridon dorește să stea un ceas cu tine,

50

îndată reușește, o știe el prea bine.
Nici de rivali nu-i pasă, căci de asemeni știe:
Oricit i-ai fi de dragă, mai mult ți-e drag el ție.
Nemăsurat de mare-i norocul său și, iacă,
Necazuri dacă n-are, vrea cu-orice preț să-și facă.

55

El vede cit de tare l-ai îndrăgit, Amină,
Și vina ta e numai că nu ai nici o vină.
întîmpină-l, să creadă că n-ai de el nevoie,
întîi o să turbeze, dar o să-ți între-n voie
Curînd, și o privire, atunci, îl va-ncînta

60

Cu mult mai mult ca astăzi o sărutare-a ta!
Fă-l ea să-ți ducă frica, și ai să-l fericești!

AMINA

Da, toate-s bune, însă ușor e să vorbești;
Curajul îmi lipsește...

65

EGLEA

Vrei, poate, ca plocon
Să-ți pice-atuncea totul... Privește!

AMINA

Eridon!

70

EGLEA

Da, el e. Biată fată! El vine, tu-l aștepți
Săltînd de bucurie. De vrei chiar să-l îndrepți,
Privește-l și-l ascultă mai rece, și va fi...

AMINA

75 O, lasă-mă! Amina nu știe-așa iubi!

417

S C E N A A III-A

ERJDON vine încet, cu brațele încrucișate. AMINA se scoată și aleargă întru întâmpinarea, lui. EGLEA rămîne jos, în ocupația ei.

5 AMINA
(apuctndu-i mina)
Scump Eridon!

ERIDON
(îi sărută mina)
Copilă!

10 EGLEA
(aparte)
Ah!

AMINA
Ce drăguț buchet!
15 Din mîna cui, iubite?

ERIDON
Nu e nici un secret:
Din mina dragei mele!

AMINA
20 Cum? Ah, sunt tot acele?
De ieri, așa păstrate?

ERIDON
E semn că ții la ele.
Dar ale mele unde-s?..

25 AMINA
Am împletit cununi
Spre-a merge la serbare.

ERIDON
30 O! Ai să faci minuni,
Trezind necaz în fete și dor aprins în sinul
Atitor fanți!

EGLEA
Fii vesel, că tu rămii stăpînul
Acelei după care așa de mulți oftează.

35 ERIDON

N-am nici o bucurie: prea mulți mă-nvidiază.

EGLEA

Și totuși cine este mai norocos ca tine?

ERIDON
(cătore AMINA)
40 Mai spune-mi de serbare; desigur, Damot vine?

EGLEA
(tăindU'i vorba)

Nu poate să lipsească chiar astăzi, se-nțelege.

ERIDON
(AMINEI)

45 La danț pe cine oare, iubito, vei alege?

(AMINA tace, el se întoarce către EGLEA.)

O, dă-i-l tu pe-acela ce-n taină și-l dorește!

50 AMINA
Iubite, n-o să poată, căci Eridon lipsește.

EGLEA

Nu, Eridon, ascultă, fii om de omenie!
Ce chinuiești pe-Amina cu oarba ta minie?
55 De crezi că ea te-nșală, de ce n-o părăsești?
Iar dacă nu, ei bine, n-ai drept s-o chinuiești!

ERIDON

N-o chinuiesc.

EGLEA

60 Cum? Oare ce simte biata fată,
Cînd orice bucurie, cit de nevinovată,
Tu din Senin i-o tulburi și-o bănuiești mereu?

ERIDON

Poți tu să mă asiguri că mă iubește?

65 **AMINA**
 Eu
 Nu te iubesc? Eu? Doamnei

ERIDON
 Nu-i sigur, o repet:
 70 Cui i-a furat și Damon deunăzi un buchet?
 Și cui imperbul Triyrsis îi dete-o panglicuță?

AMINA
 Vai, Eridon!

ERIDON
 75 Așa e că n-ai fost tu, drăguță?
 L-ai răsplătit încaltea? O, da, știi sa săruți!

AMINA
 Tubite, știi povestea, și totuși nu mă cruți?

EGLEA
 80 O, taci! Nu vrea să știe! I-ai spus de-atunci ce-a foat
 Și s-a-mpăcat și totuși s-a plîns iar făr'de rost.
 La ce bun? îi vei spune din nou și o să-și ceară
 Iertare azi, ca miine să îi năzare iară.

ERIDON
 85 Și poate cu droptatel

AMINA
 Vai, spui aceasta tu?
 Amina să te-nșele? Crezi tu, aieve?

ERIDON
 90 Nu pot să cred, și totuși... Nu!

AMINA
 O, spune cînd ți-am dat
 Prilej de bănuială?

95 **ERIDON**
 Nu e lucru curat!

AMINA
 Cînd ți-am călcat credința? Cînd ți-a greșit Amina?
 Cînd? Unde?

100 **ERIDON**
 Niciodată! Chiar asta-i, vezi, pricina
 Amărăciunii mele de ieri, ca și de-acuma,
 Că n-ai greșit cu voia, din ușurință numa,
 Că ceea ce m-atrage pe tine nu te-ncintă,
 105 Și prea puțin ții seama de tot ce mă frămintă!

EGLEA
 Bun! De-i așa Amina, ce rău îți face ție?

ERIDON
 Mi-a pus și ea-ntrebarea. Îmi face rău, ea știe!

110 **EGLEA**
 Știi că ea nu permite prea mult?

ERIDON
 Puțin, o, da!
 Spre-a da de bănuială, prea mult spre a nu da.

115 **EGLEA**
 Nu vezi cum te iubește cu dragoste naivă?...

ERIDON
 Și jocul, veselia și gluma deopotrivă!

EGLEA
 120 Dar cui nu-i plac acestea iubească pe bunica!

AMINA
 Eglee, taci! O, lasă, iubite, nu-i nimal
 întrebă pe prieteni ce des te-am pomenit
 în lipsa ta, cînd alții glumeau neconținut;
 125 De cîte ori pe gînduri cădeam fără de veste
 Și întrebam cu jale: Eridon unde este?
 De nu mă crezi, vin astăzi, și vei vedea tu, lasă,

De-ți este-ori ba Amina iubită credincioasă.
N-am să te las o clipă, cu tine joc și hora
130 Și tu vei fi alesul-naintea tuturor!
Iar dac-a mea purtare ți-a da vreo bănuială...

ERIDON

Iubirea nu-i iubire clnd e de poruncea!

EGLEA

135 Spre cinstea ta curglacrimi — lezezi? — nevinovatei
Nu te credeam în stare de-atita răutate!
Nemuțumirea-ți oarbă, ce margini nu cunoaște,
Și-oricît de-năbușită, mai lacomă renaște,
Mîndria ce te face să nu poți suferi
140 Ca draga ta să aibă și alte bucurii,
Stăpine sunt cu schimbul și-ntrec orice măsură
în inima-ți haină și vrednică de ură!
Iubirea ei te lasă, ca și durerea-i, rece!
Eu ți-u la ea. De-acuma nimic nu ți se trece l
145 Din calea ta să fugă oricît de greu îi vine,
Mai greu e să iubească pe-un om cumplit ca tînel

AMINA

(sieseți)

Ah, inimă sărmană, de ce ți-e drag prea tarei

150 **ERIDON**

*(rămîne o clipă liniștit, apoi se apropie sfios de
AMINA și-i apucă mîna)*

Amină, dulce inger! Mai pot spera iertare?

AMINA

155 Ah, n-ai avut adesea dovezi destule oare?

ERIDON

O, suflet bun și nobil, mă lasă la picioare!-

AMINA

Ridică-te, iubite!

432

160

EGLEA

Puține vorbe-ajung!
Simțirea prea pornită nu ține îndelung.

ERIDON

Iubirea, adorarea ce-o simt, acea pornire!-

165

EGLEA

Să fie mai domoală, ar fi o fericire!
Ați duce lume albă și voi de-aoi-nainte...

ERIDON

Mai iartă-mi astă dată! De-acum oi fi cuminte..

AMINA

170

Mergi, Eridon, culege-mi vreo două flori mai bine,
M-or face mai frumoasă, știind că-B de la tine.

ERIDON

Dar ruja?

175

AMINA

De la Lamon al ei am căpătat-o;
îmi sta frumos.

ERIDON

(atins)

180

Desigur...

AMINA

Ți-o dau, iubite, iat-o!
Să nu te superi numai!

ERIDON

(o ia și-i sărută mîna)

185

Ți-aduc și flori îndată!

423

SCENA A IV - A
AMINA, EGLEA, apoi LAMON

EGLEA

N-o scoți așa la capăt, sărmana, bună fatal
Pe zi ce merge crește flămîndul său arțag:
5 Ia-seama, pîn'la urmă îți ia tot ce ți-e drag.

AMINA

Pe el de nu l-aș pierde, n-am alt gînd mai temuți

EGLEA

Frumos! Cum se cunoaște c-abia ești la-nceput!
10 Așa-i-ntîi iubirea; stăm zile-ntregi de-a rîndul
Și-un gînd de-avem, la dînsul ne zboară veșnic gîndul;
Iar de ne cade-n mină și vreun roman, și-n el
Citim de oarecare cum a rămas fidel,
Ce mare în primejdii s-a arătat cutare,
15 Cum l-a-ndîrjit în luptă iubirea lui cea mare,
Apoi ne pierdem capul de tot și ne incinge
Un dor de-a fi asemeni, de-a suferi și-a-nvinge:
O earte-ncintă lesne o inimă de fată,
Și mai ales atuncea cînd e amarezată.
20 Și-astfel iubim o vreme, pîn'ce tîrziu-nțelegem
Că din atitea visuri cu prea puțin ne-alegem...

AMINA

Nu-i cazul meu!

EGLEA

25 De, dragă, povestea e celebră...
Ades bolnavul spune: Dar, doctore, n-am febră
Și ce-l crede? Nimeni! Oricît ar zice nu,
Ia totuși doctoria. Așa o păți și tu!

AMINA

30 De-aș fi copil, ar merge ca să vorbești așa;
Sunt eu copil?

¹ Dintr-o greșeală de tipar, această replică a Aminei lipsește din textul de bază.

EGLEA

Dar, bine, iubești...

AMINA

Tu nu?

35

EGLEA

Da...

Iubește-așa ca mine. Alină vijelia
Ce bîntuie asupra-ți! Cu toată gingășia
40 Poți să iubești, si totuși să ai în suflet pace...
Nu?...

LAMON

Iată cordeluța l

AMINA

Ce mîndră-i!

45

EGLEA

Cum se face

C-ai zăbovit atîta?

LAMON

io Să vezi ce s-a-ntîmplat.
Treceam pe la colină, cînd Chloris m-a strigat
Și-mi dete pălăria să i-o găsesc îndată
Cu flori...

EGLEA

55 Și-n schimb?

LAMON

Nimica. Doar s-a lăsat pupată:
De dragul unei fete în vînt oricît te' dai,
Mai mult ca o guriță nu poți în schimb să ai.

AMINA

60

(arată EGLEEI cununa cu cordeaua)

"Hr^xtul de baza, greșeală de tipar: iubețe.

£ bine-aşa?

EGLEA

Da, dă-mi-ot

65 *(Anină AMINEI cununa, astfel că ii cade cordeluța pe umărul drept. In același timp vorbește cu LAMON.)*

Să fim voioși, nu șagăl

LAMON

Acu-i de trai! Să știți voi, nu-i bucuria-ntreagă,

70 Cînd iei prea multe-n seamă și tot te-ntrebi cu frică
De fapta ta iubitul sau lumea ce-o să zică?

EGLEA

Că bine zici!

LAMON

75 Nici vorbă! In ciuda tuturor...

EGLEA

Amină, stai!

(AMINA se aşază, EGLEA ii prinde flori in păr, pe cînd continuă a vorbi.)

80 Dă-mi, Lamon, gurița de la Chlora.

LAMON

(o sărută)

Îndată, cu plăcere!

AMINA

85 Ca nostimi mai sunteți!

EGLEA

Pe Eridon tot astfel nu poți tu să-l înveți?

AMINA

Nici vorbă, n-are voie să pupe alte fete...

90 **LAMON**

Dar ruja unde-mi este?...

426

EGLEA

Lui Eridon i-o dete

Spre-a-1 imblinzi.

AMINA

95 De teamă că iar o să mă certe..

LAMON

Da iartă-i tot, și dinsul, la rîndul lui, să-ți ierte;
Vă faceți zile-amare, cum vād, pe întrecute!

EGLEA

100 *(făcînd un semn precum că a isprăvit cu găteala părului)*

Aşa

LAMON

105 E de minune!

AMINA

Și Eridon..

Ah, de-ar veni mai iute

110 Amină, am să te las o clipă.
Tu stai și ți-l așteaptă. Mă voi găti în P»P*-
Tu, Lamon, hai cu mine... Ne-ntoarcem noi îndată!

SCENA a V - a

AMINA, apoi ERIDON

AMINA

O, cită gingășiei Ce viață desfătată!
Dac-aș trăi tot astfel cu Eridon al meu,
5 Ar fi și el mai vesel, mai fericită eu.
De nu-i dădeam asupra-mi putere-așa de mare,
Un vis ne-ar fi tot traiul, o dulce desfătare.
Să mă arăt mai rece! Dar n-am nici o-ndrăzneală!
Mînia lui s-aprinde vāzînd a mea răceală-

427

10

* icouiu te niruiește, să-i biruiești la rindu-
15 Azi am prilej și trebui să fiu cu-ndemînare
De la-nceput. El vine! O, inimă, fii tare!

ERIDON
(i-adwe flori)

Nu sunt așa frumoase, iubita' mea, vezi bine,
Că le-am cules în pripă-

20

AMINA

Destul, sunt de la tine.

ERIDON

Nu sunt așa învoalte ca rujele acele
Ce ți ie smulse Lamon.

25

AMINA
(le prinde la piept)

Mi-s dragi, oricum sunt ele.
Le-am prins la locul unde stapîn ești numai tu.

ERIDON

30 Sunt oare-n bună pază? •

AMINA

Crezi poate altfel?

ERIDON

35

Nu...
Nu cred nimic și totuși... eu vă cunosc pe voi,
Cînd muzica răsună și jocul e în toi,
în larnvamețitoare prea lesne uită unii
Porunca datoriei și glasul-nțelepciunii...
40 Vei fi gîndind la mine, ades, fără-ndoială,
Dar tot nu ai tăria să-ntringi acea-ndrăzneală
Pe care tineretul și-o va lua îndată,
Chiar numai dacă-n treacăt i-ar da prilej o fată,

Mîndria lor deșartă prea lesne ie de bună
O vorbă spusă-n glumă.

45

AMINA

Destul, că e minciună!
In juru-mi dacă roiul de-adoratori se-ndeasă,
Tu singur ești alesul, o știi, și ce-ți mai pasă?
Măcar să mă privească îngăduie-le-ole&tă:
50 Sărmani, își fac iluzii...

ERIDON

Nu trebuie să-și facă!
Vezi,.asta mă omoară! A mea ești, da, dar poate
Că norocos ca mine și altul se socoate.
55 Și întîlnind privirea-ți, te și sărută-n gînd,
Ba chiar și triumfează, nemernicul, crezînd
Că mi te-a smuls...

AMINA

De-aceea, iubite, hai la bal.

60 Să vadă toți înalțe că tu nu ai rival,
Că tu...

ERIDON

Ești prea gentilă și-ți foarte mulțumea
Ar fi prea mare jertfa și nu pot s-o primesc.
65 Un dansator ca mine e o calamitate:
Eu știi trufia voastră cui dă întîietate
La bal: acelu care danțează elegant,
Spre-a vă fâli cu dînsul, nu bietului amant!

AMINA

70 în adevăr...

ERIDON

O, Doamne, de ce nu-mi este dat
Ca Damaren cel sprinten să fiu de lăudat!
Ce răpitor s-av?ntă!

75

AMINA

O, da!

ERIDON
 Și voi, ou toate.

AMINA
 80 Îi prețuim...

ERIDON
Ba încă, vie drag nespus...

AMINA
Se poate!

85 ERIDON
Așa?.., Nelegiuire!

AMINA
Vai, dragă, ce-i cu tine?

ERIDON
90 Mă chinuiești într-una și mai întrebi?

AMINA
**Dar, bine,
 A cui e vina oare? O, cât ești tu de rău!**

95 ERIDON
**Sunt, da; și n-am ce face, că mor de dragul tău.
 De nu mi-ai fi tu dragă, copilă adorată,
 Te-aș chinui eu oare? m-aș plinge eu vreodată?
 Tot sufletul îmi arde și inima îmi crește,
 Când mâna ta m-atinge, când ochiu-ți îmi zlmbește,**

103 **Și-mi fericesc norocul atunci, dar înțeleg
 Să nu-1 împart cu nimeni, să fie-al meu întreg!**

AMINA
Dar când e-al tău cu totul, mă mir că te mai plîngi!

ERIDON
**105 Și totuși tu ești bună cu toți acei nătingi...
 Nu, ură li se cadel...**

AMINA
De ce, mă rog?

ERIDON
 110 Așa!
 Fiindcă prea li-ești dragă...

AMINA
 Frumos de tot!

ERIDON
 115 O, da!
 Tu nu voiești să-i superi și cruți cât poți de mult,
 Altminterea plăcerea...

AMINA
 Nu pot să mai ascult.

120 Ne-ndeamnă oare-amoiul ca să fugim de lume?
 Un suflet ce iubește pe cineva anume
 Nu poate să urască pe nici un muritor!
 Eu cred, chiar dimpotrivă, că gingașul amor
 Nu rabd-un strop de ură; la mine una, nul

ERIDON
 125 Femeia ușurică frumos ce-o aperi tu!
 Când douăzeci de tineri osana-n cor îi cîntă,
 Pe douăzeci să-nșele — aceasta o încîntă!
 Azi e o zi-nsemnată; mîndria ta s-afiță,

130 Căci azi vei fi slăvită de mulți ca o zeiță.
 Robite-atîtea inimi să prinzi în mreajă poți
 Și n-o să-ți mai ajungă privirea pentru toți.
 Gîndește-te, cînd hora nebunilor te-o-ncinge,
 Că eu sunt cel mai mare nebun!

AMINA
 135 *(siesi)*
 Vai, el învinge!

Că n-am eu parte-n lume de nici o bucurie!
Ce viață zălezită! Cit, vai, o să mai ție?...
140

(Cătră ERIDON.)

Tu-mi schimbi în jug iubirea și gata sînt să mor
De-atîta tiranie, iar eu? Eu te ador!
La furiile tale ce gingaș ți-am răspuns,
Și-n toate-ți fac pe voie, și tot nu ți-e de-ajuns!
15 Ce n-am jertfit eu, numai să pot să-ți fiu pe plac?
Vrei să-ți jertfesc și balul? Ți-l dau, ca să te-mpaci

(*își ia cununile din păr și de pe umăr, le aruncă
cît colo și continuă cu o liniște prefăcută.*)

Hai, Eridon! Așa e că mă privești drept dragul,
150 Cînd nu-s de bal gătită? Ei, ți-a trecut arțagul?
Stai mut, întorci privirea! Ești supărat?

ERIDON

(cade în genunchi)

Amină!

155 Iertare! Mi-e rușine! E dragostea de vină!
O, mergi la bal.

AMINA

Nu, frate, rămîn aici. (Sieși.) Mi-ajunge!
(Lui ERIDON.)

16u O gingașă romanță uritul să mi-alunge.

ERIDON

Copil drăguț, ascultă!

AMINA

Nu, du-te după flaut,

165

ERIDON

Tu zici. Tu vrei-² Prea bine! Mă duc atunci să-l caut l
(Pleacă.)

¹ Zălezit - amărit.

In textul de bază, greșeală de tipar: Tu oezi.

SCENA a VI-a

AMINA

S-arată trist și-n taină se bucură amarnic.
Vai, toată gingășia mi-o risipesc zadarnic!
îl mișcă jertfa asta? Aș, nici prin gînd să-ți treacă!
5 Mă crede doar datoare! Vai, inimă săracă,
Tu mirii? Ce-i cu tine? Ce greu rai-apeși tu pieptul!
Vai, merit eu?... Desigur! Nici să mă plîng n-am
dreptul!

Cînd el nu încetează a te-amări, cum vezi,
Tu a-l iubi, nebuno, de ce nu încetezi?

10 Ia! Muzica începe... O, Doamne! Mor de frică...
Cum inima-mi tresaltă și-n tăpli cum mă furnică!
Simt că mă fură pasul... Simt! Ah, că mă cuprind
Nepotolite flăcări... Hai, fuga, să mă prind
în horă! Dar zadarnic! El nu mă lasă... Vai,
15 Ce acu citeodată e al iubirii rai!

(S-aruncă pe o brăzdași plînge; cînd intră ceilalți,
își șterge ochii și se ridică.)

Vin! lată-i — și-or să ridă de mine! Ah]!

SCENA a VH-a

AMINA, EGLEA, LAMON

EGLEA

Curind!
Curind! Alaiul trece l Amino, cum? Plîngînd?

LAMON

(ridică cununile)

Cununile?

EGLEA

Ce-i asta? Cum, cine îndrăzni?

¹ In textul de bază, acest vers a fost, din eroare, omis.

10 Eu AMINA

EGLEA
Tu? Nu vii?...

AMINA
15 O, Doamne, cum crezi că n-aș veni,
Dar dacă nu se poate?

EGLEA
Cum? Ce-nsemnează „dacă”?
20 Hai, nu vorbi-n enigme și dă mai iute-oleacă!
Sau Eridon?...

AMINA
Da! Dînsul!

EGLEA
Știam mai dinainte!
25 Cîte-ai pățit, nebuno, și tot nu capeți minte!
Ți-ai dat cuvîntul, poate, c-o să rămii acasă,
Să-ți treacă-ntr-o oftare această zi frumoasă?
Nu mă-ndoiesc că astfel e încîntat de tine!...
(După o scurtă tăcere, făcînd un semn lui LAMON.)

30 Dar cu ghirlânzi gătită îți șade mult mai bineț
Hai, pune-o asta iarăși! Și-așa bine-o așază...
Acuma ești frumoasă...
(AMINA stă cu ochii plecați și se lasă-n voia
EGLEEI. EGLEA face semn lui LAMON.)

35 Alaiul, vremea zboară...
Dar, vai, se depărtează

LAMON
Hai, scumpa mea stăpîină!

AMINA
40 (obidită)
Plecați?...

434

EGLEA
Nu vii, Amino? Vrei sa te iau de mină?

AMINA
(Se uită tristă și tace.)

45 LAMON
Ci las-o! Zău, de ciudă nu mă mai rabdă locul.
A trebuit să-mi strice tot cheful azi. Căci jocul
Cu stingă și cu dreapta ea singură îl joacă

50 Așa cum se cuvine; contam pe ea, cînd, iacă,
li dă-n gînd să nu meargă... Să nu fii mlnios?
Hai repede...

EGLEA
Pierzi jocul! Un joc așa frumos!

55 Te plîng. Rămii cu bine!
(EGLEA vrea s-o sărute. AMINA-i cade In brațe și plîngc.)

AMINA
Ahl nu mai pot răbdal

EGLEA
60 Plîngi?

AMINA
Inima mă doare și plînge-n mine. Da,
Merg... Eridon, Îmi pare că te urăsc!

EGLEA
Firește,
I s-ar cădea. Dar cine iubitul și-l urăște?
Iubește-1 ca iubită, nu ca o biată roabă!
Ți-am spus odată... Haide cu noii

LAMON
70 La danț, degrabă!

AMINA
Și Eridon?

435

28*

EGLEA
75 Si ii nu m l i i H m i n e u latine,
75 Și L-l aduc eu, lasă! Zi, n o s a . i i p a r a 'bine?

AMINA
Nespus!

LAMON
Atunci, degrabă, la bal, la danț, Aminol
80 N-auzi cimpoiul-n vale? Ce niindru cîntă! Vino!
(Apucă pe AMINA de mină, cîntă și joacă.)

EGLEA
(cîntă)
85 Și dacă iubitul îți cată ponos
Și orice ai face, găsește pe dos
Și-ntr-una te muștră de orișice gînd,
Acopere-i glasul jucînd și cîntînd.
(LAMON o fură pe AMINA cu jocul și o duce.)

AMINA
(în treacăt)
90 O, adă-mi-l degrabă!

EGLEA
L-aduc eu, n-ai habar!

S C E N A a V I I I - a

EGLEA. Apoi ERIDON cu un flaut și cu note.

EGLEA
O să vedem acuma... De mult doream eu doar
Prilej să-l dau pe brazdă pe păstorașul meu.
Mi se-mplinește dorul acuma. Ți-arăt eu!
Îți pun oglinda-n față, să vezi chiar tu acum
Ce fel de om ești. — Iată-H...

ERIDON
Amina unde-i?
10 **EGLEA**
Cum?...
Nu știi? S-a dus cu Lamon al meu la joc, îmi pare,
Devale, unde cîntă cimpoiul...

ERIDON
15 *(aruncă flautul la pămînt și rupe notele)*
O, trădare!
Trădare-afurisită!

EGLEA
Turbezi?
20 **ERIDON**
Cum n-aș turba?
Am stăruit eu oare să stea acasă?... Ba!
De ce atunci, vicleana, și-a smuls zîmbind cununa,
Spunîndu-mi că nu joacă? — O!

25 **EGLEA**
(pe un ton așezat)
Să te întreb eu una:
De unde-ți iai tu dreptul de-a n-o lăsa să joace,
Cînd știi așa de bine ce bucurie-i face?
30 Crezi oare că o fată ce-și dă a ei iubire
Nu poate-avea pe lume și altă mulțumire?
Și setea de petreceri crezi că s-a stins îndată
Ce dragostea cuprinde o inimă de fată?
Atîtea ceasuri bune destul ea ți le-nchină,
35 Stă bucuos cu tine și-n lipsa ta suspină.
De-aceea-i nebunie ce faci, ia seama bine;
Ea poate să iubească și dantul — și pe tine...

ERIDON
(lasă să-i cadă brațele și se uită-n sus)
40 Ah

EGLEA

Ce dragoste se cheamă grozava ta manie
De-a-i bănuî tot pasul? Nu, asta-i tiraniei
Tu vii — și-n bal cu tine ea trebuie să șază,
45 Tu pleci — cu tine-odată și ea se depărtează.
Ea șovăie, — pe dată ai și-ncruntat sprinceanii
Acuma te urmează, — dar inima-i, sărmana,
Prea des și-o lasă-n urmă...

ERIDON

50 întotdeauna

EGLEA

Frate,

i-auz.i ce-amărăciune! Dar fără libertate
Nu este bucurie, nimica nu te-ncintă.
55 Vrea un copil să cînte; îi spune lumea: cîntă!
Atunci pe loc își pierde tot cumpătul — și tace.
Dă-i libertate-Aminei, căci altfel, de-i vei face
Mereu amară viața, se poate întîmpla
Să te urască fata...

ERIDON

60 Să mă urască, ea!

EGLEA

Precum ți se cuvine! De-aceea te alină
Și caută-ți norocul în dragoste senină;
65 Las-inimii în voie fireasca ei bătaie,
De vrei să nu înăbuși a dragostei văpaie:
Poți ști de-o păsărică închisă-n colivie
De-ți este credincioasă?

ERIDON

70 Nu.

EGLEA

Dar cînd ea, zglobie,
Din cracă-n cracă zboară, pe dealuri și în lunci
Și iar îți vine-acasă?

75

ERIDON

Nici vorbă, știu atunci!

EGLEA

Nu simți tu bucurie cînd vezi ce drag te are
Gingania cea mică, și că mai bine-i pare
80 Să stea la tine-n casă decît în libertate?
Și cînd drăguța-ți vine și sinul i se zbate
De danț, vrînd să te vadă; și ochii-i stau să-ți spună
Că nu-i tihnește jocul și nu-i cu voie bună
85 Cînd tu, neprețuitul, tu, singurul, lipsești,
Cînd vezi cum ți se jură că drag nespus îi ești,
Că dulcea-ți sărutare e mai de prețuit
Ca mii de baluri, spune: nu ești de pizmuit?

ERIDON

(mişcat)

90 Egleo

EGLEA

Te gîndește că zeii se răzbună
Pe cel ce nu-și cunoaște ursita lui cea bună.
Fii vesel, drag prieten! Să nu te-ajungă focul
95 Atîtor lacrimi plînse...

ERIDON

De nu m-ar arde locul
Cînd văd că unu-o prinde de mină, altu-i cată
în ochi, și ea se lasă de-al treilea furată...
100 Doar cit gîndesc, și-mi vine să mor de supărare!

EGLEA

Ei, las-o mai cu-ncetul! Doar nu-i vreun lucru mare
Nici chiar o sărutare ce mare lucru nu-i!

ERIDON

105 Nici chiar o sărutare? Am înțeles ce spui?

EGLEA

Doar numai cînd și-n suflet o simți adînc și tare,

EGLEA

intreab-o chiar pe dinsa...

SCENA DIN URMĂ
AMINA, EGLEA, ERIDON

ERIDON

Ah!

AMINA

5 Unde-i, unde este?
Scump Eridon! Eglea m-a mpins fără de veste
Să-mi calc cuvintul... Iartă! îmi pare-așa de rău

ERIDON

(sieseși)

o Iar eu am înșelat-o!

AMINA

Tot îmi mai porți minie? De ce-ntorci capul tău?

ERIDON

(sieseși)

Ah, Doamne, ce să fie?

AMINA

Vai, merită pedeapsă păcatul cel mai mic?
Cu tine ai dreptatea, dar las'...

EGLEA

Un prefăcut!
Hai, dă-l încolo, dragă! De-ai ști tu ce-a făcut!
îl vezi, Amină dragă? M-a sărutat. Și-acum
îi lasă gura apă...

AMINA

Te-a sărutat!

442

EGLEA

Poicum!

AMINA

30 Ah, inimă zdrobită! Grozavă lovitură!
Așa curfnd iubirea eă se prefacă-n ură!
Iubitul meu mă lasă Pe alta o sărută!
Cînd ți-am greșit eu ție așa?... Ah, sunt pierdută!
Cu mine nici un tînăr n-ar fi avut curaj;
35 Abia o sărutare de-am dat-o, la un gaj...
Mă roade gelozia, mă roade ca pe tine,
Dar eu te iert; tu numai să te întorci la mine...
O, inimă, zadarnic te aperi nencetat!
El nu te mai iubește, de cînd l-ai vătămat,
40 Și toată elocvența se risipește-n vînt...

ERIDON

O, cită gingășiei Vai, ticălos ce suntl

AMINA

Cum, ți-a venit, Eglee, să-l scoți așa din minte?

45 EGLEA

Prietenă, n-ai grijă; e-al tău ca și-naintel
în fond el e statornic și bun cu-adevărat.

AMINA

Și tot...

50 EGLEA

Da, ai dreptate, și tot m-a sărutat!
Eu știu ce-a fost, de-aceea îl poți ierta ușor.
Vezi cum se pocăieștel

ERIDON

55 (cade în genunchi)

Amino, scump odor!
E-atîta de șireată! Ea singură-i de vină.
Eram așa de-aproape de gura ei, Amină!
Dar înțelegi prea bine: un gust așa de mic
60 Nu va putea să-mi scadă din dragoste nimic...

443

EGLEA

Amină, hai, sărută-l: îl vezi cuminte ce-îl

(Către ERIDON.)

65 Un gust nu-ți scade-amorul, nu-l scade nici pe-al ei,
Așa, iubit prieten. Ți-ai dat chiar tu sentința!
Nici danțul ei nu-nseamnă că și-a călcat credința!

(Imitându-l.)

70 Și cînd un tînăr mîna i-o strînge, altu-i cată
în ochi, iar ea se lasă de-al treilea furată,
Nici asta, vezi prea bine, nu-nseamnă lucru mare..
Sper ca de-aci-nainte să-ți schimbi a ta purtare
Și vii cu noi, la horă.

AMINA

Da, vino!

75

ERIDON

N-am ce face!
O mică sărutare m-a cumințit, și pace!

EGLEA

(către AMINA)

80 Tu iartă-ne, copilă, azi sărutarea asta!
Dar de-o să mai încerce a-ți arunca năpasta,
Tu pomenește-i numai de sărutare, dragă,
Să vezi cum se-mbînzește!

(Către public.)

\$5

Geloși din lumea-ntreagă,
Cari chinuiți vreo fată, gîndiți-vă la voi
Intîi — și-aveți curajul să osîndiți apoi!

A C T U L I

A C T O R I

DON FERNANDO, tntliul rege al Castiliei
DONA URACCA, infanta a Gastiliei
DON DIEGO, tatăl lui don Rodrigo
DON GOME2, conte de Gormaz, tatăl Ximenui
DON RODRIGO, iubitul Ximenui
DON SANCHO, îndrăgostit de Ximena

10 DON ALONIB,} «entii.omi cas"iat"
XIMENA, fiica lui don Gomez
LEONORA, guvernanta infantei
ELVIRA, guvernanta Ximenui
UN PAJ al infantei

Se citește *Himena* (nota lui Iosif).

S C E N A I

XIMENA, ELVIRA

XIMENA

Pot să mă-ncred, Elviră, în știrile aduse?
5 N-ascunzi nimic din cele ce tatăl meu îți spuse?

ELVIRA

Sînt încă fermecată de tot ce-am auzit:
Rodrig, iubit de tine, de el e prețuit
Și dacă din cuvinte i-am înțeles gîndirea
io Socot ca îți va cere ca să-i ascuți iubirea.

XIMENA

O, spune-mi încă o dată, o, spune-mi-o mereu,
Ce te îndeamn-a crede că-i place-alesul meu?
Redă-mi din nou nădejdea ce-o socoteam apusă,
15 Solie-așa de dulce în veci de-ajuns nu-i spusă;
Nu poți iubirii noastre ca să-i promiți de-ajuns
Că'și poate da pe fața tot focul ei ascuns.
Ce-a zis de stăruința ce-o pun pe lîngă tine
Și Sancho și Rodrigo? N-ai da pe față-n fine
20 Nepotrivirea care mă face să înclin
Mai mult spre cel din urmă?

ELVIRA

Nu; cituși de puțin,

- Ci tocmai dimpotrivă i-am spus că tu, senora,
- 25** Aceeași nepăsare le-areți amîndurora,
Și fără ca pe vreunul mai mult să-l prețuiești
Te vei pleca smerită voinței părintești.
Smerenia aceasta l-umplu de bucurie,
Cum ochii lui și vorba-i îmi dară mărturie,
- 30** Și dacă vrei să afli curatul adevăr,
Ascultă dar ce-n grabă mi-a spus, de-a fir-a-n păr:
„Ea-și face datoria, pot amîndoi s-o ceară,
Căci amîndoi sint nobili, de-o vrednicie rară;
Sint tineri. însă arde in ochii lor focoși
- 35** Virtutea strălucită a marilor strămoși.
Rodrig, el mai cu seamă, nu are-o trăsătură,
Un gest să nu-ți vorbească de marea lui bravură
Și-i dintr-un neam ce dete atîți eroi măriți,
încît ei nasc de-a dreptul de lauri adumbriți.
- 40** Viteaz a fost și tatăl în zilele lui bune.
Virtutea lui pe vremuri trecea drept o minune;
în crețurile frunței săpat e-al sau trecut,
Spunîndu-ne și astăzi de cele ce-a făcut.
Eu cred că fiul calcă pe urma lui, și dacă
- 45** Ximena vrea, iubească-l și n-are să-mi displacă.”
Mergea la adunare, și ceasul ce grăbea
I-a întrerupt cuvîntul ce-l începuse-abea,
Dar poți să vezi din vorba aceasta, mult-puțină,
Gîndirea lui spre care din amîndoi înclină.
- 50** Azi regele e vorba s-aleagă guvernor
Infanteiui; și, sigur, acest înalt favor
Pe don Gomez l-așteaptă, căci rara-i vrednicie
Nu-ngăduie de altul înlăturat să fie.
Cum marile lui fapte îl fac fără egal,
- 55** în dreapta-i așteptare nu va-ntilni rival.
Și cum Rodrig decise don Dieg să te ceară
Chiar azi, după ședință, te las să judeci dară
De nu-s destule semne că toate-ți merg în plin.

XIMENA

- 60** Vai, inima mea totuși cuprinsă e de chin
Și pare că refuză această veselie.
O clipă poate soarta s-o schimbe, cine știe!

Și-n fericirea-aceasta așa de mare-a mea,
Fără să vreau, mi-e teama de-o-ntorsătură real

65

ELVIRA

Din fericire, teama aceasta n-o să țiel

XIMENA

Să așteptăm sfîrșitul, oricum ar fi să fie!

SCENA a II-a

INFANTA, LEONORA, PAJUL

INFANTA

- Paj, du-te la Ximena, să-i spui din partea mea
Ca astăzi zăbovește prea mult spre-a mă vedea
- 5** Și lenea ei jighește iubirea mea de soră-

LEONORA

Același dor te mînă, slăvită mea senoră,
Ca să o cauți zilnic, și cînd cu ea vorbești
Te-aud de-a lor iubire cerîndu-i zilnic vești.

10

INFANTA

- Nu fără de pricină; eu însămi am silit-o
Să sufere săgeata ce-n suflet a rănit-o;
Rodrig i-e drag și însămi eu i l-am dăruit;
Disprețul ei prin mine Rodrig l-a biruit,
- 15** Și cum iubirea-aceasta de mine-a fost legată,
Aș vrea să se sfîrșească și chinul lor odată.

LEONORA

- Cu tot succesul, doamnă, pe care îl obții,
Te vād în prada unei dureri așa de vii:
- 20** Iubirea care-i face pe dînșii să tresalte
Pricinuiește jalea acestei inimi nalte?
Te face oare grija pe care le-o păstrezi
Să fii nefericită cînd fericiți îi vezi?
Merg însă prea departe și poate-s indiscretă.

25 INFANTA
Mai mare xni-este jalea de-ncerc s-o țin secretă;
Ascultă dar, ascultă ce mult m-am zbuciumat
Și cum mă zbucium încă și astăzi necurmat,
Cum dragostea mea crește oricît aș vrea s-o năruî;
30 Da, tinărul acesta, iubitul ce i-l dăruî
Mi-e drag...

 LEONORA
A!

 INFANTA
35 Pune mîna aici, să știi de vrei
Cum bate cînd aude de-nvingătorul ei
Și cum îl recunoaște inima mea...

 LEONORA
 O, doamnă,
40 Mă ierți că uit respectul ce să te cert mă-ndeamnă
Prințesa mea pe care feciori de regi o cer
Să-și plece ochii galeși pe-un simplu cavaler?
Dar regele, dar țara ce spun de toate-aceste?
Stăpîna uită, poate, a cui odraslă este?

5 INFANTA
Nu uit; și mai degrabă sînt gata ca să mor
Decît să-mi lepăd rangul, decît să mă cobor.
Dar ți-aș putea răspunde că vrednicia ave
Pe lumea asta dreptul s-aprinda-un suflet mare,
o Și dacă slăbiciunea aș vrea cu să mi-o iert,
Exemple strălucite n-aș căuta-n deșert;
Dar nu urmez o cale ce mi-ar scădea mărirea,
Nu-ngăduî să mă-nvingă pină-ntr-atît iubirea,
Și-mî zic întotdeauna: fiind do neam de regi.
5 Datoare ești un rege de mire să-ți alegi.
Cînd am văzut că totuși slăbește-a mea putere,
Am dăruit eu însămi ce nu-ndrăzneam a cere:
Am pus-o pe Ximena în locul meu, și-n ea
Am ațîțat văpaia ca să mi-o sting pe-a mea.
Să nu te mire dară că inima mă-mbie

Ca să grăbesc această fatală cununie,
Vezi că de ea atîrnă acum hodina mea;
O dată cu nădejdea, iubirea-mi va scădea,
Precum un foc se stinge cînd e lipsit de hrană;
65 Și-oricît să-ndur mă face ursita mea tirană,
Rodrigo cu Ximena o dată cununat,
Nădejdea mea e moartă și dorul vindecat.
Dar pîn-atuncea sufăr un chin fără de nume,
Căci azi Rodrig imi este tot ce-am mai drag pe lume
70 încerc să-l pierd, și totuși, să-l pierd imi vine greu
De-aice izvorăște, vezi tu, tot chinul meu!
Ființa mea sărmana-i silită să suspine
Tînjind după un lucru ce nu e demn de mine;
S-abate bietu-mi suflet în două sfîșiat:
75 Curajul de mă-ndeamnă, simțirile m-abat;
Mă tem de nunta-aceasta și vreau această nuntă,
Și-atît imi sunt de scumpe în lupta-această cruntă
De-o parte-a mea mărire, de alta-al meu amor,
Incit de se va face sau nu, simt c-am să mor.

80 LEONORA
Atiucea nu-mi rămîne, senora mea cea bună,
Decît să-ți plîng de jale cu tine dimpreună:
Te osindeam, și-acuma te plîng văzînd ce-nduri;
Dar pentru că în prada acestei dulci torturi
85 Virtutea ta învinge puterea ei și vraja*
Zădărnîcind asaltu-i și respingîndu-i mreaja,
Ea va reda hodina și sufletului tău.
încrede-te în vreme, ce-alină orice rău,
înorede-te-n virtute și speră-n prevedință,
00 Ce trebui să se-ndure de-atîta suferință!

 INFANTA
Speranța cea mai dulce e-n disperarea mea!

 PAJUL
Ximena, principesă, dorește-a vă vedea.

95 INFANTA
Te du și o reține puțin pe galerie.

LEONORA

Vrei să mai stai, stapînă, pierdută-n reverie?

INFANTA

- 100 Nu; dar deși în suflet ascund atîta chin,
Doresc să-mi iau un aer mai vesel, mai senin.
Via după tine.

SCENA a III-a

INFANTA SINGURĂ

INFANTA

- Doamne, tu singur de la care
în jalea-mi fără margini aștept eu vindecare,
5 Redă-mi din nou hodina! Ia-mi cinstca-n paza ta
în fericirea-altora cat fericirea mea.
Pe toți trei ne privește această cununie.
Grăbește-i ceasul, Doamne, ori dă-mi măcar tărie!
înceată suferința-mi, se sfarmă orice lanț
10 Ctnd oi vedea prin tine uniți cei doi amanți.
Dar pun prea mult răbdarea Ximenui la-ncercare;
Vorbînd cu dînsa, poate mai aflu alinare!

SCENA a IV-a

CONTELE, DON DIEGO

CONTELE

- A regelui favoare vă dete în sfîrșit
Un rang ce pentru mine era mai potrivit:
5 Vă face guvernorul principelui Castilii...

DON DIEGO

Prin naltul semn de cinste ce mi l-a dat familiei
Cit e de drept arată, și face cunoscut
Că știe sa plătească serviciu din trecut.

10 **CONTELE**

Și regii sînt tot oameni ca noi, ca orișicare,
Și ei pot să se-nșele, și-această-mprejurare
Slujește ca o vie dovadă curții-ntregi
Că meritul de astăzi e rău plătit de regi.

15 **DON DIEGO**

- Sa nu vorbim de-un lucru menit să nu vă placă.
Favoarea sau vreun merit dac-a putut să-l facă,
Respectul către rege nu iartă nimănui
De a cîrti-mpotriva unei voinți a lui.
20 Sporiți-mi cinstea asta mai bine cu-alta nouă:
Să-mpreună-m a noastre vechi neamuri amîndouă!
Aveți o fată numai, eu numai un fecior:
Ne-ar înfrăți de-a pururi căsătoria lor.
Fiți bun dar și primiți-mi de ginere feciorul.

25 **CONTELE**

- Partide mai de seamă-i păstrează viitorul
Și spre-alte culmi s-aspire e azi îndrituit
De noua demnitate la care-ați fost suit.
îndepliniți-o, faceți pe prinț ca să cunoască
30 Cum trebuie o țară un domn s-o cîrmuiască,
Să stea în fața legii smeriți supușii săi,
Să-nsufle-n buni iubire și groază în cei rai;
Uniți aceste daruri cu-acele de războinic:
ii arătați cit trebuie să fie de destoinic,
35 S-ajungă-n meșteșugul lui Mart fără egal;
Cum să petreacă zile și nopți întregi pe cal,
Să doarmă cu armura și cum să dea asaltul,
Și orișice izbîndă s-o aibă el, nu altul.
Prin pilde, nu prin vorbe il faceți în sfîrșit
40 Ca să ajungă-aieve un domn desăvîrșit.

DON DIEGO

- Spre-a învăța din pilde, în ciuda lumii rele,
Ajunge să cunoască povestea vieții mele.
Acolo, în trecutul din fapte mari urzit,
-45 El va vedea cum trebuie-un neam călăuzit,
Cum iai o cctățuie, îți rînduiești oștirea
Și pe isprăvi mărețe întemeiezi mărirea.

CONTELE

- Cu mult mai mare este puterea pildei vii,
50 învață rău din carte un prinț a cirmui,
Și-al anilor tăi număr nu a putut să tacă
Nimic ce n-ar fi-n stare o zi de-a mea să-ntreacă.
De-ai fost viteaz pe vremuri, azi cel viteaz sînt eu
A țării cea mai tare proptea e brațul meu;
55 Tresar inspăimîntate Grenada și-Aragonul
Cînd iulgeră-a mea spadă; ea ocrotește tronul;
De n-aș ii eu, ați trece curînd sub alte legi:
Curînd dușmanii voștri ar fi ai voștri regi;
Pe zi, pe ceas, victorii cîștig peste victorii
60 Și lauri peste lauri adaug vechei glorii.
Umbrit de brațu-mi prințul ar mai avea apoi
Prilejul să-și încerce curajul în război
Și-ar învăța să-nvingă, văzîndu-mă pe mine,
Și pentru ca să poată cit mai curînd, în fine^
6^ 2ă-și pună în lumină aleasa lin ființă
Și caracterul nobil ce-l arc...

DON DIEGO

- Am știință;
Slujiți pe rege bine, doar v-am văzut luptînd
70 Și comandînd sub mine întii; și-acuma, cînd
A vîrstei slăbiciune a stîns în mine focul,
Mărturisesc că-mi țineți cu vrednicie locul;
Ca să cruțăm atîtea cuvinte fără rost:
Voi azi sinteți eroul ce eu pe vremi am fost.
75 Monarhul însă-n astă întrecere firește
A vrut să dovedească pe cine prețuiește.

CONTELE

Voi mi-ați răpit a ceea ce meritasem eu!

DON DIEGO

- 80** Deci cu atît mai mare era meritul meu!

CONTELE

Mai de.nn e cine poate mai multă rîvnă pune...

DON DIEGO

A fi respins nu-i tocmai unsemn din cele bune.

85 CONTELE

Ați amăgit pe rege prin intrigi de curtean.

DON DIEGO

Mi-a fost trecutul mare unicul partizan.

CONTELE

- 90** Cred că etății voastre îi dete precădere.

DON DIEGO

Curajul e măsura ce-o are în vedere.

CONTELE

Atunci onoarea asta era un drept al meu.

95 DON DIEGO

Cin' n-a putut s-o ieie n-a meritat-o.

COATELE

Eu?

N-am meritat-o? Spune!

100 DON DIEGO

Voi.

CONTELE

- O, de-a ta îndrăzneală
Vei îi silit, n-ai teamă, să-mi dai tu socoteală.
105 Și chiar în clipa asta, moșneag infumurat!
(*îl pâlmuiește.*)

DON DIEGO

(*scoțînd spada*)

- Sfirșește, ia-mi si viața, vai! dup-acest stigmat,
110 înUh.il ce pătează a rasei mele faimă!

CONTELE

Atîta slăbiciune crezi tu 'ă-mi face spaimă?

DON DIEGO

Puterile mă lasă în ceasul cel mai greu!

115

CONTELE

Păstrează-ți totuși spada; ăst rușinos trofeu
De l-aș lua cu mine, ți-ar face numai fală.
Urmeze dară prințul a vieței tale școală
120 în ciuda lumii rele deprinsă a cirli,
In paginile-acele învață-l a citi;
Pedepsa meritată de vorba-ți temerară
li va sluji, firește, drept o podoabă rară!

SCENA a V-a

DON DIEGO

Turbare! Deznădejde! Dușmane bătrîneți:
Acesta-i dar sfârșitul frumoasei mele vieți?
Albit-am oarc-n lupte slăvit pin-adineauri
Să văd o zi cum poate păli atîția lauri?
Și brațul meu de-o lume temut și prețuit,
El, care-acest imperiu ades l-am mintuit,
Și-a fost aproape-un secol a tronului tărie,
Azi îmi refuză dreptul de apărare mie?
10 O, crudă amintire a vechei vitejii!
Isprava-atltor zile pierdută într-o zi!
Rang nou plin de mărire și de urmări fatale,
Pripor înalt de unde onoarea-mi se prăvale!
E cu puțință oare să mor nerăzbunat?
15 Ori să trăiesc pe lume cu numele-ntinat?
O, ia-mi de-acuma, conte, această slujbă care
Nu poate s-o-mpHnească un om fără onoare,
Geloasa ta trufie nevrednic mă făcu
De-nalta îndurare a regelui... Iar tu,
20 Unealtă glorioasă ce m-ai slujit o viață,
Netrebnică podoabă a unui trup de gheață,
O, fier temut pe vremuri, ce nu spre-a m-apăra.
Ci numai de paradă atirni la coapsa mea,
Te du, mă părăsește și treci în mini mai bune,
25 Care vor ști pe mine, cel slab, să mă răzbune!

SCENA a VI-a

DON DIEGO, DON RODRIGO

DON DIEGO

Ai inimă, Rodrigo?

DON RODRIGO

5 Pe loc ți-aș arăta
De nu mi-ai fi părinte!

DON DIEGO

inflăcărarea ta
Ce dulce mi-e, și chinul cum știe să-mi aline!
10 în apriga-ți pornire mă recunosc pe mine!
Junia mea renaște in singele tău viu!
Vin, nobilul meu sînge, vin, vrednicul meu fiu,
Vino și mă răzbună!

DON RODRIGO

15 De ce?

DON DIEGO

De cea mai mare
Ocară ce ucide a ta și-a mea onoare!
De-o palmă. Ticălosul pe loc mușca pămînt,
20 Dar slăbiciunea vîrstei mi-opri orice avînt.
Ia acest fier ce brațu-mi nu poate să-l mai poarte,
Ți-l dau să faci dreptate: să mori ori să dai moartei
Mergi dar și pedepsește pe-acel om increzut:
Mori sau ucide-l: iată ce ai tu de făcut,
25 în sînge doar se spală asemenea rușine.
Și spre-a trezi mindria strămoșilor în tine
Ți-o spun fără încunjur că ai de combătut
Un adversar puternic și mare. L-am văzut
Acoperit de sînge și pulbere odată,
30 împrăștiind teroarea într-o întregă-armată;
O sută escadroane văzutu-l-am rupînd,
Și pentru-a-ți spune încă mai mult, n-a fost nicicînd
Ca el printre războinici, nici printre căpetenii...
E...

DON RODRIGO
Spune, Fie-ți milă!

DON DIEGO
Părintele Ximenui!

DON RODRIGO
El este...

DON DIEGO
Nici o vorbă. Cunosci iubirea ta.
Dar poți trăi-n rușine? Insulta e mai grea,
Cu cit mai scump îți este acel ce te insultă.
Cunoști acum ocară. Știi ce-ai să faci. Ascultă:
Răabună-mă pe mine, răzbună-te și tu!
Arată-te de-un tată ca mine vrednic fiu:
Pe cind eu-mi pling amarul ce-asupra mea s-adună,
Tu du-te, aleargă, zboară, Rodrig, și ne răzbună!

SCENA a VII - a

DON RODRIGO
Străfulgerat în suflet de un năprasnic chin,
Pe care nu putuse, vai, nimeni să-l prevadă,
Să fac o nedreptate silit de-o dreaptă sfadă
Și-obiect de plins al unui neîndurat destin,
Stau împietrit de spaimă, și inima-mi zdrobită
Abia de mai palpită.
Atit eram de-aproape de raiul meu dorit!
O, ce ursită plină de triste ciudățenii!
Iubitul meu părinte e crunt batjocorit
Și vinovatul este părintele Ximenui!

O, ce grozavă luptă se dă acum în mine!
în contra cinstei mele iubirea mea-i pornită:
A răzbuna un tata și-a pierde o iubită!
El inima-mi ațîță, ea brațul mi-l reține.
Ca să-mi trădez iubirea ori cinstea mea hulită,

Durerea cea cumplită
De-o parte și de alta e tot atit de multă!
O, ce ursită plină de triste ciudățenii!
20 Să las fără pedeapsă așa de grea insultă?
Să pedepsesc pe mîndrul părinte al Ximenui?

Onoare și iubire, dușmane față-n față!
Război frumos și crîncenl Plăcută tiranie!
Ori gloria apusă, ori inima pustie!
25 Nefericit pe lume, sau vai! nedemn de viață!
A. unui suflet mîndru, dar dragostei dat pradă
Chin și nădejde, — spadă,
Al fericirii mele călău cinstit, vrei oare
în ziua-aceasta plină de triste ciudățenii,
30 Vrei tu acum în sînge să speli a mea rușine,
Vrei tu să-mi pierzi norocul și inima Ximenui?

Sfîrșit vieții mele mai bine vreau să-i puni
Și tatei, și iubitei aceasta le priește.
De mă răzbun, Ximenua mă va urî, firește,
35 Am să-i atrag disprețul de n-am să mă răzbun!
Ori imi reneg credința cea mai de preț a rnea,
Ori sînt nedemn de ca;
Nefericirea-mi crește vroind s-o înconjor:
Hai, inimă, cutează! și dacă-i scris să mor,
40 Murind, să iau cu mine și dragostea Ximenui!

Dar moartea mea nu poate ocară grea s-o spele!
Și gloria-mi o dată cu mine va s-apună!
O, pot să rabd eu oare ca Spania să spună
Că n-am știut să-mi apăr onoarea casei mele?
45 Să cruț un vis pe care îl vede biata-mi minte
Pierdut de mai-nainte!
Fugiți departe, gînduri așa puțin înalte!
Departe de la mine, voi, josnice vedenii!
Hai, brațul meu, onoarea să o salvăm încalțe,
50 Căci, oricum, tot pierdută e dragostea Ximenui!

Da, gîndurile mele o clipă-au rătăcit!
Nimic pe lumea-aceasta nu-i mai presus de-cnoar

55 Și dacă mor în luptă sau mor de întristare,
Jertfi-voi al meu singe curat cum l-am primit!
Aleargă dar, Rodrigo, și lasă ezitarea,
Te cheamă răzbunarea!
De-atita șovăială nedemnă-s rușinat.
60 Departe de la mine, o, josnice vedenii!
Căci azi al tău părinte e crâncen ofensat,
Și-ofensatorul este părintele Ximeneii!

SCENA I

DON ARIAS, CONTELE

CONTELE

Cel mult pot recunoaște că singele-mi prea viu
Prea s-a aprins de-o vorbă, e însă prea tirziu,
5 Căci lovitura fără de lecuire este.

DON ARIAS

Să îmblinziți pe rege cercați cu toate-aceste.
El ia prea vie parte la tot spre-a nu lăsa
Ca să simțiți întreagă neînultămirea sa.
10 Și nici n-aveți altminteri vreun drept la apărare,
Căci deopotrivă rangul înalt al celui care
A îndurat ocară, cum și mărimea ei
Cer datorii și jertfe mai mari ca de-obicei.

CONTELE

15 Pe viața mea stăpin e monarhul, mi se pare!

DON ARIAS

Greșeala vi-i urmată de-o furie prea mare.
El vă iubește încă și-a-l împăca nu-i greu.
Puteți sta împotriva când domnul zice: „vreu”?

20

CONTELE

Ca să-mi păstrez, seniore, neatins-a mea onoare,
Neascultarea-mi nu e-un păcat așa de mare,

Și-orcîit ar ii de mare, la urma urmei pol
Prin meritele mele ca să răscumpăr tot.

25

DON ARIAS

Poți să-i aduci servicii oricît de mari și grele,
Un rege nu-ți rămîne îndatorat de ele;
Și nu uitați un lucru: slujind pe domnitor,
Orice supus nu face decît ce e dator.

30 Vă credeți prea puternic și viața-n joc v-o spuneți.

CONTELE

Pin' ce nu văd cu ochii, nu pot să cred ce spuneți.

DON ARIAS

Monarhul e puternic și face tot ce vrea,

35

CONTELE

O zi nu poate pierde pe-un om de seama mea.
Să-mi dea cea mai cumplită pedeapsă, nu mă speriu:
De pier, cu mine pierе și-ntreg acest imperiu...

DON ARIAS

40 Nesocotiți pe-acela ce ține sceptru-n mîni...

CONTELE

Pe care fără mine l-ar pierde pînă mîni:
Pornească împotrivă-mi mîria-sa prigoana:
De voi cădea, voi face să-i cadă și coroana.

45

DON ARIAS

O, cugetați mai bine la cele ce v-am zis,
Luați o deciziune mai bună.

CONTELE

M-am decis.

50

DON ARIAS

Măria-sa m-așteaptă; ce vreți să i se spună?

CONTELE

Că nici o umilință nu poate să-mi impună.

462

DON ARIAS

55 Dar regilor la place să fie ascultați.

CONTELE

Zadarnică e vorba; sînt sorții aruncați.

DON ARIAS

Cu toți bogații lauri ce fruntea vă-ncunună

60 Păziți-vă de trăsnet.

CONTELE

L-aștept cu voie bună.

DON ARIAS

Dar nu fără urmare.

65

CONTELE

Atuncea, în sfîrșit,
Va fi și don Diego cu-atît mai mulțămît!

CONTELE

(singur)

70

Mi-e sufletul deasupra nendurătoarei soarte.
De-ainciiințări nu-ți pasă cînd nu te temi de moarte.
Primesc să duc mai bine un trai nefericit,
Dar nimenea nu-mi ceară să viețuiesc hulit.

SCENA a II- a

CONTELE, DON RODRIGO

DON RODRIGO

Două cuvinte, conte.

CONTELE

Zi.

DON RODRIGO

Fără vorbă multă:
Cunoști tu pe don Diego?

463

10 **CONTELE**
 Da.

DON RODRIGO
 Mă-ndoiesc, ascultă.
Știi oare că bătrînul acesta vrednic fu
Virtutea și mîndria epocii lui, știi tu?

15 **CONTELE**
 Se poate.

DON RODRIGO
T P mi s t x j - c a l i s i n g e d e l o i s a n u a Paie vie
C e - m i s c a p a r a - n p r i v i r e ? O ș t i i ?

20 **CONTELE**
 Ce-mi pasă mie!

DON RODRIGO
La patru pași de-aice te-oi face ca s-o știi!

CONTELE
25 **Copil plin de trufie!**

DON RODRIGO
 Nu te neliniști!
E-adevărat, sînt tînăr, dar pentru-un suflet mare
Valoarea nu așteaptă ca vîrsta s-o măsoare!

30 **CONTELE**
 Tu, care-o spadă încă n-avuși în mină, vrei
Să te masori cu mine?

DON RODRIGO
 Fac parte dintr-acei
35 **Cari nu arată cine-s de două ori pe lume**
Și de la-ntîia faptă știu să-și cîștige-un nume!

CONTELE
 Curajul care-aceste cuvinte ți-1 vădesc
Mă deprinsesem zilnic în ochi să ți-1 cetesc;

40 Văzînd în tine noua Castiliei mărire,
în glîndul meu Ximenei te-am fost merit de mire.
Eu îți cunosc iubirea și-mi place a vedea
Că datoria-ți este mai sfîntă decît ea,
Că tot ce simți nu poate avîntul să-ți înșele,

45 Că rara ta virtute răspunde stimei mele,
Și ginere voindu-mi un cavaler întreg.
De la-nceput știut-am pe cine să aleg.
în sufletul meu mila își face totuși cale:
Ți-adrair curajul, însă de anii tăi mi-e jale,

50 Deci lasă gîndul ăsta ce-ți poate fi fatal,
Căci între noi duelul ar fi prea inegal,
Mi-ar face prea puțină onoare-o biruință,
Triumfu-i fără slavă de-nvingi cu ușurință,
Te-or crede toți de-a pururi căzut de brațul meu

55 Și moartea ta la urmă am s-o depling tot eu!

DON RODRIGO

De marea ta-ndrăzneală nedemnă ți-e-ndurarea:
Se teme să-mi ia viața cel ce mi-a luat onoarea?

CONTELE

60 Te du d-aici!

DON RODRIGO

Să mergem făr-a mai discuta!

CONTELE

Ți s-a urit cu viața?

65

DON RODRIGO

Ți-o temi cumva pe-a ta?

CONTELE

Vin, tu-ți faci datoria și-i demn un fiu de jale
Cînd supraviețuiește onoarei spiței sale.

SCENA a III - a

DON FERNANDO, DON ARIAS, DON SANCHO

DON FERNANDO

E contele-ntr-atita de van și ce așteaptă?
Cutează oare-a crede că-i iert această faptă?

DON ARIAS

l-am zis din partea voastră tot ce aveam să-i zic,
Cu toate-acestea, sire, n-am izbutit nimic.

DON FERNANDO

O, ceruri! deci nutrește o rivnă-așa săracă
Și-așa puțină grijă arată ca să-mi placă!
jignește pe don Diego, de rege-a ști nu vrea!
El vrea să facă lege aici, la curtea mea!
Oricit de brav războinic, bun căpitan să fie,
Voi ști scurta din vreme asemenea trufie.
De-ar ți virtutea însăși și-a] bătăliei zeu,
Ce-nseamnă neascultarea i-arăt acum eu!
Cu toate că-ndrăzneala-i cerea o grea osindă,
Vroiam să-l judec totuși cu inima mai blindă,
Dar pentru că s-arată prea dîrz și prea semeț,
Plecați și puneți mina pe el cu orice preț.

DON SANCHO

Puțin răgaz l-ar face să-și vina poate-n fire,
îi clocotea mînia în sînge încă, sire,
Și-n cea dintîi vilvoare nici o mirare nu-i
Că nu se pleacă lesne un suflet cum e-al lui.
Greșeala și-o cunoaște; dar înima-i semeț
Nu-l iartă ca s-o deie așa curînd pe față.

DON FERNANDO

Don Sancho, taci și află: oricine-i înclinat
Să-l apere se face el însuși vinovat.

DON SANCHO

Ascult și tac; cer totuși iertare de voi pune
O vorbă ca să-l apăr.

DON FERNANDO

Și ce poți oare spune?

35

DON SANCHO

Că unuia ca dînsul, cu fapte mari deprins,
I-e greu să se coboare ca orișicare ins.
în orice lămurire el vede o rușine,
40 Și-acesta este numai cuvîntul ce-l reține.
Asprimea datoriei nu-l poate-ndupleca
Și de n-ar fi un suflet prea mindru, s-ar pleca.
Ci dați poruncă, sire, ca brațul său cel tare
Cu ascuțișul armei insulta s-o repare,
45 Pe lor; se va supune; și vină cine-o vrea,
Aci stau pentru dînsul chezaș, pîn' ce-o afla.

DON FERNANDO

Uîți cui vorbești; ci vîrsta pe care-o ai ma face
Să iert; și-nfiacărarea aceasta nu-mi displace.
50 Dar e dator un rege să cruțe pe-orice căi
Vărsările de sînge între supușii săi;
Pe-ai mei îi țin în pază, și-i am în grijă mare,
Precum un cap cuminte de membre grijă are.
Cuvîntul tău nu poate să fie deci și-al meu:
55 Tu judeci ca războinic, ca rege judec eu,
Și orice-ar vrea să spună și-ar îndrăzni să creadă,
Supunerea nu poate pe contele să-l scadă.
Și-apoi m-atinge-ocara, căci el a degradat
Pe-acel ce-odraslei melc de guvernor l-am dat.
60 Cel ce nu ține scama de-alegerea-mi fărută
Nesocotește însăși puterea absolută.
Dar să lăsăm acestea. De-altminteri, am vești noi
S-ar fi văzut vreo zece corăbii de război
Ce chiar la gura apei au îndrăznit s-apara.

65

DON ARIAS

Dușmanii noștri mauri nu-s pentru-ntîia oară
Siliți a vă cunoaște, spre a porni din nou
Război în contra unui așa temut erou.

DON" FERNANDO

- 70 De-a pururi îi va roade în suflet gelozia
Cit m-or vedea pe mine stăpîn pe-Andaluzia,
Și țara peste care au fost prea mult stăpîni
Va fi privită pururi cu ciudă de pagini.
Acesta-i și cuvîntul că-n inima Sevillii
- 75 De zece ani încoace țin scaunul Castiliei,
Să-i pot veghea de-aproape și să zădărnicesc
Pe loc ce bag de seamă tot ce pe-ascuns urzesc.

DON ARIAS

- Atîtea sîngeroase înfrîngeri îi învață
- 80 Că totul e zadarnic cît timp veți fi-n viața.
N-aveți de ce vă teme.

DON FERNANDO

- Și nici n-am ce lăsa.
încrederea atrage primejdea-n urma sa.
- 85 Și-apoi, la urma urmei, să nu prea dăm uitării
Că pîn-aici îi poate aduce-un flux al mării.
Ar fi cu toate-acestea greșeală orișicum
Să aruncăm teroarea în inimi de p-acum,
Fiind nesigur zvonul, fiind și pe-nnoptate,
- 90 S-ar răspîndi zadarnic neliniștea-n cetate.
Să se-ndoiască straja la ziduri și în port.
Ajunge pe-astă-seara.

SCENA a IV - a

DON FEHNANDO, DON ALONSO, DON SANCHO, DON ARIAS

DON ALONSO

Sire, contele-i mort.
Prin fiul său, don Diego și-a răzbunat onoarea.

DON FERNANDO

Pe loc ce-aflai ocară, i-am prevăzut urmarea
Și-am vrut nenorocirea aceasta s-o previn.

DON ALONSO

- Ximena la picioare vă cade în suspin
- 10 Și toată-n lacrimi vine dreptate a vă cere.

DON FERNANDO

- Deși adînc în suflet m-atinge-a ei durere,
Socot că după fapta ce contele-o făcu
A meritat pedeapsa ce ba ajuns acu.
- 15 Oricît de dreaptă-i însă pedeapsa, tot mă doare
Pierzînd din căpetenii pe cel mai de valoare,
Căci dup-o lungă viață în slujba-acestui stat,
Și-un singe pentru mine de mii de ori vărsat,
Orice simțiri trufia lui oarbă îmi dictează,
- 20 Mă simt slăbit, pierzîndu-l, și moartea-i
mă-ntristează.

SCENA a V - a

**DON FERNANDO, DON DIEGO, XIMENA, DON SAN-
CHO, DON ARIAS, DON ALONSO**

XIMENA

Sire, sire, dreptate!

DON DIEGO

Ah, sire, m-ascultați!

XIMENA

Cad la genunchii voștri...

DON DIEGO

Vi-i țin îmbrățișați...

li*

XIMENA

Vă cer dreptate!

DON DIEGO

Dati-mi o clipă de-ascultare!

15

XIMENA

O, pedepsiți-i, sire, trufașa cutezare!
Cel mai puternic sprijin al țării)-a surpat:
Mi-a ucis tatăl, sire...

DON DIEGO

20

Pe-al său l-a răzbunat!

XIMENA

Dreptate de la rege orice supus așteaptă!

DON DIEGO

Nu merită pedeapsă o răzbunare dreaptă!

25

DON FERNANDO

Sculați și unul și-altul, și-apoi am să v-ascult.
Restriștea ta, Ximena, mă-ndurerează mult.
Mi-e inima cuprinsă, ca și a ta, de jale.

(Către don DIEGO.)

30 Așteaptă; să n-o tulburi în plîngerile sale.

XIMENA

E mort tatăl meu, sire; cu ochii mei văzui
Cum singele-i în clocot curgea din pieptul lui,
35 Țst sînge, chezășia regestei voastre case,
Țst sînge, ce atitea victorii cîștigase,
Ce fumegă, cald încă, în mînios șivoi
Că se jertfește pentru un altul decît voi,
Țst sînge, ce avuse o nobilă menire,
Rodrig la curtea voastră îl risipește, sire!
40 Am alergat pierdută și mort, ah, îl aflai...
Dar povestirea, sire, mă lasă fără grai:
Iertați-mi deznădejdea, amarele-mi suspine
Și lacrimile mele vorbească pentru mine.

DON FERNANDO

45 Fă-ți inimă, copilă, că cu de grije-ți port
Și-ți voi sluji de tată în locul celui mort.

470

XIMENA

Prea multă cinste-mi dete a mea restriște, sire!
Precum spuneam, acolo l-aflai fără simțire,
50 Străpuns era de-o rană și singele-i vedeam
în pulbere scriindu-mi ce datorie am.
Ori poate vitejia-i ajunsă-n așa stare
Prin rana lui deschisă mă îndirjea mai tare,
Și-ntocmai ca o gură ce strigă către cer,
55 Mă îndemna mai grabnic dreptate să văr cer!
Nu-ngăduiți, o, rege, astfel de volnicie
Sub ocrotirea voastră stăpînă să devie,
Ca viața celor vrednici să n-aibă nici un preț,
Ca fără de pedeapsă un tînăr îndrăzneț
60 Cu ei să se măsoare, mărirea să le-o sape,
Cu singele lor nobil pămîntul să-l adape!
Nerăzbunînd-o, astfel de moarte-ar veșteji
în alți supuși oricare avînt de-a vă sluji.
Cer răzbunare, sire, și-o cer nu pentru mine,
65 Ci pentru-a voastră slavă și pentru-al vostru bine
Voi ați pierdut iutr-însul un om de merit rar,
Prin altă moarte, moartea-i răscumpărați-o dar;
Jertfiți nu pentru mine, pentru dreptate, sire,
Și pentru a coroanei eternă strălucire,
70 Jertfiți spre ușurarea acestei țări întregi
Pe cel ce se mindrește cu-astfel de fărdelegi!

DON FERNANDO

Don Diego ce răspunde?

DON DIEGO

75 Că-i demn de pizmuire
Acela care moare la vremea lui, o, sire!
Că dup-un veac de slavă și strălucire plin,
Adeseaori ne-așteaptă cel mai amar destin!
Eu, ale cărui fapte uimesc și azi poporul,
80 Eu, care pretutindeni eram biruitorul,
Mă văd, slăbit de virstă, acum, cu părul nins,

471

- Primind o grea ocară și rămînînd învins!
 Ce nu putuse luptă, asediu, ambuscadă,
 Nici Aragonul mîndru, nici falnica Grenadă,
 85 Nici toți dușmanii voștri, nici toți ai mei pizmași,
 Azi contele-a făcut-o, de-aici Ia cîțiva pași,
 Gelos de noua-mi slujbă și dirz de-o preferință
 Ce i-o dedea asupra-mi a vîrstei neputință.
 Astfel aceste plete albite-n vitejii,
 90 Ăst sînge care curse ades spre-a vă sluji,
 Ăst braț pe vreme teroarea dușmanelor armate
 Se coborau în groapă de-ocară-mpovărate,
 De nu nășteam pe lume un fiu spre-a m-ajuta,
 Demn de această țară, demn de măria-ta!
 95 El a ucis pe conte, luîndu-mi apărarea,
 El mi-a spălat ocară, el mi-a redat onoarea!
 De socotiți că totuși e-un ucigaș de rînd
 Cel ce curaj arată o palmă răzbunînd,
 Asupra mea sa cadă blestemul și păcatul,
 100 Căci de greșește brațul, e capul vinovatul!
 De e sau nu o crimă, o, sire, judecați:
 Eu, orișicum, sînt capul, el doar viteazul braț.
 Ximena împotrivă-mi deci aie a se plînge,
 Căci de-o puteam eu face, el nu vărsa ăst sînge.
 105 Jertfiți, deci, sire, capul ce anii-1 vor răpi,
 Dar îngrijiți de brațul menit a vă sluji,
 Dreptate-i dați Ximenei jertfind zilele mele,
 Că tot nu am ce face de-acuma eu cu ele;
 Departe de-a mă plînge de-osînda ce mi-ați dat,
 110 Murind cîstit, muri-voi cu sufletu-mpăcat.

DOM FERNANDO

- Pricina-i însemnată de-ajuns spre-a o aduce
 în adunarea țării. Don Sancho, vei conduce
 Acasă pe Ximena. Tu, don Diego, vei sta
 115 Aici, drept închisoare avînd credința ta.
 Cătați-mi pe Rodrigo. Am să vă fac dreptate.

XIMENA

E drept ca ucigașul să piară, maiestătei

DON FERNANDO

120 Copilă, ai răbdare, oricît ai suferii

XIMENA

Răbdare-a-roi cere-nseamnă durerile-a-mi spori.

ACTUL UI

SCENA I

DON RODRIGO, ELVIRA

ELVIRA

iu, don Rodrig! Ce cauți aci, nenorocite?

RODRIGO

Vin să-mi urmez cărarea sărmanei mele-ursite!

ELVIRA

De unde-ți iei tu însă curajul, de-ai venit
Pe locurile-acestea pe care le-ai cernit?
ii urmărești și umbra in casa lui, haine?
Nu I-ai ucis tu însuți?

DON RODRIGO

Viața lui, știi bine,
Era o pîngarire a numelui ce-l port.

ELVIRA

Dar adăpost să cauți în casa-acelui mort!
Găsi azil într-însa vreun ucigaș vreodată?

DON RODRIGO

Dar tocmai de aceea eu vin la judecată.
Nu mai privi la mine cu aerul mirat:
Eu moarte-am dat, și-acuma cer înapoi ce-am dat-
Ximena mea iubita îmi e judecătorul,

Și moartea mea o merit, căci i-am pierdut amorul.
Și ca supremul bine acuma vin să cer
Din gura ei osînda, de mina ei să pier!

25 ELVIRA

Mai bine fugi din față-i și nu-i mai sta în cale,
Nu mai chema asupra-ți urgia urei sale:
Te-ascunde și-ocolește întiiele porniri
La care pot s-o-mpingă mînia ce-i inspiri.

30 DON RODRIGO

Nu! nu! această scumpă și gingașă făptură
Pe care am jignit-o nu are-atîta ură,
Și sint în stare-o inie de morți să ocolesc,
Să pot să mor de mîna-i și ura-i s-o-nzecescl

35 ELVIRA

Ximena e ia Curte, în lacrimi scaldată,
Și va veni-nsoțită de-amicii săi îndată.
O, fugi, Rodrig, ai milă: nu mă mai chinui!
Ce-or spune birfitorii de te-or vedea aici?
40 Vrei tu să fie încă și-n gura lumii dată
Că rabdă pe-ucigașul sărmanului ei tată?
Are să vină, vine, o vād. O, dacă vrei
Să-i cruți, Rodrig, onoarea, te du în calea ei!

(RODRIG se ascunde.)

SCENA a II- a

DON SANCHE, XIMENA, ELVIRA

DON SANCHE

Vă trebuie, senora, prinos bogat de sînge:
Mînia voaslră-i dreaptă și-aveți dreptate-a plînge,
5 Și prin aceste vorbe nu vreau t-ît de puțin
Nici să vă-nduplec ura, nici chinul să v-alin.
Ci gura voastră numai o vorbă de mi-ar spune,
Această spadă-i gata oricînd să vă răzbune.
O, puneți la-ncercare, de vreți, al meu amor
10 Și, sub porunca voastră, voi fi biruitor.

XIMENA

Vai mie.

DON SANCHO

îndurare, primiți, din bunătate...

15 **XIMENA**

Aș minia pe rege, ce mi-a promis dreptate.

DON SANCHO

Știți că dreptatea merge cu-atîtea amînări,
încît o crimă scapă ades îlar' de urmări,
20 Și pin-atuncea lacrimi prea multe sint pierdute,
Un cavaler prin arme v-ar răzbuna mai iute.
E-un drum mai scurt, și-osînda n-ar mai întirzia.

XIMENA

25 E leacul cel din urmă; dar de va fi așa
Și dacă trista-mi soartă v-ar mai stîrni-ndurarea,
Atuncea veți fi liber să-mi răzbunați onoarea.

DON SANCHO

E un noroc la care rîvnesc necontentit
Și avînd nădejde-ntr-insul, mă duc prea mulțumit.

SCENA a III - a

XIMENA, ELVIRA

XIMENA

Sînt singură acuma și fără fățarie
îmi pot striga întregă durerea mea cea vie!
Acuma pot în voie să plîng și să suspîn,
Și pot să-mi dau pe față nemărginitul chin.
Vai, tata-i mort, Elviră, și viața-i e curmată
De spada ce Rodrigo o trage-ntiia dată!
O, curgeți, curgeți, lacrimi, păraie pe pămînt:

47G

10 O jumătate-a vieții-mi mi-aruncă în mormînt
Cealaltă jumătate, și-aceea care piere
Pe-aceea ce-mi rămîne să mă răzbun îmi cere.

ELVIRA

Alină-te, stăpînă!

15 **XIMENA**

Ah, ce nepotrivit
Cuvîntul de-alinare pe buze și-a venit!
Cum să-mi alin durerea cînd eu, nesocotito,
Nu pot urî pe-acela ce mi-a pricinuit-o?
20 Și ce m-așteaptă oare decît un veșnic chin,
Cînd urmăresc o crimă iubind pe asasin?

ELVIRA

Mai poți iubi pe-acela. ce te-a lăsat orfană?

XIMENA

25 Dacă-l iubesc, Elviro? L-ador ca pe-o icoană!
Iubirea și minia în suflet mi se bat,
Și în dușman descopăr pe omul adorat
Și simt că-n ciuda urei în inima-mi speriată
Rodrig combate încă, ah, pe sârmanu-mi tată:
30 L-atacă, l-urmărește, se apără și-i cînd
Mai slab cînd mai puternic, și-acuma triumfînd,
Și-n lupta aceasta între iubire și minie
El sufletul mi-l lasă, dar inima-mi sfășie.
Dar nu m-adoarme-amorul, oricît m-ar stăpîni,
Și datoria-mi sfîntă mi-o voi îndeplini;
Alerg unde mă cheamă jignita mea onoare.
Rodrig mi-e scump, și soarta-i nespus de-adînc mă
doare,
îi plîng de jale, totuși, oricîtă grijă-i port,
Știu cine sint, Elviro, și tatăl meu e mort!

40 **ELVIRA**

Îi urmărești?

477

XIMENA

Ah! crudă gândire și cumplită
Și cruda urmărire la care sint silită!
45 Cer capul său și totuși mă tem să-l dobîndesc!
De moare el, muri-voi și moartea i-o cerșesc!

ELVIRA

Atît de negre gânduri, alungă-le, stăpînă,
Și nu-ți impune-o lege ce-n contra ta te mină!

50

XIMENA

Cum? Tatăl meu să aibă sfinșit așa de crud,
Să strige răzbunare și eu să nu-l aud?
Să-l văd murind sub ochii-mi și inima-mi năîngă
Să creadă că-i ajunge să geamă ori să plîngă?
55 Să sufăr ca iubirea să-năbușe cum vrea
Prin o tăcere lașă mîndria, cinstea mea?

ELVIRA

O, crede-mă, stăpînă, n-ar fi prea mare vină
De-ai resimți în suflet manie mai puțină;
00 în contra lui Rodrigo ai dobîndit de-ajuns,
Ai fost la rege, așteaptă în liniște răspuns.
Nu stărui-n această ciudată supărare.

XIMENA

Mi-e-n joc mîndria-ntreagă, ea-mi cere răzbunare!
65 Dulci visuri de iubire oricît m-ademenesc,
Renunț la tot mai bine decît să mă-njosesc.

ELVIRA

Dar îl iubești, senora, pe don Rodrig...

XIMENA

70

Vai mie!

ELVIRA

Și răzbunarea totuși mai poate sa te-mbie?

XIMENA

Ca să-mi păstrez mîndria, sfinșind și chinul meu,
75 L-oi urmări, l-oi pierde, și voi muri și eu!

SCENA a IV - a

DON RODRIGO, XIMENA, ELVIRA

DON RODRIGO

Ei bine, urmăritul privește-l e de față,
A ta să fie slava de-a-l izgoni din viață!

5

XIMENA

O, ce sint eu silită, Elviro, a vedea?
Rodrig la mine-n casă! Rodrig în fața mea!

DON RODRIGO

Ucide-mă, Ximena, și gustă fură jale
10 Plăcerea morții mele și-a răzbunării tale.

XIMENA

Vai mie!

DON RODRIGO

O, ascultă!

15

XIMENA

Fugi, lasă-mă sa mor.

DON RODRIGO

O clipă.

XIMENA

20

Du-te!

DON RODRIGO

Numai o vorbă, te implor,
Și-apoi cu-această spadă viața tu mi-o stinge.

XIMENA

25 Cum? incrunțată încă de-al tatălui meu sînge?

DON RODRIGO

Ximena!

XIMENA

Fugi cu arma ce, vai, în fața mea

30 Mă muștră pentru viața și fărdelegea ta!

DON RODRIGO

Nu, mai curînd privind-o, mînia ta sporească,
Și ceasul morții mele să nu mai zăbovească!

XIMENA

35 Vopsită e de sînge de-al meu!

DON RODRIGO

Îți vine greu
Să o scufunzi, să-și piardă culoarea într-al meu?

XIMENA

40 Om crud care pe tată l-ucide fără milă
Prin spadă, — prin vederea ei cruntă pe copilă!
Înlătură-mi această unealtă de omor!
Vrei să te-ascult, Rodrigo, și tu mă faci să mor...

DON RODRIGO

45 Fac ce dorești, dar totuși nu părăsesc dorința
Că însăși tu, Ximena, să-mi împlinești sentința.
Căci oricît mi-ești de dragă, un laș nu pot să fiu
Ca să reneg vreodată chemarea mea de fiu.
Pe tatăl meu căzuse o groaznică rușine,
o Ce mă privea-n aceeași măsură și pe mine.
Știi ce-nsemnează-o palmă pentru un om cinstit.
Am căutat să aflu făptașul, l-am găsit,
Am răzbunat onoarea-mi și pe iubitul-mi tată.
Și dac-ar fi nevoie aș face-o înc-o dată.
5 Nu crede că iubirea-mi n-a dus o luptă grea

Cu tatăl meu și-n urmă chiar împotriva mea!
O, judecă-i puterea: aflînd c-am fost în stare
Să mă-ndoiesc de poate să-ncapă răzbunare.
Silit să-ndur ocara ori, vai! disprețul tău,

60 învinuiam de-o grabă prea mare brațul meu;
Ma dojeneam de-această pornire prea nebună
Și farmecele tale erau să mă supună
De nu-mi ziceam, Ximena, că nu te-ar merita,
Un om lipsit de-onoare, lipsit de stîmă ta!
65 Că ochii tăi iubirea și-ar fi schimbat-o-n ură
Văzînd mișel pe-acela ce vrednic îl știură;
Că ascultînd amorul, urmînd al său îndemn,
De-alegererea ta însăși m-aș fi făcut nedemn.
Ți-o spun din nou, ți-oi spune-o, deși printre suspine,
70 Pînă la cel din urmă: da, te-am jignit pe tine;
Da, te-am jignit amar, fiind silit s-o fac
Pe tine să te merit și-onoarea să mi-o-mpac.
Mi-am împăcat onoarea și pe bătrînul tată;
Viu să te-mpac pe tine acuma, adorată.
75 Am alergat aicea de mina ta să mor;
Ce-am fost dator făcut-am și fac ce sînt dator.
Un tata scump te strigă din fundul negrei groape
Și eu nu vreau victima cu nici un preț să-i scape:
Jertfește-acestui sînge pe care l-a pierdut
80 Acel ce se mîndrește cu ceea ce-a făcut!

XIMENA

Rodrig, ah, ai dreptate, cu toată vrăjmășia
Nu pot blama pe-acela ce-și face datoria.
Și-n chinurile mele ce-asupra-ți să răsfrîng,
85 Eu nu te-acuz pe tine, pe mine mă deplîng:
Știu ce se cheamă cinste și cum înflăcărează
Asemenea insultă o inimă vitează,
Tu n-ai făcut, firește, decît ce se cădea,
Dar mi-arătași de-asemeni și datoria mea;
90 Funesta-ți vitejie mi-arată prin avîntul-i
Cum îți răzbuni un tată și-onoarea cum ți-o mîntui
Aceași rivnă cată la rîndul meu să pun
Onoarea să mi-o mîntui, pe tata să-l răzbun.
Aceasta, vai, mă face să fiu nemîngîiată!
05 O altă mîină dacă m-ar fi lipsit de tată,

Găseam, ah, în norocul dorit de-a te vedea
Unica alinare ce-o mai puteam avea;
Și-aș fi simțit un farmec în jalea mea cumplită
Să-mi zvinți aceste lacrimi cu mina ta iubită.
100 Ci caut a te pierde, cum l-am pierdut pe el,
Această despărțire mă zbugiumă la fel:
Cumplita datorie ce inima mi-o rumpe
Mă-mpinge la jertfirea vieții tale scumpe,
Căci oricît țin la tine, Rodrig, nu aștepta
105 Să simt o lașă milă față de crima ta.
Și-oricît iubirea noastră ar vrea să mă reție,
Voi ști să dau dovadă de-aceeași bărbăție:
Ca sa fii demn de mine, tu n-ai dat îndărăt,
La rîndul meu vreau demnă de tine să m-arăt.

110 **DON RODRIGO**

Nu pregeta atuncea să faci ce ești datoare
Spre-a împlini o jertfă atît de-nălțătoare!
Mîndria ta îmi cere viața — vin și-o ia l
Osinda-mi va fi dulce și dulce moartea mea!
115 S-aștepți pînă ce legea își va rosti sentința,
E să-mi întîrzi moartea și ție biruința.
Prea fericit muri-voi, răpus de brațul tău.

XIMENA

Taci, dacă-ți sint dușmană, nu vreau să-ți fiu călău
120 Eu să-ți ridic viața, e cu puțință oare?
Dator ești să ți-o aperi, s-o cer eu sunt datoare,
Dar între noi e altul judecător suprem,
Și eu am numai dreptul în față-i să te chem.

DON RODRIGO

125 Oricît iubirea noastră ar vrea să te reție,
Vei da și tu dovadă de-aceeași bărbăție.
Căci, răzbunînd un tată, alt braț dacă-mpruniuți,
Ximena mea, mă crede, însamnă să mă cruți.
Cum brațul meu el singur mi-a răzbunat onoarea,
130 Al tău să-și dobindească la rîndu-i răzbunarea!

482

XIMENA

Rodrig, la ce mai stărui? Tu ajutor nu ceri
Cînd te răzbuni, la nimeni, și mie mi-l oferi
Sunt tot așa de mîndra și cred că se cuvîne
135 Ga slava răzbunării să n-o împart cu tine.
Deci ajutor la rîndu-mi nici eu nu voi căta
în deznădăjduirea sau în iubirea ta!

DON RODRIGO

Mîndrie neînfrîntă! vai! să nu pot obține
Atita mîngăiere încalțe de la tine!?
140 în numele iubirii și-al tatălui tău mort,
Nu mă lăsa blestemul acestei vieți să-l port!
Mai vesel e Rodrigo de mina ta să piară
Decît urit de tine, trăînd o viață-amară!

XIMENA

145 Nu te urăsc eu, lasă!

DON RODRIGO

Oh, trebuie!

XIMENA

Nu pot.

150

DON RODRIGO

Așa puțin îți pasă de lume și de tot
Ce poate să scornească în umbră clevetirea
Cînd va să-mi știe crima și ca-mi păstrezi iubirea?
155 Silește-le să tacă și în pofida lor
Salvează-ți bunul nume, facîndu-mă să mor!

XIMENA

Lăsîndu-ți viața, vaza imi va luci mai vie;
Vreau ca și cel din urmă clevetitor să știe
160 Că te ador și totuși pedeapsa ta o cer,
Și toți să-mi cînte imnuri de slavă pîn' la cer
Și soarta să-mi deplîngă... Rodrig, acum du-te,
Să nu mai văd comoara de fericiri pierdute...
Ascunde-n umbra nopții pierarea ta de-aei.

453

31*

165 Onoarea mea-i pierdută cumva de te-or zări.
Tot ce-ar putea birfeala să zică despre mine
E că-n această casă eu te-am primit pe tine
Și ca să fiu hulită nici tu nu o dorești...

DON RODRIGO

170 Aș vrea să mor!...

XIMENA

Vai, du-te!

DON RODRIGO

Atunci, ce hotărăști?

175

XIMENA

Deși cea mai frumoasă văpaie amenință
Să-mi mistuie mania, fac tot ce-mi stă-n putință
Ca să răzbun pe tata, mîndria să mi-o-mpae
Și singura-mi dorință e să nu pot s-o fac.

180

DON RODRIGO

O, vrajă a iubirii!

XIMENA

O, culme-a suferinții!

DON RODRIGO

185 Ce de dureri și lacrimi ne vor costa părinții!

XIMENA

O, te-așteptai, Rodrigo?...

DON RODRIGO

Ximena,-ai fi crezut?...

190

XIMENA

Așa curînd norocul să ni-] vedem pierdut!

DON RODRIGO

Și că așa de-aproape de țărîm a fost să vie
Nădejdea să ne-o sfarme o cruntă vijeliei

195

XIMENA

O, jale fără margini!

DON RODRIGO

O, chin așa de mult!

XIMENA

200 Rodrig, de-acurna du-te, fugi... nu te mai ascult!

DON RODRIGO

Pin' la sfîrșit cînd dreapta osindă mi-oi primi-o,
Merg să-mi Urăsc o viață nemernică... Adio!

XIMENA

205 De-o fi așa să fie, îți dau cuvîntul meu
Gă-n urma ta o clipă n-am să respir nici eu.
Adio, dar ia sama să pleci pe nesimțite...

(RODRIG exit.)

ELVIRA

210 Stăpioă, orice rele Preabunul ni trimite...

XIMENA

O, lasă-mă în pace cu sfatul tău năting...
Mă duc să caut pacea și noaptea, ca să plîng.

SCENA a V - a

DON DIEGO

(singur)

DON DIEGO

în veci nu simți pe lume deplină desfătarea;
5 în orice bucurie s-amestecă-ntristarea,

Ezit — iese.

- Și cele mai senine a noastre mulțămiri
 Ni-s veșnic turburate de griji și-nchipuiri.
 O grijă bucuria mi-o strică-n astă-seară:
 înot în fericire și spaima mă-nfioară.
- 10 Văzui mort pe dușmanul ce-onoarea mi-a pătat,
 Și nu pot strînge mina care m-a răzbunat.
 Cutreier tot orașul, mă zbuțum în neștire,
 Și vraga mult- puțină ce mi-a rămas în fire
 Se mistuie zadarnic de trudă și necaz,
- 15 Cătînd fără de preget pe fiul meu viteaz.
 Mereu și pretutindeni, în noaptea asta sumbră
 Socot că-l strîng în brațe, și strîng în brațe-o umbră
 Și mintea-mi tulburată, din vis cînd mă trezesc,
 își face mii de gînduri ce groaza mi-o sporesc.
- 20 Nu aflu nicăiera vreo urma-a fugii sale;
 Mă tem că, cine știe, i-or fi ieșit în cale
 Cetașii ori amicii dușmanului ucis:
 Rodrig nu mai trăiește sau poate zace-nchis
 O, ceruri! m-amăgește și-acuma o părere
- 25 Sau văd tot ce-al meu suflet ca să mai vadă cere?
 El e, fără-ndoială; mi-e sufletu-mpăcat
 Și grija risipită și chinul mi-a-ncetat.

SCENA a VI-a

DON DIEGO, DON RODRIGO

DON DIEGO

Rodrig, mi-ajută cerul să te revăd în fine!

DON RODRIGO

5 Vai!

DON DIEGO

- în triumful nostru n-amesteca suspine.
 O, lasă-mă o clipă măcar să mai respir,
 Să pot să-ți laud fapta așa cum ți-o admir!
- 10 Tu mi-ai călcat pe urmă, și-n tine reînvie
 Eroii rasei mele și vechea-mi bărbăție.

- Născîndu-te din mine, din ei coboritor,
 întîia ta ispravă întrece pe-ale lor,
 Și anii tai cei tineri, dar plini de-nflăcărare
- 15 Ajung al meu renume prin fapta asta mare.
 O, vino dar și-atinge, copilul meu viteaz,
 Aceste plete albe, sărută-acest obraz
 Și recunoaște locul întipărit de-ocară
 Pe care vitejia-ți și spada-ți o spălară!

20 **DON RODRIGO**

A ta e toată cinstea; eu nu puteam uita
 Ca sînt născut din tine, crescut prin grija ta.
 Sînt mîndru că întîia ispravă-a mea îi place
 Cui datoresc viața. Ci bucură-te-n pace,

- 25 Și lasă-mă pe mine acum, la rîndul meu,
 De păsurile mele să-mi văd acum și eu,
 O, las' să-mi izbucnească nemărginita jale:
 Destul ai stînjenit-o cu drepturile tale!
 Nu simt muștrări de cuget de ceea ce-am făcut,
- 30 Dar cine-mi dă azi mie norocul meu pierdut?
 Sa te răzbune brațu-mi s-a înarmat anume
 Și-a biruit, răpindu-mi ce-aveam mai scump pe lume
 Nu-mi mai vorbi nimica; prin tot ce ți-am jertfit
 De tot ce-ți datorisem mă cred acum plătit.

35 **DON DIEGO**

- Nu, a izbîndei tale mai scumpă e valoarea!
 Eu viața doar ți-am dat-o, tu mi-ai redat onoarea;
 Mai mult decît la viață eu la onoare țin,
 Cu-atît mai mult deci ție datornic îți ramîn.
- 40 Dar depărtează jalea din sufletul tău mare:
 Onoarea-i datorie, amorul — desfătare;
 Onoarea-i numai una; amorurile — mii.

DON RODRIGO

Ce-mi spui tu, vai?

45 **DON DIEGO**

Acea ce trebuie să știi!

DON RODRIGO

- Mi-e inima zdrobită de-această răzbunare
Și tu-i mai ceri iubirii să fie trădătoare?
- 50** Sint tot așa de josnici, în mișelia lor,
Războinicul ce fuge și-amantul trădător.
O, lasă-mă mai bine cum sint, avînd puțința
Să fiu și demn de tine și să-mi păstrez credința.
E prea puternic lanțul spre a putea să-l rump;
- 55** Ximena mea pe lume e tot ce am mai scump,
Și pentru că ursita cea crudă ne desparte,
Unica mîntuire mi-o voi găsi-o-n moarte.

DON DIEGO

- Nu-i vreme mîntuire în moarte-a căuta,
- 60** Acum cînd e nevoie de bărbăția ta.
A maurilor flotă stă gata de năvală.
Norodu-i plin de groază, la curte zăpăceală,
N-auzi decît jălani la fiecare pas,
De bună samă fluxul, la noapte, peste-un ceas
- 65** ii va lăsa pe mauri în port pe nesimțite,
în mijlocul acestor nenorociri cumplite
Cari umplu de teroare pe mari ca și pe mici,
Norocul îmi trimise cinci sute de amici
însuflețiți cu toții de-aceleași gînduri bune,
- 70** Venind de bunăvoie o cara să-mi răzbune.
Tu le-ai luat nainte; dar bravele lor mini
Se vor scâlda mai bine în sînge de păgîni.
Mergi dar acolo unde te-așteaptă numai slavă,
Mergi și-i condu în luptă, făcînd fără zăbavă
- 75** Din pieptul tău, în calea păgînilor, zăgaz:
De vrei să mori, încalțe să mori ca un viteaz!
Fă regele să-ți fie dator pierzării tale,
Viața sa și slava împărăției sale.
Dar nu, mai bine fruntea-ți cu lauri s-o-ncununi»
- 80** Nu-ți mărgeni mărirea o palmă să răzbuni;
Ci du-o mai departe; silește prin putere
Pe rege la iertare, Ximena la tăcere;
Și dacă-ți este dragă Ximena ta, să știi
Că doar pe calea asta mai poți iertat să fii.

- 85** Dar prea e scumpă vremea s-o pierdem
Aș vrea să zbori la luptă c-un ceas mai înainte.
învinge dar, să vadă monarhul în «**£9**»
Că ce-a pierdut în conte în tme-a dobîndit!

ACTUL IV

SCENA I

XIMENA, ELVIRA

XIMENA

Nu este un zvon numai? Stii bine tu, Elviră?

ELVIRA

- 5 Nici nu-ți închipui lumea ce călduros l-admiră
Și-naltă pin' la ceruri în repetat ecou
Isprava săvârșită de tânărul erou.
A maurilor oaste e rușinos zdrobită;
Grăbit i-a fost atacul, și fuga mai grăbită.
- 10 Războinicilor noștri nici chiar trei ore-ntregi
Le deteră izbîndă și prizonieri doi regi...
Iar meritul e numai al lui, pe cit se spune!...

XIMENA

Cum, brațul lui Rodrigo făcu așa minune?

15

ELVIRA

Pe-acești doi regi, Rodrigo el singur i-a învins
Gu mina sa: el singur cu mina sa i-a prins.

XIMENA

De unde-aflași tu însă aceste zvonuri stranii?

20

ELVIRA

Orașul tot răsună de imnuri și litanii,
Numindu-1 fericirea întregului popor
Și ingeru-i de pază și-al său liberator.

XIMENA

25 Și regele ce spune de-atîta vitejie?

ELVIRA

- Rodrig se teme încă în fața lui să vie.
Don Diego însă vesel i-aduce-ncătușați
Ca să-i înfățișeze pe robii-ncoronați,
- 30 Cerind mării sale, ca o favoare rară,
Să vadă pe viteazul mîntuitor de țară.

XIMENA

N-o fi rănit?... Ci spune!...

ELVIRA

- 35 Nu știi dacă-i rănit.
Dar vino-ți în simțire! Cum te-ai îngălbeniți

XIMENA

- Mînia mea slăbită de-aseenea-mi revine!
Să mă-ngrijesc de dînsul și să mă uit pe minei
- 40 Toți îl înalță-n slavă și eu l-înalt cu ei!
Mîndria mea-i uitată și mut e glasul ei!
Taci, inimă sârmană, și-năbușește-ți plînsul:
De-a-nvins doi regi, pe tatăl mi l-a ucis tot dînsul,
Și-oricîte osanale îmi sună în auz,
- 45 Aice însă totul mă face să-l acuz.
Această haină tristă ce spune neagra-mi jale
E cea dintîi dovadă a vitejiei sale.
Voi, ce-ntăriți un suflet muncit de îndoieli,
Zăbrance și văluri, lugubrelor găтели,
- 50 Podoabă ce întîia izbîndă-a sa-mi prescrie,
Necntenit vorbiți-mi de trista-mi datorie,
Și cînd minia-n mine va lîncezi din nou,
Asmuteți-o-mpotriva semețului erou!
Siliți-o ca să-mi ducă la capăt răzburarea I

ELVIRA

Infanta iat-o, vine; alină-ți supărarea.

SCENA a II - a

INFANTA, XIMENA, LEONORA, ELVIRA

INFANTA

Nu viu aici, Ximena, durerea să-ți alin,
Ci ca să plîng cu tine, cu tine să suspin.

XIMENA

împărtășiți mai bine obșteasca bucurie,
Lăsîndu-mi supărarea și lacrimile mie:
Azi cine alta-n lume se poate tîngui?
Primejdia din care Rodrig ne mîntui
Și pacea datorită doar vitejiei sale
Sînt numai pentru mine prilej de-adinea jale.
Da, brațul său puternic, de lume preaslăvit
E numai pentru mine funest și urgisiți

INFANTA

A săvîrșit, Ximeno, minuni fără păreche.

XIMENA

Supărătoarea veste mi-ajunse la ureche
Și laude răsuna în gura tuturor
De marea-i vitejie și tristul său amor.

INFANTA

Te superi ca poporul de laude-i încarcă?
Dar ți-era drag pe vremuri acest Rodrigo, parcă,
Și tu-i erai lui dragă și el ți-era supus —
Poți să te simți dar mindră că-l vezi așa de sus.

XIMENA

Să-l ridicăți în slavă ușor vă este, vouă,
Dar pentru mine-i veșnic o suferință nouă
Această praamărire a vitejiei lui:

Văzînd cît prețuiește, văd astăzi ce pierdui!

30 Ah, neplăceri amare a celei ce iubește!
Cu cît îl văd mai "vrednic, cu-atît iubirea-mi crește.
Și totuși datoria ce-o am, să mă răzbun,
Mai tare-i ca iubirea și-mi cere să-l răpun.

INFANTA

35 Ieri datoria-aceasta făcu pe toți curtenii
Ca sa admire marea virtute a Ximenuii
Și **să**-i deplingă soarta, așa li **s**-a părut
De-nălțător curajul pe care l-ai avut.
Dar vrei s-ascuți tu sfatul unei amice bune?

40

XIMENA

Aș **fi** nelegiuată de »u i m-aș supune.

INFANTA

Ce-a fost ieri nu mai este îndreptățit și azi.
Al nostru singur sprijin e-acum acest viteaz,
45 El e-adoratul țării, sărbătoritul zilei,
A maurilor spaimă și razemul Castilii.
Chiar bunul nostru rege e azi incredințat
Că tatăl tău în mindrul Rodrig e renviat,
Și cu atît îți este greșeala ta mai mare
50 Că urmărești prin moarte-i a statului pierzare.
Ca **Bă**-ți răzbuni un tată, cum? crezi că e **permiB**
Să-mpingi o țară-ntreagă pe margini de abis?
Dar către noi purtarea-ți **e** oare legitimă?
Luat-am oare parte **și** noi ceilalți la crimă?
55 De bună samă-n urma acestui trist duel
Nu te silește nimeni **să** te cununi cu **eI**,
Ci dacă vrei, Ximena, s-ascuți a mea povață:
Din inimă-ți alungă-l, dar lasă-ni-l în viață!

XIMENA

60 Atita bunătate, vai! eu nu pot avea:
Cu mult mai îndurată e datoria mea.
Deși la el mi-e gîndul în fiecare oră,
Deși-l răsfață-un rege și un popor l-adoră,

Toți străluciții lauri ce-i pun pe frunte ei,
65 Eu vin ca să-i întunec sub chiparoșii mei.

INFANTA

Da, e frumos, e nobil atuncea cînd, în dorul
De-a-ți răzbuna un tată, știi să-ți jertfești amorul,
Dar crede-mă că-i încă mai nobil, mai frumos
70 Sa te jertfești de dragul obștescului folos.
Lipsindu-l de iubirea ce-i arătai odată,
E cea mai grea pedeapsă ce-i poate fi lui dată.
În joc e mîntuirea întregii-mpărății:
Și-apoi chiar de la rege ce crezi să mai obții?

75 **XIMENA**

Nu pot să mă astîmpar chiar de nu-mi dă dreptate.

INFANTA

Gindește-te mai bine, Ximena mea, la toate.
Adio; ca să cugeti în tihnă-acum te las.

80 **XIMENA**

Voi asculta, prințesă, al datoriei glas.

SCENA a III - a

DON FERNANDO, DON ARIAS, DON RODRIGO, DON SANCHE

DON FERNANDO

Urmaș viteaz și nobil al unei vechi familii
Ge-a fost un stîlp statornic al falnicei Gastilii,
5 Neam de strămoși iluștri cu glorios trecut
Pe care la-ntîiul tău pas l-ai întrecut.
Orișice dar din parte-mi prea mic și prea puțin e
Spre-a-ți răsplăti izbînda așa cum se cuvine.
Pămîntul țării mele de prădăciuni ferit,
io Și soeprul meu de tine în mîna-mi întărit,
Și maurii-n risipă goniți de mica-ți ceată,
Nainte să pornască viteaza mea armată,

Nu sunt isprăvi de care mă pot plăti așa
Precum mi-ar fi dorința și cum ar merita.

15 Răsplata-ți fie regii captivi cari te admiră:
Ei *Cidul* lor pe tine în față-mi te numără,
Și dacă *Cid* însămnă „stăpîn” pe limba lor,
Nu-ți pizmuiesc un nume așa de sunător.
Fii *Cidul* deci de-acuma: l-a numelui tău faimă
20 Grenada și Toledo să tremure de spaimă,
Și numele acesta s-arate tuturor
Cît preț pun eu pe tine și tot ce-ți sînt dator.

DON RODRIGO

În fața voastră, sire, mă simt plin de sială,
25 Isprava mi-e prea mică și-i dați prea multă fală,
Și laudele voastre mă fac să mă roșesc
Că nu-s destul de vrednic de cinstea ce-o primesc.
Știu că-s dator cu viața și singele din vine
Să mă jertfesc, o sire, spre-al țării voastre bine,
30 Și-n lupta-aceasta sfîntă de voi cădea răpus,
Îmi fac doar datoria ca orișice supus.

DON FERNANDO

Toți cari se strîng în juru-mi, chemați de datorie.
Nu și-o-implinesc cu-atîta avînt și bărbăție,
35 Și dacă tu ca dînșii te mărgineai să fii,
N-ai fi putut atare izbîndă să obții.
Deci lauda primește-o și spune-mi pe-ndelete
Povestea biruinței vitezei tale cete.

DON RODRIGO

Știți sire, că în spaima întîiului minut,
La vestea că paginii la porți au apărut,
Cinci sute de prieteni la noi se adunară
Și-n starea-mi tulburată de șef mă proclamară.
Iertați-mi graba dacă în zbuciumul de-atunci,
45 Din partea voastră, sire, n-am așteptat porunci,
Din pricina primejdii prea mari și-a vremii scurte:
Dar îmi riscam viața de m-arătsm la Curte,
Și viața-mi osîndită mi-era mai dulce-spoi
S-o pierd în chip mai vrednic în lupta pentru voi.

îți iert fireasca pripă de-a-ți răzbuna ocara:
Precum ai apărat-o, te apără-acum țara:
Să te acuze poate Ximena cit de mult,
Ga s-o mîngii doar numai de-acum am s-o ascult.

55 Dar spune mai departe.

DON RODRIGO

Sub mine-naintează

Ăst pilc, purtînd pe frunte a bărbăției rază.

Eram cinci sute numai, dar pînă am venit

60 în port, ca prin minune, trei mii no-am pomenit,

Așa de mult a noastră semeață-nfățișare

Redeștepta curajul în gloatele fugare!

Ascund îndată două treimi, cum am sosit,

în vasele pe care acolo le-am găsit,

65 Și restul cetei care creștea din clipă-n clipă,

Arzînd de nerăbdare, în juru-mi se-nfiripă,

Se culcă jos, și-n paza celei mai mari tăceri

Patrece-0 bună parte a minunatei seri.

Din ordinul meu streaja se face nevăzută

70 La riadul ei, și planul ea astfel mi-1 ajută

Și plin de îndrăzneală eu mă prefac că am

Din partea voastră, sire, lozinca ce-o dedeam...

Sub palida lumină ce picura din stele

Spre noi, de flux aduse, vin treizeci de vintrele;

75 Le saltă apă-n spume și c-un obștesc avînt

Și maurii și marea în port acuma sînt.

Noi îi lăsăm să treacă; în pace tot le pare;

Nici un soldat pe ziduri și nici în port n-apare,

Și de tăcerea noastră vicleană amăgiți

80 Nici nu le vine-a crede că sînt primejduți.

La țärm trag, ancorează, coboară și se-ndreaptă

Natematori, de-a valma, în cursa ce-i așteaptă.

Noi năvălim atuncea c-un chiotit prelung

Și strigătele noastre pînă la cer ajung.

* La răcnetul navalei răspund cei din corăbii

Și maurii-și pierd capul, impresurați de săbii!

Dî-o groază fără margini cuprinși, dau înapoi:

Ei alergau la pradă și întilnind război

Pierduți se cred nainte ca lupta să înceapă:

90 ii prididim pe țärmuri, ii prididim pe apă,

Răzbindu-i fără preget în groaznic vâlmășag,

Și nu apucă bine să-nchege un șirag,

Că pînă să B-așeze în linie de bătaie

Noi facem sînge maur să gilgiie-n șiroaie!

95 Dar principii lor totuși să-i strîngă reușesc,

Curajul lor renaște și-acum se rînduiesc;

Văzînd că fară luptă sînt osîndiți pierzării,

tntn-înșii se deșteaptă curajul desperării:

S-opresc pe loc și drumul acuma ni-1 închid,

100 Făcînd în contra noastră din iatagane-un zid,

Și apa, și uscatul, și flota, schela¹ toată

Se schimbă-ntr-o imensă arenă-nsingerată,

Pe care duhul morții se-ntinde-atotstăpin...

O, cîți eroi de-ai noștri naeunoscuți rămin,

105 Și ce isprăvi rnărețe, ce strălucite fapte

Rămîn învăluite pe veci în neagra noapte,

în care, martor sieși, tot insul se lupta

Nebănuind izbînda de partea cui va sta!

Eu însumi pretutindeni pe-ai noștri îndemnîndu-i,

110 îmbărbătam pe unii, pe alții stam să-i rîndui,

Ca să-i reped în luptă cînd vremea le-a veni,

Și n-am știut nimica pînă în zori de zi.

Ele ne-arată-n fine ai biruinții lauri...

Atunci își pierd curajul înfricoșării mauri

115 Și dorul de-a învinge cedează spaimei lor

Gînd deslușesc ca trupe ne vin într-ajutor;

S-aruncă în corăbii, odgoanele le taie

Și fug cu huiet mare din cîmpul de bătaie,

Nemaivoind să știe acești ostași mișei

120 De pot să se retragă și regii lor cu ei.

Nu simțul datoriei, ci groaza-i stăpînește...

ii adusese fluxul, refluxul ni-i răpește!

în vremea asta regii, de-ai noștri năpădiți,

Și apărați de-o seamă de oameni, toți răniți,

125 Mai luptă, cu nădejdea să-și vîndă viața bine...

Zadarnic le dau sfatul eu însumi să se-nchine:

Cu iataganu-n mînă, ei stau ne-nduplecați;

¹ Schelă — port.

Dar cînd își văd ostașii de moarte secerăți,
Că singuri se mai luptă, că-nfrîngerea-i deplină,
130 Ei cer să vină șeful: m-arăt, și mi se-nchină.
Vi i-am trimis îndată aici, pe amîndoi...
Așa-ncetă și lupta din lipsă de eroi,
Și-n felu-acesta, sire, luptînd pentru-apărarea...

SCENA a IV - a

**DON FERNANDO, DON DIEGO, DON RODRIGO,
DON ARIAS, DON ALONSO, DON SANCHO**

DON ALONSO

Ximena vine, sire, să ceară judecarea.

DON FERNANDO

Supărătoare veste și datorie grea!
Te du, să nu te vadă; mai bine-i pentru ea.
Drept orișice răsplată te-alung acum, viteze,
Dar vin-întîii la rege ca să te-mbrățișeze.

10 *(Don RODRIGO exit.)*

DON DIEGO

Ximena-1 urmărește, deși să-1 scape-ar vrea.

DON FERNANDO

Că-i este drag se spune. Acuma vom vedea.
15 Prefă-te plin de jale.

SCENA a V - a

**DON FERNANDO, DON DIEGO, DON ARIAS,
DON SANCHO, DON ALONSO, XIMENA, ELVIRA**

DON FERNANDO

De-acum, fii mulțumită,
5 Dorința ta, Ximena, ți-a fost îndeplinită.
De-a biruit Rodrigo pe-ai noștri inamici,

De rănille primite el a murit aici.
Poți lăuda pe Domnul cu inima-mpăcată.
(Cătră. don DIEGO.)

10 Ia uită-te la dînsa cum a pălit deodată.

DON DIEGO

Dar iat-o că leșină, și din acest leșin
Puteți vedea dovada iubirii pe deplin.
Durerea-i dă pe față văpaia tăinuită
15 A dragostei de care e încă chinuită.

XIMENA

Cum? a murit Rodrigo!...

DON FERNANDO

Nu, nu; dușmanul tău
20 Trăiește, viu și teafăr ca și amorul său!
Nu te-ngriji, Ximena, de soarta vieții sale.

XIMENA

Leșini și de plăcere, precum leșini de jale,
Prisosul bucuriei cînd vine din senin
25 Simțirile ni fură ca și-un prisos de chin.

DON FERNANDO

La ce încerci, Ximena, la ce mai stăruie încă?
Nu, prea era vădită durerea ta adîncă!

XIMENA

30 îngrămădiți dar, sire, restriștea mea mereu!
Dovad;Va întristării numiți leșinul meu!
O ciudă prea firească m-a-împins așa departe:
De judecată dînsul ar fi scăpat prin moarte,
Căci pentru-al țării bine rănit dacă murea,
35 Era zădărnicită și răzbunarea mea!
Mi-ar fi o nedreptate o moarte-așa frumoasă:
Cer moartea lui Rodrigo, nu însă glorioasă,
Nu ridicat în slavă de rege și norod,
Nu pe un pat de-onoare, ci pe un eșafod;

O Să moară pentru crima-i, mi pentru domn și țară
De-a pururi amintirea să-i fie de ocară!
Nu sint de plins aceia ce pentru țară mor,
Ei numele prin moarte și-l fac nemuritor!
Iubesc deci biruința-i, și nu mi-e greu păcatul,
5 Ea întărește țara, redindu-mi vinovatul
Mai nobil și mai mîndru acum de mii de ori,
Căci poartă astăzi lauri pe frunte-n loc de flori;
Și, ca să spun ce cuget cu-o vorbă răspicată,
Mai vrednic azi de umbra sârmanului meu tată!
Dar vai, în ce nădejde o clipă am crezut?
Rodrig din parte-mi n-are nimica de temut:
Ce-i strică-aceste lacrimi și jalea mea amară
Cînd pentru el azil e întreaga noastră țară?
Sub ochii voștri totul i se permite-aici:
Mă biruie pe mine, ca și pe inamici.
Dreptatea-năbușită cu-al maurilor sînge
O nouă strălucire asupra Iui răsfringe;
Noi îi sporim alaiul, și-acest dispreț de legi
La carul său ne-njugă în rînd cu cei doi regi!

DON FERNANDO

Copila mea, acestea-s porniri nemăsurate.
In cumpănă pun totul atunci cînd dau dreptate.
Ucis de-ți este tatăl, el fu provocator
Și simțul echității mă face iertător.
Dar cîntărindu-mi fapta, tu inima ți-o-ntreabă:
Rodrig stăpîn e-aeoio și cred că mai degrabă
Ea mulțamește-n taină dreptății ce-o birfești
Că ți-l păstrează teafăr pe-acela ce-l iubești.

XIMENA

Cui? Mie! Pe-ucigașul sârmanului meu tată!
Pe-acela chiar pe care îl chem la judecată!
De-acestea nu vă pasă, ba v-așteptați să fiu
Mulțumitoare dacă bocesc aci-n pustiu?
O, dac-aceste lacrimi zadarnic sînt vărsate,
îngăduiți prin arme să dobîndesc dreptate:
Prin arme el pe mine de tată m-a lipsit;
Prin arme se cuvine să fie urmărit!

Cer de la toți vitejii să-l cheme-n luptă, sire:
Pe-acel ce mă răzbună eu mi-1 aleg de mire;
80 Să lupte toți, și-o dată Rodrigo pedepsit,
Voi fi răsplata celui ce biruie-n sfîrșit.
Deci dați poruncă, sire, să se proclame vestea...

DON FERNANDO

E-o datină străbună, dar luptele acestea,
85 Pretinse că răzbună pe drept un atentat
Stîrlesc pe luptătorii cei buni ai unui stat.
Adeseaori se-ntimplă izbînda de înclină
Spre vinovat și cade cel fără nici o vină.
Scutesc deci pe Rodrigo; prea mult la dînsul țin
90 Ca să-l expun acestui prea schimbător destin,
Și-oricît de vinovat e că te-a lăsat orfană,
I-au dus cu dîșii crima paginii puși pe goană...

DON DIEGO

Cum? Sire, pentru dînsul călcați aceste legi
95 De-a pururi respectate de cei mai mîndri regi?
Dar ce va zice lumea și pizma ce va spune
Cînd viața lui sub scutul monarhului și-o pune,
Fugind de locul unde oricare om cinstit
E bucuros să afle un lăudat sfîrșit?
100 Favoarea aceasta, sire, mărirea lui i-o scade;
Păstreze-și nentinate a biruinței roade l
Cel ce-a știut să-nfrîngă pe-un conte de Gormaz
Dator e să rămînă pîn' la sfîrșit viteaz.

DON FERNANDO

105 Mi-o ceri și tu, deci fie! și cum i-a fi norocul!
Dar celui ce-a să cadă mii au să-i ceară locul
Și prețul ce Ximena ni l-a vestit aici
Din toți ai mei războinici îi Face inamici.
Să-l las cu toți sa lupte ar fi nedrept, Ximena:
HO I-ajunge de coboară o dată în arenă.
Numește-1 dar pe care îl vrei din cavaleri,
Dar dup-această luptă nimic să nu-mi mai ceri.

DON DIEGO

- Atunci cruțați pe-aceia ce de Rodrig s-ar teme.
115 Lăsați deschisă lupta — și nimeni n-o să-1 cheme.
Căci după biruința-i de astăzi, nu m-aștept
Să mai cuteze vreunul să dea cu dinsul piept.
Se-ncumetă vreunul, oricît de mare-i prețul?
Cine va li viteazul sau, mai curînd, semețul?

DON SANCHE

- 120** Deschideți dară lupta; și chiar de-o fi să caz,
Eu sunt semețu-acela ori poate-acel viteaz.
Ardoarea mea nu cere decît să vă răzbune:
Vă amintesc, senora, a voastră promisiune-

DON FERNANDO

- 125** îți Iași, Ximeno, soarta într-ale sale mîni?

XIMENA

Făgădui-am, sire.

DON FERNANDO

- 130** Fii gata deci pe mini!

DON DIEGO

Nu. Sire, lupta poate să-nceapă cît mai iute:
Ești totdeauna gata atunci cînd ai virtute.

DON FERNANDO

- 135** Să-ncepi o luptă nouă, întors din luptă-abial!

DON DIEGO

Rodrig a prins putere pe cînd vi-o povestea!

DON FERNANDO

- Să-i dăm un ceas sau două de liniște deplină.
140 Dar cum mă tem ca pildă cumva să nu devină
Și ca s-arat că-n silă s-admit m-am hotărît

Un obicei sălbatec ce pururi l-am uit,
M-abțin s-asist, și Curtea și ea se va abține.

(Către don Arias.)

- 145** Arbitru-al întîlnirii te rînduiesc pe tine;
Vei îngriji ca toate să meargă-n chip cinstit
Și-mi adă-nvingătorul cînd lupta s-a sfîrșit.
Aceași e răsplata, oricare s-ar alege,
Vreau să i-l dau Ximenui cu mina mea de rege,
150 Și ea pe veci să-i jure credință-n fața mea.

XIMENA

Cum, sire? îmi impuneți o lege-așa de grea?

DON FERNANDO

- Te plîngi; iubirea-ți însă, departe de-a se plînge,
155 De biruie Rodrigo, mîndria-ți va înfringe.
Înceată orice murmur și-ascultă-mă ce spun:
Oricare s-ar alege, cu-acela te cunun.

A C T U L V

S C E N A I

DON RODRIGO, XIMENA

XIMENA

Rodrig, ce îndrăzneală! Cum? în amiaza mare?
Vrei să mă pierzi? Ascultă și fugi, aibi îndurare

(DON RODRIGO

Mă duc să mor, Ximeno, și dacă viu aci,
Viu ca să-mi iau adio-nainte de-a muri;
Amorul ce mă ține sub dulcea ta robie
Dacă primește moartea, vrea să ți-o închine ține.

10

XIMENA

Te duci să mori!

DON RODRIGO

Merg vesel spre-acel minut dorit
în care-am să-ți răscumpăr tot chinul suferit!

15

XIMENA

Te fluci să mori! Cum oare? Don Sancho te-nspăimintă
Și tremură de groază o inimă nenfrântă?
Ce s-a făcut avintu-ți? De unde spaima ta?
Rodrig învins se crede-nainte de-a lupta?
20 Cel ce-a-nfruntat pe mauri și pe viteazu-mi tată

în fața lui don Sancho se pierde-așa deodată?
Curajul ți-e de-acelea ce pot ingenunchea?

DON RODRIGO

Eu nu alerg la luptă, ci la jertfirea mea,
25 Și sufletu-mi respinge, plin de dispreț, povața
Cînd moartea tu mi-o cauți, eu să-mi mai apăr viața,
Eu am rămas același; dar nu mai poți să-mi ceri
Ca să păstrez aceea ce tu să pierd îmi ceri,
Și-aș fi căzut desigur azi-noapte-ucis de mauri
30 De-aș fi avut să-mi apăr doar propriii mei lauri;
însă norodul, țara și tronul apărînd,
De nu-mi feream viața, ar fi-nsemnat să-i vind.
Un suflet mare viața-ntr-atîtea n-o hulește,
încît să vrea să iasă dintr-însa mișelește,
35 Dar cum e vorba numai de propriu-mi folos,
Azi, cînd îmi ceri tu moartea, eu o primesc voios.
Mînia ta o mină străină îmi alege —
De-a ta, Rodrig să moară nu-i vrednic, se-nțelege.
De nici o lovitură nu vreau să mă feresc:
40 Cui te-apără, omagiul acesta-i datoresc.
Și fermecat la gîndul că toate-s de la tine,
Fiîndcă-a ta onoare don Sancho o susține,
îmi voi deschide pieptul în calea spadei lui,
Slăvind această mină prin care mă răpui.

45

XIMENA

O, dac-asprimea unei îndatoriri severe
Ce marea-ți vitejie s-o osîndesc îmi cere
Te-mpinge pîn-acolo ca să te lași sfărîmat
De-un braț ce pentru mine să lupte s-a-narmat,
50 Gîndește-te, în ceasul acesta de orbire,
Că-n joc îți e și viața, dar și a ta mîrire,
Și toți, orîcît de falnic Rodrig a viețuit,
Căzut dac-or să-l știe, l-or crede biruit.
Onoarea ți-e mai scumpă decît îți sînt eu scumpă,
55 Dac-a putut chiar vraja amorului s-o rumpă
Și te-a făcut, în ciuda părerilor de tău,
Să nimicești tu însuși și visul meu și-al tău:
Și totuși, văd că-ți pasă așa puțin de-onoare,

- 60 Că, fără să lupți, pe Sancho îl lași să te omoare?
Ce s-a făcut avintul pe care-l arătai?
De ce nu-l ai și-acuma, ori pentru ce-l aveai?
Și cum? Viteaz ești numai spre-a-mi cauza durere?
Iar dacă nu, deodată și vitejia-ți piere?
Și tatăl meu de tine-i așa desprețuit,
65 Că tu, biruitoru-i, te lași azi biruit?
Mergi, fără dor de moarte, la luptă hotărâtă
Și-ți apără onoarea, nu viața ta urită!

DON RODRIGO

- 70 Dac-am învins pe conte și maurii barbari,
Mai am nevoie oare de alte fapte mari?
La ce să-mi apăr slava cînd toată lumea știe
Isprăvile-mi mărețe, c-această vitejie
Să facă totul poate și că pe-acest pămînt
Afară de onoare nimic nu mi-e mai sfînt?
75 Nu, nu; in lupta-aceasta Rodrig să moară poate
Fără să-și piardă nimbul mării cîștigate,
Și fără ca să fie de nime-nvinuit
Că n-a căzut el însuși de sine biruit.
Dar se va zice numai: „Ximena i-a fost draga,
80 Avea Intre iubirea și ura ei s-aleagă,
Și s-a supus el însuși ursitei, ce-o silea
Pe dulcea lui iubită să-i ceară moartea sa.
Ea însăși i-a cerut-o, și inima-i, firește,
Credea că de-o refuză, o crimă săvîrșește.
85 Spre-a-și răzbuna onoarea, amorul și-l pierdu;
Spre-a-și răzbuna iubită, el viața și-o dădu,
Știind ca sa prefere in floarea tinereții
Onoarea sa Ximenei și pe Ximena vieții.”
Astfel această moarte, departe de-a umbri,
90 A măreției mele splendoare-o va mări,
Și voi avea, prin moartea-mi voită, mîngîierea
Că nimeni decît mine nu ți-a-mpăcat durerea.

XIMENA

- 95 Viața ta și-onoarea în stare dacă nu-s
S-abată gîndul morții de care ești supus,
De te-a iubit vreodată Ximena ta, ei bine,
Rodrig, atunci ascultă: îndură-te de mine

- Și scapă-mă de sila ce-o am să mă mărit
Cu omul care veșnic mi-a fost nesuferit.
5 90 Să-ți spun mai mult? Aleargă și-arată-ți vitejia
Ca să-mi impui tăcere, ca să-mi împaci mindria,
Și de mai ții, la mine, oricît va fi de greu,
Învinge într-o luptă al cărei preț sunt eul
Adio; vorba asta, vai, să roșesc mă face...

SCENA a II- a

DON RODRIGO

Mai e dușman pe care să-l tem? Veniți încoace,
Voi, castilani, voi mauri, veniți voi, navareji,
Și tot ce țara Spânii rmai are ca viteji!
Uniți-vă cu toții și faceți o armată
Să biruiți o mină astfel îmbărbătată:
Spre-a-mi nimici nădejdea, o mie de vieți;
Să aibă fiecare, tot prea puțini sînteți!

SCENA a III- a

INFANTA

- Vei asculta mîndria străbună care-ți cere
Acum Intre mărire și dragoste s-alegi?
Sau dragostea a cărei și vrajă și putere
5 Te-mbie fără preget să-nfrîngi aceste legi?
Ah, căreia din două vei da tu precădere,
Sărman vlăstar de regi?
Rodrig, ești demn de mine și te-aș putea alege,
Deși viteaz, tu însă, vai! nu ești fiu de rege!
10 Destin fără de milă, a cărui nendurare
Desparte-a mea mărire de fericirea mea!
E scris în ciuda unei virtuți așa de rare
Amorul meu să poarte o luptă-așa de grea?
Ah, inima-mi sărmană ce-o să îndure oare
*5 Și cum va geme ea,
De n-o să izbutească in veci să se închine
Iubitului, nici focul iubirii să-și aline!

Dar totuși stau și cuget și nu pot înțelege:
Cînd el e-atît de vrednic, de ce-aș mai ezita?
Deși am fost născută pe seama unui rege,
E-o cinste pentru mine, Rodrig, să fiu a ta!
Cînd ai învins pe mauri, ar fi o fărdelege

Coroană de-ai purta?
Și numele tău falnic de Cid nu dovedește
Că faima ta măreață pe zi ce merge crește?

El totuși e-al Ximenuii, deși e demn de mine!
Îmi pare rău de darul pe care i-l făcui.
Nici moartea unui tată nu poate să-i dezbină,
Și ea, de silă numai, proclamă vina lui.
În toata războirea aceasta pentru mine
Nici o nădejde nu-i,
Căci spre-a-mi mări pedeapsa, ursita, vai! permite
Iubirei să dureze și-n inimi învrăjbite!

SCENA a IV - a

XIMENA, ELVIRA

XIMENA

Elviro, vai, cît sufăr! Ce vrednică-s de jale!
Nu văd nici o nădejde, am presimțiri fatale!
N-am nici un gînd de care să nu mă înfior
Și fără pocăință nu pot avea un dor!
Pe doi rivali în luptă minia mea-i împinge,
Au să mă coste lacrimi, oricare ar învinge;
Și-n cartea sorții mele oricum îmi este scris,
Nerăzbunat mi-e tatăl, sau, vai! Rodrig ucis!

ELVIRA

De-i una ori de-i alta, vei fi mai împăcată,
Sau capeți pe Rodrig, sau fi-vei răzbunată,
Și-apoi oricît destinul va fi de nendurat,
Ea-ți mîntuie onoarea și-un mire-ți va fi dat.

XIMENA

Cum? pe-ueigașultatei? pe-al lui Rodrigo, poate?
Pe unul din făptașii acestor mari păcate?
Oricum s-alege soarta, ea-mi dă un soț pătat
20 De singele pe care mai mult l-am ado-at;
Oricum s-alege soarta, durerea mă ucide
Și mă-ngrozesc de ceea ce lupta va decide,
O, dor de răzbunare și tu, amor, tăceți,
Voi vă sfădiți pe seama sărmanei mele vieți,
25 Și tu, cîrmuitorul umanelor destine.
Sfîrșește-această luptă eșa cum e mai bine:
Nici unul să nu-nvingă și nici să fie-nvins.

ELVIRA

Ar fi prea aspră soarta; și lupta ce s-a-ncins
30 Ți-ar da prilej la chinuri și mai amare poate,
Lăsîndu-te, stăpînă, să ceri mereu dreptate,
S-arăți aceeași ură mereu, să urmărești;
Mereu viața celui pe care tu-l iubești.
Mai bine-i biruința de-ar fi să-l încunune,
35 Ea datoriei tale tăcere i-ar impune
Și bunul nostru rege te va sili atunci
S-ascuți îndreptățită de-a inimei porunci.

XIMENA

O, dacă el învinge, crezi că mă dau învinsă?
40 Prea sfîntă-i datoria-mi și jalea-mi prea nestinsă,
Și nu ajunge numai ca regele să vrea
Sau lupta să decidă în defavoarea mea!
A-nvinge pe don Sancho nu-i greu, dar n-o să poată
Să-nvingă și mărirea Ximenuii totodată;
45 Și chiar dacă Rodrigo va birui acum.
Onoarea mea-i va scoate mii alți vrăjmași în drum.

ELVIRA

Stăpîna mea, asemeni cuvinte nu mai spune,
Să nu se-ndure cerul cumva să te răzbune!
50 Cum! vrei să pierzi prilejul acesta fericit
Ce focul urei tale l-ar potoli-n sfîrșit?
Dar ce vrea datoria aceasta nempătată?

Ori moartea lui Rodrigo îți dă-napoi un tată?
O grea nenorocire îți pare prea puțin?
55 Vrei lacrimi peste lacrimi, suspin peste suspin?
Nu, nu, cu-astfel de gânduri stăpînă mea iubita,
Nu-ți meriți fericirea ce-ți este hărăzită
Și-ți va impune dreapta minie-a Celui Nalt,
Prin moartea lui Rodrigo, să-l iei pe celalalt.

60

XIMENA

Elviro, imi ajunge atît amar și jale
N-o mai spori tu încă prin prevestiri fatale,
Aș vrea să fug de ambii, dae-aș putea să sper,
De nu, pentru Rodrigo-nalț rugăciuni la cer-
65 Nu că mi-e drag, dar dacă Rodrig nu biruiește,
Voi fi a lui don Sancho, cum am promis, firește...
La gîndul ăsta numai mi-e sufletul-ingrozit...
Ce vād, amar de mine? Elviro, s-a sîrșit!

SCENA a V - a

DON SANCHO, XIMENA, ELVIRA

DON SANCHO

Silit această spadă să v-o aduc plecată...

XIMENA

De-al lui Rodrig scump sing^, cum? încă-nsingerată?
Și mai cutezi, perfide, în fața-mi să te-areți
Cînd mi-ai răpit norocul întregi mele vieți?
O, izbucnește-n voie de-aeum, iubire-ascunsă,
Onoarea mi-e-mpăcată și ținta ei ajunsă!
10 Aceeași lovitură de spvidă mi-a ucis
Norocul și iubirii-mi drum liber i-a deschis!

DON SANCHO

De-ați Ei mai liniștită...

XIMENA

15 Taci! taci! nu ți-e rușine,
Crunt ucigaș al unui erou slăvit de mine?

O, l-ai lovit hoțește, căci un viteaz ca el
N-ar fi putut, desigur, să fie-nvins altfel.
Nu mai spera nimica; crezînd să mă răzbune,
20 Nevrednica ta mină pe mine mă răpune!

DON SANCHO

Ciudată rătăcire, ce cu atît moi mult...

XIMENA

Crezi tu că pot să sufăr și vrei să te ascult
25 Cu ce nerușinare trufașă-mi vei descrie
Păcatul meu, și moartea-i, și marea-ți vitejie?.

SCENA a VI - a

**DON FERNANDO, DON DIEGO, DON ARIAS, DON
SANCHO, XIMENA**

XIMENA

Sire, nu se mai cade să fie tăinuit
5 Ce n-am putut ascunde oricît m-am chinuit.
Știți că iubeam și, totuși, în dreapta mea minie,
Vream sa jertfesc o viață atît de scumpă mie,
Și maiestatea-voastră chiar a putut vedea
Iubirea-mi sugrumată de datoria mea.
10 Rodrig e mort acuma, și moartea-i schimbă, iată,
în jalnică iubită vrăjmașa nempăcată,
Ceruse răzbunare acel ce m-a născut,
Acum să plîng îmi cere amorul meu pierdut:
Luîndu-mi apărarea în oarba lui pornire,
15 Don Sancho nu-mi aduse decît nenorocire,
Și-acum să fiu datoare, cum am făgăduit,
S-ajung răsplata celui ce m-a nenorocit!
O, de pătrunde mila o inimă de rege,
îndură-tc, stăpîne, revoacă-această lege.
20 Ca preț al unei lupte în care am pierdut
Tot ce-aveam scump pe lume, îi las al meu avut,
Don Sancho să mă lase pe mine mie însumi,
îngăduiți-mi, sire, să-mi plîng în tihnă plînsu-mi,
Jelind, la adăpostul cel sînt al unui schit,
25 Pîn' ce-oi muri, pe tata și scumpul meu iubit!

DON DIEGO

S-a dat pe față-n [ine și nu mai crede, sire,
Că-i un păcat să-și spună năvalnica iubire.

DON FERNANDO

Ximena, ești greșită, Rodrig nu a murit.
Don Sancho-vins, pesemne, n-a spus-o lămurit.

DON SANCHO

De-aprinderea-i prea mare, fu, sire, amăgită,
Veneam să-i spun cum lupta fusese săvîrșită.
Acest războinic nobil, ce-i adorat de ea,
„N-ai nici o teamă”,-mi puse dezarma,
„Te las mai bine teafăr să părăsești arena,
Decît să vărs nu singe riscat pentru Ximena,
Dar cum de datorie la Curte sînt chemat,
Te du și-i spune lupta așa cum s-a urmat
Și ca trofeu prezintă-i din parte-mi a ta spada...”
Așa făcui eu, sire, și-a fost destul s-o vadă,
Spre-a crede fără preget că sunt învingător,
Și-atunci mîiaia-L dete pe față-al ei amor
Cu-așa avînt năprasnic și-atîta nerăbdare
Că n-am putut să capăt o clipă de-ascultare.
Deși înfrînt, eu totuși acum sînt fericit
Și dacă-mi văd azi visul iubirii nimicit,
Înfrîngerea mi-e scumpă, fiindcă-a fost în stare
Să dea ca pildă lumii o dragoste-așa mare!

DON FERNANDO

Nu mai roși, copilă, și nu mai căuta
Zadarnice mijloace s-ascunzi iubirea ta.
Ne-o spune doar sfiala ce-ți înflorește fața.
Punîndu-i în pericol de-atîtea ori viața
Viteazului Rodrigo, destule-ai încercat,
Și tatăl tău azi poate să doarmă împăcat.
Vezi lămurit că alte sunt căile divine.
Făcuși tot pentru dînsul gîndește și la tine,
Și-ascultă fără murmur al regelui tău sfat,
Ce-ți dă un soț prea vrednic și-atît de adorat.

SCENA a VII - a

**DON FERNANDO, DON DIEGO, DON ARIAS, DON
RODRIGO, DON ALONSO, DON SANCHO, INFANTA,
XIMENA, LEONORA, ELVIRA**

INFANTA

5 Din partea mea, Ximena, a principesei tale,
Pp-arpst războinic nobil primește-l fără jale.

DON RODRIGO

Vă cer iertate dacă în fața voastră, sire,
M-aruncă la picioare-i sfioasa mea iubire.
10 Nu vin aci răsplata izbinzii să mi-o cer,
Vin capul meu, stăpîna, din nou să ți-l ofer,
Și în a mea favoare nu chem a luptei lege,
Nu chem nici chiar voința preabunului meu rege,
Dar dacă toate cele făcute-s prea puțin,
15 O, spune ce mijloace te-ar împăca deplin?
Mii de rivali vrei încă, iubita mea, să birui,
Voiești a mele fapte mărețe să le-nșirui
De la un cap al lumii pină la celălalt?
Sa iau o cetățuie eu singur din asalt?
20 Să pulber o armată? S-ajung-al meu renume
Să-ntunece pe-al celor mai mari eroi din lume?
O, dacă prin acestea iertare-aș dobîndi,
Le-aș îndura pe toate și tot aș izbîndi!
Dar dac-acea onoare, mereu nerăzbunată,
25 Cu moartea mea doar poate să fie îmbunată,
Puterea omenească de ce-o mai înarmezi
Cînd prosternată fruntea-naintea ta mi-o vezi!
Răzbuna-te tu însăși, căci astfel se cuvîne,
Cel neînvins de nimeni să fie-nvins de tine;
30 Cu prețul vieții mele atunci, de m-ai ierta,
Nu mă goni, Ximeno, din amintirea ta,
Și pentru că prin moarte-rai eu îți păstrez mărirea,
În schimb și tu păstrează-mi, Ximeno, amintirea
Și spune cîteodată, plîngînd al meu sfîrșit:
35 „De nu-i eram prea dragă, Rodrig n-ar fi murit!”

XIMENA

- Ridică-te, Rodrigo. Adevărat, e, sire,
Prea mult mi-am dat pe față ascunsa mea iubire,
E prea viteaz Rodrigo ca eu să nu-l iubesc,
40 Și la porunca voastră pot să mă-mpotrivesc?
Știu bine că-s datoare s-ascult a luptei lege,
Că sfânt e totdeauna cuvântul unui rege,
Dar orișice pedeapsă binevoiți a-mi da,
Această cununie voi o puteți răbda?
45 Și datoriei mele de-i porunciți tăcere,
Dreptatea voastră oare nu suferă-o scădere?
Dacă Rodrig e-al țării cel mai de seamă fiu,
A slujbei lui răsplata se cade eu să fiu?
Și viața mea întreagă să am mereu a plînge
50 Cu mîinile pătate de-al tatălui meu sînge?

DON FERNANDO

- Adesea vremea totuși legitim a făcut
Ce se părea o fărădelege la-nceput.
Te-a cucerit Rodrigo prin marea-i vitejie
55 Și de aci-nainte a lui ești pe vecie;
Dar prețul biruinței acum de i l-aș da,
Dușman mării tale să fiu ar însemna:
Căsătoria-aceasta mai poate să s-amine
O data ce întreagă credința ta-i rămîne.
60 Ia-ți dar un an de doliu, Ximeno, dacă vrei...
Iar tu, Rodrig, la arme, cu toți vitejii mei!
Dac.-ai gonit pe mauri departe de limanuri,
Zădărnîcind năvala și-a lor viclene planuri,
Cu-ntreaga mea oștire aleargă-n țara lor
65 Și pradă-le pămîntul ca un cuceritor.
Ești *Cidul*, înainte-ți vor tremura de groază
Și-or să te vrea de rege; tu însă îi păstrează
Credința ta jurată Ximenei-n fața mea.
Revin-o, de se poate, mai demn încă de ea,
70 Și-atît de sus te-nalță prin fapteVți viteze,
încît să fie mîndra l-altar să te urmeze.

DON RODRIGO

Spre-a vă sluji, stăpîne, și pentru-a nu displace
Ximenei mele scumpe, ce n-aș putea eu face?

- 75 De ochii ei departe oricit aș îndura,
Preafericit sînt, sire, că pot măcar spera.

DON FERNANDO

- în vitejia-ți speră, Rodrig, și-n vorba-mi data,
Si inima Ximenei fiindu-ți închinata,
80 Wede-te în vreme, ce-alină once **MU**,
Si-n brațul tău puternic și-n suveranul taul

COMENTARII ȘI VARIANTE

Lucien Bazin

p. 11 UN IMN FRANCEZ LUI EMINESCU

în *Sămănătorul*, IV, nr. 41, 9 octombrie 1905, p. 744—746, cu mențiunea: după *Lucien Bazin; Tălmăciri*, p. 26—28; s-a reprodus în *Junimea literară*, VI, nr. 7 și 8, iulie-august 1909, p. 146.

Variante în *Sămănătorul*:

v. 6 Supt biciul suferinței umane te zăresc,

v. 13 Și mi-am adus aminte atunci că-n noi renaște.

În același număr al *Sămănătorului*, la rubrica *Cronică*, I. Scurlu semnează următoarea notă în legătură cu poezia lui Lucien Bazin:

„Mulțumesc amabilității d-lui C. Banu cunoașterea unei poezii franceze de toată frumusețea, închinată de un poet al mării națiuni surori, d. Lucien Bazin, eternei noastre glorii literare, care este Mihail Eminescu. Poezia se intitulează «*À Mihail Eminescou, poete național roumain*» și se găsește (p. 107—109) în volumul întâi și singurul pe care l-a tipărit pîn-acum d. Lucien Bazin (*Laube interieure. Poesies*, Paris, Alphonse Lemerre, Editeur, MDCCCXV, p. 120 în 8*).

Am citit și am recitat cu o emoție adîncă — intimă și estetică, deopotrivă — acest minunat imn izvorit din sufletul ales al unuia din francezii de rasă, scriitor foarte îngrijit și poet care dovedește prin imnul său un talent artistic și o comoară de simțiri generoase ce sînt daruri rare în lumea literară «modernă»... a valorilor contrafăcute sau, cel puțin, prefăcute în ciuda artei omenești firești și eterne. Și am rămas uimit, cum vor rămînea toți cetitorii români, de pătrunderea extraordinară pe care o arată poetul francez în sinteza

măiastră a personalității artistice și filozofice a Jui Eminescu, a tragicului său uman și a însemnătății lui pentru neamul nostru și pentru literatura tuturor neamurilor.

Imnul poetului francez — căci este un adevărat imn prin sfântă pietate a entuziasmului și prin ideile, simțirile și imaginile sale solemne — este în lăsa închinare ce se aduce, din largul lumii culte, acelaia dintre scriitorii noștri care unește în opera sa sublimitatea poeziei românești cu cea mai înaltă cugetare filozofică universală.

Drept semn de recunoștință din partea noastră, cărora poetul și cugetătorul *Luceafărului*, cu tot ce-a creat geniul său românesc, ni este apostol și profet al neamului, d. Ștefan O. Iosif, urmând rugămintii noastre, a tradus pentru acest număr al *Sămănătorului* întreaga poezie a d-ului Lucien Bazin."

În *Junimea literară*, textul a fost luat din *Sămănătorul*. Numărul din iulie-august al *Junimii literare* în care se reproduce poezia lui Lucien Bazin în traducerea lui Iosif este închinat lui Mihail Eminescu, de la moartea căruia se împlineau douăzeci de ani, și cuprinde câteva contribuții interesante, printre care: *Patru scrisori inedite ale lui Mikail Eminescu, Amintiri despre Eminescu de Teodor V. Ștefanelli, Memoriu asupra familiei Eminescu de Corneliu Botez etr-*

B u r g e r

p. 14

LE.NORE

în *Sămănătorul*, I, nr. 21, 12 mai 1902, p. 372—375; *Tălmășire*, p. 29—39, cu mențiunea: „Baladă de...”

Variante în revistă:

- v. 25 Ea alergă în sus și-n jos
- v. 49 — Copila mea, sufletul meu,
- v. 73 — Părinte, nu te îndura
- v. 131 Ascultă!... clopotul în turn
- v. 201 Și toți strigoi — *kuș, huș, kuj* —
- v. 233 *Hah!*... cavalerul s-a oprit!

Iosif a tradus *Lenore* la Dumbrăveni, de unde i-o trimitea lui Virgil Cioflec, pentru a o preda revistei.

Celebra baladă a lui Biirger, cunoscută probabil prin intermediare-franceze, a avut ecouri în literatura noastră cu mult înainte de Iosif. Astfel, cavalcada din „basmul” *Mihnea și baba* de D. Bolintineanu revelă similitudini izbitoare cu aceea din *Ignore*. La rîndu-i, Al. Macedonski va declara că balada sa *Dorobanțul* „este localizată

din amintire după celebra baladă *Ignore* de poetul german Biirger. Eram copil cînd am citit-o într-un album ilustrat cu foarte frumoase gravuri pe oțel. Ea a făcut asupra-mi o atît de mare întipărire, încît după doisprezece ani de la acea dată am putut s-o scriu în românește din memorie” (*Poezii* de Al. A. Macedonski, București, Librari-editori Ig. Haimann & Schonfeld, 1882, *Note*, p. 392).

B u r n s

p. 23

IN CIUDĂ!

În *Sămănătorul*, II, nr. 34, 24 august 1903, p. 534—535; *Credințe*, p. 116—118, cu mențiunea; „După...”

Variante în revistă:

- v. 1 Se vede sărman, *oropsit, nevoiaș*
- v. 3 Dar noi ne mîndrim și-o-nălțăm mai *trufaș*,

G i o s u e *Carducci*

p. 25

CĂTRE COPACI

În *Sămănătorul*, V, nr. 49, 3 decembrie 1906, p. 961; *Tălmășiri*, p. 62—63.

În revistă, traducerea poeziei e precedată de următoarea notă: „Gloriosul titan al poeziei italiene a primit încununarea oficială supremă din partea sfatului înțelepților și dreptilor cari hotărăsc în fiecare an asupra acordării premiului literar al Fundațiunii Nobel.

De acest premiu s-au învrednicit, pîn-acum, scriitorii Sully Prudhomme, Frederic Mistral, BjOrnstjerne BjOrnson, Mommsen Echegaray și Sienkiewicz.

Toți acești scriitori sînt deopotrivă o glorie a neamului lor și a omenirii întregi: creațiunea lor este eternă tocmai prin individualitatea lor națională compactă, din care s-a înălțat peste toate țările simfonia omenescului universal.

Dăm aci traducerea unei poezii a lui Carducci, care arată nepăsarea senină a adevăratului geniu față de cele mai depline triumfuri pe care le poate îmbia această lume.”

Abia după mai bine de două decenii de la traducerea lui St. O. Iosif, literatul de origine italiană Giuseppe Cifarelli avea să încerce popularizarea mai temeinică în limba română a operei lui Giosue Carducci, (1835—1907), prin culegerea *Poezii traduse de...*, București, 1928 (142 pagini). Iată, spre confruntare, sonetul tălmăcit de Iosif în versiunea lui Cifarelli:

DE VOR.BA CU COPACII

Stejar îngindurat ce tristul lan
Umbrești, nu te iubesc! Cu frunza buna
împodobi-vei fruntea de tiran
Ce pašnice cetăți o să supună.

- 5 Și nici pe tine laur sterp: minciună
Și-ocară-i verdele trufaș, viclean,
Pe timp de iarnă, sau când stai, cunună.
Pe o chelie de-mpărat roman.

Tu ești iubită, viță zîmbitoare,
Ce coci prin negre pietre în ciorchine
Mult înțeleaptă traiului uitare!

Dar și mai mult cinstesc eu bradul damfc
Ce-n patru scînduri va închide-n fine
Tumultul minții, dorul meu zadarnic!

Rezultatele confruntării sînt net favorabile lui Iosif. Tălmăcirea lui este realizarea unui artist, căreia traducerea de amator a lui Cifarelli îi confirmă și exactitatea.

p. 26 DIN ITALIENEȘTE

In *Sămănătorul*, VII, nr. 40, 28 septembrie 1908, p. 903, cu titlul *Sonet — După italienește; Cîntece*, p. 117.

Variante în *Sămănătorul*:

- v. 2 Ce-a fost stăplna lumii în vechime
- v. 3 De muzele castaliene nime
- v. 6 E înjosită într-un veac de crime
- v. 8 Desfriul iese triumftnd afară.
- v. 9 De ne-au lăsat strămoșii-n zile bune
- v. 12 Ci vin să plîngem vremea cea de față,
- v. 14 Și decăderea-n care se răsfată.

G u s t a o F a l k e

p. 27 IDILĂ

In *Sămănătorul*, III, nr. 52, 26 decembrie 1904, p. 826, cu mențiunea: după *Gustav Falke; Tălmăciri*, p. 193—194.

Variantă în revistă:

- v. 14 Iși alintă iar copilu-n șoapte,

Gustav Falke, poet german, a trăit între 1853 și 1916.

p. 20 RUGĂ

In *Sămănătorul*, V, nr. 9, 26 februarie 1906, p. 164, cu mențiunea: după *Gustav Falke; Tălmăciri*, p. 195.

G e j e r

p. 30 DEȘTEPTARE

In *Sămănătorul*, VI, nr. 34, 19 august 1907, p. 711-712; *Tălmăciri*, p. 211—212, cu mențiunea: „După...”.

G o e t h e

p. 32 IZBĂVIRE

in *Viața*, I, nr. 48, 8 ianuarie 1895, p. 4 (semnat S.): după *Goethe*; cu aceeași indicație, în *Familia*, XXXV, nr. 36, 5/17 sept. 1899, p. 422; *Tălmăciri*, p. 40-41.

Variante în *Viața*;

- v. 3 Pe țarm de riu am alergat
- v. 15 — Dar cum te cheamă zic eu. — *Nuțal*
- v- 16 *Frumoasă Nuță*, tu ești bună!
- v. 19 Dar asta nu-i *destul*, copilă:

in *Familia*:

- v. 3 ca în *Viața*;
- v. 5 *Stau aiurit* ca omul beat
- v. 6 și 8 inversate
- v. 10 și 11 inversate
- v. 12 — Ia seama! *Girila vine mare!*
- v. 17 *De soarta mea te prinse mila*
- v. 18 *Și m-ai scăpat* in clipe grele
- v- 20 *Fii tu norocul vieții mele!*
- v. 21 *Și'i spun eu lot*; ea blindă, mută,

Traducerea este însoțită de următoarea notă*. „Aici e vizată Anna Katharina Schonkopf, sau Kätchen, cum îi zicea Goethe, cu care poetul legase prietenie în anii săi de studenție în Leipzig. Pentru tKätchen», cea mai potrivită traducere pare a fi cuvîntul «Tincuța» aici întrebuițat.”

Din Goethe, St. O. Iosif a început să traducă din adolescență. *Craiul ielelor* este cea dintîi traducere în versuri pe care a publicat-o îndată după debutul său în presă cu poezia originală *Izvorul* (ambele

în 1892, în *Revistașcaalei*). Opera uriașului din Weimar a continuat să-l intereseze și să-l farmece. Din Neuburg pe Dunăre, poetul îi scria lui Sextil Pușcariu la 9 august 1901: „Știi cine-i poetul meu favorit acum? Goethe! Nu-i așa că sint cam îndrăzneț?” (Sextil Pușcariu, *St. O. Iosif*, în *Luceafărul*, XII, nr. 15–16, 1 august 1913, p. 467). În aceeași vreme, îi spunea într-o scrisoare lui Virgil Cioflec: „...deschid o carte și citesc. Mai ales Goethe. Marele păgîn îți impromptează totdeauna sufletul și e atât de vast, încît nu te înlănțuiește într-un cerc vrăjit, ca alți poeți, d.p. Heine, dimpotrivă, îți lasă toată libertatea, te introduce și te plimbă prin universul nemărginit. Din asemenea călătorii te întorci întotdeauna mai cuminte și mai sănătos. E odihna binefăcătoare ce numai natura ți-o poate da.”

În afară de traduceri din Goethe pe care le-a publicat în unul sau altul din volumele sale (*Izbăvire*, *Ucenicul vrăjitor*, *Stropii de nectar*, prologul din *Faust* și pastorală *Dragoste cu toane*) sau de cele apărute numai în periodice (*Craiul ielelor*, *Regele din Thule*), Iosif a mai tradus *Egmont*, *Egmont* era în 1908 gata, și tălmăcitorul îl prezenta lui Pompiliu Eliade, directorul Teatrului Național din București (v. *Domnița mea erai*, p. 216). Pompiliu Eliade, care de altfel îl însărcinase pe poet cu traducerea, cita lucrarea printre alte tălmăciri datorite lui G. Coșbuc, D. Anghel, Ovid Densusianu, P. Gusty, Brătescu-Voinești, și, referindu-se la toate acestea, adăuga aprecierea: „Niciodată limbă românească mai îngrijită, mai corectă, mai înălțătoare, mai fără de păcat nu s-a auzit pe scena românească” (v. Pompiliu Eliade, *Teatrul Național din București în 1908–1909*, București, Tip. „Voința națională”, 1909, p. 43–45 și 67). Anghel și Iosif au răspuns cu ostilitate unora din afirmațiile lui Pompiliu Eliade care îi priveau (referitor la momentul cînd au primit însărcinarea de a traduce, cel dintîi *L'amour veille*, celălalt *Egmont*, sau cu privire la remunerare etc.) printr-o notă polemică — *Onotă pentru altă notă* — publicată, în *Cumpăna*, I, voi. I, nr. 3, 11 decembrie 1909, p. 47–48.

Despre alte versiuni românești ale lui *Egmont*, v. I. E. Torouțiu, *Studii și documente literare*, voi. III, București, 1932, p. 72.

34

UCENICUL VRĂJITOR

În *Viața*, II, nr. 51, 29 ianuarie 1895, p. 4 (semnat S.); *Sămănătorul*, 11, m. 38, 21 septembrie 1903, p. 606–607; *Tălmăciri*, p. 42–46, cu mențiunea: „După...”.

Variante în *Viața*:

- v. 1 *A plecat în tîrg stăpînul*
- v. 2 *Maistru vrăjitor, bătrînul.*
- V- 5 *Știu eu șartul lor*
- v. 6 *Și vrăjile lui,*
- v. 7 *Fac și eu minuni,*
- v. 8 *Fără ca să-i spui.*
- v. 9 *Haide! haide*
- v- 10 *Curgă iute*
Pe-ntrecute
- v. 11 *Apă-n unde*
- v. 12 *Valuri-valuri rotitoare*
- v. 13 *Să inunde-n scaldătoare*
- v: 14
- v. 15 *Vin acu, mătură roasă!*
- v. 17 *Slugă fuși odinioară:*
- v. 18 *Fă-mi pe voie așadară:*
- v. 21 *Du-te-aci* și poartă-mi*
- v. 22 *Donițele-n trap!*
- v. 23–28, ca v. 9–13 de mai sus;
- v. 29 *Iată-mi-l fugind in clipă*
- v. 30 *La pir&u; le umple-n pripă*
- v. 31 *Ca un fulger se întoarnă,*
- v. 33 *Vine-a doua oară!*
- v. 35 *Apa fierbe, crește!*
- v. 37 *Stai! înceată*
Cu prinosul
- v. 38 *Căci prisosul*
- v. 39 *E pericol! —*
- v. 40 *E pericol! —*
- v. 41 *Vai... dar nu-mi aduc aminte*
- v. 42 *Blăstămatele cuvinte!*
- v. 43 *Ah, cuvintele alese...*
- v. 44 *Să devie ce fusese*
- v. 45 *Ah, aleargă, nu, el zboară!*
- v. 46 *Mătură, prefă-te iară!*
- v. 47 *Ce năprasnic vine*
- v. 48 *Și pleacă mereu*
- v. 49 *Un potop de valuri*
- v. 51 *Nu, dar este*
- T. 52 *Groasă gluma;*
- v. 53 *Stai tu, numa;*
- v. 54 *E-ndărătnic! —*

- V. 55 *Ah, îngheț de spaimă-n baie.*
V. 56 *Ce-o să-mi zică / Ce bătaie i*
V. 59 *Unde caț, de pretutindenii,*
V. 62 *Stai pe loc, îți sic:*
V. 63 *Cum ai fost odată!.,.*
V. 64 *lipsește*
v. 65 *Nu te-aștîmperi*
V. 66 *Nici acuma?*
V. 67 *Stai tu numa.*
V. 68 *De te-oi prinde*
V. 69 *După ceafă-ți pun piciorul*
V. 70 *Și-ți r&pad în cap toporul!*
V. 72 *Cum m-oi repezi odată*
V. 73 *Nici nu isprăvesc cuvîntul,*
V. 74 *Te fac una cu pântntuH*
V. 76 *Strașnic l-am izbit!*
V. 77 *Acu nu-mi mai pasă*
V. 78 *Pot fi liniștit!*
V. 82 *Doi d-odată*
V. 83 *Donițile dinainte!*
V. 84 *Ajutor, ah, Doamne sfinte !*
V. 85 *Și ei fug! Ce de piraie*
V. 86 *Curg pe scări și prin odaie*
v. 87 *Ce grozavă apărie!*
V. 88 *Iară maistrul nici nu știe!*
V. 89 *Ah, dar vine maistrul!*
V. 91 *Duhurile tale!*
V. 92 *Nu știu cum să scap!*
V. 93 *- După ușă*
V. 94 *Stați cuminte*
V. 96 *Mături! Mături!*
v. 97 *Căci doar maistrul cînd vă cheamă,*
V. 98 *Duhuri, să-l luați în samă!*
In Sămănătorul:
v. 9 *ca în Viața;*
v. 10 *Mergi la apă*
V. 11 *Iute! iute*
v. 12 *Să înceapă*
v. 13 *Cercuri mari, clocotitoare,*
v. 23-28 *ca v- 9-13;*

- v. 37 *ca în Viața;*
v- 38—42 *Căci prinosul*
Azi ne-ajunge!
Iar prisosul,
Nu-i a bună!
Ah, dar... Doamne! trei cuvinte...
Vai, nu-mi vin deloc în minte!
v. 43 *ca ia Viața;*
v. 44 *Ca să-I facă ce fusese!*
v- 45 *Iată-!fuge, vine-n grabă!*
v- 46 *Mătură, hai fii de treabă!*
v. 49 *Ah, și mii de rturi*
v. 51 *Ei, dar gluma*
v. 53 *E-ndărătnic*
v. 54 *Nu m-aude?*
v- 55 *Spaima tot mai mult mă-ngheață !*
y. 56 *Ce ochi crunți! Ce hidă fațal!*
v- 65 *ca în Viața;*
v. 66 *Bine! Bine,*
v. 67 *Mi te-oi prinde*
68 *Eu pe tine*
Intr-o clipă
v. 69 *ca în Viața;*
v. 70 *Și-fi reped în cap toporul!*
v. 73 *Nici nu mîntui azi cuvîntul,*
după v. 80 *Doi deodată*
v. 82 *Dinainte*
v. 83 *Patru doniți, toate pline!*
v. 88 *Maistre, Doamne, fă-ți pomană !*
v. 89 *Ah, dar vine vraciul!*
v. 90 *Doamne, cum să scap!?*
v. 91 *Le-am chemat pe duhuri*
v. 92 *Și își fac de cap!*
v. 93 *ca în Viața;*
după v. 93 *lute-n lături*
v. 94 *ca în Viața;*
după v. 94 *Mături! Mături!*
v. 96 *lipsește*
v. 97 *Maistrul numai cînd vă cheamă*
v. 98 *Duhuri, să-l luați în seamă!*

Modificările atât de numeroase de la o versiune la alta sînt ilustrative pentru conștiințozitatea poetului român și pentru efortul Său de a realiza o traducere cit mai fidelă față de original. În *Ucenicul vrăjitor*, Iosif și-a îndreptat atenția spre ceea ce era esențial: obținerea ritmului. Succesul i-a fost deplin, însă cu prețul schimbării schemei rimelor.

p. 38

STROPII DE NECTAR

În *Sămănătorul*, V, nr. 1, 1 ianuarie 1906, p. 9; în *Cîntece*, p. 115-116.

Variantă în revistă:

v. 15 *Se ttri* și supse strașnic

Traducerea lui Iosif este foarte exactă, aproape vers cu vers. Ritmul și măsura sînt respectate întocmai. Pentru a realiza lapidăritatea ultimului vers din poezia lui Goethe, traducătorul a fost nevoit să introducă înaintea acestuia încă un vers, astfel că versiunea românească are un vers în plus față de original. Iată textul german:

DLE HEK.TARTROFFEN

Als Minerva jenen Liebling,
Den Prometheus, zu begunst'gen,
Eine volle Nektarschale
Von dem Himmel niederbrachte,
5 Seine Menschen zu begliicken,
Und den Trieb zu holden Kiinsten
Ihrem Busen einzuflossen:
Eilte sie mit schnellen Fiissen,
10 Dass sie Jupiter nicht sähe;
Und die goldne Schale schwankte,
Und es fielen wenig Tropfen
Auf den grunen Boden nieder.
Emsig waren drauf die Bienen
Hinterher, und saugten fleissig;
15 Kam der Schmetterling geschäftig.
Auch ei Tropfchen zu erhaschen;
Selbst die ungestalte Spinne
Kroch herbei und sog gewaltig.
Giücklich haben sie gekostet,
20 Sie und andre zarte Tierchen!
Denn sie teilen mit dem Menschen
Nun das schonste Gliick, die Kunst.

(Deutsche Klassiker-Bibliothek, *Gaethes Werke*, Band I, Berlin, Verlaganstalt Urania, p. 113).

40

DIN „FAUST”

În *Tălmăciri*, p. 47—53.

Cu titlul *Clntarea arhanghelilor*, dar numai r. 3—34, fragmentul a fost tipărit, într-o versiune diferită, la un an de la moartea lui Iosif, în *Flacăra*, III, nr. 37, 28 iunie 1914, p. 307. Reproducem fragmentul, subliniind deosebiri față de textul din *Tălmăciri* și numerotînd rîndurile ca în acest din urmă text, pentru a înlesni confruntarea:

RAFAEL

În armonia sferelor fraterne
5 își cîntă soarele eternul viers
Și își urmează după legi eterne
Pe-același drum detunătorul mers.

Vederea lui dă îngerilor vlagă,
10 Ci nepătruns, tu, Doamne, le rămii;
Și-n veci mărețe-n strălucire-ntreagă
Sunt cele-nalte, ca în ziua-ntii.

GABRIEL

Și nențeles de repede rotire
15 *Se-ntoarce-n juru-i globul pămîntesc...*
Și în adîncă, -nfiorată strălucire
Dintre genuni adinei se răspîndesc

Bogate fluvii către-nalte steiuri
20 Din negrele genuni ce se muncesc.
Și-s duse-n goană-n veșnice temeuri
fn veșnica mișcare ce-o primesc.

MICHAEL

Și năvălesc furtuni netnfrînate
25 Din mări la țärm și de la țärm la mări,
înlănțuind mereu nenumărate
Mișcări și veșnice adînci urmări.

Atuncea fulgerul din cer tresare
Pe calea trăsnetului, jos, în văi.
Dar solii tăi, o, Domn sublim și mare,
Lucesc senini ca-n ziua cea dintâi.

30

[TOȚI TREIJ

Vederea ta dă îngerilor vlagă
Și nimeni n-o pătrunde din cei răi.
Și opera ta vie și întreagă
Străluae pururi, ca și-n zitia-ntăi.

Avem, vădit, a face cu o ciornă anterioară textului din *Tălmăciri*, înainte de a pleca la Paris, St. O. Iosif îi scria lui Virgil Gîflec din Turnu-Măgurele, în 21 august 1899: „Citesc pe *Faust*. Sint cu totul absorbit de puterea supranaturală cu care evoacă marele Goethe icoana vieții pămîntești.” Era firesc ca tălmăcirea capodoperei să-l fi ispitit pe poetul nostru. După ce-și verificase posibilitățile de traducător, el s-a angajat la întreprinderea cea mare: o versiune românească a lui *Faust*. În primăvara anului 1913, aflîndu-se la Brașov, îl informa pe Horia Petra-Petrescu: „am să traduc pe *Faust* întreg. Lucrez la el...” (H. P. -Petrescu, *St. O. Iosif — Cteteva amintiri în Revista teatrală*, I, nr. 4, iulie-august 1913, p. 250). Cum volumul *Tălmăciri* a apărut în 1909, deducem că Iosif începuse traducerea cu cel puțin 4—5 ani înainte de întîlnirea cu publicistul ardelean. Lucrarea n-a fost dusă pînă la capăt, dar rodul ei este considerabil: șapte caiete care se păstrează la Institutul de istorie și teorie literară, „George Călinescu” al Academiei R.S.R.

Heine

p. 45

LORELEY

În *Viața*, I, nr. 43, 4 decembrie 1894, p. 2 (cu mențiunea „După Heine”); *Familia*, XXXV, nr. 21, 23 mai (4 iunie) 1899, p. 244; în *Sămănătorul*, II, nr. 32, 10 august 1903, p. 511—512, și *Tălmăciri*, p. 168-169.

Variante în *Viața*:

- v. 1 *Sunt trist și nu-mi pot da sama*
- v. 2 *La ce-mi tot răsună-n urechi*
- v. 3 *Un basm auzit de la mama*
- v. 7 *Pe stîncă o rază tirzie*
- v. 8 *Abia licărește-n amurg.*
- v. 9 *Șt cea mai frumoasă femeie*
- v. 10 *Acolo apare... e-o zîină*
- v. 11 *Brățara-i de aur scînteie,*
- v. 12 *Din părul ei curge lumină.*
- v. 13 *Ea-și pieptănă mindrele plete*
- v. 14 *Cu piepten de aur, cîntînd*
- V. 15 *Și cîntecul zînei șirete*
- v. 16 *Pe mare se-mprăștie blînd.*
- v. 17 *Pescarul, smintit, se repede*
- V. 18 *Cu barca lui mică și, dus,*

- v- 20 *Ci numai năluca de sus-*
- V. 21 *Vislește, e tot mai aproape...*
- v. 22 *Dar unde e?... a dispărut!*
- v. 23 *Căci zîna domnește pe ape*
- v. 24 *Și cîntecul ei l-a pierdut.*

Variante în *Familia*:

- v. 1 ca în *Viața* (dar: Sint și: seama);
- v. 2 *De ce-mi tot sună-n urechi*
- v. 3 ca în *Viața*;
- v. 4 *Un basm din zilele vechi.*
- v. 5 *Se-ntunecă, vîntul adie*
- v. 6 *Blînd apele Rinului curg*
- v. 8 ca în *Viața*;
- v. 9 *O umbră, un vis de fecioară*
- v. 10 *Se naște din negură blînd,*
- v. 11 *Scînteie-aurita-i brățară*
- v. 13 *Își pieptenă auru-n slavă*
- V. 14 *Și cîntă un cîntec al ei*
- v. 15 *Și e minunată, grozavă*
- v. 17 *Luntrașul turbat se repede*
- v. 18 *În luntrea lui mică și, dus*
- v. 19 *Nici stîncă, nici valuri nu vede*
- v. 20 *Ci caută numai în sus.*
- V. 21—22 ca în *Viața*;
- v. 23 *Căci zîna-i stăpîină pe ape*
- v. 24 ca în *Viața*.

În *Sămănătorul*:

- v. 3 *Cu vecinica\ melancolie*

Cîntecul lui Heine despre nimfa Rinului Lorelei (Lorelei, Lurle e o stîncă la St. Goar, pe rînalul Rinului) a atras pe mulți din poeții români. *Familia* a reprodus textul lui Iosif, ale cărui variante au fost date de noi mai sus, împreună cu alte două versiuni, datorite respectiv lui O. Carp și G. D. Pencioiu-

între diversele încercări, tălmăcirea lui St. O. Iosif rămîne pînă astăzi cea mai izbutită. Aceasta și explică de ce, alcătuiindu-se în 1956 o antologie amplă din versurile lui Heine, autorii au reținut această tălmăcire. Antologia la care ne referim este: Heinrich Heine, *Versuri*. Note, comentarii și glosar de Alfred Margul Sperber, Bucu-

rești, E.S.P.L.A., 1956, 653 pagini. In general, traducerile din Heine au circulat la noi ca piese distincte și purtând diverse titluri. Amintita antologie le încadrează în ciclurile originale, cu numerotarea corespunzătoare. Astfel, *Loreley* face parte din ciclul *întoarcerea acasă*, nu are titlu și este numerotată 2. Titlul dat de poetul român se justifică prin publicarea separată a poeziei.

În cele mai multe cazuri, Iosif a intitulat poeziile fără titlu în original cu primul vers, sau cu cele dintii cuvinte ale acestuia. Pentru orientare, noi vom indica în aceste comentarii ciclul căreia îi aparține fiecare piesă și numărul ei din edițiile germane ale operei lui Heine.

Dintre scriitorii din care a tradus, Heinrich Heine a fost poetul preferat al lui St. O. Iosif. Numai lui Petofi i-a mai arătat o atenție întrucâtva similară. Din Heine, poetul nostru a tradus începând din anii debutului, prima tălmăcire tipărită fiind *Loreley*, în 1894. Mai târziu, în special în timpul șederii la Paris, opera marelui poet german l-a preocupat intens. „Apoi sînt cu totul preocupat de Heine...” îi scria lui Virgil Gîoflec. În altă scrisoare, nedată, dar tot din capitala Franței, îl informa pe același: „am reluat pe Heine, trebuie să-l termin odată”. Poetul nostru pregătea un volum întreg de traduceri din autorul lui *Loreley* și, cum reiese din corespondență, lucra intens. În septembrie 1900 mai trecea la activ cîteva versiuni românești ale unor „poezioare” din același. Era exigent și refăcea textele cu stăruință („azi, nu știu — vremea o fi de vină — nu-mi mai place nici una”). De altfel, chiar după ce le tipărea în reviste, relua — cum rezultă din confruntarea variantelor — traducerile, schimbându-le de multe ori structural. Tălmăcirile din Heine, publicate în *Viața, Epoca literară, Pagini literare* și alte reviste au fost grupate mai întii în volumul *Romanțe și cîntece*, apărut în 1901. O bună parte dintre ele au fost apoi reproduse în culegerea antologică *Tălmăcirii*.

Romanțe și cîntece de Heine, ca în general întreaga activitate a lui Iosif de traducător din acest „congenial” al său (expresia aparține lui I. Scurtu și a fost însușită de I. E. Torouțiu), s-a bucurat de o întîmpinare elogioasă. D. C. Ollănescu făcea în 1902 constatarea: „multe bucăți — mai ales cîntecele — parcă sînt scrise de-a dreptul în limba noastră. Ezitațiunea, stîngăcia sau perifrază nu se simte întrînsele mai deloc, și ghimpele, pe care Heine îl ascunde îndeobște la sfîrșitul poeziilor sale, se simte aici tot atît de bine ca în original”

(St. O. Iosif, *Patriarhale*. — *Romanțe și cîntece* de Heine, în *Familia*, XXXVIII, nr. 45, 10/23 noiembrie 1902, p. 537). Peste cîteva ani, I. Scurtu afirma că versiunile lui Iosif au pus în umbră toate mai vechile tălmăcirii din Heine, întrueit sînt: „interpretări congeniale prin păstrarea curată a fondului liric și a formei artistice așa de nouă și îngrijită a scriitorului german, socotit și astăzi printre cei mai desăvîrșiți lirici ai lumii” (*Traducerile literare la noi*, III, în *Sămănătorul*, V, nr. 31, 30 iulie 1906, p. 609). Acestor aprecieri li s-au adăus și altele. Recenzia volumului *Tălmăcirii*, publicată de *Viața românească*, e de la un capăt la altul un elogiu la adresa traducătorului (I. S.: St. O. Iosif. *Tălmăcirii*, în *Viața românească*, voi. XIV, an. IV, 1909, p. 142).

Meritul lui Iosif este cu atît mai remarcabil cu cît, în traducerea poeziilor lui Heinrich Heine, a concurat cu un număr foarte mare de poeți romîni. Numai în *Convorbiri literare* și numai între 1867 și 1874 au apărut un număr impunător de tălmăcirii datorite lui Iacob C. Negruzzi, N. Scheletti, M. D. Cornea, I. Brociner, G. I. Lahovari, Miron Pompiliu, V. Sturza, Z. Au mai tradus din Heine: A. Toma, Gr. Lazu, Lazăr Iliescu, Barbu Nemțeanu, Enric Furtună și foarte mulți alții (ne referim la traducătorii mai vechi; a se vedea I. E. Torouțiu, *Heine și heinismul în literatura română*, București, 1930, și t. E. Torouțiu și Gh. Cardaș, *Studii și documente literare*. București, 1931, voi. I, p. 266—267). Ilarie Ghendi ne informează că Heine a început să fie tradus în românește încă de pe cînd era în viață. Iosif Many publică *Peste-a mării țermi trecute...* În *Foaie pentru minte, inimă și literatură* din 1846 (p. 248). Această poezie a fost tradusă și de St. O. Iosif și publicată sub titlul *Pe deșertul țărîm al mării...* Alături de traducătorii citați mai sus, Ilarie Ghendi mai pomenește pe Iosif Vulcan, Petre Dulfu, Al. Macedonski, I. Gorun (Al. Hodoș), O. Carp, G. D. Pencioiu, care a publicat o culegere din *Cartea cîntecelor* (V. Ilarie Ghendi, *Despre traducătorii români ai lui Heine*, în *Convorbiri literare*, XXXV, nr. 9, septembrie 1901, p. 855-864).

Volumul *Versuri*, publicat de E.S.P.L.A. în 1956, înscrie pe lista traducătorilor din opera lui Heine noi nume: Măria Banuș, Vlaicu Birna, Demostene Botez, Nina Cassian, Augustin Șt. Doinaș, Ion Frunzetti, Victor Kernbach, Adrian Maniu, Al. Philippide, Veronica Porumbacu, Romulus Vulpescu etc. St. O. Iosif figurează cu aproape toate traducerile sale.

în *Viața*, I, nr. 45, 18 decembrie 1894, p. 7 (semnat St. O. I.); în *Romanțe și cîntece de Heine*, p. 18-19, și *Tălmăcirii*, p. 71-73. S-a reprodus în *Mînera literară ilustrată*, IV nr 189 23 iunie* 1913, p. 4.

Variante în *Viața*:

- v. 2 Voioși, c-au să vadă iar Franța.
v. 3 Dar cînd au sosit în *cuartiml* nemțesc,
v. 7 *Zdrobite-s vitejele sale oștiri* —
v. 8 Cezaru-, cezarul e prins!
v. 9 Atunci *încîlnară* triști frunțile lor
v. 11 A zis celălalt: — *Eu simt c-arn să mor*;
v. 12 *Mă ustură rănile iarăși!*
v. 13 Și-a zis celălalt: — Un vis a fost tot,
v. 14 *Nici eu nu am zile, știu bine!*
v. 21 Cu limbă de moarte te rog, nu uita
24 O, frate, cînd voi fi murit,
 Tu ia-mă CU tine în patria ta,
 Mă-ngroapă-n pămîntul iubit.
v. 25 Și *ordinul crucei mi-l* prinde la piept
v. 27 Așază-mi și pușca la umărul drept
v. 28 Și nu uita *sabia-ncinsă*.
v. 29 Voi sta *nemișcat* în mormînt, *așteptînd*
v. 30 *Ca o santinelă ce doarme...*
v. 31 în vis auzi-voi iar tunul urlînd
v. 32 Și tropot și zgomot de arme!
v. 33 Atunci *călărește* cezaru-Ti avînt
v. 34 în jurul lui *spadele* scapăr —
v. 35 Atunci voi sări înarmat din mormînt,

în *Romanțe și cîntece*:

- v. 28 Și spada de mijloc încinsă.

AȘ PUNE CRUCE SĂRĂCIEI..

Cu titlul *Sonet* și indicația: („După Heine”) a apărut în *Viața*, I, nr. 46, 25 decembrie 1894, p. 4 (semnat Abel); s-a retipărit cu același titlu în *Adevărul ilustrat*, II, nr. 26, 26 august 1896, p. 2* fără titlu, în *Romanțe și cîntece*, p. 54; în *Tălmăcirii*, p. 112-113*.

Variante în *Viața*:

- v. 2 De-aș fi *maestru pictor* de icoane,
v. 3 Să zugrăvesc *prin temple la rnadoane*,
v. 4 *Să-mpodobesc mărilefele* castele.
v. 5 Ar curge daruri scumpe și coroane. —
v. 1 Să desfățez *boieri* în cafenele
v. 10 De-a pururea *îmi ești însoțitoare*,
v. 12 Și ah! cînd alții beau și se îmbată,
v. 13 Cînd *spumegă șampania-n pahare*,

Variante în *Adevărul ilustrat*:

- v. 2 De-aș fi un pictor meșter *la* icoane,
v. 3—4 ca în *Viața*;
v. 8 Și să *ridic* aplauze-n saloane.
v. 10 De-a pururea *mi-ai fost însoțitoare*,
v. 12 Și ah! cînd alții beau de se îmbată,
v. 13 ca în *Viața*

în original, poezia poartă titlul *Sonet burlesc*; aparține perioadei 1823-1830.

În *Viața*, I, nr. 49, 15 ianuarie 1895, p. 7, cu titlul *Noapte* și, indicația: („După Heine: *Heimkehr*, 73”) (semnat S.); în *Epoca* seria II, IV, nr. 760, 12 mai 1898, p. 1, cu titlul *Ca visurile-ntunc cate...* împreună cu *Primăvara* și *în vis părea la nuntă...*, precedate de supratitlul *Poezii din Heine* (semnate St. O. I.); *Romanțeși cîntece* p. 86-87 (fără titlu); *Tălmăcirii*, p. 148-149.

Variante în *Viața*:

- v. 1 Ca *visurUe-ntunecoase*
v. 6 Un clopot bate miez de noapte...
v- 7 Acasă mă *așteaptă mîndra*
r. 9 Prietenoașă luna trece
v. H Eu mă opresc *naintea porții*
v. 12 Și vesel îi strig: „Bun rămas”.
v. 14 Că-mi luminași cu drag pe drum;
v. 15 Treci mai departe, *strălucește*
v. 17 Iar de găsești vreun ibovnic
v. 18 Ce plînge, *singur să nu-l lași*, —
v. 19 Ci mîngăie-I, precum pe mine

In *Epoca*:

- v. 5 *Acuma turnul catedralei*
- v. 6 *Vestește tainic miez de noapte...*
- v. 7 *Acasă mă așteaptă draga*
- v. 9 *ca în Viața;*
- v. 11 *Eu mă opresc în umbra porții,*
- v. 12, 14, 18—19 *ca în Viața.*

Cum menționează și traducătorul, poezia face parte din ciclul *Întoarcerea acasă*, unde apare fără titlu, cu nr. 73.

p. 51 UN TINĂR IUBEȘTE...

în *Viața*, I, nr. 52, 6 februarie 1895, p. 2, cu titlul *Din Heine* (semnat S.); în *Revista „Tinerimea română*, XIV, nr. 7, noiembrie 1896, p. 121, cu titlul *Poveste veche*; în *Romanțe și cîntece*, p. 70, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 131.

Variante în *Viața*:

- v. 1 *Un tânăr iubește o fată; -*
- v. 2 *Dar fata pe altul îl vrea,*
- v. 3 *Acela iubește o alta*
- v. 4 *Și deci se însoară cu ea-*
- v. 5 *Jar fata atunci se mărită*
- v. 6 *De ciudă și numaidecît*
- v. 7 *Cu primul ce-i iese în cale,*
- v. 8 *Și tânărul e amărit.*
- v. 11 *Aidoma cui i se-ntimplă*

In *Revista „Tinerimea română”*:

- v. 1—2 *ca în Viața;*
- v. 4 *Pe care apoi o și ia,*
- v. 5 *Dar fata atunci se mărită*
- v. 6 *în ciuda lui, numaidecît*
- v. 7—8 *ca în Viața;*
- v. 11 *Aidoma cui se întimplă*

în *Romanțe și cîntece*:

- v. 6 *Din ciudă cu-ntiul venit*

Fără titlu, poezia face parte din *Intermezzo liric*, cu nr. 39.

în *Viața*, II, nr. 2, 19 februarie 1895, p. 6, cu titlul *Ce tristă;* în *Romanțeși cîntece*, p. 73—74, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 134—135.

Variante în *Viața*:

- v. 2 *Și-i mai și e cald și-i lumină.*
- v. 4 *Eu stau dus pe reduta-n ruină.*
- v. 5 *De-acolo o apă albastră*
- v. 6 *Se vede eurglnd liniștit;*
- v. 7 *în luntre-un copil pleacă vesel*
- v. 8 *Cu undița la pescuit.*
- v. 9 *În mii de culori se ridică*
- v. 13 *Jos fetele-albesc și bat rufe;*
- v. li *Lin zbirnăie în depărtare*
- v. 15 *Sub scocul înalt, roata morii*
- v. 17 *Pe lîng-o gheretă se primbla,*
- v. 21 *Cu flinta în soare se joacă*
- v. 22 *Și-i seînteie-n mfni acea flintă;*

în *Romanțe și cîntece*:

- v. 4 *Stau dus pe redută-n ruină,*
- v. 15 *ca în Viața;*

Apartține ciclului *întoarcerea acasă*, fără titlu, cu nr. 3.

în *Viața*, II, nr. 4, 5 martie 1895, cu titlul *Din Heine* (semnat S.); în *Epoca*, seria II, IV, nr. 8H, 11 iulie 1898, p. 1—2 (semnat St. O. I., la *Tribuna literară — Poezii din Heine — Traduceri libere*) cu titlul *Iubito, cînd tu vei dormi... și numerotată X*; în *Romanțe și cîntece*, p. 68, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 128—129.

Variante în *Viața*:

- v. 1 *Iubita mea, cînd ai să dormi în sicriu*
- v. 2 *Sub glii, despărțită de mine*
- v. 3 *Atunci mă scobor în mormîntu-ți și viu*
- v. 4 *Cu drag să mă culc Ungă tine.*
- v. 6 *Tu, palido, stai nemișcată!*
- v. 9 *Cînd morții se scoală, în noapte tîrziu,*
- v. 10 *Ei zboară jucînd pe morminte —*
- v. 11 *Ci noi rămînem nemișcați în sicriu,*

- v. 12 *Și îmbrățișați ca-nainte.*
- v. 13 *Toți morții se scoală, că-i ziua r-afpoi*
- v. 14 *Și surla-nvierii răsună —*
- v. 16 *De-a pururi dormim împreună!*

în *Epoca*:

- v. 1 *Iubito, când tu vei dormi în sicriu*
- v. 2 *ca în Viața;*
- v. 3 *Atunci mă cobor în mormintu-ți și viu*
- v. 4 *ca în Viața;*
- v. 5 *în brațe te strîng, te sărut și te chem,*
- v. 6 *Tu, palidă, stai nemișcată!*
- v. 7 *Și tremur și plîng, și mă zbucium și gem,*
- v. 8 *Apoi amortesc deodată,*
- v. 9 *Toți morții din groapă ies, noaptea, tîrziu,*
- v. 10 *Și zboară, jucînd pe morminte, —*
- v. 11 *Dar noi răminem nemișcați în sicriu,*
- v. 13 *Toți morții se scoală în ziua (f-apoi*
- v. 14 *ca în Viața.;*
- v. 16 *Dormind fericiți împreună.*

Cu nr. 32 și fără titlu aparține ciclului *Intermezzo liric*.

p. 55

STETEAM LA COLIBĂ...

În *Viața*, II, nr. 6, 19 martie 1895, cu titlul *Amurg* (*Heine, Heimkehr*, 71) în *Epoca*, seria II, IV, nr. 773—125, 31 mai 1898, p. 1, numerotată //, cu titlul *Amurg* (*Poezii de Heine — Traduceri libere*); în *Romanțe și cîntece*, p. 76—77, fără titlu; în *Tălmăciri* p. 137—138.

Variante în *Viața*:

- v. 1 *Noi stam la colibă, pe țărături,*
- v. 2 *Priveam peste mare-n apus,*
- v. 3 *Și neguri de seară veniră,*
- v. 4 *Apoi se urcară în sus.*
- v. 5 *S-aprinsă-ncetul cu-ncetul*
- v. 6 *Luminile toate în far.*

În *Epoca*:

- v. 1 *Ședeam la colibă, pe țărături,*
- v. 2—6 *ca în Viața;*
- v. 7 *Și-abia mai zărirăm departe,*

- v- 8 *O pînză p-al mării hotar...*
- v- 9 *Vorbeam de furtuni, naufragiu*
- v. 10 *Și cum oiețuiește-vn naier,*
- v. 11 *Aci spăimîntal, aci vesel —*
- v- 15 *Frumoși oameni pașnici acolo*
- v. 19 *Stîrciți lingă foc, își frig pește*
- v- 20 *Și țipă și strigă-n păduri*

Cu nr. 7, fără titlu, face parte din ciclul *întoarcerea acasă*.

p. 59

COPII ERAM...

în *Viața*, II, nr. 8, 2 aprilie 1895, p. 7, cu mențiunea; (*Heine, Heimkehr*, 41) (semnat S.); în *Romanțe și cîntece*, p. 83—84, fără titlu; în *Tălmăciri*, p. 145—146.

Variante în *Viața*:

- v. 1 *Copii eram p-atunci, iubită,*
- v. 2 *Doi copilași mici și vioi,*
- v. 3 *Stam cocotați printre cotețe,*
- v. 4 *Pitiți în paie amîndoi...*
- v. 5 *Și oamenii ieșeau jp-afară*
- v. 6 *Cînd noi cotcodăceam drăcoși —*
- v. 7 *„Culcurigu! ”și ei credeau*
- v. 9 *Și lăzile din curtea noastră*
- v- 10 *Le așezam una pe altă,*
- v. 11 *în casa albă elegantă*
- v. 12 *Noi locuiam tot laolaltă...*
- v- 14 *Ne vizita-n această casă*
- v- 15 *Noi dam din cap, trăgeam mătânii*
- v. 16 *Și complimente caraghioase.*
- v. 17 *O întrebam de sănătate,*
- v. 19 *La cîte mlțe-mbătrinite*
- v- 20 *Am pus d-atunci astă-ntrebare!*
- v- 21 *Ba stam, sfătoși și 3a taifasuri*
- v- 23 *Ne tinguiam că-n tinerețe*
- v. 28 *Și banul cît este de rari...*
- v. 30 *Și toate fug și toate mor.*
- v. 31 *Credință, dragoste și cinste.*
- v- 32 *Și bani și timp în urma lor!*

În *Romanțe și cîntece*;

- v. 28 *ca în Viața.*

Fără titlu, cu nr. 40 (în ediția folosită de Iosif: 41; în Versuri,] B.S.P.L.A., 1956: 38), aparține ciclului *întoarcerea acasă*.

p. 59 STAI ȘI-ASCULȚI SUB RAMURI...

în *Viața*, II, nr. 10, 16 aprilie 1895, p. 7-8, cu titlul *Primăvară nouă* și mențiunea: („După Heine”), împreună cu *Arborii-nfloriți răsună...* (aceasta în continuare și fără titlu); în *Romanțe și cîntece*, p. 91-92, fără titlu; în *Tălmăciri*, p. 154-155.

Variante în *Viața*:

- v. 2 Cum departe vîntul vine,
- v. 3 Și vezi norii cum prin ceață
- v. 4 Se coboară și se suie.
- v. 5 Stai și vezi păduri și cîmpuri
- v. 6 Cum se-ntînd pustii și moarte
- v. 8 Iarnă cați în orice parte.
- v. 10 Făr' de veste. — Abătut
- v. 12 Peste tine au căzut.
- v. 13 Nu sunt valuri de zăpadă'.
- v. 14 Și, trezit din vis, te sperii:
- v. 16 Vi curg razele puzderii.
- v. 17 Ah! ce farmec tainic, dulce
- v. 18 Iarna se prefacc-xi vară
- v. 19 Fulgii albi se scîmbă-n floare, —

Aparține ciclului *Poezii noi*; nu are titlu și poartă nr. 1.

p. 60 ARBORII-NFLORIȚI RĂSUNA...

în *Viața* (v. mai sus); în *Revista „Tinerimea română”*, XIV, nr. 7, noiembrie 1896, p. 130, cu titlul *Arborii-nfloriți*; în *Epoca*, seria II, IV, nr. 760, 12 mai 1898, p. 1, cu titlul *Primăvara nouă* (semnat a St. O. I.); în *Romanțe și cîntece*, p. 93, fără titlu; în *Tălmăciri*, <1 p. 156-157.

Variante în *Viața*:

- v. 3 Oare cine-i capelmaistrul
- v. 6 Dă din moț cu-atîta fală?
- v. 8 Numele făr de greșală?
- v. 9 Este cocostircul strașnic
- v. 13 Nu, — în pieptul meu trăiește
- v. 14 Cel care conduce corul,
- v. 15 Și îl simt cum bate tactul...
- v. 16 Capelmaistrul e amorul.

în *Revista „Tinerimea română”*:

- v. 8 ca în *Viața*;
- v. 11 Calcă-nfipt în lungi picioare,
- v- 12 Prin acest concert de glasuri?
- v. 14—15 ca în *Viața*;
- v. 16 Capel-maestru e amorul.

În *Epoca*:

- v. 8 ca în *Viața*;
- v. 9 Este cocostircul falnic
- v- 11—12 ca în *Revista „Tinerimea română”*;
- v. 13—16 ca în *Viața*;

Aparține ciclului *Poezii noi*; fără titlu, cu nr. 8.

p. 61 PĂDURI ȘI CÎMPURI SE-NVESMÎNTĂ...

în *Viața*, II, nr. 11, 23 aprilie 1895, p. 5, cu titlul *Cîntec vechi* (semnat St. O. I.); în *Adevărul ilustrat*, 11, nr. 28, 9 septembrie 1896, p. 3, cu titlul *Primăvara*; în *Romanțe și cîntece*, p. 51, fără titlu; în *Tălmăciri*, p. 108—109.

Variante în *Viața*:

- v. 1—4 Păduri și cîmpii sunt în floare,
S-aud ciocirliei sus, în nori,
Cînlați, primăvara apare
Cu raze, mirezme, colori.
- v. 5—
8 în inima-mi tristă, pustie
E iarnă, e urlet de vînt,
Dar cîntecul de ciocîrlie
Mă face să plîng și să cînt.
- v. 9—
12 Ea-mi strigă cu-așa gingășie:
„Ce cînți așa trist și încet?”
Un cîntec străvechi, ciocîrlie
Și ani sunt de cînd îl repet f
- v. 13—
16 Și-l cînt, cînd mi-e dor, cînd mi-e frică,
De-a pururi tovarăș mi-a fost,
Bunică-ta, — o, mititică,
Deja mi-1 știa pe de rost!

In *Adevărul ilustrat*:

- v. 31— *Cimpii și păduri sînt în floare;*
S-aud ciocîrlile-n nori,
Din nou primăvara apare
- v. 4 — ca în *Viața*;
6
- v. 7 *Și cîntecul de ciocîrlie*
- v. 18—6 ca în *Viața* (în v. 12: sînt; v. 15: Bunica-ta).

Fără titlu, poartă nr. 20 (în ciclul *Spicuirii, Cartea I din Versuri, E.S.P.L.A., 1956*). În ediția germană de referință, este nr. 3 în ciclul *Cîntece din Poezii neculese în volume, de pină la 1830* (Heinrich Heine's *Sämtliche Werke, Erster Band, Hamburg, Hoffmann und Campe, 1890*).

p. 62 PE DEȘERTUL ȚĂRM...

În *Viața*, II, nr. 24, 8 octombrie 1895, p. 8, cu titlul *Din Heine*; în *Epoca*, seria II, IV, nr. 811, 11 iulie 1898, p. 1, numerotată VIII, fără titlu (*Poezii de Heine — Traduceri libere, semnat St. O. I.*); în *Romanțe și cîntece*, p. 101, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 166.

Variante în *Viața*:

- v. 1 Pe pustiul țarm al mării
- v. 2 Noaptea s-a întins, și-n noapte
- v. 4 Iar din valuri sună șoapte:
- v. 5 „E nebun omul acela,
- v. 6 Ori e chiar amorezat,
- v. 7 De-i așa de trist și vesel,
- v. 8 Vesel și nemîngăiat?”
- v. 9 Ci de sus suride luna,
- v. 10 Ea grăiește clar, încet:
- v. 11 „E amorezat, nebun e,
- v. 12 Ba mai este și poet.”

In *Epoca*:

- v. 1—2, 4-5 ca în *Viața*;
- v. 6 Ori e chiar înamorat?
- v. 7—10 ca în *Viața*;
- v. 11 „E înamorat, nebun e,
- v. 12 ca în *Viața*,

Cu nr. 2 aparține ciclului *Serafina* din *Diverse*,

p. 63 IN SALOANE DE PICTURĂ...

În *Viața*, II, nr. 26, 22 octombrie 1895, p. 4, cu titlul *Heine* (semnat I.); în *Epoca*, seria II, IV, nr. 775—125, 31 mai 1898, p. 1, fără titlu, numerotat V (*Poezii de Heine — Traduceri libere, semnat St. O. I.*); în *Romanțe și cîntece*, p. 97, fără titlu; în *Tălmăcirii* p. 160.

Variante în *Viața*:

- v. 2 Vezi bărbatul, care-a vrut
- v. 3 Să se lupte cu bravură
- v. 6 Și îi fură scut și armă, —
- v. 8 El stă dirz — dar tot nu-l sfarmă.
- v. 11 Pe cînd alții luptă greu

In *Epoca*:

- v. 2, 3, 8, 11 ca în *Viața*;

Cu titlul *Prolog* deschide ciclul *Primăvară nouă*.

64 CAVALERUL OLAF

În *Epoca*, seria II, IV, nr. 703, ed. 3-a, 5 martie 1898, p. 1; în subtitlu (*Baladă nordică de Heine*); în *Romanțe și cîntece*, p. 33—36; în *Tălmăcirii*, p. 90-94.

Variante în *Epoca*:

- I v. 8 — Ține-ți barda pregătită!
- v. 9 Orgă, clopote... Poporul
- v. 10 Buzna dă din catedrală
- v. 12 Străluciți ies la iveala,
- v. 13 Palidă, nespuse de tristă
- v. 15 Vesel, fără frică-i Olaf:
- v. 17 Spre întunecatul rege
- v. 19 — Salutare, tată-socrul!
- v. 20 Moartea, astăzi, mă așteaptă.
- v. 31 Pînă azi ja miez de noapte —
- v. 32 Ține-ți barda pregătită!

II v. 1 Bea Olaf voios la banchet nupțial —

- v. 3 Femeia lui cată la dînsul
- v. 5 Călăul e la ușă...
- v. 7 Și-apropie Olaf femeia la sîn:
- v. 10 Călăul * la ușă...

- v. 11 Cum sună viorile atît de voios
- v. 15 Călăul e la uşă...
- v. 20 Călăul e la uşă...

- /// v. 12 Vesel ochii el ridică,
 v. 13 Binecuvînt soare, lună
 v. 14 Stele — raza noastră sfîntă/
 v. 15 Păsărelele ce-n aer
 V- 16 Vesele plutesc şi eintă!
 v. 17 Binecupintez şi marea
 v. 18 Şi cimpia înflorită!
 v. 19—20 inversate
 v. 21 Voi frumoşi, ochi viorele,
 v, 22 Maţi răpus pentru vecie!
 v. 23 Binecupintez şi socul

Face parte din ciclul *Romanţe*.

68 MI-E INIMA TRISTĂ...

în *Epoca*, IV, seria II, nr. 775—125, cd. a 3-a, 31 mai 1898, numerotată /, împreună cu *Amurg*, *Tu nu vezi--*, în *zori de ziuă rătăcesc*, cu supratitlul *Poezii din Heine — Traduceri libere* (semnat St. O. I.); în *Romanţe şi cîntece*, p. 85, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 147.

Variante în *Epoca*:

- v. 2 Mă-ntorc către vremea de ieri,
- v. 4 Şi traiul străin de dureri.
- v. 6 Ce chinuri, ce lipsă de-avînt!
- v- 9 Şi toate-mi par triste, bătrîne

Fără titlu, cu nr. 39 aparţine ciclului *întoarcerea acasă*.

p. 69 E SINDROFIE

În *Epoca* (v. mai sus) cu titlul *Tu nu vezi... şi numerotată III*, în *Romanţe şi cîntece*, p. 81, fără titlu; în *Tălmăciri*, p. 143.

Variante în *Epoca*:

- v. 2 Şi casa-noată în lumină;
- v. 4 Se mişcă-o umbră, se înclină.
- v. 10 Poţi singură s-o luminezi...

Fără Uliu, cu nr. 60, aparţine ciclului *întoarcerea acasă*.

p. 70 PE-O DIMINEAȚĂ...

În *Epoca* (v- mai sus), cu titlul *în zori de ziuă rătăcesc*, numerotată IV; în *Sămănătorul*, I, nr. 4, 29 decembrie 1901, p. 64, cu titlul *Din Heine* (semnat I. Darie); în *Tălmăciri*, p. 119.

În *Epoca*, textul e total diferit:

- în zori de ziuă, abătut
 Trec eu prin vesela grădină
 Şi florile şoptee încet,
 Şoptesc încet şi-ncet suspină.
 5 încet şoptesc, suspină-ncet,
 Cătlnd în calea mea duios:
 „Ce palid eşti! O nu mai fi
 Pe sora noastră minios!”

Cu nr. 45, fără titlu, în ciclul *Intermezzo liric*.

p. 71 NOI NE IUBIRĂM...

În *Epoca*, seria II, IV, nr. 811, 11 iulie 1898, p. 1, cu titlul *Copii*, numerotată VI (*Poezii de Heine — Traduceri libere*, semnate St. O. I.), împreună cu VII. în *amurg*, VIII. *Pe pustiuul țarm al mării...*, IX. *Icoana din trecut şi X. Iubită, cînd tu vei dormi...*; în *Romanţe şi cîntece*, p. 69, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 130-

Variante în *Epoca*:

- v. 5 Am dus-o într-un vis şi glume
- v. 6 Făceam, cu gînd nevinovat, —

Aparţine ciclului *Intermezzo liric*, cu nr. 26, fără titlu.

p. 72 ÎN AMURG...

În *Epoca* (v- mai sus); în *Romanţe şi cîntece*, p. 98, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 162.

Variante în *Epoca*:

- v. 1 În amurg, ultima rază
- v. 3 în văzduhul cel albastru
- v. 4 Luna d-aur seînteiază
- v. 11 Umeri goi şi albe braţe
- v. 12 Blînd lucesc în clar de lună...

Cu nr. 85 (87), fără titlu, în ciclul *întoarcerea acasă*.

p. 73

ICOANE VECHI...

în *Epoca* fv- mai sus), cu titlul *Icoana din trecut*; în *Floare-aU bastră*, I, seria II, nr. 29, 25 aprilie 1899, p. 3, cu titlul *Icoane din trecut* și indicația: f.,După Heine")(semnat St. O. I.); în *Romanțe și cîntece*, p. 71—72, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 132—133.

Variante în *Epoca*:

v- 19 *Priveam pierdut sus, la ferește*, —
v- 23 *Și m-ai văzut în nopți senine*,

în *Floare-albastră*:

v. 4 *Cum te-am iubit mai înainte...*
v- 19, 23 ca în *Epoca*.

Cu nr. 38, fără titlu, în ciclul *Intermezzo liric*,

p. 75

NIMFELE

În *Floare-albastră*, I, nr. 14, 10 ianuarie 1899, p. 4; *Romanțe și cîntece*, p. 37—38; *Tălmăcirii*, p. 95—96.

Variante în revistă:

v. 20 *Tu făt-frumos din altă lume!*"
v. 27 *Tăcut ?u& farmecul de lună*

Cu același titlu, în ciclul *Romanțe*,

p. 77

VISAI CĂ MĂ PLIMBAM...

în *Floare-albastră*, I, nr. 20, 21 februarie 1899, p. 4, cu titlu* *Gelozie (După Heine)* (semnat St. O. I.); în *Romanțe și cîntece* p. 99-100, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 163-165.

Variante în revistă:

2 *Prin rai*, — cu tine, draga mea,
6 *Și dreptii toți cari peste fire*
19 *Mi te-alintai zîbind șircată*,
32 *Era frumos în astă ceată*,
33 *Nu-mi fuse-n ceruri tocmai bine*

Fără titlu, cu nr. 7 (12), în ciclul *Cater'ma din Diverse*,

p. 79

CAVALERUL

în *Floare-albastră*, I, nr. 22, 7 martie 1899, p. 1, cu indicația: — *După Heine*; în *Romanțe și cîntece*, p. 42—43, fără dedicație; în *Tălmăcirii*, p. 102—104.

Cu titlul *Prolog*, deschide ciclul *Intermezzo liric*.

p. 81

SAFIRE-S OCHII TĂI...

în *Floare-albastră*, seria II, nr. 27, 11 aprilie 1899, p. 6 (semnat I. Neamțu); în *Romanțeși cîntece*, p. 89, fără titlu; *Tălmăcirii*, p. 151-152.

În revistă:

v. 15 *Colo, în codru... iute-aș pune*

Fără titlu, poartă nr. 56 f5&) în ciclul *întoarcerea acasă*.

p. 82

SOLIA

în *Familia*, XXXV, nr. 43, 24 octombrie (5 noiembrie) 1899, p. 507, cu indicația: (*După Heine*); în *Romanțe și cîntece*, p. 32 *Tălmăcirii*, p. 88—89.

Variante în revistă:

v. 5 *Te furișază-ntr-o clipită*
v. 6 *În grajd și-așteaptă pe argat*
v. 7 *Și-ntreabă-J: „Care se mărită*
V. 8 *Dintre prințese, în palat?”*
v. 9 *De-li spune: „Bruna e mireasă”*
v. 10 *Să-mi fii aici cît ai clipi...*
v. 11 *De-ți spune: „Blonda e mireasă”,*
v. 14 *Un ștreang și-ntoarce-te-napoi*
v- 15 *În trap domol și în tăcere*,
v. 16 *Să vii ca să mi-l dai apoi.*

Cu același titlu, în ciclul *Romanțe*.

p. 83

RECAPĂT CURAJUL PĂGÎN...

în *Familia*, XXXV, nr. 47, 21 noiembrie (3 decembrie) 1899, p. 558, cu titlul *Recapăt curajul*; *Romanțe și cîntece*, p. 53, fără titlu; *Tălmăcirii*, p. 111.

Variante în revistă:

v. 1 *Recapăt curajul păgin din trecut*,
v. 3 *M-adastă iubita și dornic zoresc*
v. 5 ca v- 1
V- 9 *Străbat peste codri și văi și cîmpii*
v- 10 *În goana-mi nebună, turbată!*
v- 11 *E scris ca să moară și cruntul rival*,

Fără titlul dat de Iosif, face parte din *Spicuirii*, unde poartă nr. 25.

P. .*

DIN LACRIMELE.,.

In *Pagini literare*, voi. II, nr. 15 (40), 23 ianuarie 1900, p. 2, cu titlul *Cntec de Heine*, numerotat I și urmată de //. *Și dacă-n ochii tăi... și ///. Nu mă iubești...; Romanțe fi cîntece*, p. 56, fără titlu; *Tălmăcirii*, p. 114.

Variante în revistă:

- v. 3 *Și tnguirile- mi se sting*
- v. 4 *In cntec de privighitori.*

Cu nr. 2, fără titlu, în *Intermezzo liric*.

P-

ȘI DACĂ-N OCHII TĂI...

In *Pagini literare* (v. mai sus); *Romanțe și cîntece*, p. 57, fără titlu; *Tălmăcirii*, p. 115.

Variante în revistă:

- v. 3 *Ci dacă gura ți-o sărut*
- v- 8 *Și mă înecă plîns amar.*

Cu nr. 4, fără titlu, în *Intermezzo liric*.

P- S6

NU MĂ IUBEȘTI!

In *Pagini literare* (v. mai sus); *Romanțe și cîntece*, p. 58, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 116.

Variante în revistă:

- v. 5 *Tu mă urăști! ți-o spune chiar*
- v. 7 *îngăduie s-o pup măcar,*

Cu nr. 12, fără titlu, în ciclul *Intermezzo liric*.

P< 87

DOI FRAȚI

In *Pagini literare*, voi. II, nr. 15 (40), 23 ianuarie 1900, p. 5 — *După Heine* — ; *Romanțe și cîntece*, p. 20—21; *Tălmăcirii*, p. 74—75.

Variante în revistă:

- v. 3 *Jos în valea de mbt stîncă*
- v. 5 *Frați se Jupt-acolo-n vale,*
- v. 14 *E chemat s-o cucerească?*
- v. 15 *Nu e modru de-mpăcare*;*
- v. 21 *Semne rele, vai! s-arată*
- v. 22 *Ceasul rău, vai! iată bate!*
- v. 24 *Fratele străpuns de frate,*
- v. 27 *Ci castelu-n dărmătură*

548

- v. 28 *Tot mai stăruie pe stîncă.*
- v. 29 *Noaptea-n ora cea fatală*
- v. 32 *Și se luptă-ntreaga noapte.*

Cu același titlu, în ciclul *Romanțe*,

p. 89

A RĂSĂRIT SENINA LUNĂ...

In *Pagini literare*, voi. II, nr. 18 (43), 13 februarie 1900, p. 2 cu titlul *Cntec*; *Romanțe și cîntece*, p. 78, fără titlu; *Tălmăcirii*, p. 139.

Variante în revistă:

- v. 1 *Stăm singuri pe prundul mării*
- v- 2 *Și luna s-a-nălțat pe mare —*
- v. 3 *Cuprinși de farmecu-ncntării*
- V. 4 *Ne strîngem într-o-mbrățișare.*
- v. 5 *E-atlta liniște pe maluri...*

Cu nr. 9, fără titlu, în ciclul *întoarcerea acasă*.

.. 90

TRAGEDIE

In *Convorbiri literare XXXIV nr. 3*, 15 martie 1900, p. 169—170; *Romanțe și cîntece*, p. 40—41; *Tălmăcirii*, p. 99—101.

Variante în revistă:

- / v. 7 *Chiar Ungă vatra părintească*
- v. 9 *Copii pribegi, n-avură parte*
- III v- 2 *Și paserile cîntă, suspină seara vîntul:*
- v. 4 *Cu mîndra lui glumește, stînd singuri într-o sară.*

Cu același titlu, în *Diverse*.

p. 92

AMURG

In *Convorbiri literare, XXXIV*, nr. 6, 15 iunie 1900, p. 433-434 — *Traduceri din Heine (Din ciclul „Marea Nordului”)*, fără titlu, împreună cu *Furtună* și *Noaptea-n cabină*; *Romanțe și cîntece*, p. 103—104; *Tălmăcirii*, p. 170—171.

Variante în revistă:

- v. 8 *Spumegînd și vuind...*
- v. 9 *Un vuiet bizar: un șopot și-un plînsset,*
- v- 11 *Și pe-alocuri o muzică dulce de leagăn*
- v. 14— *Străbune povești năzdrăvane,*
- 15 *Pe care, copil, pe de rost le știam*

540

- v. 17 Pe cînd ne-astrîngeam (?), în amurguri de vară,
v. 20 Cu ochii ațîntiți *In tăcere*;

In *Romanțe și cîntece*:

- v. 21 Iar *fetele mari*

Cu același titlu, în ciclul *Marea Nordului*.

93

FURTUNA

In *Convorbiri literare* (v. mai sus), p. 434—435; *Romanțe și cîntece*, p. 105-106; în *Tălmăciri*, p. 172-173.

Variante în revistă:

- v. 10— O, mare,
12 *Mamă Afroditei*, din spumă de val răsărite!
Străbuna Iubirii! Aibi milă de mine!
- v. 15 *Și*, setoasă de pradă,
v. 16 *Adulmecă* inima mea ce răsună
v. 23 Uraganul se *sp&erge-ntr-un cor infernal*
v. 24 De *nebuni furioși delirînd*.
v. 25 Eu însă *aud lămurit*
v. 27 Un *glas cunoscut*, răzbind sălbatic *pînă la mine*,
v. 29 *Mă fură departe...*
v. 30 *Departe*, pe țărmlul *stîncos*,
v. 31 *Turnulețul* castelului sur, *scoțian*
v. 32 *Se-nalță* *dasupra mării năprasnice*;
v. 33 *Acolo*, subt *bolta* înaltei ferești
v. 35 *Diafană și albă*,
v. 36 *Și cîntă* din harfă și cîntă din gură

în *Romanțe și cîntece*

- v. 4 *Se-ncalecă-n* goană, *urmlnd și-mbrîncind*
v. 32 *Dasupra mării năprasnice*;

Cu același titlu și nr. 8, în ciclul *Marea Nordului*.

95

NOAPTEA-N CABINĂ

în *Convorbiri literare* (v. mai sus), p. 435; *Romanțe și cîntece* p. 107-108; *Tălmăciri*, p. 174-176.

550

Variante în revistă:

- v. 1—17 lipsesc
v. 30 *Dormeam uitat* de veacuri în *somnul cel de veci*.
v. 32 *Vegheau fără* de număr frumoșii ochi *de stele*,

Ultimele trei părți din *Noaptea-n cabină*, în *Marea Nordului*.

p. 97

VOCEA MUNTELUI

în *Convorbiri literare*, XXXIV, nr. 7, 15 iulie 1900, p. 509 — *Traduceri din Heine* —, cu titlul *Ecoul*, împreună cu *Sărbătoare de primăvară*, *Primăvară*, *Chemare*; *Romanțe și cîntece*, p. 17; *Tălmăciri*, p. 69—70.

Variante în revista:

- v. 9 *Ah, dar să fii* așa curînd
v. 11 *Gem* văile pustii:
v. 13 *Și plînge* cu *obidă grea*
v. 14 *Sărmanul* călăreț.
v. 15 — *Acolo-n groapă voi avea*
v. 16 *De-acum pe veci repaos!*...
v. 17 *Trist* văile-au *adaos*:

Ripdos /

Cu același titlu, în *Romanțe*.

98

SĂRBĂTOARE DE PRIMĂVARĂ

în *Convorbiri literare* (v. mai sus), p. 530; *Romanțe și cîntece* 39; *Tălmăciri*, p. 97—98.

Variantă în revistă:

- v. 13 *Plîng* florile-mprejuru-i, *jelînd însingerate*,

Cu același titlu, în *Romanțe*.

99

CE DOR NĂȚÎNG TE POARTĂ...

In *Convorbiri literare* (v. mai sus), fără titlu, numerotată II, 531; *Romanțe și cîntece*, p. 95; *Tălmăciri*, p. 159.

Variante în revistă:

- v. 7 *Greșii*, o, lună dragă, și-am fost nemernic *chiar*:

Cu nr. 17. fără titlu, în ciclul *Primăvară nouă*.

551

p. 100

ȘI DACĂ VREI...

In *Convorbiri literare* (v. mai sus), fără titlu, numerotată ///,
p. 531; *Romanțe și cîntece*, fără titlu, p. 94; *Tălmăciri*, p. 158.

Variante în revistă:

- v. 1 *De cauți tu și iei aminte*
- v. 5 *Iar dac-ascuți și iei aminte*
- v. 7 *Cu rîsete, oftări și cîntec*
- v. 11 *Și-n mai ca mine rătăci-oei*

Cu nr. 16, fără titlu, în ciclul *Primăvară nouă*.

p. 101

PE NOURI LUNA STRĂLUCEȘTE...

In *Convorbiri literare* (v. mai sus), cu titlul *Chemare*, p. 532;
' *Romanțe și cîntece*, fără titlu, p. 79; *Tălmăciri*, p. 140—141.

Variante în revistă:

- v. 1 *Pe nouri luna odihnește,*
- v. 8 *Din valuri ce se sparg de maluri.*
- v. 12 *Cîntînd în horă fermecată!...*
- v. 15 *Cîntați să mor, sorbindu-mi dulce*

în *Romanțe și cîntece*:

- v. 6 *Se sparg de maluri albe valuri,*
 - v. 8 și 15 *ca în revistă*
- Fără titlu, cu nr. 66, în *Spicuri*.

p. 102

VEDENIA

In *Romanțe și cîntece*, p. 11—14; *Tălmăciri*, p. 64—68.
Fără titlu, cu nr. 2, în ciclul *Imagini din vis*.

Traducerea acestei poezii este caracteristică pentru capacitatea
poetului român de a interpreta originalul, cu respectarea riguroasă
a tiparului formal al acestuia. E adevărat, Iosif utilizează în unele
strofe rima feminină, inexistentă în model, dar această abatere nu
alterează acuratețea ansamblului:

La mijloc sta o
minunată
Fîntînă-n marmură
curată;
Alătura, o fată dalbă
20 Clătea mereu o pinză
albă...

Inmitten in dem Blumenland
Ein klarer Marmorbrunnen
stand;
Da schaut' ich eine scheme
Maid,
Die emsig wusch ein weisses
Kleid

Obraji duișoi; în ochi —
un rai;
Un chip de sfînt cu păr
bălai;
Și nu știu cum, dar mi-a
părut
Străin, și-atît de
cunoscut!

Die Wanglein süss, die
Atiglein mild,
Ein blondgelocktes Heil'gen-
bild;
Und wie ich schau\ die Maid
ich fand
So fremd und doch so
wohlbekannt.

25 Frumoasa mea da zor,
da zor
Și tot cînta fermecător:
— Curgi, apă, curgi
frumos și lin,
Și spalăpînzamea de in t

Die schfine, die sputet sich,
Sie summt ein Lied gar
wunderlich:
Rinne, rinne, Wässerlein,
Wasche mir das Linnen rein!

Spre dînsa pașii-mi
abătui
30 Și-ntreb: — O, n-ai
putea să-mi spui,
Minune de copilă dalbă,
Pe seama cui speli
pînza albă?...

Ich ging und nahetemich ihr,
Und fliisterte: — O sage mir
Du wunderschone, susse
Maid,
Fur wen ist dieses weisse
Kleid?

Ea repede-mi șoptește:
— Iat-ol,
Cămașa morții și-am
spălat-ol...
35 Și cum grăi, cum ai
clipi,
Ca spuma totul se topi.

Da sprach sie schnell: — Su
bald bereit,
Ich wasche dir dein
Tottenkleid!
Und als sie Dies gesprochen
kaum,
Zerfloss das ganze Bild wie
Schaum.

p. 106

DON RAMIRO

în *Romanțe și cîntece*, p. 22—28; *Tălmăciri*, p. 76—83.
Cu același titlu, în *Romanțe*,

112

BELSĂZAR

In *Romanțe și cîntece*, p. 29—31; *Tălmăciri*, p. 84—87.
Cu același titlu, în *Romanțe*.

în *Versuri*, E.S.P.L.A., 1956, se dă următoarea notă: „Am păstrat
forma *Belsăzar* folosită de St. O. Iosif, deși denumirea românească
ar fi *Baltazar*, personajul din *Biblie*” Expresia *sclav* din v. 7, 9, 37
și 42 trebuie înțeleasă în sensul dat de *Biblie* pentru dregătorii regelui:
slugă (germanul *Knecht*).

In *Romanțeși cîntece*, p. 47—48, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 105—106.
Fără titlu, cu nr. 9, în ciclul *Cîntece*.

Închinare este una dintre cele mai frumoase reușite ale lui St. O. Iosif ca traducător din poezia lui Heinrich Heine. Fidel ca de obicei față de model, poetul român folosește un vers mai amplu și mai muzical decît cel german. Versiunea lui are cursivitatea și forța de sugestie a unei creații originale. Transcriem textul lui Heine, spre confruntare:

Mit Rosen, Cypressen und Flittergold
Mocht'ich verziern lieblich und hold
Dies Buch wie einen Todtenschrein,
Und surgen meine Lieder hinein.

5 O, konnt'ich die Liebe sargen hinzu!
Am Grabe der Liebe wächst Blumlein der Ruh,
Da bfiht es hervor, da pfluckt man es ab, —
Doch mir bliiht's nur, wenn ich selber im Grab.

Hier sind nun dic Lieder, die einst so wild,
10 Wie ein La,astrom, der dem Átna entquillt,
Hervorgestiirzt aus dem tiefsten GemQth,
Und rings viei blitzende Funken verspruht!

Nun liegen sie stumm und todtengleich,
Nun starren sie kalt und nebelbleich.
15 Doch auf's Neu die alte Gluth sie belebt,
Wenn der Liebe Geist einst tiber sie schwebt.

Und es wird im Herzen viei Ahnung laut:
Der liebe Geist einst uber sie thaut;
Einst komnt dies Buch in deine Hand,
20 Du susses Lieb im fernen Land.

Dann lost sich des Liedes Zauberbann,
Die blassen Buchstaben schaun dich an,
Sie schauen dir flehend ins schone Aug',
Und flustern mit Wehmuth und Liebeshauch.

117 [DIMINEAȚA-NTREB ZADARNIC]

în *Romanțe și cîntece*, p. 49, fără titlu.
In ciclul *Cîntece*, cu nr. 1, fără titlu.

În *Romanțe și cîntece*, p. 50, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 107.
Aparține ciclului *Cîntece*, unde figurează cu nr. 4, fără titlu.

În *Romanțe și cîntece*, p. 52; *Tălmăciri*, p. 110.
Cu nr. 1, fără titlu, în ciclul *Cîntece* din *Spicuri*.

în *Romanțe și cîntece*, p. 55, fără titlu.
Cu nr. 2, fără titlu, aparține ciclului *Intermezzo liric*.

în *Romanțe și cîntece*, p. 59, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 117.
Aparține ciclului *Intermezzo liric*, cu nr. 13, fără titlu.

în *Romanțe și cîntece*, p. 60, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 118.
Cu nr. 51, fără titlu, aparține ciclului *Intermezzo liric*.

În *Romanțe și cîntece*, p. 61, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 120—121
Prima strofă din această poezie a lui Heine (*Imagini din vis*, 4)
a fost folosită, în original, de B. P. Hasdeu ca moto la articolul
publicat în 1871, în *Familia, Trompeta Carpaților și Telegraful*,
prin care dezvăluia farsa jucată *Convorbirilor literare* cu poezia *Eu și ea* (Din Gablitz). Strofa aceasta i-a oferit malițiosului Hasdeu
o caricatură pe care o aplică lui Titu Maiorescu, mic de stat și de o
ținută veslimentară ireproșabilă. O cităm, pentru a prilejui totodată
și confruntarea textului original cu cel al lui Iosif:

Im Traum sah ich ein Männchen, klein und putzig,
Das ging auf Stelzen, Schritte ellenweit,
Trug weisse Wäsche und ein feines Kleid,
Inwendig aber war es grob und schmutzig,
Inwendig war es jämmerlich, nichtsnutzig...

In vis văzui un om gătit, mic de statură,
Mergea cu pași de-o șchioapă pe labe răschirate;
Purta o haină nouă și albituri curate,

Ci răsărea-n lumină moșica lui făptură.
In fond era nemernic, meschin, — o stîrpitură...

Fără titlu, cu nr. 4, In ciclul *Imagini din vis*.

- p. 124 N-AM ÎMPOTRIVA TA NIMICA...
in *Romanțe și cîntece*, p. 62—63, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 122—123.
Fără titlu, cu nr. 18, face parte din *Intermezzo liric*.
- p. 126 DIN BASME VECHI...
In *Romanțe și cîntece*, p. 64—65, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 124—125.
St. O. Iosif a folosit primul vers, în germană, ca moto la poezia
Vremuri apuse.
Fără titlu, cu nr. 43, aparține ciclului *Intermezzo liric*.
- p. 128 CÎND DOI ÎȘI ZIC ADIO...
In *Romanțe și cîntece*, p. 66, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 126.
Aparține ciclului *Intermezzo liric*, nr. 49, fără titlu.
- p. 129 FRUMOS E PE LUME...
In *Romanțe și cîntece*, p. 67, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 127.
Cu nr. 31, fără titlu, aparține ciclului *Intermezzo liric*.
- p. 130 PRIN CRINGUL VERDE...
In *Romanțe și cîntece*, p. 75, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 136.
Aparține ciclului *întoarcerea acasă*, cu nr. 4, fără titlu.
- p. 131 INVĂLIȚI IN NOURÎ, ZEH...
In *Romanțe și cîntece*, p. 80, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 142.
Cu nr. 67, fără titlu, în *Spicuri*.
- p. 132 AFARĂ-1 NOAPTE...
in *Romanțe și cîntece*, p. 82, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 144.
Face parte din *Intermezzo liric*, unde figurează cu nr. 57, fără
titlu.
- p. 133 ATÎT DE DRĂGĂLAȘĂ...
In *Romanțe și cîntece*, p. 88, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 150.
Varianta în *Romanțe și cîntece*:
v. 9 Ca vecinie să te aibă-n pază

Fără titlu, cu nr. 49, face parte din ciclul *întoarcerea acasă*.
Poezia este greu identificabilă. Iosif nu mai obține, ca în majoritatea
cazurilor, concizia originalului și transpune două strofe în trei.

- p. 134 GLAS DE PRIMĂVARĂ...
In *Romanțe și cîntece*, p. 90, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 153.
Aparține ciclului *Primăvară nouă*, fără titlu, cu nr. 6.
- p. 135 SOCOATA VREMII...
In *Romanțe și cîntece*, p. 96, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 161.
Cu nr. 25, fără titlu, în *Primăvară nouă*.
- p. 136 SPUMEGĂ MAREA...
In *Romanțe și cîntece*, p. 102, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 167.
Fără titlu, cu nr. 14, în *Diverse*.

HOLDERLIN

- .. 137 CİNTECUL URSITOAREI
In *Sămănătorul*, III, nr. 36, 5 septembrie 1904, p. 574; *Tălmă-*
ciri, p. 184—186.
Un mănunchi din poeziile romanticului german Friedrich H61-
derlin (1770-1843) a publicat AL Philippide în excelenta sa culegere
de traduceri *Poeme de Holderlin, Novalis, Morike, Rilke*, Editura
Fundatiilor, 1940. Transcriem, pentru o paralelă cu tălmăcirea lui
Iosif, următorul

CİNTEC DE URSITA

Sus în lumină plutiți
Prin line meleaguri, vesele Duhuri!
Dumnezeiești adieri
Ușor vă ating
Ca mîinile harfistei
Coardele sfinte.

Fără soartă ca pruncul
In somn răsufli zeei;
Blind ocrotit
In mugur tainic
Etern inflorește
Spiritul lor,
Și ochii lor veseli
Lucesc în domoală
Lumină eternă.

Nouă Insă ni-i dat
 Să nu ne-odihnim nicăieri.
 Trudiții oameni
 Se usucă și cad
 Orbește, din clipă
 în clipă, asemeni
 Cu apa din stincă
 în stincă zvirlită,
 La întâmplare, mereu și mereu.

Ambele traduceri își confirmă reciproc valoarea de piese antologice.

Ottfried K e l l e r

p. 138 CİNTECUL LUI PAN

În *Sămănătorul*, III, nr. 39, 26 septembrie 1904, p. 617-618; s-a reproduș în *Voința națională*, an XXI, nr. 5.833, ed. a 4—a, 2G septembrie (9 octombrie) 1904, p. 2 și în *Tribuna*, an. VIII, nr. 184, 29 septembrie (12 octombrie) 1904, p.3; în *Tălmăciri*, p. 187—188.

p. 140 CURCUBEUL

În *Sămănătorul*, VI, nr. 27, 1 iulie 1907, p. 570; *Tălmăciri*, p. 191—192, cu mențiunea: „După...”.

p. 141 GÎNDURI

În *Sămănătorul*, VI, nr. 29, 15 iulie 1907, p. 609; *Tălmăciri*, p. 189—190, cu mențiunea: „După...”.

Variante în revistă:

- v. 13 Noi, valurile, ne gonim
- v. 17—20 lipsesc.

L e n a u

p. 143 VÎNTUL

tu *Adevărul ilustrat*, II, nr. 31, 30 septembrie 1896, p. 6, cu titlul *Vntului*; *Povestea vorbei*, 1, nr. 2, 17 octombrie 1896, p. 4, cu mențiunea: *după Lenau*; *Floare albastră*, I, nr. 25, 28 martie 1899, p. 7; *Tălmăciri*, p. 179—180.

Variante în *Adevărul ilustrat*:

- v. 2 Privii în urma mea mișcat,
- v. 3 Văzui cum buzele au mișcat
- v. 4 Făcindu-mi semn la geam.

- 6 Pe drumul cel posomorit,
- 7 Și totuși nu l-am auzit
- 8 Căci s-a pierdut în vînt.
- 9 A trebuit să plec, s-o las...
- 11 N-a fost destul?... Să-mi mai răpești
- v. 12 Și cel din urmă bun rămas?

în *Povestea vorbei*:

- v. 2 Privind pierdut în urma mea
- v. 3 Și o văzui spunînd ceva
- v. 4 Plecată peste geam.
- v. 6 Tovarăș drumului pustiu...
- v. 9 ca în *Adevărul ilustrat*;
- v. 11 și 12 ca în *Adevărul ilustrat*.

Cum se știe, unul dintre cei dinții traducători în limba română din opera lui Lenau (1802—1850) a fost Eminescu (*Foaia veștedă*, postuma *Stai deasupra-mi*). *Tălmăciri* mai recente: Lenau, *Versuri alese*, în românește de Lazăr Iliescu, Editura Tineretului, 1957, 114 pagini.

p. 144 RANA-N SUFLET

în *Sămănătorul*, VI, nr. 2, 7 ianuarie 1907, p. 34, semnată cu inițiale; în *Tălmăciri*, p. 177—178.

în revistă:

- v. G La sinu-i dulce, fără de prihană,

p. 146 ECOU*

în *Cumpăna*, voi. I, nr. 10, 29 ianuarie 1910, p. 152, împreună CU *întrebare*; în *Cîntece*, p. 136—137.

Varianta în revistă:

- v. 3 Să-l mai ascult doream, dar n-am ce face:

146 ÎNTREBARE

V. mai sus; în *Cîntece*, p. 134—135.

Variante în revistă:

- v. 5 Simțeau doar c-ai visat și-au dispărut
- v. 6 Din mîntea ta a visului himere,

In *Cumpăna*, voi. I, nr. 17, 19 martie 1910, p. 259—261, cu mențiunea: *După Lenau*; semnat St. O. I.; *Cîntece*, p. 129—133.

Variante în revistă:

- v. 3 *Sus pe cer* pluteau bălai
- v. 13 *Pin' ți* tainicul izvor
- v. 17 *Dar la gură* eornu-atunci
- v. 23 *Prin înfloritorul* rai
- v. 24 *Ropotînd* grăbite.
- v. 29 Cînd în raiul *mîndrei* firi
- v. 30 Cum *treceam*, deodată
- v. 31 Fără veste-un *cîmitîr*
- v. 39 *Către* crucifix privind
- v. 50 Pe *aice* iarăși,
- v. 53 *Către cîmitîr* deci el
- v. 63 *Plîngătorul* corn și-acum

Li-Tai-Pe

p. 150

CLAR DE LUNĂ

In *Sămănătorul*, VI, nr. 52, 23 decembrie 1907, p. 1.078; *Cîntece*, p. 119, cu mențiunea: „După...”. Numele poetului chinezie ortografiat: *Lî-Taipek*.

Variantă în revistă:

- v. 5 *Fruntea* mi-o înalt, privesc

Un volum de traduceri din *Li-Tai-Pe*, poet liric chinez (699—762), a publicat Adrian Maniu: *Din cîntecele lui Li-Tai-Pe* (E.S.P.L.A., 1957, 223 paginii. In versiunea lui Adrian Maniu, traducerea e intitulată *Cînd s-a trezit drumețul în tractîr* și diferă mult de textul lui Iosif, care — cum menționează el însuși — a făcut o prelucrare (*după...*):

In miez de noapte, abia m-ara domirit
Cînd în culcuș străin m-am regăsit.
Oare bruma argint ceresc pe podini a înflorit?

Ridictînd privirea, căutam către înalt, strălucitoare lună
Inclinînd fruntea, mi-am amintit a drumului țîntă.

Longfellow

p. 151

EXCELSIORI

în *Foaia interesantă*, I, nr. 26, 6 iulie 1897, p. 6 (cu semnătura M. Patru); *Floare-albastră*, I, seria II, nr. 34, 30 mai 1899, p. 3 (semnat cu inițiale); *Sămănătorul*, V, nr. 10, 4 martie 1907, p. 182; *Tălmăcirii*, p. 252—254.

Variante în *Foaia interesantă*:

- v. 6 *Sub* geană-i, ochiu-ntunecos
- v. 9 *Suna* aceluși străin:
- v. 26 — O, nu *intra*; *brădetul* des (probabil greșeală de tipar)
- v. 29 *Dar* tînărul nepăsător:
- v. 38 Pe pieptul *lui* un steag — drept scut —

La 27 februarie 1907 s-au împlinit o sută de ani de la nașterea lui H. W. Longfellow (1807—1882). Sub semnătura A. M. (A. Mirea), *Sămănătorul* din 4 martie 1907 (p. 181-182) publică un articol comemorativ despre viața și opera poetului american, din care desprindem următoarele aprecieri: „...el a fost un poet cu idealuri înalte și umanitare, cu un sentiment fin și ales, cu o mare rafinare intelectuală și morală... Longfellow n-a scris nici un cuvînt care ar putea fi vătămător sufletului celui mai curat” (p. 182). După articol urmează traducerea poeziei *Excelsior!* datorită lui Iosif.

Meerheimb

p. 153 VESTITORUL BIRUINȚII DE LA MARATON

In *Sămănătorul*, III, nr. 26, 27 iunie 1904, p. 404-409; ToJmci>i, p. 196—205, cu mențiunea: „După...”.

Multatuli

p. 160

CINTECUL LUI SAIDJAH

In *Sămănătorul*, III, nr. 16, 18 aprilie 1904, p. 244—245; *Tălmăcirii*, p. 208-210, cu mențiunea: „După...”.

Multatuli (în lat.: „mult am pățimit”) este pseudonimul scriitorului olandez Ed. Douwes Dekker (1820—1867), poet și prozator, autor, între altele, al romanului *Max Havelaar*.

P e t 6 f i

p. 162 MUGUR, MUGUR, MUGUREL...

în *Viața*, II, nr. 12, 30 aprilie 1895, p. 4, cu subtitlul: *Imitație* (semnat Abel); *Poezii alese*, p. 14—15; *Tălmăciri*, p. 223—224.

Variante în *Viața*;

v. 7 A plecat *d-aicea* un copil voios,

v. 11 „Cum mai trece vremea...” trist șoptește el:

v. 19 Fără de *odihnă*, pasăre pribeagă

v. 20 Care-și caută cuibul cald de *astă-vară*

în *Poezii alese*:

v. 19, ca în revistă.

Așa cum remarca Șerban Cioculescu într-un articol dedicat autorului *Tălmăcirilor* (*St. O. Iosif*, în *Revista Fundațiilor*, VI, nr. 1, 1 ianuarie 1939, p. 174,1, în *Mugur, mugur, mugurel...* avem a face cu o tratare liberă a originalului, constând într-o anume autohtonizare. La Petofi, poemul poartă titlul *Szälofoldemen* (*În locul natal*), pe care Iosif îl înlocuiește cu refrenul *mugur, mugur, mugurel*, folosit de el și într-unui din *Cîntecele de leagăn* ale sale. Doica poetului maghiar îi cîntă o „doină”, iar refrenul amintit autohtonizează pe cel maghiar; *cserebogor, sdrgra. cserebogdr* („cărăbuș, galben cărăbuș”).

Din Petofi, ca și din Heine, St. O. Iosif a tradus mult și cu stăruință, întâia traducere apare la 4 ianuarie 1893, în *Adevărul* (*Cit e lumea*), ultimele, în 1909, în *Tălmăciri*. De altfel, primul volum publicat de Iosif este unul cuprinzînd traduceri din Petofi: *Apostolul și alte poezii*, urmat imediat de altă culegere din același autor: *Poezii alese* (1897). *Apostolul și alte poezii* s-a retipărit în 1908. Cu opera marelui poet maghiar poetul a luat cunoștință în școală, la Brașov și mai ales la Sibiu, unde a urmat cursurile unui liceu maghiar.

Învățînd „îndoit ca alții”, s-a perfecționat în limba maghiară; încă în clasa a V-a, execută lucrări în această limbă, ca de pildă o compoziție despre caracterul unor eroi din *Coriolanus* de Shakespeare, pe baza traducerii lui Petofi. Totuși, cum mărturisește el însuși, tălmăcindu-l pe Petofi din maghiară, a avut alături și o versiune germană.

p. 164

TOAMNĂ...

în *Viața*, II, nr. 33, 10 decembrie 1895, p. 6, cu titlul *Toamna** (Traducere), fără indicația autorului; *Apostolul și alte poezii*, ed. I; p. 111 (cu același titlu); *Poezii alese*, p. 20—21, cu titlul *E toamnă...** *Apostolul și alte poezii*, ed. a II-a, p. 11, cu titlul *Toamna*.

Variante în *Viața*:

v. 3 Spre *amintirea* din trecut

v. 4 Ci* jale inima mă-ndeamnă.

v. 7 Tot astfel cu un zîmbet dulce

v. 10 *Ce-alungă* negura anume

v. 11 Casă *arate și* mai bine.

În *Poezii alese*:

*E toamnă; negura plutește
Pe plai pustiu, posomorit,
Precum plutește amintirea
Pe sufletul meu amărit.*

*Ci soarele voios senalță
Și rupe-a negurei perdea,
Iar tu, ca față zlmbitoare,
Însenezi inima mea'.*

10 *Dar, dragă, nu goni tu ceața
Cum face soarele, anume
Ca să arate tot pustitul
Și jalea ce domnesc în lume...*

Retipărint în 1908 *Apostolul...*, iosil reia întocmai textul d., prima ediție (apropiat de prima versiune, din *Viața*), deși în *Poetn alese* dăduse o variantă total diferită.

j>. 16,5

IUBITEI

În *Viața*, II, nr. 33, 10 decembrie 1895, p. 6, cu mențiunea: *După Petofi*, semnat S.; *Apostolul și alte poezii*, ediția I și a II-a, p. 112.

Variante în *Viața*:

v. 6 Vor crește *flori și n-am să știu?*

v. 7 *Ca strunele care-au plesnit,*

v. 8 *Și mai păstrează sunet viu?*

v. 12 *Eu simt că-n veci n-o să mai piară.*

v. 13 -Duni-vor aste cîntece

p. 166

AM STAT LÎNGĂ MORMÎNT...

În *Epoca literară*, I, nr. 7, 27 mai 1896, p. 2, nesemnat, cu titlul *Din Petofi; Apostolul și alte poezii*, ed. I și a II-a, p. 110.

Variante în revistă:

- v. 1 *Pierdui*, Ungă mormîntul ei
- v. 8 Ce i-a răpit comoara toată...

P. 167

SOARELUI

În *Adevărul ilustrat*, II, nr. 32, 7 octombrie 1896, p. 3, cu mențiunea: *După Petofi*; în *Apostolul și alte poezii*, ed. I și a II-a p. 106-107.

Variante în revistă:

- v. 6 Dai lumină și dai viață.
- v. 8 Nu vede cinstita-ți față.
- v. 14 poet și mai știi, poate,
- v. 16 Nu pot locui-n palate.
- v. 24 Cînd și cînd de-aici încolo...

P. 1M

IN TINDĂ AM INTRAT.-

În *Povestea vorbeii*, I, nr. 1, 10 octombrie 1896, p. 4; *Apostolul și alte poezii*, ed. I și a II-a, p. 109.

Variante în revistă:

- v. 11 Dar mai cu seamă ochii ei —
- v. 14 încît simții că-s fărmeecat, —
- v. 15 Și, iată... pipa mi s-a stins,
- v. 16 Și inima mi s-a aprins.

P. 170

LA MARGINEA SATULUI

În *Povestea vorbeii*, I, nr. 6, 14 noiembrie 1896, p. 2, cu mențiunea: *După A. Petofi*; *Poezii alese*, p. 37-39; *Tălmăcirii*, p. 233-235.

Variante în revistă:

- v. 1 Lîngă sat e-o apă mare
- v. 3 Ferestruicile-n lumină
- v. 5 Stă în umbră, nemișcată,
- v. 6 Barca lîngă țarm legată.
- v. 17 — Trage-i, cioară, din vioară
- v. 18 Chef de joc am astă-seară
- v. 23 Hei! destul atîta larmă
- v. 31 Maică-mea așa vă roagă,
- v. 32 Căci, sărmana, e beteagă...
- v. 36 Și-unul după altul pleacă...

În *Poezii alese*:

- v. 9 Dar la crîsmă-i vîiet mare
- v. 18 ca în revistă;
- v. 20 Voi se crap jucînd aici...
- v. 23 Hai, destul atîta larmă
- v. 32 Căci sărmana-i greu beteagă..."

Scriind despre volumul *Tălmăcirii*, recenzentul ziarului *Viitorul* ta.ce observația că, în traducerea poeziilor lui Petofii, Iosif s-a îndepărtat uneori de original. Exemplifică, dînd traducerea textuală a primelor două strofe din *La marginea satului*:

La marginea satului cîrciuma mică
Se apleacă înspre Someș,
S-ar și oglîndi în el,
Dacă noaptea nu s-ar apropia.

Se apropie noaptea,
Lumina slăbește.
Se odihnește podul, l-au legat.
Pe el tace întunericul.

(C. Cărți noi. *Tălmăcirii de St. O Iosif*, în *Viitorul*, III, nr. 536, 12 [25] mai 1909, p. 1). Firește, traducerea juxtaliniară a celor două strofe nu poate constitui un argument în defavoarea versiunii românești, de greutatea pe care voia să i-o dea recenzentul. Tabloul este transpus sugestiv și rămîne, în orice caz, similar celui din original. E adevărat însă că Iosif transformă momentul de amurg într-unui nocturn. De asemenea, podul plutitor devine la poetul nostru „luntre”; în sfîrșit, a doua strofă românească adaugă un element nou tabloului: cumpăna nemișcată a unei fîntîni. De altfel, publicînd pentru prima dată traducerea sa în revistă, Iosif a făcut mențiunea: *după Petofi*, care, ca și în alte cazuri, indică o oarecare prelucrare a modelului și nu o transpunere exactă.

p. 172

RÎUL

În *Povestea vorbeii*, I, nr. 8, 28 noiembrie 1896, p. 3, cu titlul *S-a revărsat rîul* și indicația: *După Petofi*; *Poezii alese*, p. 48-49, cu același titlu; *Tălmăcirii*, p. 238-239.

Variante în revistă:

- v. 1 Gîrla a ieșit din matcă
- v. 9 Singur stau p-un deal și caut
- v. 11 Filfiind din albe aripi.

- v. 12 jT«-un porumbel ^j-aproape.
v. 13 FilfSie din aripi albe
- p. 173 PASTEL
- In *Povestea vorbeii*, I, nr. 8, 28 noiembrie 1896, p. 7, cu mențiu-
nea: *După Petofi; Poezii alese*, p. 40; *Tălmăciri*, p. 236.
- Variante în revistă:
- v. 3 Pe pustă și în lumea toată
v. 5 Ca omul beat, ea vrea să plece,
v. 6 Dar stă pe gânduri, amețită!
v. 7 Și strîmb i-atîrnă coperișul.
In *Poezii alese*:
v. 5 și 6 ca în revistă.
- p. 174 PLANURI DE PRISOS
- în *Adevărul ilustrat*, II, nr. 43, 23 decembrie 1896, p. 2; *Poezii
alese*, p. 56—57; *Tălmăciri*, p. 240-241.
- Variante în revistă:
- v. 7 Ca cuvînl ales acelei
v. 10 De idei frumoase-n minte!
v. 12 Carul toi lugea-nainte...
v. 16 Cum de ram atîrnă poama.
- Variante în *Poezii alese*:
v. 12 și 16 ca în revistă.
- p. 175 I-AȘ SPUNE...
- în *Apostolul fi alte poezii*, ed. I și a II-a, p. 108.
- p. 176 DEPARTE
- In *Poezii alese*, p. 11—13; *Tălmăciri*, p. 221—222.
- Variante în *Poezii alese*:
- v. 6 Dar pe om îl poartă-" veci dorinți deșarte...
v. 15 De vedeam atuncea lumea așa clar,
v. 20 Ne trezim plîngînd din visul ce se minte.
v- 22 M-a purtat în lume, trebuie s-o spun?
v. 30 Că-i petrece-n lume norocos ficiorul.
- p. 178 CLOPOTELE TRIST VIBREAZĂ...
în *Poezii alese*, p. 16.

- p. 179 DOLIU
- Ibid.*, p. 17.
- p. 180 NOBIL
- Ibid.*, p. 18-19.
- p. 181 HUSARII
- Ibid.*, p. 22-24; *Tălmăciri*, p. 225-226.
- Variante în *Poezii alese*:
- v. 15 Nu cumva să călătorească
v. 16 Vreun lucru prețios din casă."
v. 23 Frumosi-t" ochi înoată-n lacrimi,
- p. 183 EROI ÎN ZDRENȚE
- în *Poezii alese*, p. 25—27; *Tălmăciri*, p. 227—228.
- Variante în *Poezii alese*:
- v. 9 Azi spanga nu mai zîngănește
v- 12 Servesc ideii, în loc de arme.
v. 16 E orice cînt pe care-l fac...
v. 22 Trăi-vor versurile mele?
- p. 185 UN VIS
- în *Poezii alese*, p. 28—29; *Tălmăciri*, p. 229—230
- p. 186 STELELOR
- In *Poezii alese*, p. 30—31; *Tălmăciri*, p. 231.
- p. 187 ZĂDĂRNICIA
- In *Poezii alese*, p. 32; *Tălmăciri*, p. 232.
- Variante în *Poezii alese*:
- v. 2 Palatul ei e spațiul luTnn-ntrețî,
v. 8 Flori veytejite, tronuri sfărîmate,
- p. 188 UN ÎNȚELEPT ODINIOARĂ...
- în *Poezii alese*, p. 33.
- p. JS9 MĂREAȚĂ NOAPTEI...
- Ibid.*, p. 34.

- p. 190 ROZELE SE SCUTUR*, MOARTE..
(Ctntec)
Ibid., p. 35—36.
- p. 191 CÎNTECUL
Ibid., p. 41.
- p. 192 SĂBEM!
Ibid., p. 42—43.
- P. 193 SUNT CATANĂ
In *Poezii alese*, p. 44; *Tălmăciri*, p. 237.
Variantă în *Poezii alese*:
v. 5 îmi făceam *serviciu*, stam la toate gata,
- P. IM MORMÎNTUL MEU
în *Poezii alese*, p. 45.
- P. IM INTĂIUL ROL
Ibid., p. 46.
- P. 196 STROFE
Ibid., p. 47.
- p. 197 DUMNEZEU N-O SĂ MĂ BATĂ...
Ibid., p. 50.
- P. 198 NOAPTE
Ibid., p. 52-53.
- p. 199 DIMINEAȚA, ZI DE TOAMNĂ...
Ibid., p. 54—55.
- p. 200 ÎNȚIIA MEA IUBIRE
Ibid., p. 58-60.
- p. 202 APĂ BEUI
Ibid., p. 61—62.

- p. 204 BĂTRÎNUL
Ibid., p. 63—64.
- p. 206 LUNTRAȘUL
PoemA
Ibid., p. 65-83
- p. 219 PROFETIE
In *Floare-albastră*, I, nr. 9, 6 decembrie 1898, p. 4, cu mențiu-
nea: după *Petofi*; *Tălmăciri*, p. 218—220.
Variante în revistă:
v. 14 Din pieptu-i tinăr izbucni *dodată*
v- 21 Se-naltă pîn' la *cerurile-nalte*
- p. 221 APOSTOLUL
Primele părți ale poemului în traducerea lui Iosif au apărut în
Viața, astfel: părțile I, III, cu subtitlul *Poemă* și nota de subsol:
„*Scrisă în 1848*”, în *Viața*, II, nr. 34, 17 decembrie 1895, p. 2—4;
părțile IV-VI, în *Viața*, II, nr. 35, 24 decembrie 1895, p. 5—7; părțile
VII, VIII și v. 1—23 din IX, în *Viața*, II, nr. 37, 28 ianuarie 1896,
p. 6—7. În ianuarie 1896, revista lui Vlahuță și-a încetat apariția.
În întregime, poemul s-a tipărit în *Apostolul și alte poezii*, ed. I
și a II-a.
Variante în revistă:
/ v. 1 *Orașu-i sumbru*, noaptea-l stăpînește.
v. 10 *Ca ochiu-n agonie*,
\. 18 *Odaia-i mică*: cuib de *rindunică*,
v. 19 *Și nici nu e mult mai bogată*
v. 20 *Decît un un cuib de rindunică*.
v. 22 *Ar fi și mai pustii ei, dacă*
v- 23 *N-ar fi împodobiți* cu flori de mucigai,
v- 25 *Nu i-ar fi zugrăvit în dungi...*
v. 27 *Vezi urma groasă de șiroaie*
v. 30 *Așa de greu e aerul de-atât oftat*
v. 32 *Chiar clinii boierești*
v. 33 *lipsește*
v- 34 *Au locuință mai plăcută*,
v. 35 *Și n-ar putea trăi aici*.
v. 37 *Că nu s-ar vinde nici chiar la mezat*,
v. 38 — *Jos, lîngă pat, salteaua veche*
39

- v. 40 —*Și lingă masă, scaune de paie.*
41
- v. 42 *La capul patului, o ladă*
- v. 43 *Cu lemnul găurii de cari; —*
- v- 44 *Și asta-i toată mobila dia casă.*
- v. 45 *Dar cine locuiesc aci?*
- v. 46 *în vilvătaia roșă de opaiț*
- v. 47 *Se luptă umbra cu lumina... Ca în vis*
48
- v. 49 *Figurile sunt șterse și nesigure...*
- v. 50 *în întuneric par înfricoșate.*
51
- v. 53 *Ori cei ce locuiesc aci*
- v. 56 *Sărmani, sărmani!*
- v. 57 *Stă lingă pat, pe ladă, mama*
- v. 60 *El geme răgușit, sugînd*
- v. 65 *Acele gînduri, căci*
- v. 78 *în pat, cu fața la părete,*
- v. 84 *Bărbatul tînăr, tatăl, stă la masă*
- II v. 9 *Așa suspină: —Tată*
- v. 16 *Ți-oi da eu pîine albă, caldă, moale.*
- v. 20 *Am să și mor, știu eu...*
- v. 30 *Te rog, fă-mi mie un coștiug,*
- v. 31 *Să fie mic și alb coștiugul,*
- v- 37 *Dar cine zice că-i vinovat*
- v. 50 *Crezuse că din inima lui ruptă*
- v. 51 *Țîșnise sîngele afară!*
- v. 55 *Dă ce nu m-ai lăsat tot în nimicul,*
- v. 56 *în care aș dori să mă întorc?*
- v. 69 *Un zdrob de pîine, na, mănîncă-1,*
- v- 86 *Despre coștiug? Sau despre pîine? —*
- v-105 *li are mult mai dragi ca mine, dacă*
- v-106 *li face-așa de fericiți*
- v.114 *A ridicat blînd mîna deasupra lor*
- v.15 *Cu-atîta îndrăzneală, parcă ar fi vrut*
- v.128 *Ca zările de miazănoapte.*
- 7/7 v- 6 *Se încumet și pot s-ajungă!*
- v. 8 *Ce iese iese din găoace,*
- după v. 29 *în ape străvezii*
- v. 31 *Sosi... sosi...*
- v. 32 *Ori la siirșituJ totului?*

- v. 33 *Nu, chiar în centrul lui!*
- v. 41 *Pămînturile cu lunele lor;*
- v- 45 *lipsește*
- v. 46 *„O Doamne, fii slăvit și binecuvîntat!*
- v. 49 *Să-ți spună sînt fiu cu credință, tată!*
- v. 62 *Și asta nu va fi așa în veci,*
- v. 86 *Nedormit, dacă a fost aive (probabil, greșeală de tipar)*
- v. 92 *Jos, pe salteaua de paie*
- v. 94 *Acum zace acolo pe salteaua aspră,*
- v. 109 *Ca o coroană d-aur, ca*
- V v. 20 *în furia-i sălbatică s-aruncă*
- v. 49 *E taina întunericului dacă*
- v. 50 *E cerșetoare sau o doamnă mare?*
- v. 56 *lipsește*
- v. 65 *Fiindcă la picioare-i un copil gemuse.*
- v. 66 *Trăsura a ajuns la țintă,*
- v- 72 *Să-i porți de grijă, că e de Ia Dumnezeu.*
- v. 86 *Nu i-a plăcut cu ce U dăruise Dumnezeu...*
- v. 87 *Se răzîndi, ce-i de făcut cu plodu?*
- v. 97 *Birjarul n-a mai stat la gînduri,*
- v. 104 *Se-mpiedică o dată, dar așa de tare,*
- v. 107 *Cu demnitatea vătămăta.*
- după v. 118 *Ca ieri, tot pragu-i mai înalt,*
- v. 119 *M-aș prinde pe orice, pe legea mea!*
- v. 120 *Am ridicat piciorul dital*
- v. 122 *Da, pragul ăla, a crescut dă, ieri...*
- v. 123 *Ori mi-a pus cineva un bolovan în drum?*
- v. 135 *Da se cuvine asta*
- v. 143 *Ca să-și belească nasul cineva*
- v. 145 *Și s-a întors bălăbănînd bătrînul bun,*
- v. 151 *„La dracu, ce-o fi asta?*
- v. 152 *Așa un bolovan n-am mai avut în mină,*
- v. 155 *Ia să-l vedem la geam numai... holio I*
- v- 156 *Păi e copil, copil într-adevăr,*
- v. 159 *Cum naiba de le culci p-aci?*
- v. 166 *Al cui o fi? D-aș ști eu numa,*
- v- 198 *Ar alăpta chiar și pă dracu."*
- v. 201 *il conduceau spre locuința lui ascunsă,*
- v. 203 *Și după obiceiu lui bātu cu pumnii*
- v. 204 *în ușa, care scirțtia, —*
- v. 205 *Vecina se trezi.*

- v. 210 Lumină! din pământ, *fi-am spus o dată!*
v. 220 Mai bine ca pe-un copil al dumitale.
v. 224 Ce-i drept, că-s banii scumpi.
v. 225 Că, *dracu știe*, oamenii
- VI** v. 4 — Hei, *cum se află* musafirul? Bine?
y. 8 Că e pe socoteala mea?... *da stail*
v. 11 Și un *băiat* voinic!
v. 16 *Cum trebuie crescut copilul*,
v. 17 Și nu mă-ntrece nimeni.
v. 18 Tot eu crescui pe Toma *orbul*,
v. 41 *Acolo e un sac*, mi-l prind la gît."
v. 42 Bătrînul își legă *sacul* la gît,
- VII** v. 2 Și se făcu mare *mititelul*,
v. 50 De vii 'napoi, *te-azvrlu in canal* I
v. 70 își *răzîmă* căpșorul de un *bolovan*;
v. 80 *S-apropie* asupra lui, tot mai aproape
v. 85 In ceruri erau stele *si*
v. 97 *Precum se pricepu și dînsa*:
v. 104 Nici n-am avut, că *n-am găsit*.
v. 107 „De vii 'napoi, *te zvîrlu în canal* I"
v. 109 Să vii la mine, *eu am să-ți fiu mamă*,
v. 116 Grăi acas' *baborniță bătrîna*,
v. 155 Și animalul, *ca răspuns*,
v. 163 Nu se păzește *pă* degeaba
v. 172 *Oamenii răi*, toți mă gonesc.
v. 182 Ți-o spun, *pe legea mea!*
v. 200 Nu-nveți *știința asta*,
v. 201 Te-nvață ea, *nuițau!*
v. 207 — *Comoară d-aur* am găsit
v. 229 *Sorbea cu sete și rinjea*.
- VIII** v. 2 Cerșea și fiămînzea băiatul:
v. 10 Și *iși gîndea* ce dulce trebuie să fie
v. 16 Purta toiagul de cerșitorie.
v. 17 *Acu* nu mai era nevoie
v. 47 A cîtorva *clipe stinghere*.
v. 63 Adînc, tăcut, *cu ochi străpungători*. —
v. 77 Că sint *copil* găsit,
v. 87 O, *scapă-mă, du-mă cu tine*,
v. 157 *Și-și Invîrtea* ochii aprinși

- Variante In *Apostolul și alte poezii*, ed. I:
- I** v. 22 Ar fi și mai pustii ei
v. 32 ca în *Viața*;
v. 37 Ce nu s-ar vinde nici cu toba, *la mezat*,
v. 48 *Și ca în vis*
// v. 56, 114, 128 ca în *Viața*
/// v. 92 Jos, pe *oghial*.
v. 94 *Acum zace-aeofc» pe oghial!*
v. 97 El, *binecuvîntătorul lumii*,
V v. 66, 72, 87, 107 ca în *Viața*;
v. 112 *Păi nu m-am împiedecat!*
v. 119 *Pe legea mea I*
v. 120, 123, 143 ca în *Viața*;
v. 159 *Cura naiba, te culcași p-aci?*
v. 198 Ar alăpta chiar și *pă dracu tn persoană!*
v. 201, 203 ca în *Viața*.
- VI** v. 16, 17, ca în *Viața*.
- VII** v. 50 De vii napoi, *tt-azvirl in canal!*
v. 70, 80, 104 ca în *Viața*;
v. 155, 182, 200, 207 ca în *Viața*;
- VIII** v. 229 *Și-l da peste cap, rinjind*.
v. 17 ca în *Viața*;
v. 24 *Tainul de casă*
v. 47, 87 ca în *Viața*.
- IX** v. 186 *La vorbele acestea nemaipomenite*,
v. 285 *Care nu t-a respins, nu l-a gonit*,
- X** v. 24 *Și acolo sta*
v. 65 *Natura asta mare*
- XI** v. 18 — De ce *vreți să mă vătămați?*
v. 29 *Și m-ați iubi deopotrivă*,
v. 42 *Și ocolea pe toți... avea doar un prieten:*
v. 81 *Și oamenii atuncia vor petrece fericiți*
v. 89 *Sufletele oamenilor*
- XII** v. 19 *De cum și-a f06t închipuit-o!*
v. 51 *Silvestru mulțimi frumos*
v. 166 *Dar de-atunci se vedeau mai des*,
v. 171 *Dar despre dînșii nu vorbeau de fel*
- XIII** v. 197 *Intră o doamnă voalată*,
- XIV** v. 9 *Și d-aia a rămas curată*
v. 14 Că este *lume-afară* de ei?
v. 63 Că mina *cenzorului*

- XV v. 13 Vorbiți, *strigați, tropăiți...*
 v- 14 Și nu vă temeți
 v. 23 *Copil* frumos, nevinovat!
- XVI v- 111 Blestem asupra-vă și asupra *regelui*,
- XVII v- 9 își jst'se-atunci: „E încă noapte,
- XVIII v. 13 I se părea *citeodată* că
 v. 44 Dar dacă a *continuat* opera mea,
 v. 124 — Ce ai cu patria, *nemernicule*,
- XIX v. 36 Că el e prins și n-o să-l mai *vadă*,
 v. 51 Dar chiar *am fost chemată la un botez*.
 v. 85 Și n-a mai *ascultat* răspuns,
 v. 92 Și tirania *crește uriașă*.
 v. 108 Ori poate *că a omenirii întregi*.
 v. 111 Dar dacă *unul izbutește*
 v. 121 Ci ca să nu *primejduiască* și pe alții
 v- 126 Ca riul *revărsat*
 v- 133 Că e *atîta lumină și veselie?*

Deși concepția eroului de la 1848 nu e suficient de limpede, *Apostolul* este o operă revoluționară de o forță surprinzătoare pentru epoca în care a fost scrisă. Admirabilă figură de răzvrătit, tânărul erou al lui Pettifi ne apare totuși ca prizonier al unor prejudecăți fi-deiste. În momentul cumpănă, el cere ajutorul lui Dumnezeu, căruia își dedică viața, ca și cînd divinitatea ar fi garanția dreptății sociale. Cile ca urmează în poem contrazic însă această concepție. „*Apostolul*” tiu va lupta pentru ca pămîntenii să accepte supunerea evanghelică, ci, dimpotrivă, îi va îndemna să-și ceară cu îndrăzneală drepturile:

Din leagăn îți bătură capul toți,
 Toți îți vorbiră despre datorii:
 Am să te-nvăț eu drepturile tale!

Pentru a-l putea izgoni din satul în care-i îndeamnă pe iobagi la răzvrătire, nobilul, stăpîn al locurilor, cere sprijinul bisericii. Preotul îndeplinește de îndată cererea. Amenințat cu pedepsele iadului, poporul, încă prizonier al unei mentalități înapoiate, se lea-padă de cel ce încercase să-l lumineze. Narînd acest episod, Petofi denunță cu asprime biserica și clerul, ca aliați ai asupritorilor:

D-aceea fură popi și regi,
 Acești zei pămîntești,
 Ca să orbească pe norod,
 Căci ei vor să domnească.

Cînd își va tipări, la o tipografie subterană, cele dintii scrieri, eroul va fi osîndit ca unu] care „vatămă religia”. în închisoare, Sil-vestru va blestema pe Dumnezeu în care crezuse:

Tu stai în tronul tău ceresc,
 Nepăsător și trufaș,
 Întocmai ca tiranii pămîntești,
 Văpsindu-ți purpura cu zorile,
 Cu singele din inimi sfîșiate!
 Fii blestemat, tu, mai tiran ca toți tiranii!

În altă ordine de idei, e de observat că poemul lui Petofi ilus-trează ideea că lupta de unul singur, mergînd pînă la actul terorist, nu se poate sfîrși decît printr-un eșec. Marele poet revoluționar ma-ghiar a mai înțeles că în epoca istorică în care a plasat acțiunea poe-mului masele încă nu erau pregătite să instaureze o nouă orînduire socială. Convins însă că viitorul e al dreptății, el își încheie poemul cu un cînt în care prevestește epoca deplinei libertăți, cînd, după stingerea „neamului de slugi”, s-a ridicat „eroic neamul nou/Ș-au rupt ale robiei lanțuri”.

Iosif nu minuieste întotdeauna versul liber cu destulă pricepere (tălmăcitorul avea abia douăzeci și unu de ani), dar traducerea lui poate fi considerată totuși o lucrare izbutită. A și fost întîmpinată ca atare. Sub semnătura *Viar*, ziarul ieșean *Seara*, în paginile căruia I. L. Caragiale publica a sa *Cronică de joi*, scria la apariția primei ediții: „Traducerea lui Iosif e superbă, ea nu e numai o simplă lucrare făcută în mod mecanic, ci o operă de adevărat artist. E simțire, e căldură în lucrarea aceasta, și oricine va citi-o își va putea face lămurit o părere despre Petofi...” (Vior, *Apostolul. Din Alex. Petofi* de St. O. Iosif, în *Seara*, I, nr. 28, ed. a II-a, 5 decembrie 1896, p. 2).

Un scurt fragment din *Apostolul*, tradus de T. Murășanu, și anume cîteva pagini din cîntul al XI-lea, a apărut în revista *Steaua*, VII, nr. 7 (77), iulie 1956, p. 50-53.

Enea Roncinni

30ă

INTR-UN ALBUM

în *Sămănătorul*, VI, nr. 26, 24 iunie 1907, p- 543; în *Tălmăciri*, p. 250—251, cu mențiunea: „După...”

Itosegger

p. 306

DORUL DIN URMĂ

în *Cumpăna*, voi. I, nr. 8, 15 ianuarie 1910, p. 115, cu mențiunea *După Itosegger; Cîntece*, p. 138—140.

Varinate în revistă:

v. 8 — Și-am tresătat la-ntiul tril
9

v. 24 Un prunc ce poate-o fi chemat

Peter Rosegger, povestitor și poet german, a trăit între 1843 și 1918.

S a a d i

P. 308

THOGRUL ȘI STRĂJERUL

în *Albina*, VIII, nr. 4, 24 octombrie 1904, p. 95—97, cu titlul *Mărgăritare străine. Poetul persan Saadi, împreună cu Sfat în pustie și semnătura S.O.I.*; *Cîntece*, p. 126-128, cu mențiunea: „După...”

Variante în revistă:

V. 3 Și îl văzu-n mantaua-i zdrențeroasă

v. 4 Cum tremura sărmanul om de ger,

v. 14 Dar tu ascultă ce a zis străjerul:

v. 16 Căci ai dormit în raiul dezmiertării,

v. 20 De cei ce în nisip își află groapă!

Cele două traduceri sînt precedate de o notiță despre autorul vestitei *Grădini cu trandafiri (Gulistan)*.

Poetul persan Saadi (Muslihiddin) s-a născut la Șiraz căre sfîrșitul secolului al X[I]-lea (ca. 1184) și a murit în 1291. A mai scris poemul *Grădina fructelor (Bustan)*. Culegerea *Grădina trandafirilor* a fost tradusă în limba română de George Dan, în 1957.

Pentru prima dată în literatura română, biografia lui Saadi a fost evocată de Dimitrie Bolintineanu într-o pagină din *Călătorii în Palestina și Egipt*, Iași, 1856.

P. 310

SFAT ÎN PUSTIE

În *Albina* (v. mai sus); în *Sămănătorul*, VII, nr. 25, 15 iunie 1908, p. 603; *Cîntece*, p. 123—125, cu mențiunea: „După...”

Variante în *Albina*:

v. 6 Căci vremea trece, vremea nu te-ntreabă

v. 10 Aș mai dormi și eu măcar oleacă,

v. 14 Și ce departe e limanul verde!

v. 18 Căci iată se urnește caravana...

v. 20 Cît de voios răsună darabana!

v. 21 Și-acela care cel dintii se minecă

v. 22 Și nu așteaptă să-l mai tragi de minecă,

v. 23 Ajunge cel dintii la țel.

v. 27 Căci ce folos că ne trezim din vis

Versurile sînt grupate cîte 14, în două stroife.

în *Sămănătorul*, aceeași dispoziție a versurilor și următoarele variante:

v. 9 Hei, sînt trudit și eu, și de-ar fi chip

v. 14 Și ce departe e ostrovul verde!"

V. 18 și 20 ca în *Albina*;

v. 22 Și nu s-așteaptă imbiat

v. 23 C-ajunge cel dintii la țel...

v. 27 ca în *Albina*.

Schiller

p. 312

MĂNUȘA

În *Viața*, II, nr. 4, 5 martie 1895, p. 2, cu mențiunea: *După Schiller*, semnat St. O. I.; în *Epoca*, seria II, IV, nr. 817, 18 iulie 1898, p. 1; *Tălmăciri*, p. 56—58.

Variante în *Viața*:

v. 2 în *ajunul luptei* de fiare,

v. 3 Sta regele Francisc pe tron.

v. 20 Cu *limba-ncordată afară*,

v. 25 Și regele mai dă un semnal,

v. 27 *Aruncă* doi leoparzi deodată,

v. 32 Cu laba *ridicată*,

v. 42 Și Cunigunda-n bătaie de joc

v. 43 *Se întoarce* spre cavalerul Delorges:

după v. 44 *Cum mi-o juri, cavalerie, în orice clipă*

v. 45 Și *vrei* să mi-o dovedești dinadins,

v. 51 Smîncește mînușa cu un gest semeț.

În *Epoca* apare la rubrica „*Tribuna literară*”, împreună cu *Copila din străini*, semnat St. O. I.

Versiunea din *Epoca* fiind foarte diferită, o reproducem integral, subliniind deosebirile față de textul definitiv:

MĂNUȘA

- In fața gradinei sale de lei,
 în liniște-asteptnd
 Să-nceapă lupta în curînd,
 Sta regele Francisc pe tron,
 Și lingă el magnații coroanei: —
 Și de jur împrejur pe-naltul balcon
 Cunună de mindre femei.
- Și cum face un semn din deget.
 Se deschide cușca fără preget,
 10 Și cu pași mășurați
 Un leu-naintează; —
 De jur împrejur^ demn
 Arena scrutează,
 Căscind fioros.
- 15 își scutură coama, se-ntinde mahmur
 Apoi s-așază jos.
- Și regele mai face un semn.
 Atunci se deschide a doua poartă
 Izbîită din toartă,
 20 Și s-aruncă în salt furtunatic
 Un tigru sălbatic...
 Cum dă peste leu
 Răcnește puternic
 Rotindu-și coada în arc,
- 25 Șise-nvtrtete nemernic
 Pe lingă mărețul monarc,
 Sforăind arțăgos;
 Și mirăind mereu.
 S-așază alături, jos-
- 30 Și regele-atunci mai dă un semnal,
 Și cușca deschisă din două părți
 Azvrlre doi leoparzi deodată.
 Ei cad cu sete de luptă turbată
 Pe tigrul naval;
- 35 Acesta-i înșfacă
 Cu labele lui încordate;
 Dar leul s-azvîrte urlînd în sus,
 Și toți s-au supus.
 Și acuma za.c în cerc, întinse,
- 40 De pofta singelui aprinse,
 Felinele înfricoșate.
- Atunci, din miini delicate,
 O mică mănășă scapă jos,
 Intre tigru și leu,
- 45 Chiar la mijloc.

578

- Și Cunigunda-n bătaie de joc,
 Se-ntoarce spre cavalerul Delorges:
 — De-ți este amorul așa de aprins,
 Precum mi-o juri, cavaliere, mereu,
 50 Atunci te rog înadins,
 Ridică-mi mănășă pe loc!

Și cavarelul coboară îndată
 Jos, în arena înfricoșată,
 Cu pas apăsător și semeț.
 Și dintre fiare ridică mănășă
 Cu un gest de dispreț.

- Și cu uimire și cu groază
 Toți cavalerii și mindrele doamne
 Se grămădesc să-l vază.
 60 Și el aduce mănășă distrat.
 De toți e prețuit, lăudat.
 Dar cu o duioșie-n privire
 Promițătoare de fericire.
 L-asteaptă Cunigunda pe viteaz!
 65 El îi aruncă mănășă-n obraz:
 — Răsplata, doamnă, n-o mai voi!
 Și plecă fără să cate-napoi.

Este cunoscută versiunea românească a baladei *Mănășă* de Schiller datorită lui Eminescu. Traducerea făcută de Eminescu, cu paisprezece ani înainte de prima încercare a lui St.O. Iosif, este în general exactă, deși marele poet român și-a luat libertăți în ceea ce privește lungimea versurilor și așezarea lor strofică, în legătură cu care trebuie să observăm că nici în originalul german nu se respectă o schemă riguroasă. În loc de 67 de versuri, cite are originalul, traducerea lui Eminescu numără numai 50, nu pentru că ar fi fost lăsat ceva deoparte, ci pentru că două sau mai multe versuri scurte din original au fost așezate pe același rînd. Firește, datorită acestui fapt, ca și, implicit, dispariției unor rime, textul pierde pe-alocuri ceva din ritmul sacadat și emoția originalului. Iosif respectă mai strîns, deși nu în mod absolut, textul lui Schiller. Se observă la el efortul de a menține strofele și măsura versurilor din original, ceea ce nu izbuteste în mod desăvîrșit, și nici n-ar fi fost posibil, din pricină că limba germană îngăduie o exprimare mai sintetică. De asemenea, gruparea rimelor n-a putut fi nici ea obținută. În orice caz, traducerea lui Iosif e mai aproape de original. Versiunea definitivă are 62 de versuri, varianta din *Epoca*, 67 (ca și originalul).

Iosif — ca și Eminescu (amîndoi cunoșteau perfect limba germană) — traduce foarte precis cuvintele, bineînțeles în măsura în

579

care versul permitea folosirea corespondentului exact. în v. 44 din original, Eminescu menține, curios, italianismul *altan* (în original; *Altan*), pe care Iosif îl transpune, potrivit, prin *balcon*. Pentru o confruntare parțială, dar, ni se pare, suficient de concludentă, iată un fragment din original și din versiunea lui Eminescu:

ORIGINALUL

Und wie er winkt mit dem Finger,
 AuC thut sicii der zweite Zwinger,
 Und hinein mit bedachtigen Schritt
 10 Ein Lowe tritt
 Und sieht sich stumm
 Rings um,
 Mit langem Gähnen,
 Und schüttelt die Mähnen
 15 Und streckt die Glieder,
 Und legt sich nieder.

Und der König winkt wieder,
 Da Offnet sich behend
 Ein zweites Thor,
 20 Daraus rennt
 Mit wildem Sprunge
 Ein Tiger hervor.
 Wie der den Lowen erschaut,
 Briillt er laut,
 25 Schlägt mit dem Schweif
 Einen furchtbaren Reif,
 Und recket die Zunge,
 Und im Kreise scheu
 Umgeht er den Leu
 30 Grimmig schnurrend,
 Drauf streckt er sich murrend
 Zur Seite nieder.

(din *Deutsche Klassiker-Bibliothek* herausgegeben von Rudolf von Gottschall, Band II — Abteilung 7. *Schillers Werke*, Band I, *Gedichte*, Berlin, Verlagsanstalt Urania, p. 566—567).

TRADUCEREA LUI EMINESCU

5 Regele dă un semn cu mâna, sare-o poartă din țifine
 Și un leu iese în față, cumpătat, cu păsuri line,
 Mut se uită împrejură-si, cască lung și a lui coamă
 Scuturînd-o, își întinde mușchii și s-așază jos.

10 Regele un semn mai face, se deschide-o altă poartă
 Și dintr-însa se repede
 G-un sălbatic salt un tigră, care, cînd pe leu îl vede,
 Muge tare,

Coadă roată o-nvirtește,
 Scoate limba,
 15 Sperios însă pe leu într-un cerc îl ocolește,
 Sforăie înverșunat,
 Apoi mormăind se-ntinde
 Lîngă el.

(M. Eminescu, *Poezii*, ediție întocmită și comentată de G.Călinescu, Editura Națională-Ciornei, p. 160—161)

p. 315 COPIA DIN STRĂINI

în *Viața*, II, nr. 5, 12 martie 1895, p. 4, cu indicația: *Traducere liberă după Schiller* (semnat St. O.I.); în *Epoca* (v. mai sus); *Tălmăciri*, p. 54—55.

Variante în *Viața*,

v. 8 La despărțire, *fără veste*—
 v. 19 Bătrîni în cîrji, *tineri vioi*

Variante în *Epoca*:

v. 3 Cu *Primul stol* de ciocîrlii
 v. 8 ca în *Viața*;
 v. 11 Dar o *sfială*, o putere
 v. 12 O *depărta* de iscodire.
 v. 13 *Ea aducea fructe și flori*
 v- 14 *Culese-n țări incîntătoare*,
 v. 17 *La toți le împărțea apoi*,
 v- 19 Bătrîni în cîrji, *copii vioi*
 v. 23—24 inversate:

Perechi de îndrăgostiți

Ea dete darul cel mai mare.

Ca și în cazul traducerii baladei *Mănușa*, se observă că forma definitivă e mai apropiată de prima variantă publicată de Iosif decît de aceea, mai tîrzie, din *Epoca*. Se constată și în alte împrejurări că, revăzîndu-și pentru volum textul unor tălmăciri, poetul nostru pleacă nu de la versiunea ultimă din periodice, ci de la una mai veche. Nu avem posibilitatea să stabilim dacă aceasta se datorește unei confruntări selective sau pur și simplu faptului că poetul nu avea la îndemînă ori uitase una din versiuni.

Shelley

p. 317

LA O CIOCÎRLIE

În *Convorbiri literare*, XXXIV, nr. 5, 15 mai 1900, p. 373—376; *Sămănătorul*, II, nr. 2, 12 ianuarie 1903, p. 26—29; *Tălmăcirii*, p. 213—217, cu mențiunea: „După...”.

Variante în *Convorbiri literare*:

- v. 21 *Prigoana cîntecelor* tale triumfă pe pămînt și-n cer,
v. 25 Cu ce-aș putea să mi *te-asemăn*? Nu plouă norii aurii,
v. 47 *Strălucitoare* după ploaie,
v. 51 *Ci unde este* fericirea
v. 60 Ce dragoste *din altă lume*? Ce neștiință de-orice chin?
v. 72 Și cel mai dulce *plîns* al nostru e *cîntul* cel mai dureros,
v. 73 *Ci* chiar de-am fi străini de rele, de-am rămînea de-a pururi
prunci.

V Umland

p. 321

BLESTEMUL BARDULUI

În *Convorbiri literare*, XXXV, nr. 8, 1 august, p. 719—721, ru mențiunea: „După Umland”; *Sămănătorul*, II, nr. 46, 2 noiembrie 1903, p. 702, semnat St.O.I.; *Tălmăcirii*, p. 181—184.

Variante în *Convorbiri literare*:

- v. 21 *Atuncea* prinde-a zice din strune bardul falnic,
v. 22 Adînc vrăjește-n harfa ce clocote năvalnic;
v. 31 Crăiasa, *străbătută de chin și dor* nespus
v. 34 *Kknește-atuncea* craiul *turbat* pe cîntăreți.
v. 35 De sus *aruncă* spada-i ce fulgere răsfrînge .
v. 41 Ci-n fața porții-nalte *stătu* bătrînul bard:
v. 44 încît *castel* și *parcuri* înfiorate gem:
v. 56 Cum cel din urmă *gemet* se stînge-n *golul* zării!

în *Sămănătorul*:

- v. 41 *Și-a* fața porții-nalte a stat bătrînul bard:

St. O. Iosif a tradus balada lui Umland în Germania, trimițînd-o, pentru *Convorbiri literare*, lui I. Bogdan, care, la 3 august 1901, îi scria la Neuburg a. Donau: „Balada lui Umland a ieșit în numărul din august; mi-a părut rău că n-am putut-o pune în fruntea numărului...”

W o Iff

.. 324

TAINA

în *Sămănătorul*, VI, nr. 21, 20 mai 1907, p. 451; *Tălmăcirii*, p. 206—207, cu mențiunea: „După...”.

Johanna Wolf (1858—1939), scriitoare germană, autoare de poezii și romane.

Un vechi c l n t e c german

p. 325

PINEA CEA DE TOATE ZILELE

în *Sămănătorul*, VII, nr. 13, 23 martie 1908, p. 258—259; *Cîntece*, p. 120—122, cu mențiunea: „După...” s-a reprodus în *Gazeta Transilvaniei*, LXXI, nr. 70, 28 martie/10 aprilie 1908, p. 4.

Variante în revistă:

- v. 2 Mi-e foame, și să știi că o să mori
v. 4 Că mine iese plugul pe ogor."
v. 6 *De-atîta* vreme tot m-ai aminat..."
după v. 12 urmează catrenul suprimat în volum:
Mi-e foame, dragă mamă; nu e pîne?
Destule zile-am pîns și am răbdat...
— Mai rabdă, puiul mamei, pînă mine,
Că mine-i grîul bun de secerat.

Baladă din Litvania

p. 327

CREDINȚĂ

în *Sămănătorul*, II, nr. 13, 30 martie 1903, p. 193; *Credințe*, p. 94-97.

D a i n e din Litvania

p. 329

I DOR DE ȚARĂ

în *Sămănătorul*, II, nr. 43, 26 octombrie 1903, p. 688; *Voința națională*, XX, nr. 5.569, ed. a 3-a, 26 octombrie [8 noiembrie] 1903, p. 1; *Tălmăcirii*, p. 245 (împreună cu // *Dor de mamă* și III. *Privighetoarea*).

p. 329

Ii DOR DE MAMĂ

în *Sămănătorul*, II, nr. 48, 30 noiembrie 1903, p. 761, împreună cu *Privighetoarea* (aceasta la p. 762), sub titlul comun: *Doine din Litvania*, *Tălmăcirii*, p. 246—247.

p. 330

III PRIVIGHETOAREA

Ibid.; în *Tălmăcirii*, p. 248—249.

Iosif a mai tradus și alte „daine”, pe care le-a publicat numai în periodice; la rîndul ei, Natalia Iosif dădea șt ea la iveală *Cîntecul dainei*, în *Viața românească*, voi. XIII, IV, 1909, p. 350.

Populare maghiare

p. 332

I DE-AȘ FR REGE

În *Floare-albastră*, I, nr. 6, 15 noiembrie 1898, p. 4; cu mențiunea: *Cin tec popular maghiar*; *Tălmăciri*, p. 242 (împreună cu *Iubire și Așteptare*, numerotate I, II, III).

Variante în *Floare-albastră*:

- v. 3 Te-aș îmbrăca în straie rf-aur,
- v- 11 Vei fi, cind te-oi cuprinde-n brațe,
- v. 12 Cu mult, cu mult mai fericită...

p. 332

II IUBIRE

În *Floare-albastră*, I, nr. 6, 15 noiembrie 1898, p. 4, împreună cu *Așteptare*, sub titlul *Comun Cîntece* și mențiunea: *Din literatura populară maghiară*; *Epoca*, seria II, an. IV, nr. 921—314, 16 noiembrie 1898, p. 1, la „Tribuna literară”, împreună cu *Prevestire și Așteptare*, cu titlul și mențiunea din *Floare-albastră*, din care cele două poezii au fost reproduse, adăugîndu-li-se *Prevestire*; *Tălmăciri*, p. 243.

p. 333

III AȘTEPTARE

V. mai sus; în *Tălmăciri*, p. 244.

DIN PERIODICE

Goethe

n. 334

CRAIUL IELELOR

În *Revistașcoalei*, I, nr. 8, iunie 1892, p. 304—305, cu mențiunea: *Baladă după Goethe* (semnat St. Iosif); *Viața*, I, nr. 52, 6 februarie 1895, p. 3 (semnat S.J.).

Întrucît versiunea din *Revista școalei* este foarte diferită de cea din *Viața*, o reproducem în întregime pe cea de-a doua subliniind ceea ce Iosif a menținut din prima versiune:

Ce umbră trece noaptea călare prin uceag
în viscol? E tatăl cu fiul lui drag.
El ține strîns friul cu brațul cel drept,
Cu stîngul își ține odorul la piept.

- 5 — Băiete, ce tremuri? ți-e frică; ce ai?
— Dar n-ai văzut, tată, pe groaznicul crai?
El poartă coroană și-și tîrîie coada...
— Copile, sunt neguri ce umplu livada.

„Copil minunat și frumos, dacă vii
10 Cu mine, eu știu să desfăt pe copii,
Tu nici nu gîndești ce de flori is pe plai,
Și maica-ți dă straie de aur, ce vrei!

- Ah, tată, ah, tată, auzi tu ce-a zis
în umbră, acolo, șoptînd mi-a promis?
- 15 — Băiete, băiete, nu-i nimeni cu noi,
Doar vîntul vîiește în veștede foi.

„O, vino, copile, ce tremuri de groază?
Surorile mele ar vrea să te vază,
Din apă ies ele cînd este senin,
20 în cîntec, în horă te leagă lin!”

— Ah, tată, ah, tată, nu vezi la un loc?
Prin negură, ielele saltă în joc?
— Băiete, băiete, văd eu lămurii
Sunt sălcii clătinate, că-i viscol cumplit.

25 „Copil minunat, îndărătnic ce ești.
Te smulg eu, al meu ești, oricît te ferești!”
— Ah, tată, ah, tată, mă prinde-acu, vai!
Și vrea să mă ducă sălbaticul crai!

30 Băfrinu-ntețește fugarul cu groază,
Copilul suspină adine, aiurează...
Și, iată, se vede în fine și satul...
Murise băiatul.

La moartea poetului, revista *Ramuri*, în caietul 7c care i l-a dedicat (nr. 12—18, 15 iunie-15 septembrie 1913, p. 326-327) a reprodus traducerea baladei lui Goethe după prima versiune tipărită de Iosif la 17 ani, în *Revista școlii*. Redacția *Ramurilor* ignora a doua versiune, din *Viața*, sau și-a putut procura mai ușor, la Craiova, *Revista școlii* (apărută în același oraș). Varianta din *Viața*, semnată cu inițiala S., este cert a lui Iosif, colaborator asiduu al revistei lui Vlahuță, în care, de altfel, cu aceeași inițială a mai semnat și traducerea altor poezii de Goethe: *Izbăvire*, *Ucenicul vrăjitor*, precum și mai multe tălmăciri din Heine. Editorii operei lui Iosif nu scăpat din vedere textul din *Viața* și au reprodus *Craii ielelor din Ramuri*. Confruntînd cele două versiuni, constatăm că prima, realizată de Iosif la 16 ani (în *Revista școlii*, textul e datat: 1891. București), e superioară celei de a doua. De aceea, făcînd o excepție, am dat și noi în volum prima, nu ultima formă.

La reproducerea textului din *Revista școlii*, în *Ramuri* au apărut două mărunte modificări (datorite redacției?), în v. 8: *cesta*; v. 27: *aft*, iată-!. Repetarea interjecției *ah* corectează versul care avea altminteri o silabă mai puțin (zece în loc de unsprezece).

Cînd, în 1909, *Epoca* a publicat o nouă traducere a baladei *Erlfronig*, semnată de Al. E. Lăzărescu, autorul unei note din *Cum-păna* (nr. 1, 27 noiembrie 1909, p. 15) — probabil Iosif — citează două strofe pentru a dovedi că noua tălmăcire e „o grozăvie” și încheie: „Și nouă n?, produce rușine că o capodoperă a literaturii germane este atît de oribil mutilată într-un ziar de la noi”.

Petofi

p. 336 CÎT E LUMEA...

În *Adevărul*, VI, nr. 1.400, 4 ianuarie 1893, p. 3, cu mențiunea: „După...”. Pentru v. 1—S, a se vedea *Strofe din Poezii alese*.

p. 337 DACĂ VINE PRIMĂVARA...

în *Viața*, I, nr. 4, 19 decembrie 1893, p. 4, cu mențiunea: „După...”.

p. 339 SMINTITUL

În *Viața*, I, nr. 8, 16 ianuarie 1894, p. 4, cu mențiunea: „rapso-die de Petofi”.

Imitații

p. 341 ÎN CER

În *Viața*, I, nr. 27, 29 mai 1894, p. 2.

p. 343 POVESTE

În *Viața*, I, nr. 35, 9 octombrie 1894, p. 3—4.

Această „imitație” a fost identificată de Alexandru Veegh, care & demonstrat într-un studiu despre poezii maghiari în românește că în *Poveste* Iosif a prelucrat o poezie de Gyulai Pal, *Eji lătogato*, (*Vizită nocturnă*). Veegh constată că poetul nostru „a reușit să redea în strofele lui prelucrate scurt tonalitatea mișcătoare a originalului” (*Erdelyi Muzeum*, nr. 10/12, 1935, p. 362—368; citat după *Preocupări literare*, voi. I, I, nr. 4, 1 aprilie 1936, p. 255).

Heine

p. 346 TREI SONETE

În *Viața*, I, nr. 47, 1 ianuarie 1895, p. 7. Primul dintre aceste trei sonete s-a retipărit în *Epoca*, seria a II-a, IV, nr. 760, 12 mai 1898, p. 1, cu titlul în *vis părea la nuntă...*, împreună cu alte două sonete de Heine (*Primăvară nouă* și *Ca visurile-ntunecate*).

Variante în *Viața*, pentru primul sonet:

- v. 4 *Nainte-mi sta copila mult iubita.*
- v. 5 *M-am închinat j-am zis: „Sunteți mireasa?”*
- v. 6 *Hm, hm, drăguța mea, fiți fericită!”*
- v. 8 *Mă zugruma obida nențeleasă.*
- v. 9 *Atunci iubita-mi izbucni în plîns,*
- v. 10 *Și-n lacrimile ce curgeau într-una,*
- v. 11 *Din ochii ei, — vedenia-mi s-a stins*
- v. 14 *Prin vis incai mă-ncred cu drag în ele.*

Fără titlu, cu nr. 3, primul sonet aparține ciclului *Imagini din vis*. Celelalte două fac parte, cu nr. / și II, din *Sonete*.

p. 349

STELELE

În *Viața*, I, nr. 48, 8 ianuarie 1895, p. 6.

În volume, o altă traducere a peeziei: *Cînd mor tinere inimi...*

p. 350

ÎN PUSTIUL VIEȚII...

În *Viața*, II, nr. 3, 26 februarie 1895, p. 4, cu titlul *Prolog* (Din Heine (*Reîntoarcerea*); *Pagini literare* voi. II, nr. 22 (47), 12 martie 1900, p. 4 (semnat: St.O.I.).

Varianff; în *Viața*:

v. 1 în *viața-nlăneală*

v. 2 *Blînd clipi odinioară*

y. 3 *O icoană, dar se stinse;*

v.' 4 *Noapte-adîncă mă-mpresoară-*

v. 6 *Tot curajul lor dispăre.*

v. 1 *Cum să-și amăgească spaima?*

v. 8 *Prind să cînte vesel, tare.*

y. 9 *în întunecimea asta,*

v. 10 *Biet copil nebun, eu cînt*

v. 11 *Chiar un cîntec vesel nu e,*

v. 12 *Dar cîntînd, nu mă-nspăimînt.*

Face parte, cu nr. 1, fără titlu, din ciclul *întoarcerea acasă*,

p. 351

ȘTIAM DE MULT

În *Viața*, II, nr. 13, 7 mai 1895, p. 3, semnat: O-; cu mențiunea: „După...”.

Apartine ciclului *Diverse*, cu nr. 5, fără litu.

p. 352

CONSILII

În *Viața*, II, nr. 25, 15 octombrie 1895, p. 8, cu titlul: „Din Heine. *Pleacă!*”; *Adevărul ilustrat*, II, nr. 27, 2 septembrie 1896, p. 3.

Variante în *Viața*:

v. 9 *Dar dacă te urci pe munți, prin păduri*

v. 13 *Acolo tu însuți te-î crede vultur,*

v. 16 *Și nici n-ai pierdut vreo comoară!*

Cu titlul *Călătorește!*, aparține ciclului *Lamentări*.

Din *poezia populară maghiară*

p. 353

ROMANȚĂ

În *Epoca literară*, I, nr. 8, 3 iunie 1896, p. 2 (neseminat). Ipoteza că traducerea aparține lui Iosif e sprijinită de faptul că acesta colaborează frecvent la *Epoca literară* și că e autorul altor tălmăciri din folclorul maghiar. Stilul e de asemenea caracteristic poetului nostru. De altfel, Iosif a tipărit în *Epoca literară* și o traducere din PetoTi tot neseminată.

Lessing

p. 355

EPIGRAMATICE

În *Adevărul ilustrat*, II, nr. 20, 15 iulie 1896, p. 6, cu mențiunea: „După...”.

Le n a u

p. 357

PREVESTIRE

În *Povestea vorbei*, I, nr. 7, 21 noiembrie 1896, p. 6.

Longfellow

p. 358

VÎNTUL DIMINEȚII

În *Povestea vorbei*, I, nr. 15, 17 ianuarie 1897, p. 3-

P la le n

p. 360

CEL DIN URMĂ OASPE

Baladă

În *Foaia interesantă*, I, nr. 25, 29 iunie 1897, p. 2, semnat M. Petru-

August von Platen (1796—1835), poet liric german, e cunoscut mai ales prin sonetele sale din Veneția.

L e r m o n tof

p. 362

UN VIS

În *Foaia interesantă*, I, nr. 26, 6 iulie 1897, p. 3 (semnat M. Patru); *Floare-albastră*, I, seria II, nr. 32, 16 mai 1899, p. 7 (semnat I. Neamțu), cu mențiunea: „După...”.

Variante în *Foaia interesantă*:

v. 3 *Zvîcnea în flăcări rana încă vie*

v. 4 *Și singele lîsnea în picuri rare...*

- v. 9 Visam *In patrie* o sărbătoare,
 v. 10 Vedeam *saloanele bogate* pline
 v. 13 *Ci una doar stingheră* sta de lume
 V. 19 *Frumosu-i cap în gânduri s-adncise;*
Ea nu împărtașea nici rls, nici glume,
înpăimintată de urite oise.
 Departe*n vale pe rănit zărea
 v. 19 *La pieptul lui o rană* tresărea

Petofi

p. 363 TREI FECIORI

În *Epoca*, seria a II-a, IV, nr. 732, ed- a 3-a, 9 aprilie 1898, p. 1.
 ca mențiunea: „După...”.

Virgiliu

p, 366 VISUL LUI AENEAS

În *Epoca*, seria a II-a, IV, nr. 770—120, 24 mai 1898, p. 1—2.
 Acest fragment din *Eneida* (Cîntul al II-lea) tradus de St. O. Iosif reprezintă o încercare dintre cele mai interesante. Tânărul poet renunță la forma versului original, dificilă pentru cititorul de astăzi, și transpune textul în strofe moderne, alcătuite din versuri rimate, îndreptățirea de a se traduce în forme moderne opere ale literaturii clasice se discută și astăzi. Oricît de temeinice ar fi argumentele adversarilor unui asemenea procedeu, este mai presus de orice îndoială că veșmintul actual ar contribui substanțial la difuzarea respectivelor opere în cercuri mult mai largi de cititori. În ceea ce-l privește, Iosif are meritul de a fi respectat cu obișnuita-i fidelitate sensul pasajului tălmăcit, cum reiese și din confruntarea cu versiunea în metru antic a lui G. Coșbuc:

- Tocmai era pe timpul cînd primul repaos cuprinde
 Ochii trudiți, furișîndu-se-ncet și cu daruri din ceruri.
 Iată prin vis mi s-arată și-n iată-mi s-oprește jălitul
 Hector, cel vrednic de plîns, și plînge cu riuri de lacrimi,
 5 Negru de praful cel crunt și-tocmai ca-n ziua tîrîrii,
 Ah, și curelele-i trec prin picioarele vinăt-umflate.
 Doamne, dar cum mai era! Și cît de mai altfel ca Hector
 Cel care-odată s-a-ntors în pieptarul răpit lui Ahile,
 Cel ce cu frigice flăcări aprinse corăbii danae!
 10 Barba-i zbirlită, și-n barbă și-n plete cu țurțuri de sînge,
 Trupul tutindeni ciuntit de rănile fără de număr,
 Toate de dînsul primite sub ziduri. Și-n plîngere multă
 Parc-am voit să-l întreb și triste cuvinte-nceput-am:
 — Soarele Troiei, tu Hector! Și-a Troiei nădejde din urma»

- 15 Unde-ai rămas pîn-acum? Din care pămînturi, o, Hector,
 Vii tu, de mult așteptate? Vai, mulți mai pieriră de-ai noștii
 Hector, de-atunci, și prin cîte-a trecut și celălea și neamul!
 Cum te-așteptam, istoviți! Ce lucru nevrednic scîrbit-a
 Vecinie seninul tău chip? De cînd ești rănit, o, viteze?

20 Dînsul, nimic: și răspuns nu-mi dete-ntrebării degeaba,
 Ci din adîncuri de suflet suspine gemut-a cu vaiet:

- Fugi, o, născut a] zeiții! el zice, vai, fugi de picirel
 Troia e-n mini de protivnici, și cade din creștet, azi Troia.
 Noi ne-am luptat îndestul: de-ar fi fost cu puțință să-mi aperi
 25 Troia cu brațele, vai, de mult ar fi fost mîntuită!
 Troia-ți încrede de-acum și penații și sfintele sale:
 Pleacă; tovarăși să-i ai și găsește-le cuiburi aiurea;
 Cuibul, pe mări rătăcind, tu-n urmă clădi-l-vei puternic.

30 Zise, și-apoi a plecat, scoțînd pe puternica Vesta
 Din nepătrunsele-odăi, deodată cu focul cel veșnic.

- Ici și dincolo-ntr-aceea prin ziduri răsun-un amestec
 Jalnic de țipete mari, într-una mai tare și-ntr-una.
 Casa părintelui meu, deși depărtată și ascunsă
 între copaci, s-aud vaierări și zangau pe-aproape de arme.
 35 Sar cu grăbire din pat și mă urc pe-nălțimile casei,
 Pe-acoperisul din vîrf, și stau încordîndu-mi auzul.
 Tocmai precum un vîrtej furios pe cîmpia de spice
 Trece cu flăcări, sau cum în năvală pîriul de munte
 Înmolește eîmpia și-a boilor muncă și holda,
 40 Smulge și duce păduri, și neștiutor de pe vîrf
 Stîncei privește păstorul și-ascultă-n uimire la zgomot.

În general, publicarea unui fragment dintr-o operă indică faptul că St. O. Iosif lucra la traducerea integrală a acelei opere. Nici o mărturie documentară nu atestă însă că acesta ar fi și cazul *Eneidei*. De altfel, cu numai doi ani înainte de tipărirea fragmentului *Visul lui Aeneas* apăruse prima ediție din *Eneida* tradusă de G. Coșbu*.

Petofi

p. 369 VÎNTUL

În *Epoca*, seria a II-a, IV, nr. 895-288, 18 octombrie 1898,
 p. 1, cu mențiunea: „După...”-
 Schiller

p. 37:1 TABLOUL DIN SAIS

În *Epoca*, seria a II-a, IV, nr. 895-288, 18 octombrie 1898, p. 1.
 Peste cîțiva ani, I. Borcia a încercat o nouă traducere a baladei
Icoana acoperită din Sais, pe care a publicat-o în *Luceafărul*, IV,
 nr. 2, 1 mai 1903.

Din literatura populară
maghiară

p. 375 PREVESTIRE

În *Epoca*, seria a II-a, IV, nr. 921—314, 16 noiembrie 1898, p. 1, împreună cu *Iubire și Așteptare*.

Poezii populare maghiare

p. 376 SUSĂNICA

în *Floare-albastră*, I, nr. 18, 7 februarie 1899, p. 4, împreună; cu *Fata crișmarului și În cer*.

Lenau

p. 378 PREA CURÎND!

În *Pagini literare*, voi. II, nr. 25 (50), 2 aprilie 1900, p. 2; *Samănătorul*, III, nr. 14, 4 aprilie 1904, p. 223 (semnat St. O. I.), cu mențiunea: „După...”.

Variante în *Pagini literare* (în care versurile sînt așezate cîte două în continuare, astfel că în loc de catrene avem distihuri lungi):

v. 9 Flori timpurii ce-au răsărit

v. 12 Ci neputînd s-aștepte — pier.

Longfellow

p. 379 GLONȚELE

În *Pagini literare*, voi. III, nr. 1 (51), 9 aprilie 1900, p. 3, cu mențiunea: „După...”.

Cu puțin înainte de apariția traducerii lui Iosif, *Pagini literare* (voi. II, nr. 24 [49], 26 martie 1900, p. 6) publicase un catren intitulat *După Longfellow* și semnat D. Teleor, rezumat epigramalic ar baladei poetului englez:

De un glonț lovit în luptă
Tinărul căzul — O! Doamne,
Glonțul merge mai departe
Pîn' la pieptul unei mame.

Este posibil ca acest catren să-l fi determinat pe Iosif să traduc poezia.

Traducere

p. 381 PESIMISM

În *Pagini literare*, voi. III, nr. 4 (54), 30 aprilie 1900, p. % (semnat St.O.L.).

Heine

p. 382 PRIMĂVARĂ

În *Convorbiri literare*, XXXIV, nr. 7, 15 iulie 1900, p. 530-531, împreună cu alte talmăciri din Heine.

Fără titlu, cu nr. 13, în ciclul *Primăvară nouă*.

p. 383 DIN HEINE

În *Sămănătorul*, I, nr. 4, 23 decembrie 1901, p. 64 (semnat I. Darie).

Textul traducerii a fost trimis de Iosif lui Virgil Cioflec, de Ia Dumbrăveni, anexîndu-l unei scrisori din 9 mai 1902. În revistă, acest text apare cu unele modificări (datorite lui V. Cioflec sau redacției?).

Variante în scrisoare:

v. 1 Iubito, te-ou duce departe în zborul

v. 7 Flori albe de lotus adastă acolo

v. 9 Șoptesc viorele le-albastre o taină

v- 18 Din floare un pat ne-am așterne

£> a i n ā din Litvania

p. 384 DESPĂRȚIRE

în *Voința națională*, XX, nr. 5.588 (ediția 2-a), 19 noiembrie (2 decembrie) 1903, p. 1.

p. 385 CÎNTEC DIN CAUCAZ

în *Sămănătorul*, III, nr. 2, 11 ianuarie 1904, p. 26 (semnat I.D.)

P a s t i ș a r e" după Goethe

p. 386 HILARIANTĂ

în *Sămănătorul*, VI, nr. 21, 20 mai 1907, p. 443, (semnat Ss.).

„Criticul de ziar” vizat de autorul acestei „pasișări” este Ilarie Chendi, care chiar în această vreme se afla într-un penibil conflict cu Iosif. Așezarea între ghilimele a cuvîntului pasișare credem a fi și o aluzie la acuzația răuvoitoare și neîntemeiată pe care Chendi o adusese de curînd poetului nostru că ar fi plagiat *Cîntec de leagăn* după *Noapte bună* de Duiliu Zamfirescu- (II. Chendi, *După zece ani în Viața literară și artistică*, nr. 6, 18 februarie 1907, p. 44—45.) Aceste coincidențe biografice ne îndreptățesc să considerăm *Hilariantă* ca aparținînd lui Iosif, care a semnat deseori cu inițiala S, dar nu și cu consoana aceasta reduplicată.

M o r i k e

p. 387

DUNĂREA

DaIada

În *Sămănătorul*, VI, nr. 34, 19 august 1907, p. 717—718 (semnat I. Darie), cu mențiunea: „Baladă după...”.

Ed. Morike 180i—J8?5j, scriitor german, a publicat poezii, povestiri, nuvele, romanul *Pietrarul Noiten*.

Alte traduceri din Monke. în *Poeme de Holdvrlin, Novalis etc*, traduse din limba germană de Al. Philippide, *ed. cit.*

Un poet chinez

p. 389

CHEF PE LUNĂ

în *Sămănătorul*, VI, nr. 41, 7 octombrie 1907, p. 849-850, cu mențiunea: „După...”.

Poetul chinez e^{te} Li-Tai-Pe, din care Iosif a mai tradus *Clar de lună*. În citatul volum *Din einteele lui Li-Tai-Pe* al lui Adrian Maniu, poezia se intitulează *Trei ortaci* („Eu, lunași umbra men”l și se deosebește mult de versiunea lui Iosif:

Sub bolta tămioasă, la ulcele cu vin bătrînesc,
Cu buni ortaci, ceas bun hălăduiesc.

Luna de peste zăpezi mărmurite, își pleacă aureola sticloasă;
Eu fac o altă temenea, așijdeH, de-a treia, umbra mea se lasă.
Îi e sete lunii, dar trebuie s-o las nedăpată să rămînă

Numai umbra ridică paharul în mină,
Dar nu capătă strop, nici pir...
îmi zic:

Cuprinde-voi în mine pofta ortacilor mei,
Rizînd am să beau pentru noi citeșitrei
Cît vreascuri uscate trosnesc de polei.
Ci uite-o, pogorînd dintre stele,
Cum rîde luna la einteele mele,
Pe cînd

Umbra joacă, de unul singur s.ăltmd
în jurul frunții cît se-rnbulzesc
Negurile care se chirchilesc...
B-i-i-n-e

Cu mine v-ați îmbătăt, o să dormiți cu mine!
Pînă pe miine seară, la revedere, dragii mei,
Sub joarde-nflorate, la vin, cteșitrei.

Traducere

p. 390

UN VIS

în *Sămănătorul*, VI, nr. 44, 28 octombrie 1907, p. 916 (semnat I.D.).

S o u t h e y

p. 391

CATARACTALODOREI

În *Cumpăna*, voi. I, an. I, nr. 14, 26 februarie 1910, p.

Robert Southey (1774—1843), poet romantic englez, abil tehnician al versului, a fost unul din reprezentanții școlii lakiste. În 1813, i s-a conferit titlul de „poeta laureatus”.

Lenau

p. 394

ÎN PRIMĂVARĂ

în *Calendarul „Minervci”* pe 1913, an. XV, p. 1, cu mențiunea:

„După...”.

A. S t 6 bec

p. 39.5

CĂTRE POET ȘI CETITOR

În *Hamuri*, an. VIII, nr. 2, 15 ianuarie 1913, p. 38. cu mențiunea:

„După...”.

Alice, baroneasă de G a u d y

p. 396

BĂTRÎNA TOARCE

în *Flacăra*, an. II, nr. 19, 23 februarie 1913, p. 145, cu mențiunea:

„După...”.

Goethe

p. 398

REGELE DIN THULE

în *Lumina literară*, an. I, nr. 3, 17 martie 1913, p. 1.

Una din poeziile lui Iosif, *Acolo...* [v. voi. IV al ediției de față) rezumă în trei strofe această baladă a lui Goethe. Cu mult înainte, D. Bolintineanu a prelucrat balada, autohtonizînd-o, în *Cupa lui Ștefan (Legende istorice)*. Pocalul, care în *Regele din Thule* păstrează amintirea unei iubiri, devine la Bolintineanu suvenirul „timpului de vitejie”.

F r. E v e r s

p. 400

POEȚII

În *Lumina literară*, an. I, nr. 4—5, 12 aprilie 1913, p. 2, cu mențiunea: „După...”.

Martin Hornong

p. 402

ADIO

În *Lucafăru*, XII, nr. 9, t mai v. 1913, p. 291, cu mențiunea: „După...”.

DRAMATICE

POSTI'ME

CINTEC

în *Flacăra*, II, nr. 3, 29 ianuarie 1958

*** titlu, cu nr. 36, aparține

^ *JIII* mezzo ^

VISUL

^ i' ÎT Spâ : " - * ' z z " ^ . " » . P- 3,3, cu mențiunea

Făr. titlu, cu nr. 6, în ciclul / ^ _ , - ^ ^

Goethe

409

DRAGOSTE CU TOANE

Pastorală într-un act și în versuri

În volumul *Dragoste cu toane. Pastorală într-un act și în versuri* de Goethe. Tradusă de St. O. Iosif, Biblioteca, teatrală editată de Societatea pentru crearea unui fond de teatru român, nr. 11, Brașov, Proprietatea Librăriei Ciurcu, 1907, 47 pagini; a doua ediție: Goethe, *Dragoste cu toane. Pastorală într-un act și în versuri*. Traducere de St. O. Iosif, Biblioteca pentru toți, nr. 884, Editura Librăriei Leon Alcalay, București, 64 pagini.

Variante în prima ediție:

Scena I

r. 4 (punînd coșulețul jos)

r. 22 Și inima că-mi bate — o știi — doar pentru tine.

r. 24 Iar dacă-mi par frumoase și altele-i păcat?

r. 71 Sînt toane de-ntristare ce-l prind adeseori

T. 118 Și-atunci îmi uit îndată de su/erînța-ntreagă

Scena a III-a

r. 5 (apucîndu-/ de mîină)

r. 80 O, taci! Nu vrea să știe! I-ai spus odaV ce-a fost

r. 83 Iertare azi, ca mine să-i năzărească iară.

r. 87 Vai, spui acestea tu?

r. 93 Ți-am dat măcar odat'

r. 96 Firește că mi-ai dat!

r. 120 Dar cui nu-i plac aceste iubească pe bunica!

r. 169 Mai iartă-mi astă dată! De-acum voi fi cuminte.
 Scena a IV-a

r. 12 Iar de ne cade-n mină și vran roman, și-n el
 19 Și mai ales etnd fata e și amorezată.
 28 Ia totuși doctoria. Așa pățești și tu!
 37
 58 O, da,
 De dragul unei fete oricît în vînt te dai,
 r. 65 (... astfel că cordeluța îi cade pe umărul...)
 Scena a V-a

42 Chiar dacă numa-n șagă i-ar da j riley o fată
 44 O vorbă spusă-n treacăt.
 50 Sărmanu-ft fac iluzii...
 60 Să vadă toți încalea că tu nu ai rival,
 65 Un danțator ca mine e o calamitate:

r. 116 Tu nu voiești să-i superi și-i cruți cît poți de mult,
 r. 141 Tu-mi schimbi în jug iubirea și nu mai dovedesc
 r. 142 De-atita tiranie, iar eu? Eu te iubesc/
 r. 145 Ce n-am jertfit eu, numai să pot a-ți fi pe plac?
 r. 156 Te du la bal.
 Scena a VI-a

r. 12
 Scena a VII-a
 r. 31 Hai, pune-o asta iarăși! Și asta o așază...
 r. 49 La dreapta și la stingă ea singură îl joacă
 Scena a VIII-a

r. 34
 r. 39 Atîtea ceasuri bune destul că ți le-nchină,
 r. 90 (... și se uită spre cer)
 r. 123 O, Egle!
 r. 124 Ba chiar acum te are mai drag ca mai-nainte.
 r. 127 (Se uită cu dragoste în ochii lui.)
 r. 135 (Eglea se preface tot mai drăgăstoasă, se razimă pe...)
 r. 145 îi împresoară trupul cînd zboară-n danț răpită,
 r. 146 ... cîțiva pași îndărăt și...),
 lipsește
 Scena
 r. 10 din urmă
 r. 16 Eu, care am înșelat-o!
 r. 23 Ah, Doamne, ce să zic?
 r. 28 îl vezi? nu-ți vine-a crede. M-a sărutat, .Ș-acuui

Și cum?!

r. 30 Oh, inimă zdrobită! Grozava lovitură!
 r. 42 O, ce drăgălășie! Vai, ticălos ce sînt!
 r. 72 Și mergi cu noi, la horă.

La apariția traducerii lui St. O. Iosif, *Luceafărul*, (VI, nr. 12, 15 iunie st.v- 1907, p. 258), publică recenzii desemnate O.C.T.[ăslăuanu], din care desprindem: „Traducerea demnului St. O. Iosif e potrivită. Sunt unele neologisme nenimerite. Amina /-ice într-un loc: «Vai, inimă săracă, tu mîrii?» O inimă care mîriie!!

Piesa, cu toată simplitatea ei, nu credem că va cucerii gustul diletanților noștri." Părerea recenzentului e întemeiată: pastorală, cu atmosfera ei convențională și vetustă, nu mai putea fi nici pe gustul diletanților din orașele și satele Ardealului de la începutul veacului. Conducerea Societății (care de altfel a și premiat traducerea cu 250 coroane) și poate și traducătorul vor fi fost totuși de părere că mica piesă a lui Goethe e potrivită pentru repertoriile echipelor de amatori.

Privitor la pastorală lui Goethe, Tăslăuanu adaugă: „*Dragoste cu toane* a fost terminată de Goethe la vîrsta de nouăsprezece ani după ce trecuse prin foarte multe modificări. El însuși ne spune că s-a născut, din dragostea lui cu Kätchen, frumoasa fată a crîșmarului Schcinkopf din Lipsea. Pe vremea cînd scria unui prieten:

Sie ist eiri Engel und ich bin ein Narr :

Sunt două perechi de îndrăgostiți: Eridon (Goethe) și Amina (Kätchen), Lamon și Eglea."

În Biblioteca teatrală apăreau piese ca acestea: *Soare cu ploaie*, comedie în un act de Iosif Vulcan (care deschide seria), *IdH la țară*, Comedie în un act de M. Baiulescu, *O ședință comunală*, comedie în două-acte de G. Stoica, *Lăsata secului*, comedie în un act de M. Popescu etc. Sînt, în general, piese „poporale” mai ales în unul-două acte, dar și de cîte patru acte, ușor de pus în scenă. Zaharia Bărsan, ca om de teatru, a adus o parte însemnată de contribuție, publicînd în colecție pînă prin 1913 patru comedii într-un act. S-au tipărit de asemenea prelucrări și traduceri, printre care *Slugă la doi stăpîni* de Goldoni, comedii de Emil de Girardin, Gyp etc.

Iosif prețuia meritele culturale ale Societății pentru fond de teatru român. În 1904, el a sprijinit lucrările Societății, citind nouă piese prezentate la concurs și referind, împreună cu Ilarie Chendi, asupra lor (v. *Anuarul VIII al Societății pentru fond de teatru român pe anul 1903-1904*, Brașov, 1905, p. 63-74).

! Ea este im inger și eu sînt un nebun.

în Biblioteca teatrală a apărut și *Wilhelm Tell* de Schiller, în traducerea lui Iosif.

P i e p r e *Corneille*

p. 445

CIDUL

Tragedie în cinci acte

în volumul Corneille, *Cidul*. Tragedie în 5 acte. Traducere în formă originală de St. O. Iosif, București, Editura Librăriei Leon Alcalay, Biblioteca pentru toți, nr. 665, 92 pagini.

Volușorul nu este datat, dar trebuie să fi apărut în primele luni ale anului 1911, deoarece îl găsim recenzat de presă în luna aprilie a aceluiași an. *Viata nouă*, altminteri rezervată față de scrisul lui Iosif, întîmpină versiunea românească a *Cidului* cu aprecieri pozitive, punctate și de unele observații critice: „Traducerea d-lui Iosif, pentru teatrul Davila, are calitatea de a ne da destul de fidel textul lui Corneille; înțelesul nu e știrbit, versuri de prisos nu se adaugă și chiar varietate» de ritm — ca în stanțele de la sfîrșitul actului I — e redată în spiritul originalului. Poate gravitatea, maiestatea stilului corneillean dispăre uneori în frazele prea libere, prea familiare ale traducerii d-lui Iosif." În acest sens, se semnalează cîteva erori de ritm și expresii „nu tocmai literare". Reproșul e întemeiat; stilul familiar, atît de caracteristic scrisului lui Iosif, trebuia evitat în tîlmăcirea tiradelor solemne ale piesei lui Corneille (v. *Viața nouă*, VII, nr. 5, 15 april 1911, p. 99). În ansamblu, însă, transpunerea în românește realizată de poetul nostru este o reușită remarcabilă, ceea ce și explică de ce după 1911 nici nu s-au mai ivit alți competitori notabili. Înainte de Iosif, o traducere a *Cidului*, publicată parțial, a fost încercată de Gheorghe Orleanu (1874—1911), colaborator, cu versuri și piese de teatru, la *Sămănătorul* și *Convorbiri critice*. Actele I și II din *Cidul* în traducerea lui Orleanu au apărut în *Convorbiri critice*, II, nr. 12, 15 iunie, p. 465—472, respectiv nr. 18, 15 noiembrie 1908, p. 720 — 731.

Faptul că St. O. Iosif a executat tîlmăcirea *Cidului* pentru teatrul condus de Alexandru Davila se explică nu numai prin interesul stîrnit printre scriitorii vremii de întreprinderea confratelui lor, ci și prin animozitatea multora dintre ei față de directorul de atunci al Teatrului Național din București, Pompiliu Eliade. Om de gust, bine intenționat și competent, Pompiliu Eliade a fost numit la direcție în 1908 și și-a menținut funcția pînă în 1911, în care timp a asigurat primei noastre scene un bun repertoriu. A făcut însă eroarea de a-l irita curînd pe I.L. Caragiale într-o dispută care privea atît drepturile de autor ale marelui dramaturg, cît și, mai ales, interesul exis-

tent în public față de capodoperele acestuia. Caragiale a dat o espre-
«ie publică rupturii sale cu Teatrul Național din București scriind pentru teatrul lui Davila bucata inaugurală *incepem!* în ceea ce-l privește pe St. O. Iosif, raporturile sale cu directorul Naționalului par a fi fost cordiale, pînă după reprezentarea piesei ocazionale în versuri *Carmen saeculare*, scrisă în colaborare cu D. Anghel pentru jubileul de cincizeci de ani al Unirii Principatelor. În cadrul acțiunii de îmbogățire a repertoriului cu traduceri de calitate, Pompiliu Eliade încredințase celor doi poeți, cum am arătat în altă parte, tîlmăcirea pieselor *Egmont* de Goethe și *Amorul vegheză*, de Cailla-
vet și De Flers. Ullima piesă a și fost reprezentată, în traducerea lui D. Anghel. La rîndul său, Iosif a prezentat și el, chiar în 1908, manuscrisul versiunii românești a lui *Egmont*, dar lucrarea n-a mai fost pusă în scenă. Disputa dintre cei doi colaboratori și director pare să se fi iscat tot din pricina drepturilor de autor, dar și din alte motive, tncă din primele numere ale revistei *Cumpăna*, Iosif și Anghel au publicat o serie de note polemice la adresa lui Pompiliu Eliade, «ărui i-au reproșat remunerarea insuficientă a traducerilor (cu suma •derizorie de 200 lei), „condițiile mizerabile", în care voise să le pună în scenă *Cometa*, piesă retrasă din această cauză de autori, nerespectarea angajamentelor încheiate cu traducătorii (Eliade ceruse unui poet să transpună în românește o piesă de Kleist, iar la prezentarea manuscrisului declarase că a renunțat să mai înscrie în repertoriu Tespectiva piesă). După cum aflăm dintr-o notă publicată, probabil, tot de cei doi poeți, în *Cumpăna* (voi. I, nr. 6, 1 ianuarie 1910, p. 95), directorul Teatrului Național remunera traducerile cu o sumă globală •de cîteva sute de lei, „cîtu vreme drepturile de traducător ar fi legal •de 5% din rețetele serale". Ara reținut toate aceste date deoarece ni se par ilustrative pentru aspectul material de altădată al profesiei scriitoricești.

Tîlmăcirea *Cidului* datorită lui Iosif este folosită și astăzi pentru reprezentațiile teatrale. În ediția nonă din 1956, apărută la E. S. P. L. A. (Biblioteca pentru toți, cu un cuvînt înainte de Cezar Petrescu), traducerea este precedată de o *Notă a editurii*; „Față de textul integral al •dramei lui Corneille, din tîlmăcirea făcută de St. O. Iosif lipsesc scenele 3, 4 și 5 din actul II și scena 4 din actul V. Aceste scene, care cuprînd episodul lăluralnic al dragostei infantei pentru Rodrig, au fost socotite de mulți comentatori ca dăunătoare unității operei. Din această pricină ele nu sînt publicate de obicei decît în edițiile de •opere complete, iar în teatru nu sînt reprezentate. Este deci foarte probabil ca ediția folosită de St. O. Iosif să nu fi cuprîns aceste scene .

Pentru a prezenta cititorilor întreaga operă, publicăm în apendice scenele pomenite, în talmăcirea lui Ioachim Botei.*'

Transcriem și noi aici aceste scene.

ACTUL II

S C E N A V III-1

INFANTA, XIMENA, LEONORA

I S F A N Ţ V

5 Ximena mea, alină durerea ta, alină;
Uimii nestrămutată cind soarta ți-e haină;
Vedea-vei iar seninul dup ăst vînt trecător;
Norocul ți-l umbrește numai un pic de nor,
De-acuma, fericirea poate că va urma.

X I M E N A

10 Nimic nu sper, zdrobită îmi este inima.
Furtuni neașteptate ce peste noi s-abat
Anunță naufragiul de neînlăturat:
Sînt bine-ncredințată, si valurile mă iau.
Iubeam, eram iubită, părinții se-nvoiau;
15 VS depanam povestea că știrea-neîntătoare
în clipa dureroasă cînd cearta lor loc are,
A cărei tristă veste cum o aflarăți, iată,
A spulberat de-a pururi nădejdea-mi adorală.
Ambiție fatală, netrebnică manie,
20 Cr) mai viteji să-ndure această silnicie!
Nemilostivă cinste a dulcelui meu chin,
De-acuma ți-oi aduce cît plîns, cît suspin!

I N F A N T A

25 Mînia lor se cade ca să te lase rece.
O clipă a stîrnit-o, o clipă, și va trece.
Făcut-a prea mult zgomot spre-a nu aduce pace.
Cînd regele el însuși voiește să-i împace
Și sufletu-mi atît e de pătruns de jalea la,
C-aș face pentru tine tot ce-n puteri mi-ar sta.

X I M E N A

36 Împăciuri, aicea, nimica nu mai fac;
Asemenea afronturi nu mai au nici un leac.
în van se străduiește prudență și putere:
Spre-a potoli necazul sînt numai o părere.
35 Cînd cugetu-u adîncuri o cruntă ură ave,
Hrănește-ascunse focuri mult mai mistuitoare.

I N F A N T A

40 Rodrigo și Ximena, cu dorul lor cel sfînt,
Vor îmblinzi părinții care în vrajbă sînt.
Vedea-vom cum iubirea mai tare o sa fie
Și risipi-va ura prin dulce cununie.

X I M E N A

Așijderea mi-i dorul, da-mi spune judecata:
Don Diego e prea mîndru, eu îl cunosc pe tata.
Mă-neacă lacrimi, nu pot seca izvorul lor,
Mă chinuie trecutul, mă tem de viitor.

rX F A N T A

Te temi de nepuțința unui bătrîn slab? Spune!

X I M E N A

Rodrigo e prea iute.

I N F A N T A

Dar este și prea june.

X I M E N A

Bărbații de valoare se văd de la-nceput.

I N F A N T A

Nu trebui să te sperii de dînsul așa mult.
Nespus îi ești de dragă, ca să-ți aducă-un rău
Și i-ar opri mînia doar un cuvînt de-al tău.

X I M E N A

60 Dacă nu mă ascultă, ce-ngrozitor păcat!
Iar de mi se supune, cum fi-va judecat?
Născut așa cum este, să-ndure așa soartă!
De-ascultă ori rezistă iubirii ce îmi poartă,
Mă rușinez în cuget ori am nedumerire
De stima ce-mi arată, de dreapta-mpotrivire.

I N F A N T A

65

Ximena e măreață, și chiar dreptate-avînd,
Nu poate să îndure un așa josnic gînd,
Dar dacă pin' la urmă voi face eu așa
70 Și pe îndrăgostitu-ți îl voi încătușa,
Ca astfel să împiedic înverșunarea lui,
IuMrea-ți pătimașă întunecată nu-i?

X I M E N A

Ah, doamnă,-atunci iubirea nu-mi va mai poiunci

S C E N A A IV-a

INFANTA, XIMENA, LEONORA, PAJUL

I N F A N T A

Paj, cată pe Rodrigo și adu-mi-l aci.

P A J U L

Senor Gormaz și dînsul...

PAJUL
De aicea ieșiră împreună.
XIMENA
Doar ei?
PAJUL
Doar ei, în șoaptă părea că au o sfadă.
XIMENA
Fără de în doială, au și ajuns la spadă.
Iertați, mărită doamnă', această-nverșunare.

SCENA A V-a
INFANTA, LEONORA

INFANTA
Vai, cît sînt de-ngrijată și cît de mult mă doare!
Ii plîng nenorocirea, iubitu-i mă vrăjește,
Mă părăsește tihna, amorul se trezește.
Cînd soarta pe Rodrigo de ea o să-l dezbine,
Speranță și obidă va deștepta în mine;
Văd cu mîhnire-adîncă încrîncenarea lor,
Dar inima-mi vrăjită hrănește-un tainic dor.

LEONORA
Așa virtuți înalte, sublime, să le lași
Să se predea deodată acestui amor laș?

INFANTA
Cînd el doar îmi rămîne nu-i spune laș acum,
Cînd falnic și puternic în casa mea-i stăpîn
Să îl respecti, de vreme ce mi-i atît de drag,
Virtutea îl respinge, însă nădejde trag;
Nădejdea nebunească a cugetului mut
Vrea un iubit pe care Ximena l-a pierdut.

LEONORA
Lăsați deci să-nngenunche virtuțile străbune
Și glasul rațiunii nimic nu vă mai spune?

INFANTA
Gîndirea noastră spune atîta de puțin
Cînd inima-i pătrunsă de-așa un blînd venin Y
Iar cînd bolnavii-n boală ca-n fericire zac,
Cît li-i de greu să-ndure să li se afle leac!

LEONORA
Nădejdea v-amăgește, răul vi-i drag; ș-apoi
Acest Rodrigo, doamnă, nu este demn de voi.

INFANTA
Prea bine știu; dar dacă virtutea mi-e înfrîntă,
Află deci cum iubirea o inimă alintă.
Dacă Rodrig în luptă semet s-a arătat,
Dacă sub spadă-i cade acest vestit soldat,
Pot să îmi caut partea, pe față să-l ador.
Ce fapte mari va face ieșind învingător!
Cutez să merg cu gîndul că de acuma are
Să puie-ntregi regate la ale lui picioare;
Tubirea mă alintă, mă-ndeamnă, vrea să-l vadă
Cum se așază-n tronul din falnica Grenadă,
Mauri-nfrînți, în tremur, slăvindu-mi-l, și pîn*
Și Aragonui cade sub acest nou stăpîn.
Sup e portughezul, viața-i neprihănită
Ducînd peste oceane înalta lui ursită,
Stropindu-și ai săi lauri cu sînge de-africani;
Pe scurt, tot ce se știe de marii căpitani
Aștept de la Rodrigo de-o fi învingător
Și slava vieții mele va fi acest amor.

LEONORA
Dar, doamnă,-i duceți brațul la multă depărtare,
După o întîlnire ce poate loc nu are.

INFANTA
Rodrig c ofensatul, contele-a-adus ocară;
Ieșiră împreună, mai mult ce trebui dară?

LEONORA
Ei, bine, se vor bate, dacă doriți astfel,
Dar pîn-așa departe ca voi va merge el?

INFANTA
Ce vrei? Sînt o nebună; mintea-mi nu mai cunoaș
Vezi dar cu ce necazuri acest amor mă paște.
Hai, vino în odaie, mă mîngîie și-mi spune;
Nu mă lăsa o clipă în astă-amărăciune.

ACTUL V
S C K N A A IV-a
INFANTA, LEONORA
INFANTA
Ce cauți, Leonora?
LEONORA
Să laud am venit
înțelepciunea care pașii v-a cîrmuit.

INFANTA

Poți înțelept fi, oare, când sufletul ți-e fiere?

LEONORA

10 Cînd din nădejde-amorul trăiește dar și piere,
Simțirea să v-o-nceinte Rodrig nu e în stare,
în lupta cu Ximena știți ce putere are:
Ori trebuie să moară, ori să-l ia de bărbat,
Nădejdea voastră-i moartă și cugetu-mpăcal.

INFANTA

15 Ah! cît de greu îmi vine I

LEONORA

Ce puteți aștepta?

INFANTA

20 Dar pentru ce speranța-mi n-ar fi pe voia ta?
Dacă-n așa condiții dă lupta-acum Rodrig,
Scornesc eu șiretlicuri urmarea lor s-o stric.
Amor, iubit părinte al chinurilor mele,
Pe-ndrăgostiți învață el multe născocele.

LEONORA

25 Ce veți putea să faceți, cînd tatăl ei prin moarto
N-a izbutit pe unul de altul a-i desparte?
Ximena dovedește mult prin ai ei purtare.
Că ura ei de-acuma o țintă nu mai are.
30 Preface-n braț și-n spadă a răzbunării sale
Pe înliiul om de arme ce se iveștc-n cale.
In brațe tari ea soarta n-a vrut ca să și-o lase!
în mîini care prin fapte viteze-s glorioase;
Ii e de-ajuns don Sancho și-l ia de-apărător,
Fiindcă-abia încearcă norocul armelor.
Și în duelu-acesta neliniștea n-o-ncearcă,
Ci-a lui nedibăcie o fericește parcă.
Vedeți dar cu-nlesnire că-n astă luptă cruntă,
Ea cată o scăpare ce datorია-nfruntă,
40 Ce lui Rodrig i-aduce-o victorie ușoară.
Și o-mputernicește fără muștrări să pară.

INFANTA

4.1 Văd bine toate astea, și totuși îl ador —
Trecînd peste Ximena — pe-acest biruitor.
Care e dezlegarea? Nenorocită ce-s I

LEONORA

Să v-amîntiți mai bine din cine ați purces:
Un rege vă dă cerul, și drag vi-i un supus!

INFANTA

1.0 Ardoarea către dînsul de-acuma a apus.
Nu mai mi-e drag Rodrigo, un simplu gentilom;
Nu, altfel de acuma iubesc pe acest om:
Mi-i drag căci e viteazul drag unei lumi întregi,
E Cid neprețuitul, stăpîn peste doi regi.
55 Mă voi învinge nu de teama unui ponos,
Ci ca să las în pace-un amor așa frumos;
Și dacă pentru mine coroana i s-ar da,
Nimicînd nu-mi voi înfringe nestiămutura mea.
Fiindeă-n așa luptă izbîndă au oștenii,
60 Ilaidem încă o dată să-l dăruim Ximeniei.
Iar tu ce vezi săgeata din sufletu-mi sărman.
Vin să mă vezi ajunsă la vechiul meu liman.

C U P R I N S U L *

TABLA ILUSTRĂȚILOR

St. O. Iosif, în <i>Flacăra</i> , 1913	64-65.
<i>Craiuul ielelor</i> de Goethe, prima traducere publicată de St. O. Iosif în <i>Revista școlii</i> , 1892	04-65-
Traducerea unei poezii de Heine, comunicată lui V. Cioflec într-o carte poștală din 9 mai 1902 (Biblioteca Academiei R.S.R.)	64-65.
St. O. Iosif, desen de D. Stoica, în <i>Flacăra</i> , 1913	64-65-
Facsimilul traducerii <i>Poezii</i> de Goethe, în <i>Preocupări literare</i> , 1936	192-193-
Fragment dintr-o carte poștală a poetului către V. Cioflec, septembrie 1901	192-193.
Portretul lui Petofi din volumul <i>Apostolul și alte poezii</i> (ed. a II-a)	192-193-
Facsimil din traducerea <i>Cidului</i> de Corneille (în colecția Ion Roman)	192-193-
St. O. Iosif, Victor Eftimiu, Ilarie Chendi și Octavian Goga, în <i>Almanahul scriitorilor români pe anul 1912</i>	192-193-
Coperțile volumelor <i>Romanțe și cintece</i> de Heine și <i>Tălmăciri</i>	192-193-

Notă asupra volumului al II-lea

TĂLMĂCIRI

LIRICE ȘI EPICE

DIN VOLUME

Lucien Bazin

Un imn francez lui Eminescu 11 (s10>

Bürger

Lenore 14*(s20>

Burns

în ciudă! 23(s21>

Giosue Carducci

Către copaci L,,{

Din italieneste 2t>(oiz)

Gustav Falke

ierna 3 f2

Ruga 29<s23>

S p i 3°<s22>

Izbăvire 32(523)

Ucenicul vrăjitor it)U*

Stropii de nectar fntwi

Din „Faust” 1s27>

Heine

Loreley \ °

Grenadierii

As pune cruce săraciei tniKoti

CĂ visurile 80(5351

Un tânăr iubește i&!sS

Ce tristă mi-e inima ?,

Ibovnică dulce * S S !

Steteam la colibă 5*(s33>

*Cifra din paranteză indică pagin din Comentarii

și variante.

Copii eram....	57(539)
Stai și-ascuți sub ramuri...	59(540)
Arbor'ii-nfloriți răsună...	60(540)
Păduri și cîmpuri se-nvesmînt	61(541)
Pe deșertul țârm... ..	62(542)
in saloane de pictură...	63(543)
Cavalerul Olaf.....	64(543)
Mi-e inima tristă... ..	(>S(544)
E sindrofie.....	69,544)
Pe-o dimineată.....	70(545)
Noi ne iubirăm.....	71(545)
in amurg.....	72(545)
Icoane vechi.....	73(546)
Nimfe.....	75(546)
Visai că mă plimbam...	77(546)
Cavalerul.....	81(546)
Safire-s ochii tăi.....	81(547)
Solia.....	82(547)
Recapăt curajul păgîn...	83(547)
Din lacrimile.....	84(548)
Și dacă-n ochii tăi.....	85(548)
Nu mă iubești].....	86(548)
Doi frați.....	87(548)
A răsărit senina lună...	89(549)
Tragedie.....	90(549)
Amurg.....	92(549)
Furtuna.....	93(550)
Noaptea-n cabină.....	95(550)
Vocea muntelui.....	97(551)
Sărbătoare de primăvară	98(551)
Ce dor năving te poartă.	99(551)
Și dacă vrei.....	100(552)
Pe nouri luna strălucește	101(552)
Vedenia.....	102(552)
Don Ramiro.....	106(553)
Belsăzar.....	112(553)
închinare.....	115(554)
[Dimineța-ntreb zadarnic	117(554)
Pe inimă, iubito.....	118(555)
Cînd mor tinere inimi.,	119(555)
[în mai, cînd mugurii-ncolțesc	120(555)
Sărută, nu jura...	121(555)
Mi-s cînturile otrăvite.	122(555)
In vis.....	123(556)
N-am împotriva ta nimica...	124(556)
Din basme vechi... ..	126(556)
Cînd doi își zic adio...	128(556)
Frumos e pe lume... ..	129(556)
Prin crîngul verde.....	130(556)
învăliți în nouri, zeii...	131(556)
Afară-i noapte.....	132(556)

Atit de drăgălașă.....	133(557)
Glas de primăvară.....	134(557)
Socoata vremii.....	135(557)
Spumegă marea.....	136(557)

<i>Holderlin</i>	
Cîntecul ursitoarei.....	137(557)

<i>Gotifried Keller</i>	
Cîntecul lui Pan.....	141(558)
Curcubeul.....	141(558)
Gînduri.....	141(558)

<i>Lenau</i>	143(558)
Vîntul.....	144(559)
Rana-n suflet	145(559)
Ecou.....	146(559)
Întrebare.....	147(560)
Surugiul.....	147(560)

<i>Li-Tai-Pe</i>	150(560)
Clar de lună-	
<i>Longfellow</i>	151(561)
Excelsior!	
<i>Meerkeimb</i>	153(561)
Vestitorul biruinții de 1. Maraton.	

<i>Afuitamli</i>	160(561)
Cîntecul lui Saidjah	

<i>Petofi</i>	162(562)
Mugur, mugur, mugurel.	164(562)
Toamnă.....	165(563)
Iubitei.....	166(563)
Am stat Ungă mormînt...	167(564)
Soarelui.....	169(564)
in tindă am intrat.....	170(564)
La marginea satului.....	172(565)
Rîul.....	173(566)
Pastel.....	174(566)
Planuri de prisos.....	175(566)
l-aș spune.....	176(566)
Depart.....	178(566)
Clopotele trist vibrează...	179(567)
Doliu.....	180(567)
Nobil.....	181(567)
Husarii.....	183(567)
Eroi în zdrențe.....	185(567)
Un vis.....	185(567)

Stelelor	186(567)
Zădărnicia	187(567)
Un înțelept odinioară	188(567)
Măreață noapte!	189(567)
Rozele se scutur', moarte... (Cîntec)	190(568)
Cîntecul... ..	191(568)
Să bem!... ..	192(568)
Sunt catană	193(568)
Mormîntul meu	194(568)
întăiul rol	195(568)
Strofe	196(568)
Dumnezeu n-o să mă bată	197(568)
Noapte	198(568)
Dimineața, zi de toamnă	199(568)
întîia mea iubire	200(568)
Apă beu!	202(568)
Bătrînul	204,569
Luntrașul - Poemă	206(569)
Profeție	219(569)
Apostolul	221(569)
<i>Enea Roncinni</i>	
intr-un album	305(575)
<i>Rosegger</i>	
Dorul din urmă	306(576)
<i>Saadi</i>	
Thogrul si străjerul	308(576)
Sfat in pustie	310(576)
<i>Sckiller</i>	
Mănușa	312(577)
Copila din străini	315(581)
<i>Shelley</i>	
La o ciocîrlie!	317(582)
<i>Uhland</i>	
Blestemul bardului	321(582)
<i>Wolff</i>	
Taina	324(582)
<i>Un vechi cîntec german</i>	
Pinea cea de toate zilele	325(583)
<i>Baladă din Litvania</i>	
Credință	327(583)

Daine din Litvania

I Dor de țară	329(583)
II Dordemamă	329(583)
III Privighetoarea	330(583)

Populare maghiare

I De-aș fi rege	332(584)
II Iubire	332(584)
III Așteptare	333(584)

DIN PERIODICE

Goethe

Craiul ielelor	334(586)
----------------------	----------

Petőfi

Cît e lumea	336(585)
Dacă vine primăvara	337(587)
Smintitul	339(587)

Imitații

in cer	341(587)
Poveste	343(587)

Heine

Trei sonete	346(587)
Stelele	349(588)
in pustiu vietii	350(588)
Știam de mult	351(588)
Consilii	352(588)

Din poezia populară maghiară

Romanță	353(589)
---------------	----------

Lessing

Epigraroatjce	355(589)
Amăgire	356
Duel	356
Curios!	356

Lenau

Prevestire	357(589)
------------------	----------

Longjellow

Vintul dimineții	358(589)
------------------------	----------

Platen

Cel din urmă oaspe — Baladă	360(589)
-----------------------------------	----------

<i>Lermontoff</i>	
Un vis	362(589)
<i>Petofi</i>	
Trei feciori	363(590)
<i>Virgiliu</i>	
Visul lui Aeneas	366(590)
<i>Petofi</i>	
Vintul	369(591)
<i>Schiller</i>	
Tabloul din Sais	372(591)
<i>Din literatura populară maghiară</i>	
Prevestire	375(592)
<i>Poezii populare maghiare</i>	
Susănica	376(592)
Fata crișmarului	376
In cer	377
<i>Lenau</i>	
Prea curînd!	378(592)
<i>Longfelloa'</i>	
Glontele	379(592)
<i>Traducere</i>	
Pesimism	381(592)
<i>Heine</i>	
Primăvară	382(593)
Din Heine	383(593)
<i>Doină din Litvania</i>	
Despărțire	384(593)
Clntec din Caucaz	385(593)
<i>„Pasișare” după Goethe</i>	
Hilariantă	386(593)
<i>Morike</i>	
Dunărea - Baladă	387(594)
<i>Un poet chinez</i>	
Chef pe lună	389(594)

<i>Traducere</i>	
Un vis	390(594)
<i>Southey</i>	
Cataracta Lodorei	391(595)
<i>Lenau</i>	
In primăvară	394(5^5)
Către poet și cetitor	395(595)
<i>Alice, baroneasă de Gaudy</i>	
Bătrîna toarce	396(595)
<i>Goethe</i>	
Regele din Thule	398(595)
<i>Fr. Evers</i>	
Poeții	400(595)
<i>Martin Hornung</i>	
Adio	402(595)
<i>Heine</i>	
Clntec	403(596)
Visul	404(596)

DRAMATICE

<i>Goethe</i>	
Dragoste cu toane — Pastorală intr-un act și în versuri	409(597)
<i>Pierre Corneille</i>	
Cidul — Tragedie în cinci acte	445(600)
<i>Tabla ilustrațiilor</i>	608

Lector : AURELIA RUSU
Tehnoredactor : MINA CANTEMIR

Apărut 1971. Hirtie tipar A *ăe* 63 g/m². Format
540X840/16. Coli ed. 22.78. Coti tipar 38,5. Planje tipo 4.
A. UT, 16 903 1970. C.Z. pentru bibliotecile mari și mici
859-0.

Tiparul executat sub comanda nr. 723 la
Combinatul Poligrafic „Casa Scintoi”, Piața
Scintei nr. 1, București,
Republica Socialistă România